

СТО ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА

Арчибалд

КРОНИИ

НОВО ЗАГЛАВИЕ ОТ АВТОРА НА ЦИТАДЕЛАТА

ПЕСЕН за ПЕТАЧЕ

АРЧИБАЛД КРОНИН ПЕСЕН ЗА ПЕТАЧЕ

Превод: Иво Стефанов

chitanka.info

Завладяващ роман в стила на великата Кронинова традиция. Богата и ярка панорама на живота такъв, какъвто е.

„Песен за петаче“, един от последните романи на Кронин, е разказ за живота на едно момче, Лорънс Керъл (герой от „Джоб, пълен с ръж“), за неговия нелек път към възмъжаването и обстоятелствата, които формират характера му — рано овдовяла майка, бедност, живот по роднини, жени, които с любовта или омразата си имат фатално въздействие върху него. Но въпреки повратностите на съдбата, която не го гали, Керъл успява да постигне мечтата си.

Написан великолепно, романът въздейства силно с горчивите истини и с топлия си хумор, но най-вече с онзи искрен и симпатичен реализъм, с който Кронин печели читателите си навсякъде по света.

Самият Кронин много обичал тази своя книга. В едно интервю той споделя, че работил над нея с особено увлечение и от време на време си казвал: „Ето най-сетне романът, който Арчибалд Джоузеф Кронин трябваше да напише“.

По случай 100-годишнината от рождението на Кронин издателство „Инфоспектър“ публикува за пръв път на български език „Песен за петаче“. Негово продължение е публикуваният по-рано от издателството роман — „Джоб, пълен с ръж“. „Песен за петаче“ продължава великолепната поредица на „Цитаделата“ (филмиран), „Замъкът на шапкаря“ (филмиран), „Зелени години“ (филмиран), „Ключовете на царството“ (филмиран), „Испанският градинар“ (филмиран), „Приключенията на черната чанта“ (телесериал), „Дървото на Юда“, „Отвъд бездната“, „Грейси Линдзи“, „Приключения в два свята“ и други.

ЗА АВТОРА

Арчибалд Джоузеф Кронин, лекар и един от забележителните английски писатели реалисти, е роден в Кардрос, Шотландия, през 1896 г. След края на службата си във флота през Първата световна война се дипломира в медицинския факултет на университета в Глазгоу. Започва работа като медицински инспектор по мините в Южен Уелс, където изследва професионалните заболявания сред въглекопачите. По-късно има успешна лекарска практика в Лондон, но поради влошено здраве е принуден да я изостави и започва да пише. След Втората световна война Кронин дълги години живее в Съединените щати. Умира 1981 г. в Швейцария, където работи през последните няколко години от живота си.

Още първият роман, „Замъкът на шапкаря“, му носи невероятен успех. Последван е от „Цитаделата“, „Звездите гледат отгоре“, „Ключовете на царството“, „Зелени години“ и „Испанският градинар“, всички успешно филмирани, а сборникът от разкази „Приключенията на черната чанта“ е в основата на увлекателен телевизионен сериал. А. Кронин е написал и автобиографията си — „Приключения в два свята“, а много от романите му се базират на случаи от лекарската му практика и неговата собствена биография.

Творчеството на големия майстор, безспорно ярко име в английската литература на XX век, е значително по обем и тематика. Благодарение на усилията на много преводачи и издателства, между тях и на „Инфоспектър“, вече са преведени повечето от произведенията му, а 100-годишнината от рождението на Кронин е приятен повод да се насладим на първото издание на български език на „Песен за петаче“, роман, който още веднъж ни убеждава в изключителния му талант на разказвач и сърцевед.

*Изпейте песен за петаче,
за джоб, пълен с ръж.*

Стара английска
песен

Героите и ситуациите в този роман са изцяло плод на въображението на автора и всяко съвпадение с реални лица и събития е случайно.

ПЪРВА ГЛАВА

Всяка вечер в шест часа къщата се изпълваше с трепетно чувство на очакване, което озаряваше дългите монотонни и сънливи следобеди. Точно влизах в предната стая, когато майка ми, сновяща нагоре-надолу из кухнята в подготовка на вечерята, започна да пее. Песента разказваше нещо за дъщерята на някакъв мелничар, която легнала на постелята си и умряла. Но майка ми пееше тези тъжни шотландски мелодии с такъв жизнен маниер и непринудена ведрина, че те неминуемо звучаха весело. Бях коленичил на една възглавница, за да мога да гледам през прозореца. Въпреки че от следващата седмица тръгвах на училище, все още изпитвах необходимост от възглавницата.

Пътят към селската гара бе пуст, с изключение на кучето на Макинтошови, задрямало под сянката на яворовото дърво пред ковачницата. Оттатък гарата със свежите и диви цветове от саморасли цветя се простираше необятната шир на пустинния бряг край широкото устие на река Клайд, съживена в този миг от един параход с високи бели комини, бодро разпенващ с гребното си колело спокойните води, устремил се надолу по течението. Не след дълго се появи човешка фигура, не която очаквах, но все пак на приятел — в действителност моята единствена приятелка, Маги, или както бе наричана съвсем несправедливо от „лошите“ момчета — Лудата Маги, едно едро, непохватно тринайсетгодишно момиче, което, накичено с тенекиени кутии с мляко от фермата на Сноди, се провря между пръчките на спуснатите бариери на жп прелеза. Този маршрут, скъсяващ разстоянието, ми бе толкова строго забранен за ползване, че аз с явен укор я изгледах как тя с провлачена походка продължи нагоре по пътя вечерната си обиколка за разнасяне на млякото. Минавайки покрай нашата къща — една от четирите прилежно подредени в редица малки кокетни постройки — тя ме зърна на прозореца и подрънквайки глухо с кутиите, ми махна с ръка за поздрав.

Бях вдигнал ръка да отвърна на поздрава ѝ, когато пронизителна свирка разцепи въздуха. Аз отклоних поглед от Маги и очите ми се

спряха на белия облак пара, под който една тъмна, самотно виеща се змия бавно се плъзна по завоя на железопътната линия. Сякаш останала без дъх, тя изпуктя мъчително пред единствения коловоз. През хиляда и деветстотната година само най-бавните северноанглийски влакове спираха в селцето Ардънкейпъл.

Както се случваше понякога, баща ми бе единственият пътник, слязъл на гарата. Той закрачи ведро с походката на човек, който обича да се прибира вкъщи, а чевръстата му фигура излъчваше дори от това разстояние своята ясно забележима и отчетлива специфичност. Носеше кафяв костюм, късо бежово палто и чифт тъмнокафяви обувки; на главата — кафяво бомбе с извита нагоре периферия. Докато се приближаваше, кучето ни погледна нагоре и необременено от хорските настроения, вдигна прахоляк с опашката си. Тогава, изпълнен с трепетно напрежение, видях, че татко носеше някакъв пакет. Твърде често, когато посещаваше клиенти в Уинтън, той донасяше вкъщи за вечеря, на майка ми и мен, по някоя пикантерия, която почти винаги ни изненадваше приятно: ту чепка хубаво грозде от Колмар, ту резен съомга от Тей или пък буркан със зелен джинджирил от Кантън и разни подобни екзотични чудесии, навеждащи на мисълта, че татко нямаше нищо против да се храни с апетитни неща, но които, разбира се, бяха толкова далеч от скромния стандарт на ежедневния ни живот, че го караха тайничко да се наслаждава на замаяните ни погледи, докато разопаковаше подаръците си с небрежен жест и критично вдигната нагоре вежда.

Вратата се отвори с поскърцване и мама, хвърляйки настрана престилката си, се затича да го посрещне и прегърне — действие ненапълно одобрявано от мен, което въпреки това бе задължително. Татко свали палтото си и го закачи на закачалката — той винаги се отнасяше с уважение към дрехите си — след това влезе в кухнята, вдигна ме нагоре със сериозен вид и после отново ме спусна обратно.

Мама постави супата на масата. Беше шотландски бульон — ястие, особено много обичано от татко, от което, освен ако не бе направено на каша, аз обикновено изяждах само граха, като подреждах първо зърната около ръба на чинията. След него имаше телешко варено. Противно на местните привички — а това бе само една от нашите несполуки да се приспособим към строгите традиции на обществото, в което живеехме — нашето най-сериозно ядене за деня

беше вечерното, тъй като татко, през цялото време в движение, рядко имаше възможност да хапне нещо повече от сандвич. Междувременно с едно особено настроение, което ми изглеждаше необичайно, дори леко напрегнато, той започна бавно да разопакова пакета си.

— Е, Грейс — рече баща ми. — Вече всичко е уговорено.

Мама спря да гребе в бульона и замръзна на място. Лицето ѝ пребледня.

— Не, Конър!

Той я погледна с усмивка, излъчваща уважение и лека ирония и докосна краищата на късите си руси мустаци.

— Днес следобед проведох последната си среща с Хейгман. Подписахме договора. Довечера хваща кораба обратно за Холандия.

— О, Кон, скъпи, не може да бъде.

— Ето, виж сама. Това тук пред очите ти е първата мостра.

Той постави един объл стъклен съд върху масата, след което седна спокойно на мястото си, взе чинията със супа от неподвижната ѝ ръка и хвана лъжицата. Помислих си, без да мога да го повярвам, че тя ще се разплаче. Вместо това мама се отпусна вяло на един стол. Смътно осъзнаващ, че се случва нещо ужасно, разрушаващо семейния покой на моя дом, аз не можех да отлепя поглед от тази тумбеста стъклена бутилка. В нея имаше някакъв жълтеникав прах, а отгоре ѝ бе залепен етикет с отпечатано върху него знаме в червен, син и бял цвят. С голямо усилие мама ми подаде супата.

— Но, Конър — прозвуча умоляващо гласът ѝ, — ти имаш толкова добра работа при Мърчисънови.

— Искаш да кажеш, че работя толкова добре за тях.

— Е, то се разбира. Освен това те са толкова благоразумни хора.

— Аз нямам нищо против Мърчисънови, мила моя Грейси, само дето ми писна да си търкам обувките, за да продавам брашното им. На тях дадох цели пет години от живота си. Моите уважения, те винаги са били честни към мен. Дори в интерес на истината самият Мърчисън старши ме посъветва да взема агенцията.

— Но, Конър... сега нещата ни вървят толкова добре... и сме така спокойни.

Татко повдигна нагоре онази своя вежда, но не както в случаите, когато ни носеше за подарък грозде от Колмар. Тази загадъчна бутилка трябва да беше бомба.

— Само че ние никога няма да направим нещо, ако гледаме как нещата ни вървят толкова добре и сме така спокойни. А сега, моля те, хапни от яденето като добро момиче и после ще ти обясня подробностите.

Той се приведе напред и я потупа по ръката.

— Прекадено съм разстроена.

Мама стана, взе телешкото варено и го постави на масата.

Без да забележи, че не се бях докоснал до бульона, тя прибра чинията и дори не ми се скара. Баща ми със същото непроменено чувство на самоувереност разреза телешкото със спокоен и елегантен жест. Със слабата си фигура, червеникавокестенява коса и приятен цвят на кожата, с лешниковите си очи и равни бели зъби, едва показващи се под къдравия му мустак, той бе красив мъж. Аз тайничко се възхищавах от него и често се чувствах завладян от личността му, когато със своите непредсказуеми и предизвикателно дръзки прояви той „излизаше от някои ситуации“, без дори да му трепне окото. Но в пълния смисъл на думата аз не го обичах. Защото принадлежах изцяло на майка си. Слабичък, боязлив, свил се в себе си след цяла поредица заболявания, които започнаха със заушка и завършиха с дифтерит — можех все още да усетя вкуса на карболглицерина, с който доктор Дъти имаше навика да ми боядисва гърлото — и повлиян от впечатляващите отношения на нашия живот, свързващи ме с майка ми и моя дом в една много близка и емоционална любов, аз напълно заслужавах да бъда именуван с недобре приемания епитет „мамино синче“. Но кой ли не би получил това име с майка като моята — по онова време на не повече от двајсет и четири, твърде нисичка и заоблена като фигура, с правилни черти на лицето, меки кестеняви коси, с очи, озаряващи те с дълбоката си добродушна, бездънна синева и правеща всяко свое движение с такава естествена грация, която в моето детско съзнание сякаш напълно обясняваше смисъла на името ѝ^[1]. Но повече от всичко друго в нея ме впечатляваше благият ѝ поглед, който ме караше да се чувствам неин пленник.

Сега, подпряла брадичката си с ръка, тя седеше и слушаше баща ми, който в същото време се разправяше с телешкото.

— Трябва да се съгласиш — обясняваше разсъдливо той, — може ли горчицата, благодаря ти, мила... че аз не бих могъл да пропусна такъв шанс. Намираме се в навечерието на нова революция в

областта на пекарната индустрия. Старомодният метод с бирена мая е на път да си за-ми-не, да си заминее! — Когато татко искаше да впечатли някого с думите си, имаше навика да натъртва на последната дума, преди да я произнесе нормално.

— Но, Конър, хлябът, който ядем, е съвсем хубав.

Баща ми, дъвчейки с наслада, поклати глава.

— Въобще нямаш представа колко често съм виждал как бирената мая се вкисва. Как започва с бълбукане да излиза от бурето. И после как се изхвърля цяла фурна хляб. Напълно негоден. В крайна сметка това не е нищо повече от дистилаторски боклук. Докато новият процес ще дава възможност да се произвежда по-евтин и по-хубав хляб. И нещата никога няма да се объркат. Помисли върху тази голяма възможност, Грейс, с всичките ми установени контакти. Ами че аз познавам всеки пекар от Запада. Ще бъда първи в бранша. Освен това ще работя за себе си.

Най-после мама, изглежда, бе убедена.

— Ти напълно ли си сигурен в този господин Хейгман?

Баща ми кимна с пълна уста.

— Човекът е съвсем надежден. Мога да внасям чрез него от Ротердам при най-изгодни условия. Освен това той влага половината от необходимата сума в сделката, за да ми даде начален тласък. Би ли постъпил така, ако не ми вярваше?

В очите на мама проблесна едва доловима искрица на успокоение и погледът ѝ се зарея някъде напред, изпълнен със скрита надежда. Когато вечерята приключи, тя не стана да разтреби масата. Нито татко се отдаде на обичайния си навик да ми отдели половин час — доста разтегливо понятие за време, често удължавано от моето важничене — преди да отида да легна. С изключение на кратката разходка, която понякога правеше, преди да се оттегли за сън, татко никога не ходеше някъде вечер. След дългия ден, прекаран в компанията на мъже, които бяха и негови приятели, той се чувстваше напълно доволен да прекара вечерта, както сам казваше, „край семейното огнище“. Освен това нямаше и никакъв мотив да излиза. Макар и да имаше бегли познанства, той никога не беше търсил, а още по-малко създавал никакви приятелства в селото. За него Ардънкейпъл бе, а в действителност и за всички нас, противников лагер.

Нашето вечерно общуване беше отчасти образователно — той бе човекът, научил ме на буквите, той ми тълкуваше, за наша обща полза, непонятните подробности за разни неща от любимия му компендиум „Енциклопедия на Пиърс“ — но като цяло и особено след моето боледуване, татко просто се стараеше да ме забавлява.

С удивително плодовитото си въображение той измисляше и свързваше едно с друго цяла поредица от очарователни приключения, в които един млад герой точно на моята възраст, мъничък и твърде крехък, но безстрашен като лъв, извършваше подвизи, изпълнени със забележителна храброст, сред тропическите джунгли или на пустинни острови сред примитивни племена и диваци човекоядци, като междувременно подхвърляше от време на време по някоя странична реплика към майка ми, обичайно отнасяща се до естествените природни принадлежности и официални премени на тъмнокожите женски екземпляри от племето, които, въпреки че аз ни най-малко не успях да разбера по смисъл, я караха да се залива от смях.

Но тази вечер, докато родителите ми продължаваха вгълбено да водят разговора си, аз усетих, че перспективата за моето вечерно развлечение с канибалски празненства е обречена на провал и срещайки погледа на татко, докато мислеше мълчаливо какво ще каже, аз изведнъж попитах с гласа на сърдито и пренебрегнато дете:

— Какво има в бутилката?

Баща ми се усмихна с необикновена топлота.

— Това е мая, Лорънс. Или по-точно казано, това е Хейгмановата кралска холандска мая.

— Мая? — повторих аз объркано.

— Точно така — кимна грациозно той. — Едно живо вещество, съставено от безброй много живи клетки. Може да се каже, че е самостоятелна форма на живот, организъм, който расте, размножава се, превръща скорбялата в захар, а захарта в алкохол и газообразен въглероден двуокис. Такова е действието на нашето вещество на живота. Приготвена като солно-захарен разтвор — продължи татко вдъхновено, — каквато е моята кралска холандска мая — съвременна технология, далеч по-съвършена от метода с брашно и малцова каша — тя ни дава рядката възможност да въведем напълно нов процес, който ще реорганизира шотландската пекарна индустрия.

Татко говореше с такъв патос, сякаш самият той бе откривателят на маята и дълго след тази случка аз вярвах, че това наистина е така. Неговото обяснение, очевидно предварително подготвено, ме остави безмълвен. Мама също, изглежда, го намираше за съкрушително или поне напълно достатъчно за мен в дадения момент. Тя се изправи и макар часовникът на камината да ме уверяваше, че има още доста време преди обичайния ми час за лягане, ми внуши с тон, неподлежащ на оспорване, че трябва да отивам в леглото.

Това по принцип бе дълъг процес, доудължаван под какви ли не претексти, с които се опитвах да задържа майка си, и допълнително усложняван от всякакви сортове фетиши и ритуали, които си бях изградил за своя собствена защита и които, макар да нямаха кой знае каква стойност, ако се изброят, можеха да бъдат подразбрани от моето първо действие, изразяващо се в задоволяване на любопитството ми, дали някоя боа удушвач не се беше скрила под леглото ми. Все пак тазвечерното появяване на маята бе отклонило вниманието ми от моите безкрайни церемонии и всичко бе съкратено до крайно недопустими граници.

Дори след като вече бях в леглото и мама ми бе пожелала „Лека нощ“, оставяйки вратата на стаята откρεхната според обичая, това странно вещество и мистериозен нашественик в дома ни продължаваше да ферментира в главата ми и аз не можех да заспя. Легнал със затворени очи, видях как маята започва да се раздвижва в стъкленницата, надувайки големи мехури и пенейки се, докато накрая не избуя нагоре в раздуващ се жълт облак, надвисвайки над нашата къща и придобивайки формата на джина от бутилката в една от татковите истории. Размърдах се притеснено. Не беше ли това началото на сън, разкриващ странни видения от бъдещето?

Макар да говореха с приглушени гласове, възобновеният разговор на моите родители достигаше до мен на пресекулки през незатворената врата на тясната ми спалня. От време на време долавях по някоя впечатляваща и едновременно обезпокояваща фраза: „надалеко от това загубено село“... „пак започваш своята песен“... „той ще отиде в «Рокклиф», както Терънс“... И накрая, точно преди да заспя, чух как татко заявява с най-сериозен и решителен тон:

— Почакай малко, Грейси, и ще им покажем на вашите... и на моите също... че не могат да се отнасят към нас по този начин. Един

ден те ще дойдат да се молят. И то съвсем скоро.

[1] Грейс — на английски тази дума означава грация, изящност, божя милост, благодат. — Б.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

От седмици мечтаех да тръгна на училище, едно приключение, находчиво измислено в моя чест и представено от баща ми в най-бляскава светлина, което се отлагаше единствено поради моята податливост дори и към най-простия микроб. Но сега, когато най-после дългоочакваният ден настъпи, почувствах как съзнанието ми се сковава от паника. Докато мама се занимаваше с последните натъкмявания по мен, закопчавайки новите ми сини панталонки от шевиот и придърпвайки надолу фланелката ми, аз я молах със сълзи на очи да не ме праща на училище. Тя се засмя и ме целуна.

— Няма да се притесняваш, миличък, нали сте заедно с Маги. Я виж каква хубава нова чанта имаш. Хайде сега, сложи си я на гърба като добро момче.

Чантата, макар и празна, действително ми помогна да се окопитя. Бях започнал да се чувствам по-уверен в себе си, когато някой почука на вратата и аз подскочих сепнато.

Беше Маги, застанала на стъпалата пред прага, със своето привично смирено и намръщено изражение на лицето, а разчорлената ѝ коса падаше на кичури върху очите, в които се четеше онзи тъп и все пак затрогващ поглед, присъщ на подрастващите животинки сред стадата добитък. Тя бе дъщерята на селската перачка, известна на всички повлекана, чийто мъж от много отдавна бе избягал от хапливия ѝ език, а докато я търпеше, оплаквайки съдбата на окаяната си рожба, работеше като роб, за да скърпят двата края. Макар да бе облечена в стара, преправена рокля от туид, която мама ѝ бе дала, и с кръпка на коляното на единия чорап, Маги си имаше и няколко свои външни белези на надеждност. Осъзнаваща сама, че е глупава и със силно депресирано самочувствие, говорещо за непосилния труд и грубиянско отношение вкъщи, тя бе безмилостно дразнена с подвиквания от рода на „гламавата Маги“ от селските момчета, които въпреки всичко се страхуваха от нея, защото имаше здрава десница и точен мерник с малки обли камъчета, събирани от брега и винаги намиращи се

подръка в напълнения ѝ джоб. Но за мен тя бе едновременно моя довереница и моя възпитателка. Вярвах ѝ напълно, безрезервно, както вярвах на майка си, която обичаше Маги по свой начин и се отнасяше добре с нея в много отношения. Тя имаше безброй задължения и след часовете в училище човек рядко можеше да я види без някой наръч с пране или с въоръжението ѝ от кутии с мляко, които след обиколката трябваше да бъдат върнати обратно във фермата, изварени и излъскани, преди да е извършила последното си задължение за деня — да нахрани кокошките. Но въпреки това през дългите летни почивни дни за мен тя бе нещо като гледачка, извеждайки ме на разходка през следобедите, по време на моите периоди на възстановяване след някоя болест. Нашият любим маршрут неминуемо ни отвеждаше покрай брега, минавайки пътем покрай една запустяла, навяваща тъга с безразборно избуялите увивни растения по изгнилата дървена решетка на входа ѝ порутена хижа, наречена сякаш по погрешка „Брегът на розата“, където, за мой вечен позор, изглежда, че бях роден. Как такова важно събитие от живота ми би могло да се случи в толкова окаяна постройка умът ми не го побираше и все пак се предполагаше, че бе станало, защото когато подминавахме „Брегът на розата“, Маги се впускаше в своето страховито и въпреки това силно впечатляващо описание, произхождащо несъмнено от майка ѝ, как съм се появил на този свят през една тъмна и мрачна съботна нощ, когато валил пороен дъжд като из ведро и реката била придошла толкова високо, че баща ми, търсещ отчаяно доктор Дъти с неговата малка докторска чантичка, за малко да не успее да стигне до селото.

— И кѣт похлупак на сичко — Маги отправи съчувствения си поглед към мен, — ти си дошел на светъ нѣопѣки.

— Наопаки ли? Какво значи това, Маги?

— Не с главата напред, а с краката.

— Това лошо ли е било, а, Маги? — попитах аз ужасен.

Тя кимна утвърдително с мрачно изражение.

След това унизително разкритие Маги обикновено се опитваше да ме разведри, като ме отвеждаше надолу покрай устието на реката чак до Ърскиновите скали, където, заричайки ме да не споменавам на майка ми, която би останала шокирана, ако разбере, че глезеното ѝ детенце си тормози стомаха с тия „боклуци“, ние събирахме пресни миди, после тя ги изпичаше на огън и месото им ставаше вкусно като

ядки. Новостта на тази необичайна трапеза сама по себе си ми доставяше изключително удоволствие, тъй като, ако не друго, бях непрекъснато прехранван; докато за Маги, вечно недояла, това бе добре дошла допълнителна порция. И за нещо като десерт, свалила очуканите си ботуши и дълги черни чорапи, единият от които, въпреки кърпките, се оказваше с някоя нова дупка, тя нагазваше в сивите води на разлятото устие и опипвайки калния пясък с пръстите на краката, откриваше по дъното малки, набраздени, бели сърцевидни миди, които поглъщаше на момента като стриди, сурови и още потръпващи.

— Но те са живи, Маги — протестирах аз, потресен от болката, която тези невинни малки създания изпитваха от острите ѝ зъби.

— Те не усещат нищо — уверяваше ме тя спокойно, — ако ги сдъвкваш бързо. Хайде сега да поиграем на магазин.

Маги непрекъснато изобретяваше какви ли не игри и бе надарена с всевъзможни селски умения. Тя можеше да направи свирка от върбова пръчка, да измисли плетка, изтъкана от стъблата на разни треви, и то толкова сложна, че пръстите ми никога не биха могли да се усучат така, или магически да свива от вестник малки хартиени лодчици, които пускахме да плават надолу по течението на Гилстоновия ручей. Тя можеше също така да пее и със своя дрезгав, но мелодичен глас предлагаше на вниманието ми някои любими за времето мелодии, като „Сбогом, скъпа Грей“ и „Розовият цвят и пчелата“.

Но играта, която Маги харесваше най-много от всичко, бе несъмнено „магазин“ и тя никога не можеше да ѝ омръзне. След като успяхме да съберем и подредим на брега нашите разнообразни стоки, включващи счупени парченца от миди, стръкове див копър, листа от репей, розово-бял пясък, водорасли, мраморни камъчета, всяко нещо от които представляваше различна стока, Маги поемаше функцията и отговорностите на собственичка, докато аз се превръщах в клиент. Тази игра даваше на Маги, толкова бедна и пренебрегната в живота, чувство на сигурност и дори усещането за богатство. Оглеждайки магазина си с достойнството на собственик, броейки количеството запаси от хубава стока — чай, захар, кафе, брашно, масло, шунка и разбира се, ментови бонбони, нашарени с черни ивици — тя успяваше да забрави онези дни, когато трябваше да превъзмогва глада със солени миди, с репи, задигнати от някоя от ливадите на

Сноди, или дори с люспи от шипки и глог, дето ги наричахме „бабини трънки“.

Така ние бяхме щастливи един с друг и аз чувствах нейната привързаност към мен до един определен момент, в който тя, както си играехме, поглеждаше нагоре и след това виждах как очите ѝ се спират върху мен с учуденото изражение на човек, чието внимание многократно е било привлечано от някаква неразбираема чудатост. Тогава знаех какво ще последва и малко след това с полуозадачен, полусъчувствен тон тя започваше да говори, сякаш сама на себе си:

— А като те гледам сега, Лори, не мога да го повярвам. Искam да кажа, не си нещо кой знае какво, но поне не изглеждаш по-различен от нас. И майка ти и баща ти също. Толкова мили хора са, че човек никога не би си и помислил, че са такива.

Аз увесвах нос. Пак така веднъж със своето добродушно дърдорене Маги ми бе разкрила друг един от тайните срамове, който изпепеляваше детските ми години и който, без повече усуквания, трябва сега да призная. Уви, аз бях римокатолик. Едно момче, вкопчило се с ръце и крака в угнетителната колесница на Папата, окаян последовател на Голямата блудница (Римокатолическата църква), горящ безцелно свещи и тамян, сякаш се е хванал за расото на свети Петър. На всичко отгоре родителите ми и аз бяхме единствените поддръжници на тази охулена религия и дори още по-лошо, бяхме единствените от своя вид, дръзнали някога да се заселят в това предано на вярата си, обитавано изключително от протестанти фанатици село Ардънкейпъл. Бе толкова очебийно, че мястото ни не е тук, сред това тесногръдо, малобройно общество, колкото ако вместо нас в селцето живееше семейство зулуси. И съвсем естествено чувствахме се като изгнаници.

Но каквото и да беше общественото мнение за баща ми, което той с удоволствие провокираше, вместо да уталожва страстите, аз не страдах по никакъв начин от това, с изключение на въпросното съжаление и дори съчувствие, предизвикано единствено от незадоволено любопитство към някаква непонятна чудатост. Въпреки всичко през онази понеделнична утрин, когато се сблъсках с перспективата да тръгна на училище, този факт оказа своето влияние върху разклащането на моралните ми устои. И когато най-накрая, след последните дадени наставления от страна на мама, Маги сграбчи

здро̀во ръката ми и ние се отправихме на̀горе по пътя към селото, аз усетих как целият треперя от нервна възбуда. В ко̀вачницата подкова̀вах един кон и отвъ̀тре се разна̀сяше подма̀мва̀щата миризма на изгорено ко̀пито, което съ̀битие аз просто подминах, ѐдва забеля̀звайки го. Прозорците на селския ма̀газин, на които обичах да залепям нос, изуча̀вайки голе́мия асо̀ртимент от варени сла̀дки, мен̀тови човечета, диетични пръ̀чки и я̀бълкови пи́ти, бяха подминати без капка внимание. За мен това пъ̀туване бе изп̀ълнено с печал, подси́лена о̀ще пове́че от мо̀нотонното дудне́не на приглу́шения глас на Ма̀ги за страхо̀витите на̀казания, прилагани от учите́ля, госпо̀дин Ранкин, имену̀ван от не́я с прозвиѐщето Карфи́цата.

— Той е са̀кат — про̀дължи да изрежда не́достатъците му тя, като поклати неодо̀брително гла̀ва. — Освен това е про̀валил се па̀стор. Какво пове́че да при́казваме.

Макар да се дви́жехме ба̀вно, стори ми се, че стигна̀хме до учили́щето прека̀лено бързо.

То бе́ше ма̀лка ста̀ра по̀строй̀ка от червени тухли със су̀ха, ка̀мениста, утъ̀пкана зе́мя отп̀ред, мина̀ваща за дво̀р, къ̀дето спря̀хме за мо̀мент и ако не бе́ше Ма̀ги, аз със си́гурност щях да избя̀гам на̀някъ̀де. На това импровизи́рано игри́ще се водеше нѐщо по̀добно на война. Разни момчѐта пре́пускаха нао̀коло, боре́ха се, ви́каха, рита́ха се и се би́еха; момичѐта, размя̀тащи въ́жета в ръ́це, скача́ха на тях и пи́щяха; от гла̀вите изчезва́ха ша̀пки и полита́ха на̀горе въ̀в възду́ха; подковани с налчѐта обу̀вки се пърза́ляха и скърца́ха, изкарва́йки жи́ви, огнени искри от ка̀мъните по зе́мята; дандания̀та бе́ оглу́шителна. И изведнъ̀ж, забеля̀звайки ме, на́й-го́лямото от „ло̀шите“ момчѐта на̀даде ди́в и нѐприличен ре́в:

— Ви́жте кой е дошъл. *Ма̀лкото па̀пче!*

Вме́сто да ме оку̀ражи, това вне́запно изка̀чване на Ва̀тиканския престо̀л предизви́ка в моя̀та на́й-дъл̀бока ду́шевно́ст е́дно изп̀ълнено с прите́снения бе́здъ́нно про́пада̀не. Оча̀квах сле́д мину̀та да бѐда обкръ̀жен от тѐлпата, желеа́ща да изтър̀гне от мен мно́го пове́че от па̀пската ми бла̀госло̀вия. Но от тази и дру́ги не́известни опа́сности ме спаси Ма̀ги, войнствено опъ̀нала на̀страи о̀стрите си ла̀кти, докато се при́дви́жваше на̀пред, за̀д които се бях скри́л, си́лно прите́снат към не́я. Изведнъ̀ж се разнесе звъ́н, мо̀ментално успо̀коил глѐчката, и на стѐпала̀та на вхо̀да се появи учите́лят със звѐнец в ръ́ка.

Несъмнено това бе Карфицата. Десният му крак, деформиран и мъчително по-къс от другия, бе подпрян на една дванайсетинчова пръчка, която завършваше с малка, странна обувчица, закачена с метална скоба, долният край на която бе подплатен с гума. Изненадващо за мен, той не ми се видя чак толкова обезпокояващ. Макар и понякога да изпадаше във внезапни изблици на холерична раздразнителност, чукайки с кокалчетата на пръстите си по масата, в действителност това бе един добродушен, прозаичен, победен от съдбата дребен човечец на около петдесет, с очила със стоманени рамки, с целулоиден нагръдник и прикачена към него черна връзка, който по време на своята младост наистина бе учил за пастор, но поради недъга си и склонността да заеква, се бе провалил многократно при четенето на проповеди и накрая се бе превърнал в меланхоличен пример за този пословичен шотландски неуспех, като в дадения случай един неуспял пастор бе станал даскал.

Все пак това не бе човекът, на когото бях предаден. Минавайки напред, ръгайки се с лакти през основния турбулентен поток, най-накрая Маги ме отведе при помощник-учителката от по-долните класове, където, заедно с още около двайсетина деца много по-малки от самия мен, ми бе връчена плоча за писане и бях настанен на една от предните пейки. Сега вече се почувствах по-добре, тъй като разпознах нашата учителка. Това миловидно изглеждащо момиче с топли кафяви очи и окуражаваща усмивка бе едната от двете дъщери на господин Арчибалд Грант, който държеше магазина. Нейната сестра Поли никога не забравяше да ми даде карамелен бонбон, когато отивах до магазина да изпълня някоя поръчка на майка ми.

— Деца, радвам се да ви видя отново след ваканцията и желая първо да поздравя новите ученици — започна да говори госпожица Грант и аз се развълнувах, представяйки си, че усмивката ѝ е предназначена за мен. — Очаквам от вас да се държите прилично, когато лейди Мийкъл дойде в училище тази сутрин на обичайната си визита за откриването на първия учебен ден. А сега нека всеки да отговаря на името си, докато направя новия дневник.

Когато тя извика високо „Лорънс Керъл“, подражавайки на другите, аз отговорих с „Тук, госпожице“, но гласът ми прозвуча така неуверено, сякаш се съмнявах в собствената си самоличност. Въпреки това отговорът бе приет и след като всички си казахме имената и

госпожица Грант ги записа в голямата книга на писалището си, започнахме заниманията.

Класът бе на различни нива. Не след дълго една част сричаше на глас таблицата за умножение с числото две, друга преписваше върху плочите си задачи за събиране от черната дъска, докато трета се бореше с печатните букви от азбуката. На мен това толкова явно ми заприлича на детска игра, че предишните ми притеснения започнаха да избледняват и вместо това почувствах как тръпна от възбуда, осъзнавайки собствената си цена. Само какви деца, да не могат да различат „Б“ от „В“! И имаше ли някой сред всичките тези по-големи момчета, дете да се бе ровил из „Енциклопедията на Пиърс“ със снимката на бродягата на първа страница, за когото е обяснено, че в продължение на пет години е ползвал само един сапун? Почувствал се заобиколен от такова очебийно детско невежество, аз усетих вътре в себе си могъществото на върховното познание, както и хубостта на новите си дрехи и ми се прииска да блесна, разкривайки талантите си.

Не бе изминало много време от скърцането на калемите върху дъските за писане, когато вратата се отвори със замах и бе дадена команда:

— Станете, деца!

Докато ние се изправяхме на крака, трополейки с обувки, на вратата се появи Карфицата и почтително въведе в класната стая една вдървена, надута, натруфена дребна жена с толкова изхвъркнал напред агресивен бюст, че заедно с шапката ѝ, украсена с дузина пера, я правеше да изглежда досущ като гушест гълъб. Аз я зяпнах със страхопочитание. Лейди Мийкъл бе вдовицата на производителя на корсети Уинтън, чиято реклама стоеше разлепена на всички жп гари, придружена от невинен, но интригуващ девиз: „Мили дами, ние използваме само най-добрите китови банели^[1]“. Тази реклама достойно съперничеше по качества на: „В Пикуик с писалка на Уевърли — гордост за всеки джентълмен“, която донесе на същия собственик значително богатство, след което той стана за доста дълъг период от време кмет на Левънфорд и бе посветен в рицарство, титла, подтикнала го впоследствие към закупуването на голямо имение в околностите на Ардънкейпъл и оттеглянето му в него. Тук той напълно разполагаше със своето време, за да се отдаде на любимото си хоби, изразяващо се в отглеждането на орхидеи и тропически растения,

докато неговата съпруга не загуби нито миг и се хвърли презглава да изпълнява своите задължения на светска дама, въпреки че с простоватите си човешки маниери и употреба на всякакви неуместни шотландски идиоми тя въобще не бе родена, за да си служи със светски маниери, както самата открито си признаваше.

И все пак „лейди Банела“, както я наричаше баща ми, беше свята жена, отнасяща се с щедрост към Ардънкейпъл — бе дала пари за построяването на новата зала в селото — и с милосърдие към цялото графство. Тя също така притежаваше характерно за нея мрачно чувство за хумор и обилна доза сантименталност и освен че бе изградила великолепна гробница за починалия си съпруг, изобилстваща със страховити, внушителни урни, тя направи известна и продължи да се грижи предано за колекцията му от орхидеи, отглеждана от него, преди да се разболе. Сигурно ще ви се стори странно, но макар и никога да не бях разменял и дума с тази толкова издигната личност, аз си имах свои основателни причини да бъда запознат с имението ѝ от край до край, с неговите гори и река, с дългата цяла миля алея, лъкатушеща през парка между гигантските рододендрони и достигаща чак до голямата къща със залепената за нея огромна зимна градина.

— Седнете, деца — рече тя, минавайки навътре. — Тази стая е неприятно задушна. Отворете един прозорец.

Госпожица Грант припряно се подчини, докато нейната наставничка, гледайки ни с присвити очи, говореше нещо на Карфицата, който, приведен напред и изтеглил назад деформирания си крайник, почти скривайки го зад здравия си — поза, която аз скоро установих, че е обичайна — правеше смирени кимания с глава в знак на мълчаливо съгласие. Тогава тя се обърна към нас, говорейки на най-чисто местно наречие, като започна с думите:

— Деца, виъ сте още млади и незнаещи, но аз съ надяам и се молъ дъ не сте душили тук, за да вършите бели и неръзбурии по най-непристоен начин. Виъ виждъте, че се интересувам от селото и от всеки един от вас, за тува, което сте, или може би шъ станете, тъй че слушъйте внимателно какво шъ ви кажъ.

Тя продължи в същия стил още доста дълго време, увещавайки ни да се трудим прилежно, да подобряваме способностите си и да поддържаме винаги най-високо равнище на възпитание и морал,

загатвайки ни, че ако не сме послушни и изпълнителни, ще ни се стъжни както тук на земята, така и на оня свят. По едно време обръщението ѝ към нас завърши, тя нацупи устни и благосклонно ни дари с една претенциозна и полуприсмехулна усмивка, в която можеше да се различи киселата жилка на лукавството.

— Мъкар виъ да не можете нищу. Девствени души, ей туй сте виъ, девствени души. Саму че аз шъ пробам вашъта естествень интилигентност, за дъ видя имате ли някаквъ находчивуст или нещучьовще в глъвите. Гуспожице Грант, един мулиф.

Моливът, жълт на цвят, бе моментално предоставен и показвайки ни го за момент, тя го захвърли с драматичен жест на пода. Ние стаихме дъх.

— Сега — продължи впечатляващо тя, — виъ нямъте ръце. Никуй от вас нямъ ръце. *Саму че аз искъм този мулиф дъ се вдигне.*

Каквато и да бе причината, подсказала ѝ този екстравагантен опит — вероятно бе ходила на визита по време на своята благотворителна дейност в някой дом за парализично болни в Ардфилън — крайният резултат се изрази в мълчание, пълно и гробовно. Класът се вцепени. Внезапно ме осени вдъхновение. Сякаш изпаднал в транс, аз станах и обезсилен от собствената си дързост, се дотъртрих пред погледите на всички, където, просвайки се пред жълтия молив, понечих да го ухапя със зъби. Само че моливът бе кръгъл и гладък. Той се изплъзна от немошната ми ухапка и се изтърколи пред мен по прашния неравен под. Последвах го, долепил лицето си до земята като пълзящ индианец. Опитах отново и отново се провалих. Преследването продължи. Погледите на всички останаха приковани върху мен. Този път моливът бе успял да намери една пукнатина между дъските на пода. Аз се приплъзнах към него на брадичката си, наместих се в удобна позиция, за да видя съвсем отблизо как той лекичко се завъртя и се намести в друга по-дълбока цепнатина точно под черната дъска, където се бе насъбрал прах от тебешир. Вече усещах как кръвта пулсира във вените ми. Подавайки език навън, аз избутах жертвата си от укритието ѝ и преди да успее да се върне обратно, я ухапах уверено и сигурно. Класът изпусна една дълга въздишка, пълна с възхищение, докато аз, оплескан целият с прах от тебешир, с издраскан и охлузен нос, залитайки, се изправих на крака, здраво стиснал със зъби молива.

— Добре направену! — извика лейди Банела, пляскайки ентусиазирано с ръце, след което положи едната от тях върху главата ми. — Ти си едно многу умну малку мумченце.

По цялото ми тяло изби червенина и почувствах, че ще се пръсна от гордост. Да бъда похвален по такъв начин от дамата на имението пред моя учител, пред училищния наставник и най-важното, пред моите съученици! И то още при първия ми учебен ден. Едно много умно момче. Само какво ще бъде удоволствието да кажа това на майка ми.

Междувременно, докато госпожица Грант ме изтупваше от праха, нейно благородие със самочувствието на някой френолог^[2] все още продължаваше благоговейно да държи ръка върху черепа ми.

— Колку си гулям?

— На шест години, госпожо.

— Ну ти си необичайну дребен за възрастът си.

— Така е, госпожо. — Изгарях от желание да ѝ разкажа за болестите си, почти фатални, които ме бяха оставили толкова дребен, вероятно за цял живот, но преди да успея да кажа нещо, тя продължи окуражаващо, като истинска покровителка:

— Ти трябва дъ си ядеш кашатъ с повече мляку. Ну не обезмаслену, запомни тува. И никогъ не отвърщай поглед от веществото на живота. Ръзбиръш ли къкво имам предвид, казвъйки веществото на живота?

— О, да, госпожо. — Разгорещен от тържеството на предстоящата победа, осъзнаващ важността на знанията си, след като си припомних как татко бе използвал същата фраза във връзка с бутилката, аз я погледнах с широко отворени очи и отговорих уверено с висок и ясен глас: — Хейгмановата кралска холандска мая!

Сред класа се разнесе плахо хихикане, което миг по-късно прерасна в неконтролируемо бясно кикотене. Останал напълно изумен, аз гледах как лицето на моята покровителка променя настроението си и как изписаното по него одобрение бе заменено от сърдита физиономия. Ръката ѝ, намираща се все още върху черепа ми, се стегна.

— Ти се усмелявъш да съ пудигравъш с мен, мумче?

— О, не, госпожо! Съвсем не!

За един дълъг момент тя впи присвитите си очи в лицето ми, докато аз изпитах усещането, че вътрешностите ми се втечняват. Накрая, отричайки се от мен, госпожата махна ръката си от главата ми, като същевременно ме тласна напред и ме изстреля към мястото ми.

— Върви! Виждъм, че съм сгрешила. Ти не си нищо повече от един жалък клоун.

Смирен, опозорен за цял живот, в действителност станал за пореден път изгнаник, аз останах да седя до края на сутринта с наведена глава.

На път обратно за вкъщи, търсейки ръката на своята истинска защитница, с разводнени от сълзи очи, успях само да изхлипам скръбно:

— Няма никакъв смисъл, Маги. Не ме бива за нищо. Просто аз съм един жалък клоун.

— Ау — отвърна ми Маги с унила шеговитост. Очевидно и тя бе имала лоша сутрин в своя клас. — Значи сме си лика-прилика.

[1] Навремето китовите мустаци, поради еластичността и издръжливостта си, се използвали за производство на корсети и камшици. — Б.пр. ↑

[2] Френология — псевдонаучна система, сега отхвърлена, според която характерът на човека зависи от формата и изпъкналостите на черепа му. Френолог — специалист, който се занимава с френология. — Б.пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Въпреки опасенията на майка ми и публичното унижение, което ми причини, бизнесът с кралската холандска мая тръгна по най-благоприятен начин. Очевидно в него имаше голяма перспектива и баща ми, природно интелигентен, с остър и прозорлив нюх към бизнеса, бе тъкмо човекът, който можеше да се възползва от подобна ситуация. Неговите детайлни познания по отношение на пекарския занаят, връзките, които си бе създал из цяла Западна Шотландия по време на петгодишната си работа като продавач на брашно за Мърчисънови, привлекателната натура и непринудена общителност, която той можеше да нагажда съвършено според настроението на всеки отделен клиент и която сама по себе си го правеше популярен, и най-вече самоувереността, с която захвърляше самото си, слагаше бялата престилка и на практика демонстрираше новия процес в пекарните — всяко от тези негови качества го водеше по пътя към успеха.

Доказателството за това беше налице още след първите няколко месеца, изразено под формата на „семейна експедиция“ до Уинтън, където татко, след като ни показва с гордост новия си малък кабинет в сградата „Каледония“^[1], ни отведе на дневното представление на „Аладин“ в Кралския театър, след което отидохме в прочутия ресторант „Магарешки бодил“. Въпреки че по природа беше човек с широки пръсти, тази Коледа той прояви много по-голяма щедрост от обичайната. В допълнение към един нов зимен екип, който не ме заинтригува чак толкова, аз получих шейна — от онези великолепни модели с управляемо кормило, известни под името „Пъргавата ракета“. А през един декемврийски ден в голям фургон, теглен от два коня, от Уинтън пристигна нещо, за което мама трябва да е копнеела още от деня на сватбата си. Типично за татко, той не бе отронил и думичка за пристигането му, тъй че радостта й от подаръка, поднесен по толкова неочакван начин, се удвои или може би удесетори. Беше вертикално стенно пиано. Не някое от онези жълтеникави, провинциални боклуци

с плюшени тапицерии, от рода на онова в училището, по което се катерехме и то издаваше странни, квичачи звуци като някое старо банджо, а един чисто нов, масивен, абаносовочерен инструмент, носещ вълшебното име „Блютнер“, с два позлатени свещника отстрани и блестящи клавиши от слонова кост, които и при най-лекото докосване издаваха дълбоки, резониращи акорди.

Мама, все още твърде замаяна от изненадата, седна на въртящото се столче, пристигнало заедно с пианото, и както си стоях до рамото ѝ, прекара ръце по клавишите с такава учудваща бързина, та чак ме изуми, като в същото време забеляза: „О, скъпи Лори, чувствам ръцете си като две леви“. Тя замълча за миг, за да събере мислите си и после започна да свири.

Незабравимите впечатления, останали в душата ми от тази сцена, все още са толкова живи, че даже си спомням и пиесата, която изсвири. Беше „Danse d'Echarpes“ на Шаминад^[2]. Ако кажа, че стоях като зашеметен и омагьосан, няма да преувелича с нищо, защото бях изумен не само от блажените звуци, докосващи слуха ми, но и от чудото, сътворено от мама. Никога досега не я бях виждал да удря дори клавиш — очевидно от лоялност към татко, неможещ дотогава да си позволи закупуването на пиано, в мое присъствие тя никога не бе започвала подобен разговор. Въпреки това след всичките тези години на въздържание мама изведнъж се изяви пред мен с неочакван и в същото време изграден до съвършенство талант, като ме заплени и омагьоса с искрящи потоци музика. Двамата носачи, всеки получил по шилинг, вече с шапки на главите и готови да си тръгват, се бяха спрели в коридора. Когато мама спря да свири, те спонтанно, заедно с мен, започнаха да ръкопляскат. Тя се засмя радостно, но поклати неодобрително глава.

— О, не, Лори. Техниката ми е толкова закърняла. Но скоро ще си възвърна формата.

Тук, при тази забележка, се появи още една загадка, за да бъде прибавена към другите, все още неразрешени, и която объркваше и безпокоеше детското ми съзнание. Когато аз се обърнах към мама за обяснение, това я накара само да се усмихне и да ми даде някакъв уклончив отговор. Междувременно нищо не бе в състояние да ѝ отнеме новото удоволствие. Татко не беше от музикалните и въпреки че проявяваше разбиране, не се интересуваше истински от пианото.

Може би всъщност това е била причината — защото аз вече бях започнал да *разбирам* баща си — в някаква степен да се забави появяването на инструмента в нашия дом. Представата му за музика се изразяваше най-вече в енергичната, мелодична смесица на някой добър брас бенд и затова той си бе набавил няколко розови цилиндрични фонографа на Едисън с мелодии на известните за времето си „Момичетата от плевнята“. Но за мама, при това намираща се около нас в състояние на *апартейд*, красивият „Блютнер“ бе едновременно утеха и своеобразна форма на душевно пречистване. Всеки следобед, след като се преоблечеше, решила, че е приключила с домакинската работа за деня и вътрешно убедена, че всичко свети от чистота и ред, тя сядаше да се „поупражнява“. Поради лекото си късогледство тя се навеждаше от време на време напред, за да разучи някой труден пасаж и преди да започне да свири отново, отмяташе с ръка назад меката си коса, непослушно паднала върху челото ѝ. Много често аз, прибирайки се от училище, особено когато навън валеше, влизах в предната стая, настанявах се до прозореца и слушах. Не мина много време и вече бях научил имената на пиесите, които ми харесваха най-много: Шопеновата „Полонеза в ми бемол“, „Унгарска рапсодия“ на Лист, последвана от Шубертовите „Музикални моменти“. Все пак най-любимата ми пиеса, за която може би допринасяше името ѝ, беше Бетовеновата „Соната във фа минор“ („Апасионата“), която повече от всички други навяваше у мен една преждевременна за възрастта ми тъга, подхранваща във въображението ми картини, в които виждах себе си под светещата луна, борец се за изгубени каузи из далечни земи и пожънал утешителна за душата награда — самотен гроб на герой, от който по някое време възкръсвах и хуквах към кухнята, за да сложа чайника на печката и да приготвя препечени филийки с масло за чая.

Това бе една щастлива зима, чиято белота не можеше да бъде опетнена с нищо. Нашият малък семеен кораб с платна, издути от благоприятния попътен вятър, се носеше жизнерадостно по своя безопасен, макар и самотен маршрут. Татко забогатяваше. В училище бях прехвърлен в по-горен клас и въпреки че съжалявах за госпожица Грант, бях приятно изненадан да открия притегателната сила на новия си учител, Карфицата — така несправедливо хулен от Маги. Неговите избухвания бяха по-скоро резултат на изнервеното му от злочестата

съдба съзнание, отколкото проява на лош характер — може да се беше провалил на амвона, но затова пък имаше великолепни качества като учител. Образованието му естествено бе превъзходно, за разлика от това на не един среден провинциален пастор, а освен всичко друго той притежаваше и безценната дарба да говори за нещата по увлекателен начин. Макар и да звучи изненадващо, изглежда, че той прояви интерес към мен. Може би му бях допаднал поради някакво негово изопачено приобщаване към нашите общи нисшестоящи позиции в очите на местните хора или пък, въпреки че никога не го беше показвал открито, той таеше надежди да пробуди у мен природния ми интелект сред окръжаващата ме сива безличност, знаейки поговорката, че покрай сухото гори и суровото. Дали бе едното, или другото така и не разбрах, но от този презиран и отхвърлен от обществото дребен човечец аз получих много повече добрина, отколкото заслужавах.

Колко бързо се изнизваха тези месеци! Сякаш току-що бях видял, че идеше пролет, когато татко, имащ, както самият той се изразяваше „бронхиални прояви“, хвана тежка настинка през март, дължаща се на неговата сардонична ирландска пренебрежителност към стария шотландски афоризъм: „Носи си носна кърпа в джоба, докато май не започне да се извърта“. Само че той захвърли своята още като видя, че яворът при ковачницата започна да разлиства пъпки и ние изведнъж се оказахме сред разхубавените в зелено априлски дни. Задуха мек, западен ветрец, понесъл на крилете си новината за нашето значително подобрило се благосъстояние. Може би това беше причината за едно такова рядко събитие като неочакваната визита на моя братовчед Терънс — шестнайсетгодишно момче, което още от невръстно детство бе благословено да притежава нос, долавящ и най-деликатните белези на охолство.

Терънс бе студен, дългокрак и необикновено атрактивен младеж, надарен много повече от мен с чистата чаровност на рода Керъл. Неговият дом, който не бях виждал никога, се намираше в Лохбридж, само на дванайсет мили от нас, където баща му притежаваше предприятие, странно именувано „Ломъндовите подземни изби“. И докато по онова време аз все още не можех да схвана съвсем точно смисъла на тази окултна дума „подземни“, освен че ми внушаваше нещо за подземни дълбини, то голямата гордост на Тери, за която аз му завиждах, беше, че посещава известния колеж „Рокклиф“ в Дъблин

като пансионер. И сега, идвайки си за Великденските празници, той подпря на входната врата един нов, лъскав велосипед, модел „Ръдж Уитуърт“, с който бе пристигнал. Беше обут с доста измачкани фланелени панталони, от които небрежно свали щипките на крачолите си. Имаше синьо колежанско сако „Рокклиф“ и килната на една страна сламена шапка, украсена с лента с цветовете на колежа. Един олимпиец, идващ директно от поетичните напъни на Парнас — Подземните изби? Просто ме зашемети.

Мама, пламенно гостоприемна и закопняла от дълго време за посетители, бе приятно изненадана да види Терънс, макар че той я беше сварил неподготвена.

— Мило мое момче, ако само ме беше предупредил, че ще идваш, можех да ти приготвя великолепен обяд. — Тя погледна към часовника, показващ три без дваисет. — Кажи ми сега какво да ти направя?

— Всъщност аз съм обядвал, лельо Грейс. — Забелязах как роднинското обръщение достави наслада на майка ми. — Но бих могъл да хапна една лека закусчица.

— Само ми кажи какво искаш.

— Ами много обичам твърдо сварени пресни яйца, ако ти се намират вкъщи.

— Разбира се. Колко да бъдат?

— Какво ще кажеш за половин дузина, лельо Грейс? — предложи небрежно Терънс.

Петнайсет минути по-късно той се беше настанил на масата и грациозно осъществяваше контакт с шест твърдо сварени яйца и няколко резена селски хляб, дебело намазани с масло, докато в същото време ни обясняваше с небрежен маниер и акцент, леко загатващ с интонацията си за горната класа дъблинчани, какви славни подвизи е извършил през изминалия семестър, и по-точно победата му в спринта на сто ярда по време на училищния празник. Невъзможно бе да не се възхитим, както и направихме, макар че мама започна леко да посърва, когато Терънс каза за трети пореден път:

— По начина, по който се откъснах при последната си атака, те изглеждаха, сякаш стоят на място.

Всъщност очевидно й бе доскучало, защото след малко мама предложи на Терънс да ме отведе на кратка разходка, докато чакаме

завръщането на баща ми. Както си вървахме нагоре по пътя за селото, аз мушнах ръката си в неговата и казах възторжено:

— О, братовчедо Тери, как бих искал да съм в „Рокклиф“ заедно с теб!

Терънс впери поглед в мен, след което извади една клечка за зъби направена от паче перо, и започна разсеяно да работи върху зъбите си.

— Не казвай на майка си, защото се вдетинява, но едното от тези яйца беше малко развалено.

Той леко се оригна, за да наблегне върху смисъла на думите си.

— О, съжалявам, Тери. Ти чу ли какво казах за „Рокклиф“?

Терънс поклати лениво глава, но с израз на такава безнадеждност, че аз изстинах.

— Мой бедни Малчо. Ти никога не би могъл да издържиш на натоварването. „Рокклиф“ ще те простре на място. Мили боже, какъв е онзи субект ей там?

Аз се обърнах назад. Беше Маги, изпълняваща поредната си робска поръчка с голям вързоп пране, подскачащ върху ръката ѝ. Каквато си беше несресана, раздърпана и типично по свой начин чудата, тя ми замаха като обезумяла, щом ме позна. Кожата ми настръхна. Да поздравя Маги пред очите на Терънс? Не, това бе немислимо. Почувствал се гузен за първи път по повод на едната от двете велики прояви на предателство през моето детство, аз извърнах поглед.

— Един господ знае кой е това — измънках, леко подражавайки на маниерите на братовчед ми, след което продължих да вървя, оставяйки Маги вкаменена, със замръзнала във въздуха ръка.

Стигайки до началото на пътя, Терънс спря пред бакалията. На витрината върху стъклена лавица бе изложена една от специалните десертни ябълкови пити на Грант. Зад лавицата вътре в магазина, приведена над една книга с лакти върху тезгяха и с гръб към нас, стоеше Поли Грант. Нейната поза, съвсем непринудено запознаваща ни с изключително овалната гледка на онази част от тялото, използвана за сядане, изглежда, че развесели братовчедо Терънс. Той се подпря на прозореца, заемайки атлетична стойка, докато погледът му продължи да шари между ябълковия сладкиш и нищо неподозиращата Поли.

— Тази пита никак не изглежда зле — изкоментира братовчедът.

— О, да, Тери. Просто е страхотна.

— И добре заоблена?

— Те винаги са заоблени, Тери.

За моя изненада Терънс се разсмя, а Поли, обезпокоена в своето четене, се изправи рязко и се обърна към нас. Срещайки погледа на братовчед ми, тя цялата поруменя и затвори книгата с тупване.

— Бихме могли да си вземем нещо оттук, да си подсладим душите след онези яйца — предложи Терънс. — Предполагам, че имате открита сметка за пазаруване.

— О, да, имаме. Често идвам да изпълнявам разни поръчки за мама и те ни ги отбелязват.

— Тогава защо не влезеш да вземеш сладкиша — предложи въодушевено той. — После ще се оправим за разходите.

Аз се съгласих ентусиазирано и влязох вътре. Поли изглеждаше неестествено притеснена. Дори забрави да ми даде обичайния карамелен бонбон.

— Кой е този младеж с теб? — попита тя, с все още червенеещи се бузи.

— Моят братовчед Терънс — отвърнах гордо.

— Тогава му предай от мен, че е много нагъл.

Естествено аз не можех и да си помисля, че ще предам такова послание на братовчед си, който, разглеждайки района, докато аз се върна, предложи да отидем до някое сенчесто местенце край мегдана.

Тук той се настани удобно, с гръб опрян върху едно кестеново дърво, и разопакова хартиената кутия, от която се разнесе ароматният мирис на хрупкава пухкава торта.

— Тя въобще не била толкова голяма, като я гледаш отблизо — отбеляза братовчедът, инспектирайки питата, която в моите очи изглеждаше много по-голяма, гледана отблизо. Беше най-малко девет инча^[3] в диаметър, от нея се стичаше великолепен гъст сироп, а отгоре цялата бе поръсена с пудра захар.

— Хмм — измърка той, — дали нямаш случайно ножче?

— Не, Тери. Още не ми разрешават. Да не би да се порежа — извиних се аз.

— Жалко — отвърна замислено. — Не можем да я разделим с ръце, защото целият пълнеж ще се изсипе върху нас.

Настъпи кратка пауза, през която Терънс начумерено започна да мисли още по-задълбочено, докато моето нетърпеливо очакване сред

този дълбок, съблазнителен аромат изпълни устата ми със слюнка.

— Има само едно разрешение на проблема, човече — декларира накрая той решително. — Ще хвърляме чоп за нея. Ти си спортсмен, нали?

— Щом ти си такъв, Тери, и аз съм също.

— Добро момче — похвали ме братовчедът и измъкна сериозно едно пени. — Ези — печеля аз, тура — губиш ти. Давам ти пълно предимство. Избирай.

— Тура, Тери — казах плахо.

Той откри монетата.

— И наистина е тура, колкото и да е жалко. Нали чу, като казах, че при тура ти губиш. Е, следващия път дано имаш по-добър късмет.

В известен смисъл, макар че примигах неразбиращо с очи, аз не бях чак толкова нещастен, че съм изгубил. Гледайки как Терънс яде бавно от питата с всички белези на нескрито удоволствие, аз се наслаждавах на усещането заедно с него, докато той не погълна и последното пухкаво парченце.

— Хубава ли беше, Тери?

— Биваше я — заяви критично той, — но бе прекалено питателна за твоята млада кръвчица.

Без да променя положението на излегнатото си тяло, той измъкна от джоба си цигарена табакера със сив метален цвят, взе от нея една позлатена в края цигара и докато аз го гледах благоговейно, я запали.

— Диво мушкато — обясни той.

— Тери, толкова е хубаво, че си тук. Защо не идваш по-често? И защо не мога и аз да идвам да те виждам?

— О — отвърна братовчед ми, изпускайки дим през носа си. — Тук навлизаш в една семейна история.

— Разкажи ми за нея, Тери — вметнах аз нетърпеливо.

Той се замисли, изпълнен с колебание дали да се съгласи, след което махна с ръка отрицателно във въздуха.

— Прекалено малък си, за да ти пълня главата с такива глупости. Само излишно да се безпокоиш.

— Но аз искам да знам, Тери. Има толкова много неща, които не разбирам и особено защо никога не се виждаме с нашите роднини?

Той погледна косо към мен. Нима наистина не можеше да почувства моето силно, незадоволено любопитство за неизвестните

членове на нашия род?

— Значи никой не идва да ви вижда и от роднините на майка ти?

— Не, Тери. Или поне само един от братята на мама. Онзи от университета, най-младият, дето се казва Стивън. И то само веднъж, преди много време.

Настана тишина.

— Е, добре, приятел — рече накрая Терънс с архиерейски глас. — Има едни особени отношения, бих казал. И след като тази история все ще ти бъде разказана някой ден, не виждам никаква причина да не те осветя малко по въпроса.

Той се излегна назад, дърпайки от цигарата си, докато аз чаках напрегнато. Изведнъж започна:

— Преди всичко — каза той патетично, почти обвинително, — ако не беше железопътната компания „Каледония“, ти нямаше да седиш тук днес. Всъщност тебе въобще нямаше да те има.

Това неочаквано изявление ме разтърси из основи и аз се опулих уплашено срещу него.

— Слушай сега — продължи той. — Всяка вечер, когато чичо Кон се връщаше от работата си в Уинтън, трябваше да сменя влаковете в Левънфорд и да хваща теснолинейката от Кели за Лохбридж, където живееше по онова време. Но дотогава той дори не бе зървал майка ти.

Тази непредвидена информация изглеждаше толкова невероятна, че притеснението ми се задълбочи още повече. Съзнаващ с удоволствие, че е обект на моето напрегнато внимание, Тери продължи с неангажиращо равнодушие:

— Обикновено Кон стоял в чакалнята с вестник „Уинтън Хералд“ в ръка, защото влакът от Кели винаги закъснявал. Но една от тези вечери той забелязал нещо, или по-точно казано някого, много по-интересен за наблюдение.

— Мама! — ахнах аз.

— Още не, човече. Не ме напъвай. В онзи момент тя е била просто Грейс Уолъс — едно сладко момиче на седемнайсет — рече братовчед ми и се начумери укоряващо. — Та това момиче идвало редовно, винаги носейки със себе си музикална кутия, за да посреща брат си — ученик, прибиращ се от академията „Дринтън“ с влака от Кели. — Тук братовчедът направи пауза. — Да ме прощаваш, но Конър, който сега ти е баща, винаги е имал набито око за хубавите

момичета. Макар в дадения случай нещата да се развили по-различно. Въпреки че му се искало да я заговори, той се притеснявал да не я засегне с нещо. Но една вечер се настроил вътрешно и го направил. И в този момент, човече — Тери възкликна бомбастично, — докато се гледали един друг в очи, и бялата станала.

— Каква бяла, Тери? — прошепнах едва чуто аз.

— Нейните родители били презвитерианци до мозъка на костите си, били страшно строги, а за баща си тя била скъпа като зеницата на окото му. И като похлупак на всичко това, старият имал шотландско родословие, водещо началото си чак от истинския Уилям Уолъс^[4], ако въобще някога си чувал за него. И така, тя била едно прекрасно момиче, с добри отзиви за нея в града, чевръста помощница на майка си вкъщи, пеела като ангел в църковния хор и никога не правела нещо не както трябва. — Тери поклати печално глава. — Когато родителите ѝ открили, че дъщеря им ходи сериозно с един ирландски келеш, и при това римокатолик, кръвен брат на един кръчмар и, господ да ни е на помощ, на всичкото отгоре проповедник, те вдигнали олелия чак до небесата. Заредили се молитви и сълзи. Седмици поред не секвали заплахите и увещанията, докато не били използвани всички възможни човешки средства, за да ги разделят. Но това, човече, било невъзможно. Накрая, без да кажат нито дума на някого и въпреки че Кон не е имал в джоба си и едно петаче за цял, те просто решили и отишли в гражданското. Майка ти знаела, че техните няма да ѝ проговорят никога вече, както и Кон бил сигурен, че ще стане черната овца в семейството си, затова че не се е венчал в църква, но въпреки всичко те се взели.

— О, много се радвам, че са го направили — заявих разпалено аз, след като бях изслушал историята му, без да смея да си поема дъх.

Тери избухна в смях:

— Поне тебе са те направили без проблеми, Малчо.

За момент той поседна, изучавайки ме внимателно, сякаш се опитваше да разгадае какво се таи в душата ми, в която сега имаше само пустош. Може би това, което току-що ми разказа, не ме изненада много, защото дълбоко в себе си трябва да съм имал някакви смътни опасения за положението на родителите ми. Въпреки това изведнъж почувствах как ме обхваща една необикновена депресия, подсилена

още повече от веселото безгрижие, с което Тери се отнасяше към един проблем, засягащ ме толкова сериозно.

— Е, сега вече знаеш — наруши тишината той. — Само недей да разправяш, че аз съм ти го казал.

— Няма, Тери — отговорих вдървено. Бях много по-малко щастлив, отколкото очаквах да бъда и за да се ободря, казах: — Значи в действителност аз имам двама чичовци?

— Откъм нашия род имаш трима. Това е баща ми, твоят чичо Бърнард от Лохбридж и Негово Преподобие чичо ти Саймън от Порт Кригън. Да не споменаваме за чичо ти Лио от Уинтън, макар че вече никой не знае нищо за него. — Той се изправи на крака и ме изтегли нагоре. — Време е да се връщаме. Трябва да купя един кибрит, затова ще се отбия до магазина. Хайде да се състезаваме дотам.

Той се затича с големи отскокливи крачки, демонстрирайки ми своя стил. Макар и да не бях в настроение за тичане, в момента изпитвах странна войнственост към неподражаемия си братовчед. Затичах се колкото имах сили, с такъв хъс, че Тери, поглеждайки през рамо, се принуди да понапълни дробове в усилието си да ускори ход. Може би ябълковият пай и твърдо сварените яйца му пречеха да се изяви или пък просто историята, която ни бе разказал за своята проява по време на спортния празник в „Рокклиф“ бе малко поразкрасена благодарение на местния му талант „да разтяга локуми“. Когато стигнахме до магазина на Грант, той все още не се беше откъснал от мен и аз бях точно зад лакътя му. След като успяхме да си поемем дъх, погледът му за първи път се спря на мен с чувство на уважение.

— Голям си бързак бе, човече. Не мога да повярвам. Ти, разбира се, се досещаш, че не дадох всичко от себе си.

Докато аз чаках отвън, братовчед ми влезе в магазина и там прекара доста дълго време в избиране на кибрит. Поли, която го обслужваше, не изглеждаше ни най-малко недоволна от повторното му появяване или от придирчивия му вкус към кибритите. Поглеждайки тайно през прозореца, виждах как през по-голямата част от времето Тери успяваше да я разсмее. Такъв си беше той, безгрижен и безотговорен. А дали би могъл Тери наистина да обича някого... да не говорим за един беден, нещастен Малчо като мен? Почувствах как гърлото ми се стяга неконтролируемо.

Обхваналата ме меланхолична тъга остана в мен през целия път към къщи и дори се задълбочи по време на вкусната вечеря от пиле, която мама бе приготвила, и аз едва успявах да преглъщам. Татко, намиращ се в едно от своите най-добри и забавни настроения, показва явна привързаност към него и дори му даде един суверен^[5], което, изглежда, братовчед ми очакваше и по всяка вероятност бе основната причина за целта на посещението му. Към края на вечерта, запалвайки карбидната лампа на велосипеда, той възседна возилото си и се отправи към Лохбридж.

Когато се загуби от погледа ми, аз отидох в кухнята.

— Мамо — казах тихичко, приближавайки се до нея, — аз може и да не съм нещо много, но поне съм спортсмен.

— Така ли? — рече майка ми без особен ентузиазъм. — Не знам дали бих искала да си спортсмен.

— Но това е нещо хубаво, мамо. Тери каза, че съм спортсмен, като хвърляхме чоп за ябълковия пай.

— За ябълков пай ли? — погледна ме мама объркано, с ръце, целите в сапунена пяна. — Затова ли не яде нищо на вечеря?

— Не, мамо. Аз въобще не ядох от сладкиша. Тери го изяде целия.

— И откъде се появи този хубав сладкиш? — сега вече тя ме наблюдаваше с много особен поглед.

— Как откъде, мамо. Това е онзи сладкиш, дето го купих и го записах на наша сметка.

— Какво! Записал си го на наша сметка!

Мама застана като вкаменена. А татко, който бе влязъл току-що и слушаше разговора, попита изведнъж:

— Как теглихте чоп?

— Той бе съвсем честен, татко. Хвърли монета и каза: „При ези печеля аз, при тура губиш ти“.

Татко избухна в неконтролируем, див смях, продължил толкова дълго, че накрая раздразни бронхиалната му кашлица.

— Проклет млад негодник — едва каза на пресекулки. — Той е истински Керъл.

— Въобще не мисля, че това е забавно — отбеляза хладно мама. — Лорънс, утре сутринта ще си поговорим с теб сериозно за това. Сега отивай направо в леглото.

Разсъблякох се бавно, нещастен. Следобедът, започнал с толкова радост и наслада, сега горчеше в устата ми. Несподелима тегоба налегна разума ми, а също и съзнанието ми. Нима бях отхвърлил толкова явно Маги, скъпата Маги, моята приятелка и защитница, просто ей така я бях отрязал, бях се отрекъл от нея, и всичко това само заради един братовчед, който мислеше за мен не повече, отколкото за, ами да, отколкото за една кутия с кибрит? Но най-вече ме потискаше загадъчната история, отнасяща се до моите родители, която Тери ми разкри, и заради която бяхме принудени да живеем в изолация. Зарових глава във възглавницата и оставих сълзите си безутешно да попиват в нея.

[1] Каледония — древното римско име на Шотландия. — Б.пр. ↑

[2] Сесил Шаминад (1861 — 1944) — френска пианистка и композиторка. — Б.пр. ↑

[3] Около 23 сантиметра. — Б.пр. ↑

[4] Сър Уилям Уолъс (1270 — 1305) — шотландски патриот и водач в борбата срещу английския крал Едуард I. — Б.пр. ↑

[5] Британска златна монета с еквивалент от един паунд стерлинг, днес извън обращение. — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Есента дойде рано тази година. Листата на любимото ми дърво, украсени в златно и червено, започнаха да се сипят по земята, тъчейки красив дебел килим пред входа на ковачницата. Утринните мъгли се стелеха откъм устието на реката, поръсвайки с искрящи бисери роса нежните стръкове трева по ливадите на Сноди. Из мекия въздух се носеше усещането за промяна, както и за нещо друго, непонятно и недосегаемо, каращо ме да мечтая за далечни места и за странни, незнайни кралства, за които нещо вътре в мен ми подсказваше, че може би някога съм посещавал, само че преди много столетия, в отдавна забравени времена.

Но днес бе неделя — един реален ден, в който всеки път щом се събуждах и подушвах носещата се миризма на пържен бекон и яйца, мисълта ми винаги се насочваше към по-практични съображения. По възпитание и вътрешно убеждение татко бе това, което аз наричам симпатизиращ на католицизма, и той открито демонстрираше непокорството си чрез подкрепа на опозицията, въпреки че пазеше за себе си някои определени, неортодоксални резерви спрямо римокатолическата религия, но като неин изпълнител поведението му можеше да бъде класифицирано единствено като безразлично. Ако слънцето изгрееше лъчезарно в утринното небе на седмия ден от седмицата и времето обещавахе да е хубаво, той обикновено наемаше понито и двуколката на фермера Сноди и се отправяше към „Свети Патрик“ — най-близката католическа църква в Дринтън, на дванайсет мили от нас. Въпреки евангелисткото си възпитание, майка ми миролюбиво тръгваше с него. Привързаността ѝ към баща ми бе толкова силна, че аз бях сигурен — тя на драго сърце щеше да го придружи и в индуски храм, стига той да изповядваше такава религия. Разбира се, бях вземан с тях и в тези моменти, подобно на майка ми, стоях леко напрегнат, притаил дъх пред аматьорската сръчност, с която баща ми се справяше с юздите — една безразсъдна проява, зле прикрита зад претенции за експертни познания, които не можеха да

измамат никого от нас, най-малко пък самото пони. Чаткайки с копита, докато татко умело даваше команди за завой, то завиваше и същевременно извърщаше врат, за да погледне към него със смесено чувство на учудване и възмущение.

От време на време по пътя се появяваше някоя самотна кола, обикновено червен аргайл от автомобилния завод в Лохбридж, и докато минаваше покрай нас в облак от прахоляк, разминавайки се на магия с двуколката ни, мама, стиснала здраво шапката си с широка периферия, възкликваше през кашлица:

— О, мили, аман от тези отвратителни автомобили!

— Недей така, Грейс — отвръщаше хладно татко, подръпвайки юздите на свилото се пони. — Те са едно чудесно откритие. И тъй като по някое време възнамерявам и аз да се сдобия с такова транспортно средство, недей да ги затриваш.

— Може пък те да ни затрият — измърморваше мама в ухото ми.

Но имаше и много недели, когато татко беше изпълнен с убеждението, че господ не би искал от него да излага семейството си на непредвидените опасности по пътя и аз знаех, гадаейки по лицето му, докато той проучваше надвисналото сиво небе и душеше мекия западен ветрец, предвещаващ идването на дъжд, че тази есенна утрин ще бъде една от тях и за мен това ще е поредната неделя, изпълнена с много трепетни вълнения, достигащи понякога до границата на безпокойството. Така и стана. След закуската, на която се яви в домашния си халат, татко се обърна към мама:

— Предполагам, мила девойко, че ще направиш няколко сандвича за мен и момчето. — Обикновено татко казваше „мила девойко“, когато искаше да бъде направено нещо за него.

Той се качи на горния етаж и след малко се върна обратно долу, носейки обичайния си екип за експедиции: сив норфолкски костюм от дебел плат, бричове, чифт здрави високи обувки заедно с плетени вълнени чорапи плюс една мушама, подобна на пончо, която се пристягаше на врата с метална закопчалка.

Ние потеглихме — нагоре по пътя за гарата и после през селото, където камбаните на енорияшката църква бяха започнали да бият. В отговор на този повик към *местните*, както упорито ги наричаше татко, стереотипно облечени в мрачно черно и въоръжени със своите

черни Библии, те се стичаха към църквата в един бавен, тържествен, покорен господу поток.

— Черни буболечки — чух откъм едната ми страна да се изрича презрителното обръщение.

Бях сигурен, че татко съвсем преднамерено избираше тъкмо този момент, за да може от позицията си на римокатолически „неверник“ да оскърби шотландския неделен събор. Това бе избория от него начин да се противопостави на загнездилото се в душите на хората от селото предубеждение към нас. Сега, в наши дни, когато просветителският либерализъм търси начини да спомогне за обединението на всички църкви, е трудно да бъде почувствана язвителността, с която едно време се отнасяха към католицизма — особено ирландския — в западните покрайнини на Шотландия. Тези потомци на бягащи от глада емигранти, много от които все още не бяха успели да се издигнат над равнището на работническа класа, бяха приемани като „мръсните ирландци“ и бяха презирани и ругани по всички краища на света както заради тяхната националност, така и заради религията им, към която обществото се обръщаше с изрази като: „римската блудница, лочеща от чашата на човешката мерзост“ или пък „уличницата, излегнала се върху седемте хълма на порока“. Самият аз потръпнах от неприязън, когато веднъж видях един пасаж от проповед, четена в селската енорияшка църква: „Рим, седалището на звяра, според откровение 18, 19“.

Но за разлика от моята, татковата природа бе войнствена и той се забавляваше, като предизвикваше появата на шокирани погледи и начумерени устни по лицата на хората или като презрително пренебрегваше обичайната мрачна атмосфера на порицание, възникваща при нашето появяване. Както винаги, така и сега той прекоси селото с отскоклива, наперена, почти самодоволна походка, вирнал глава високо във въздуха, с високомерно изражение и презрителна усмивка върху устните си, които от време на време издаваха предвзето изсвирване. За мен, препускайки покрай него и предчувствайки беда, това изпитание бе мъчително, облекчено единствено от скритите завистливи погледи на другите момчета, за които неделята беше ден на покаяние, гибелно запълнен от двучасовата проповед, един ден на мъчителна скука, в който неумишленото, случайно повишаване на гласа бе светотатство, смехът

— престъпление, а минаването на бавния влак, известен под името „Неделният смутител“, който оскверняваше светостта на този ден — един публично обявен пример за злото, водещо света към гибел.

Започнах да дишам по-спокойно едва когато стигнахме до последната сграда от селото — дъскорезницата на Макинтайър — и излязохме сред природата. Скоро подминахме входа на имението Мийкъл — с изискан портал и две високи колони, украсени със зелени бронзови орли, до всяка от които бе поставена по една портиерска къщурка от дялан камък, направени в шотландски баронски стил. Алеята лъкатушеше навътре покрай масивни рододендрони и се губеше сред парка някъде в безкрайността. Гледката на това привилегировано великолепие вече ме беше накарала да изпитам едно предварително потрепване и то бе подсилено допълнително, когато татко, намиращ се на селския път няколко крачки пред мен, огледа предпазливо района около себе си и тайничко ми махна да го последвам, докато самият той се шмугна през една просека в шубрака отстрани. Сега вече се намирахме в горското владение на лейди Банела, където бе строго забранено да се влиза. Побиха ме тръпки при тази мисъл. Въпреки това татко водеше твърде необезпокоено напред по познатия му маршрут под стволите на буковите дървета, а жълдите прасъци сякаш прекалено силно под подметките на обувките ни. Накрая стигнахме до една тясна долчинка, цялата покрита с папрат. Там заобиколихме някаква плантация от млади лиственици и влязохме в прораслия с коренища гъсталак, откъдето се разнасяше ромолето на течаща вода. Това бе реката Гилстън, строго охранявана, но и много популярна с пасажите си от морска пъстърва.

Стигнали до брега на реката непосредствено под водопадчето, следващото действие на татко бе да измъкне изпод мушамата си брезентов калъф, дълъг два фута, от който извади прътовете на една зелена въдица. Бе закачена макаратата, през ушите на въдицата бе прекарана кордата и не след дълго той започна да хвърля плувката сред блъбукащата пяна в основата на вира. Като момче, живяло близо до бреговете на езерото Ломънд, той страстно бе въдичарствал и ловил всичко живо, що е щъкало из езерото, и сега, докато аз гледах напрегнато и от време на време ми бе подавана пръчката в ръце, същата страст се предаваше и на мен.

Ще ми се да можех да се похваля с татко като един от избраните, ловуващи само на суха муха или дори просто на муха. Но той не беше от тях. Ловуваше с живи червеи, изкопани за нас от Маги във фермата, които аз разплитах един по един, гърчещи се подивели, и ги вадах от една тенекиена кутия от какао, която носех в джоба си. Татковата цел беше само да лови риба и да се придържа към методите, служили му така добре в младежките години. Въпреки това, изглежда че днес нямаше да имаме късмет.

— Не ще дори да клъвне — рече раздразнено той. Изобщо не обичаше да губи. — И все пак морската пъстърва трябва да плува нагоре по течението. Ще оставим въдицата във водата и ще си изядем обета.

Сандвичите на мама бяха винаги вкусни, особено тези с домати. Седнахме на очистеното местенце под едно брезово дърво, чиито клони пропускаха през короната си мека сребристозелена светлина. Реката хвърляше разпенени пръски и блещукаше с отразените слънчеви лъчи през високите треви и тръстики. Спокойното шумолене на гората насаждаше страховито усещане за самота над цялото това място. Рязкото крякане на една сойка ме стресна. Както при всички наши експедиции, сега аз се чувствах ужасно уплашен, че ще бъдем заловени от горския пазач или още по-лошо, от самата собственичка, тази опасна, дребна женица, която ме бе низвергнала още в първия ми учебен ден и към която в моето съзнание се обръщах с краткото и изпълнено с ненавист *тя*. Това бе ужасът, който насищаше преживяванията ми с пикантни усещания. Понякога съвсем подличко или може би за да калява характера ми, татко даваше предупредителен сигнал: „Ш-ш-т! Ето я там!“, което ме караше да пребледнявам като платно, докато той с неодобрение клатеше презрително глава.

Когато пикникът ни наближи своя край, татко се излегна по гръб, с ръце на тила и с шапка, килната над очите му. Погледът му стана леко замаян и това ме накара да предположа, че се кани да подремне, едно подозрение, потвърдено след малко от сънливо измърморените от него думи:

— Я отиди да си набереш малко малини.

Из гората беше пълно с диви малини и не се наложи да ходя не знам си къде, защото съвсем наблизко имаше гъст малинак. Попаднех ли веднъж сред високите бодливи пръчки, почувствал се скрит на

сигурно място, моментално ме обладаваше духът на приключението. Превърнал се в ловък крадец, нямащ нищо общо с нещастния Малчо на Тери, аз ставах героят от вечерните истории на татко. Късайки сладките като мед плодове, оплескан по лицето и ръцете с пурпурночервения им сок, аз политах във въображението си към далечни пустинни острови, zasiщах глада си в неизбродими джунгли, утолявах изгарящата ме жажда сред пустинен оазис, където бивах отнасян на гърба на камила.

Изведнъж поредица от няколко разцепили въздуха плясвания ме изстреля тичешком обратно при баща ми. Той бе застанал на брега, целият напрегнат от усилие, със здраво стисната въдица в ръце, която се бе извила в невероятна дъга, докато една голяма риба се мятеше бясно из вира, като се сучеше, хвърляше, подскочаше из въздуха и после отново с оглушителна експлозия се удряше о повърхността на водата.

За няколко безкрайни минути битката бе в разгара си, като водата кипеше цялата, а аз стоях уплашено отстрани, притеснен да не би да ни избяга жертвата. Най-накрая, вече съвсем бавно, прекрасната риба се предаде, изразходвала цялата си енергия, разбрала, че е победена. Сребрилата ѝ ципа проблясваше в златисто от отражението на торфената вода. С едно бързо, но нежно движение татко я изтегли и я плъзна върху каменистия полегат бряг.

— О, каква красавица! — извиках аз възбудено.

— Истинска морска пъстърва. — Татко също дишаше с усилие. — Поне пет фунта.

След като се бяхме поуспокоили и възхитили на трофея си от всяка гледна точка, татко реши, че сме свършили достатъчно работа за деня, пък и слънцето вече бе започнало да промушва дългите си лъчи през калпаците на дърветата. В действителност умираше от нетърпение да покаже рибата на мама, която често бе развеселявана от все сърце при вида на улова ни. Той се наведе, прекара един як канап през хрилете на пъстървата, след това вдигна рибата на нивото на кръста си и привърза здраво канапа около себе си.

— Сърцето няма да тъжи за това, което окото не вижда — отбеляза шеговито той, докато наметваше мушамата си отгоре. — Хайде да изчезваме, момко. Не, не по този път.

Окрилен от своя успех, татко бе в ликуващо настроение. Намерил извинение в тежката риба и неудобната, но все пак необходима мушама, разбрах, че той бе решил да не минава по обиколния път през гората. Без да обръща внимание на моите притеснения, той ми заяви, че ще пресечем напърно през полето, минавайки през главната улица покрай голямата къща. Не ми оставаше нищо друго, освен да вървя след него.

— Неделя следобед е — успокой ме, когато доближихме шубрака, граничещ с пътя. — Няма да има жива душа наоколо.

— Виж! — посочих аз към знамето над къщата с изображения върху него лъв. — Флагът е вдигнат. *Тя е тук.*

— Вероятно прави следобедната си дрямка.

Едва бе изрекъл това, когато изскачайки иззад група рододендрони, пред нас се изпречи една ниска, тумбеста фигура с лека муселинена рокля, която ни зяпна изпод сянката на обшития си по края с дантели слънчобран, шокирана от изненада. За малко щях да припадна. Това бе *тя*. Прииска ми се да хукна, но краката ми отказаха да реагират. Татко, от друга страна, с изключение на несъзнателното сепване и моментната загуба на естествения цвят на лицето си, успя да прикрие своето безпокойство. Той свали шапката си и се поклони.

— Ваше Благородие! — Направи кратка пауза и леко се покашля. Знаех, че в момента си блъска ума как да ни измъкне от тази ужасна ситуация. — Надявам се да не приемете това като натрапване. Ако мога да обясня...

— Да, може — дойде отговорът на чист шотландски, от който лъхаше подозрение и крайна неприязън. — Къжете къкво *прайте* в мойто владение?

— С удоволствие — отвърна татко твърде безцелно и отново се изкашля. С голяма ловкост на ръката и без да помръдне гънките на мушамата, той измъкна от вътрешния джоб на сакото си една визитна картичка. — Мадам, ако мога да ви се представя — каза той учтиво и все пак чаровно, подавайки картичката на дребната жена. Тя въобще не я погледна. — Всъщност моят партньор, Минхеер Хейгман от Ротердам... можете да видите името му на картичката ми... е нещо като градинар любител. Холандец, нали разбирате, те там всички са градинари. Когато онзи ден случайно споменах в един разговор за вашата известна колекция от орхидеи, той изяви желание, всъщност ме

помоли, ако е възможно, да уговоря за него среща с вас. По всяка вероятност ще идва в Уинтън следващия месец. И затова, ако бъдете така учтива... — рече той и внезапно замълча.

Настана тишина. Погледът на мадам Банела, подскачайки от единия на другия, се задържа върху мен и аз забелязах в очите ѝ едно съдбоносно разпознаване. Накрая тя си сложи пенснето, висящо от врата ѝ на дълга златна верижка и разучи визитката.

— Хейгмановата кралска холандска мая. — Погледът ѝ отново потърси моя. — Нещо подобно на веществото на живота.

— Точно така, мадам — съгласи се татко със скромността и увереността на човек, който се е представил добре.

Застанал небрежно, почти игриво, той въобще не усещаше загадъчното, при това доста постоянно капане на вода, която вече бе образувала една солидна локва точно между краката му. Сърцето ми подскочи. Дали *тя* я бе видяла? И какво, за бога, би си помислила за нея?

— Значи вашият партньор се интересува от орхидеи — заговори тя, размишлявайки на глас. — А аз мислех, че хуландците утглеждат саму лълета.

— Несъмнено, лалета, мадам. Цели полета само с лалета. Но също и орхидеи.

Деликатното загатване на усмивка, появило се около устните на лейди Мийкъл, ме окрили с надежда. Уви, тя се оказа измамна.

— Хайде елате, тугава — заяви решително тя. — Аз ще ви покажъ моята колекция, а виъ ще можете да разкажете на вашия прикъзен Минхеер всичко зъ нея.

— Но, госпожо, аз само се надявах да уговоря среща — запротестира татко. — Не бихме си и помислили да ви притесняваме точно *в неделя*.

— Колкото по-хубав е денят, скъпи господине, толкува по-добри са впечатленията. Моля ви. Аз настуявъм. Изгарям от любопитству как вие дваматъ шъ реагирате на моите орхидеи.

За първи път, останал силно изненадан, татко я погледна замислено, без да може да каже нито дума. Но вече нямаше измъкване. Тръгнахме след нашия водач нагоре по алеята, покрай терасата, опасваща внушителната къща, чак до зимната градина — огромен по размери викториански градеж от стъкло и боядисани в бяло и изваяни

в сложни фигури железни конструкции, който стоеше долепен до далечното крило на къщата. Влязохме в този кристален палат през две стъклени врати, внимателно затворени зад нас, и посрещнати от спарения влажен въздух се пренесохме моментално в тропиците. Безкрайни стволове на палми се извисяваха чак до високия покрив, където се преплитаха с гигантски папрати, прострели величествените си листа някъде горе над главата ми; бананови дървета с безбройни, подобни на пръсти гроздове от миниатюрни плодове; странни увивни, пълзящи растения; остри като копия юкови дървета; грамадни листа на лилии с размерите на поднос за чай, плаващи в един басейн; многообразие от тучна зеленина, на която дори не можех да си представя имената; и между всичкото това, нашарени в най-кокетни разцветки, блестяха като брилянтни тропически птици орхидеите.

Колко ли очарован щях да се чувствам от тази възхитителна материализация на много от моите сънища, ако бях в нормалното си състояние. Дори и в сегашния момент почти бях забравил за притесненията. Взирах се изумено, следвайки като в някакъв чуден сън водачката ни, докато тя демонстрираше на баща ми своите образци, прехвърляйки се безразборно от един на друг екземпляр, от което удоволствието ставаше още по-голямо. Беше горещо, неимоверно горещо. Вече бях започнал да се потя. Навсякъде се виждаха отворите на множество тръби, от които изскачаха нагоре облаци пара и не знам дали това се дължеше на моето развихрило се въображение, но ми се стори, че тъкмо на местата, където парата излизаше най-кондензирана, татко бе принуждаван да спира, да проверява и да слуша внимателно. Поглеждайки директно към него за първи път, откакто влязохме, аз видях, че той страда. Да, страдаше, и то доста сериозно от дебелиите си вълнени дрехи. Огромни капки пот се стичаха надолу по лицето му, което макар още да не бе добило цвета на доматиите от сандвичите на майка ми, застрашително заприличваше на сготвен на яхния розов карамфил.

— Сигурну ви се струва доста задушно. Що не си свълите мушамата?

— Не, благодаря, мадам — отговори бързо татко. — Въобще не се чувствам загрял. Просто обичам топлия въздух.

— Тугаз вижте ей там онази многу специална катилия. Отсреща... можете да я доближите, аку се наведете над тръбата. — За

разлика от другите орхидеи, които досега не се отличаваха с някакъв аромат, тази катилия, изглежда, имаше много специфичен мирис. Тя миришеше на риба, както татко обясни с прости думи, след като се наведе над нея.

Заля ме нова вълна от ужас. Нашата пъстърва, привикнала на хладните океански води, не понасяше много благоприятно тази екваториална пещ.

— Впечатляващо... много впечатляващо... — Татко вече едва съзнаваше какво говори, докато тайничко избърса подгизналото си чело с опакото на ръката си.

— Мили мой господине — заприказва с умоляващ тон нашата мъчителка, — ну вие определено изнемогвате от гурещина. Настуявям дъ свалите таз дебела мушама.

— Не — отказа татко с приглушен глас, задъхвайки се. — В действителност... ние наистина сме ви много благодарни, но... един важен ангажимент... вече закъсняваме... времето си тече... трябва да тръгваме...

— Глупости! Не искам и дъ чувам за тува. Не сте видели и полуvinата от съкровищатъ ми.

И докато нашата температура се вдигаше и знойните изпарения се увеличаваха, тази ужасна женичка ни накара да завършим бавната, задушаваша ни обиколка на зимната градина и дори ни принуди, докато тя стоеше долу, да се изкатерим по боядисаната в бяло желязна стълба, виеща се на спирали чак до покрива, където подсилена от концентрацията си, убийствената горещина предизвика мираж, в който повече от всичко ни се искаше да видим дълбокото, зелено, бурно море със студени мамещи вълни, сред които, поне татко, щеше да се хвърли с огромно удоволствие.

Най-после тя отвори двете остъклени врати. И докато стояхме изнеможели сред благословения свеж въздух, тя ни дари, първо мен, а след това и татко, с една сурова и все пак дружелюбна усмивка.

— Не забравяйте дъ пратите моите поздравии на хуландския си приятел — каза тя почти с благоговение. — *И този път можете да задържите рибата.*

Татко извървя целия път надолу по алеята в пълно мълчание. Не смеех да го погледна. Колко ли нечовешко трябва да е било неговото унижение — унищожителният провал на един мъж, за който досега

бях мислел, че може да направи всичко, че може да излезе напълно невредим дори от най-неудобните и обезпокояващи ситуации. Изведнъж се сепнах. Татко се смееше. Да, той бе започнал да се смее. Помислих си, че никога няма да спре. Обръщайки се към мен със съучастнически поглед, той ме потупа приятелски по гърба.

— Голямото момиче ни натри носовете, а, момко. Да пукна, ако кажа, че не я харесвам заради това.

С тези няколко слова той си възвърна мъжкото достойнство. Вярата ми в него бе отново възстановена. Винаги ставаше както татко го иска — просто имаше рядката дарба да превръща поражението в победа. Но малко преди да мигнем до нашата къща, той доближи пръст до устните си и присви левия си клепач.

— Въпреки че е без значение, няма да казваме нищо на майка ти.

ПЕТА ГЛАВА

Бях се помирил с Маги — един благороден акт на промяна, за който впоследствие имах основание да благославям майка си.

Бях се консултирал с нея по въпроса за най-подходящите начини за помирение или може би изкупление на греха и тя предложи да изразходвам съботното си пени за това, което моята предадена от мен приятелка би искала най-много. Според съвета аз отидох в магазина на Грант и оттам купих за половин пени ментови бонбони, а за остатъка — цветни ваденки, след което отнесох тези подаръци в дома на Маги, от другата страна на железопътната линия.

Тя седеше до тлеещото огнище в тъмната малка кухня с каменен под, миришеща на сапун за пране. Имаше болно гърло и си бе сложила един вълнен чорап около врата, закачен с безопасна игла. Може би поради тази причина тя ме прие нежно, дори толкова нежно, че аз дадох воля на гузните си чувства и се разплаках. Заради тази моя слабост Маги кротко ме укори с думи, които никога не забравих, защото бяха толкова болезнено откровени, че сега искам да ги кажа по същия начин, както излязоха от устата ѝ:

— О, Лари, момченцето ми, толкова си плашлив, че не смееш да поздравиш. А сълзите ти напират още с падането на вечерта.

За мое голямо облекчение майката на Маги я нямаше, тъй като не можех да я понасям не само защото тормозеше приятелката ми до изнемогване, но също така и защото, наричайки ме „миличко“ и с разни други подобни глезотии, за които знаех, че са изкуствени, тя се опитваше да изкопчи от мен нещо за дома ни, като ми задаваше коварни въпроси от рода на: дали майка ми се разбира с баща ми, колко е платила за новата шапка и защо сме яли риба в петък.

Целия следобед двамата с Маги останахме седнали около дървената маса, като лепяхме цветните ваденки по ръцете си, докато смучехме ментови бонбони. За да циментираме нашето възстановено приятелство, аз ѝ подарих един медал на късмет, като ѝ казах, че той ще ѝ излекува гърлото. В действителност това бе малък сребърен

медал „Свети Кристофър“ с формата и размерите на шест пенса, но тъй като не смеех да намесвам религиозни елементи, обясних ѝ, че това е талисман. Маги, която обичаше талисманите, остана много доволна и докато се разделяхме, неколkokратно ме успокои, че отново сме си приятели.

Но въпреки тържествения обет за приятелство, тази зима аз почти не я видях. Горката ми приятелка не беше никога свободна. И все пак, докато седях над домашното си и слушах с едно ухо разговора на родителите ми, с радост дочух, че за Маги и нейното състояние се готвят добри промени. Тъй като нашето положение непрекъснато се подобряваше, татко подтикваше мама да си намери помощница в къщната работа. Никога не беше му допадало да я гледа как търка или мете, макар че трябва да призная, той рядко предлагаше съдействието си при подобни задължения. И въпреки очевидната абсурдност на едно такова твърдение, аз бях искрено убеден, че мама обичаше домашната работа и изпитваше дълбоко удовлетворение от създаването на една светеща от чистота и изрядност къща. Тя бе това, което шотландците наричаха „домакия чудо“ и аз все още си спомням много добре как през онези дни, в които бе мила кухнята и лъскала пода, бях принуждаван да си събувам обувките и да шляпам по чорапи върху разстланите вестници. До този момент мама бе изпитвала колебания спрямо предложението на татко, но сега две едновременно случили се обстоятелства бяха довели до промяна на решението: новото пиано изискваше по-сериозна грижа за ръцете ѝ плюс Маги, която бе станала вече на четиринайсет и в края на месеца завършваше училище.

Мама имаше нежно сърце. Тя изпитваше съжаление към Маги и с течение на времето се бе привързала към нея. Така че във връзка с това направи съответното предложение на татко, което той моментално одобри. За привеждане на изпълнението му в действие бях използван аз след нужните инструкции от страна на майка ми:

— Лори, скъпи, като видиш Маги, кажи ѝ, че искам да говоря с майка ѝ.

Когато на следващия ден по обяд Маги спря пред къщи, за да каже, че майка ѝ ще намине към събота вечер, моята майка се възползва от възможността да я прослуша. Естествено аз не присъствах на интервюто, но изражението на лицето ѝ, когато си тръгваше, бе гордо и щастливо. Същия ден следобед я видях в

училище и тя бе окрилена от съвсем друго самочувствие — изпълнена с чувство за важност и превъзходство, което демонстрира пред мен, като спря за малко само за да ми хвърли една усмивка и да сподели как е разказала на другите момичета от класа, че вече е свободна от тиранията на вечните кутии с мляко, тъй като ще става наша прислужница, ще има своя собствена малка таванска спалня, нова рокля и добра заплата.

Следващият ден бе неделя. С идването на следобеда, върна на своите седмични привички, мама си облече най-хубавия гълъбовосив костюм и хващайки ме за ръката, се отправи към селото със своите непринудени и дружелюбни маниери, които тя неизменно придобиваше в подобни случаи и които, разбира се, бяха пълна противоположност на поведението, възприето от нейния съпруг. Общественото поведение на татко наистина не можеше да бъде извинено по никакъв начин. Предполагам, че по времето на тези ранни, изпълнени с трудности дни от живота ни в „Брегът на розата“, той е бил жестоко обиден по някакъв начин, неизвестен на мен самия, а татко не беше от хората, които с готовност прощаваха една обида. Мама бе друг човек — дружелюбно настроена към целия свят, склонна да прощава човешките слабости, изгаряща от желание да създава нови приятели. Затова тя винаги се стараше да смекчи татковата „докачливост“, да обезоръжи неговите предразсъдъци и омекоти враждебността му. Тези съботни екскурзии, макар да бяха извършвани демонстративно със строго определената практична цел — отиване на покупки, имаха и друго предназначение, което излизаше наяве по време на нашата разходка по главната улица, където мама, предварително подготвена да приеме и отвърне на няколкото отправени към нея кимвания, движейки се с преизпълнена с добри намерения душа, същевременно поддържаше оживен разговор с мен на всякаква тематика и по този начин осведомяваше цялото село за съществуването на нашите силно развити обществени порядки.

Специално този следобед тя прекара твърде приятен за нея половин час при галантеристката — госпожица Тод — в избирането на някаква тъмна рокля плюс чифт дамски чорапи и домашни пантофи за Маги. След това последва съдържателен, изпълнен с новини и клюки разговор с Поли Грант, която вече не пропускаше и най-малката възможност да попита за моя братовчед Терънс, а когато излезе от

бакалията, получи един истински поклон на уважение от страна на госпожа Дъти — застаряващата съпруга на селския доктор. Работите на мама вървяха на добре. Дори това не беше всичко. Точно бяхме решили да си тръгваме, когато се сблъскахме с Карфицата Ранкин, топуркащ забързано напърно през пътя, за да ни пресрещне.

— Може ли да ми отделите само момент, госпожо Керъл?

Естествено, мама разполагаше с толкова моменти, колкото изискваше съответната ситуация. Тъй като беше ерген, Карфицата винаги се държеше свенливо с жените. Той звучно си пое глътка въздух, за която знаех, че ще бъде използвана за прелюдия към една дългичка реч, изнесена със същия патос, с който без съмнение обезобразяваше проповедите си.

— Имате много умно момче, госпожо. Някои от съчиненията му са забележителни. Чета ги пред целия клас. Но не за това искам да говоря с вас. Всъщност, мадам Мийкъл организира благотворителен концерт за детския приют, който ще се състои в местната зала на пети следващия месец и аз реших... по-точно ние решихме да ви попитаме дали бихте се съгласили да изнесете един соло концерт на пиано? Аз... ние бихме били много радостни и благодарни, ако ни направите тази услуга.

Погледнах рязко към мама — цялата се бе обляла в руменина. За момент тя не отговори.

— О, мамо, моля те, съгласи се — изплаках аз. — Толкова хубаво свириш.

— Добре — промълви тя с тих глас, — ще посвирия.

По пътя за вкъщи мама — обикновено така бърбива — не отрони нито дума. Въпреки това, по гробовното мълчание усещах колко дълбоко я бе поласкало това признание, забавяно от толкова дълго време.

В кухнята татко запарваше някакъв билков чай на печката. Очевидно наистинката му не бе съвсем отминала и той се бе захванал с лечението си посредством използването на свои собствени отвари. Изглеждаше потиснат и с настроение твърде различно от благосклонното. Когато мама му разкри великата новина, той просто се вторачи в нея. Усетих как след време щеше да се изплюе върху честта на селото с тази скъпоценна покана.

— Естествено, ти им каза да вървят по дяволите.

— Не, Конър — поклати решително глава мама. — Това е добър белег. Означава, че те най-после са решили да ни говорят.

— Те са дошли при теб само защото си им нужна.

Мама си знаеше, че той е чепато дърво. Просто бе решила да осъществи намерението си. Противопоставяйки на всеки негов аргумент свой по-солиден, накрая тя го склони. В крайна сметка татко се примири и дори прие доста ентусиазирано идеята. Разбирайки, че „зад цялата работа стои“ мадам Мийкъл, той благоволи да си припише поканата като следствие от неговото влияние върху знатната особа в резултат на онази паметна среща, вярвайки си сам, че дамата убиец е решила да поправи грешката си.

— Виждаш ли, момко — обърна се към мен с конспираторско кимване, — тя не ни е забравила.

Този закачлив поглед на татко сякаш сложи печат върху новия начин на нашия живот. Ние вървахме напред. Татко преуспяваше, мама щеше да свири на концерт, аз бях похвален от Карфицата за кратките есета, които ни даваше за домашно през седмицата, и за капак на всичко това хората бяха започнали да ни харесват. Колко щастливо момче бях само и какво бляскаво бъдеще се простираше пред мен.

Същата вечер, както си седяхме около камината, всеки зает със своите си работи, звънецът на външната врата иззвъня. Беше твърде необичаен звук. Прекъснах заниманието си, състоящо се в преследване на знания от „Енциклопедията на Пиърс“, като повдигнах нагоре глава и с леко притеснение се зачудих кой си позволява да нарушава нашия семеен покой, докато мама, плетейки невъзмутимо, просто каза:

— Това трябва да е майката на Маги. Лори, тичай да я поканиш вътре.

Аз отидох до вратата и след малко се върнах.

— Тя казва, че предпочита да не влиза.

Мама ме погледна изненадано, но намота бързо плетката си, забодете я с иглите и веднага стана на крака. Аз я последвах на половината път към вратата. Вече се досещах, че нещо не е както трябва, но въобще не бях подготвен за грубостта и жлъчната злост на атаката.

— Вие няма да получите моята Маги.

Мама остана като слисана.

— Ако става дума за малко повече пари... аз имам голямо желание да...

— Моята Маги не може да бъде купена дори с всичките пари на света.

Пияна ли беше тя, или какво? Не — взирайки се в тъмнилата, видях едно обладано от зли сили лице, изкривено от злоба и ярост. Няма да правя усилия да пресъздавам глупавите и злобни обиди, които тя отправи към мама. Когато се опитах да осмисля за първи път тази история от моето детство, дадох дума пред себе си да не приписвам вината на никоя от страните. Само че майката на Маги беше толкова злочесто същество — една жена, така озлобена от нещастieto, че единственото, което я крепеше да живее, беше чистата злоба. За нея Маги винаги е била нейната вечна робиня, отдушник на насъбралата се в душата ѝ гной, живо и окаяно свидетелство за жалкото ѝ съществуване. Тя не можеше да понесе мисълта, че Маги щеше да се отърве от този ад и да избяга в един по-щастлив и човешки живот. Мама цялата трепереше под мощната тирада по средата на която, след като бяха казани думите „вие и вашите католически, папски медали“, видях как един малък сребърен диск бе запратен в земята и после се изтърколи в краката ми. Беше талисманът за щастие, който бях подарил на Маги. Наведох се да го вдигна и видях, че татко тихо се бе приближил до вратата, държейки все още в ръце вестника, който някак си подсилваше у него състоянието на изучаващо, проучвателно спокойствие.

— Добра ми жено — проговори той въздържано, без грубости и въпреки това с леден глас, — мисля, че каза достатъчно. Ние всички тук сме привързани към твоята дъщеря. Всичко, което сме направили или сме предложили да направим за нея, е било сторено само с най-добри намерения. Но след като ти толкова очевидно ни мразиш и не ни вярваш, на нас не ни остава нищо друго, освен да се съгласим с твоите желания. А сега, моля те, върви си.

Тя застина в мълчание. Бе очаквала хули, обиди и се беше подготвила за целта, но въобще не бе предвидила такова достойно, съдържано оттегляне. Преди да бе успяла да се отърси от изумлението, татко спокойно затвори вратата.

Как само му се възхищавах в този момент, след като знаех, че е способен да избухне в най-непристойно настроение, водещо до

появяването на наистина величествени изблици от унищожителна, изпълнена с презрение сатира, с което той просто можеше да трансформира инцидента във вулгарна караница. За сметка на това обаче ние помежду си останахме потиснати и мълчаливи до края на вечерта. Според преценката на мама, татко очевидно бе изваден от релси, доказателство за което беше фактът, че той запали цигара. Татко не пушеше — не бе придобил навика или може би го правеше от суетност към красивите си зъби, които не искаше да разваля, но в моменти на силен стрес намираше последна утеха в „Мичел Спешъл №1“. И сега, пафкайки неумело, с едното око полузатворено от дима, а другото — отправяно през определени интервали утешително към мама, той се опитваше да успокои едновременно и себе си, и нея. На следващия ден в училище новината за затруднението на Маги вече бе достигнала до училищния двор и аз не можех да не зърна, макар и съвсем прикрито, само с крайчеца на окото, събралия се около нея кръг от мъчители. Моята приятелка, макар да бе сломена и потисната, беше корава по характер и даваше равностоен отпор на отправяните срещу нея атаки.

След часовете тя ме изчака и хващайки ме за ръка, тръгна надолу по пътя заедно с мен.

— И все пак ние си оставаме приятели, Лори. През някой от тези дни аз *ще* дойда да работя за майка ти.

Но мама бе все още разстроена. Тя не можеше да си наложи да се упражнява за концерта. Накрая, през вечерта на последния ден от месеца, след като бе приготвила вечерята, тя отиде при пианото, докато чакаше завръщането на татко. Аз стоях на обичайното си място до прозореца и така се бях отнесъл в мислите си, че свирката на татковия влак достигна до мен от някакъв друг свят. Все пак смътно бях осъзнал, че бе изминало доста време, докато дойде от гарата, когато дочух познатото, обичайно щракване на външната врата. Мама моментално прекъсна заниманията си и отиде да го посрещне. Когато отвърнах поглед, навън почти се бе стъмнило. Изведнъж през прозореца видях двама мъже, приближаващи се бавно по пътя. Притиснат плътно до стъклото и изтривайки влагата от дъха си, успях да различа кантонера Джим и стрелочника, който стоеше на бариерата на железопътния прелез. Сега те вървяха много бавно, с приведени глави, носейки нещо помежду си. Не беше ли това дълга дъска,

покрита с одеяло? Отначало не можах да схвана какво става, но въпреки това бях обхванат от зловещо настроение, гледайки увисналия, издължен предмет между тях, и в следващия миг страшно се уплаших от бавната походка на мъжете, които го носеха.

Изтичах да кажа на татко. Той стоеше във фоайето заедно с мама. Още не си беше свалил палтото и шапката. Лицето му бе побеляло от стреса. С глас, който едва различих, той обясни на мама:

— Кракът ѝ трябва да се е заклецил между релсите, а влакът идва толкова бавно. Страшно, ужасно, Грейс. — Гласът му потрепери. — А само да беше видяла жалкото човешко подобие, което вдигнахме оттам.

С ужасен вик мама закри лицето си с ръце.

Онемял от ужас, първоначално не усетих болката, само си помислих, че Маги бе приключила с кутиите с мляко.

ШЕСТА ГЛАВА

Колко тъжен и объркан и преди всичко колко непредсказуем бе последвалият период от време. Дори и сега, разплитайки нишките на спомените си, аз все още не мога да мисля за тези събития без болка в душата си. Определено никой не би могъл да вини мама за смъртта на Маги. Същата тази нощ татко се бе върнал при прелеза и с един от фенерите на сигналните кутии бе намерил, заклинена в междината на релсите, разкъсаната пета от ботуша на Маги. Моята бедна приятелка, хваната в това менгеме, очевидно бе направила отчаян опит да се освободи. При разследването на прокурора бе станало ясно, че ако Маги бе пожелала да се погуби, тя нямаше най-напред внимателно да напъха крака си в междината, а след това да се опита да го отскубне оттам, като разкъса ботуша си. Аз също знаех от последната ѝ забележка към мен, изпълнена с толкова надежди, че никакви намерения от подобен род не ѝ бяха минавали през ума. Все пак, въпреки всичките доказателства, несъмненият факт, че това е нещастен случай, бе отхвърлен от селото, като на негово място бе приета версията за много по-ужасяващата алтернатива и Маги, възвеличена от трагедията, се превърна в мъченик заради нашата намеса в живота ѝ.

Темата бе разработена в различни вариации. Татко, докладвайки с горчивина последните клюки по време на вечерята, не пощади и нас. Ако не сме били застанали между една всеотдайна майка и нейното единствено дете, подмятайки фалшиви обещания, с които само сме възбудили илюзорни надежди, ако просто сме я били оставили да си бъде бедното момиче, то тя все още щяла да бъде жива и щастлива. И що за хора сме били — каква нужда сме имали изобщо от прислужница!

Мама, която не си бе подавала носа навън дни наред и която сега, по време на вечерното ни ястие, едва се бе докоснала до храната си, притисна ръцете си една в друга.

— Ще трябва да се махнем, Конър.

— Да се махнем ли?

— Да. Да се махнем от това окаяно селце Ардънкейпъл. Ти винаги си го искал.

— Какво! — Веждите на татко се повдигнаха застрашително нагоре. — Да бягаме! Да щукнем като зайци! Ти мене за какъв ме имаш? Какво му е лошото на Ардънкейпъл? Тук ми харесват и мястото, и природата. А особено пък сега нищо не е в състояние да ме накара да се махна. Освен това... — Той заговори бавно, явно с определена цел: — Недей да забравяш, че си поела ангажимент с концерта.

— Стига! — изплака мама и цялата доброта на нейния характер се скашка само при споменаването на тази идея. — Няма да ходя на никакъв концерт. Никога, за нищо на света!

— Ще отидеш, Грейс.

— Не, не. Не мога да направя това.

— Трябва да можеш.

— Не съм способна на такова нещо. Ще се проваля.

— Няма.

— Но, Конър... как да застана там, пред всички тях, и при това сама?

— Ти няма да бъдеш сама. Аз ще бъда с теб. Също и Лорънс. Не разбираш ли, девойко — той я гледаше мрачно, — че ако не отидеш, това ще бъде прието като явно признание за вина. Ние сме напълно невинни за злощастния инцидент с Маги. Затова *трябва* да отидем всички и да се изправим пред тях, показвайки им, че не даваме пукната пара за това, което мислят за нас.

Вече чувствах как се разтрепервам пред перспективата, протягаща смразяващите си ръце към мен. Въпреки това, докато и аз, подобно на мама, стоях слисан и объркан, татко ни гледаше със спокойна, самотна решителност.

— Ще видиш — рече той, все едно говорейки сам на себе си. — Да, ще... видиш.

В следобед на уречения за концерта ден татко се прибра вкъщи с по-ранен влак. Под мишницата си носеше дълга, твърда картонена кутия, чието съдържание ми бе показано, когато в шест и половина мама слезе бавно, почти неохотно, надолу по стълбите. Изглеждаше така прекрасна, но толкова ужасно бледа, облечена в новата синя копринена рокля с дълбоко деколте и дълги плисирани поли.

— Да — отсече татко с твърд глас, след като я изучи критично, — точно като цвета на очите ти.

— Много е красива, Кон — рече тихо мама, — и сигурно струва цяло състояние. О, чувствам се толкова нервна.

— Няма смисъл, девойко — успокои я татко със същия убедителен тон.

И тогава, за мое голямо изумление — защото никога досега не бях виждал подобно нещо в къщата, а и знаех, че баща ми бе предано верен на твърдите си навици, които изключително рядко бяха нарушавани с по някоя халба бира, изпита заедно с неговите клиенти — той извади една сплескана бутилка с отчетлив етикет: „Бренди Мартел — три звезди“. Много внимателно, сякаш отмервайки лекарство, той отля солидна доза в една чаша, изля внезапно щедро от шишето на земята и подаде чашата на мама.

— Не, Кон, недей.

— Гаврътни го — настоя неумолимо татко. — Това ще ти вдъхне кураж.

Докато мама се колебаеше, се чу потропването на конски копита и един файтон със скърцане спря пред нашата врата. Потрепервайки от звука, тя трескаво грабна чашата и както я гледах с опулени очи, я гаврътна наведнъж, което я накара да се задави.

Здрачната вътрешност на файтона донесе известно временно облекчение. Аз седях вдървено на ръба на седалката леко задушаван от твърдата колосана яка и неделния костюм. Татко също бе облечен в най-добрите си дрехи, а мустаците му бяха внимателно подравнени и засукани по такъв начин, че връхчетата им стърчаха войнствено нагоре. Ако не друго, поне открито демонстрирахме патетичната си храброст пред това, което ни очакваше. Минавайки покрай ковачницата, червената пламтяща светлина от разгорени отвътре огън внезапно освети вътрешността на файтона аз мярнах за миг как мама се протегна напред и потупа ръката на татко.

— Сега вече не съм уплашена, Кон. Чувствам отвътре такава топлина и сила. Знам със сигурност, че ще се представя отлично.

Татко тихо се изсмя — да, за мое най-голямо изумление, той наистина се смееше.

— Нали ти казах, моя мила девойко?

— Да, Кон, скъпи. — В гласа на мама се долавяше странен тон.
— Ами... аз усещам, че искам да ме целунеш.

И жената ли бе полудяла също? За мой срам и ужас, без изобщо да обърнат внимание на мен и на бедствието, надвиснало над нас, те се прегърнаха силно, след което мама изпусна една дълга въздишка на успокоение.

Настъпи леко облекчение, когато най-после я доставихме цяла и невредима пред страничната врата за изпълнителите, след което татко ме хвана за ръка и ние заобиколихме сградата, за да влезем откъм централния вход. Залата беше пълна, даже имаше и правостоящи в дъното, но на предните редове, непосредствено под сцената, имаше запазени места за роднини на изпълнителите. Татко се насочи натам с високо вдигната във въздуха глава, и то вдигната наистина толкова високо, че докато той самият бе очевиден забележим, на него не му се налагаше да разпознава абсолютно никого. Все пак, въпреки тази стратегическа стойка, той не пропусна да забележи съставената предимно от млади мъже тълпа, насядали в задната част на залата, и във връзка с тях прошепна тайнствено в ухото ми:

— Онези са от Левънфорд... ще има неприятности.

Нашето пристигане бе добре съобразено с времето. Едва бяхме заели местата си, когато програмата бе открита от лейди Мийкъл, която изприпка на сцената, за да изнесе кратка реч, разясняваща целта на концерта, и да помоли публиката да се отнесе радушно към участващите артисти.

— Тез дубри хора — каза тя в заключение, — правят участието си безплатно, в името на една благородна кауза. Бих искъла да им отдадете заслуженото, на всеки един от тях, *без изключение*.

При тези натъртени думи татко се обърна към мен с многозначителен и изпълнен със задоволство поглед и измърмори:

— Това е за нас, моето момче. Явно е уловила погледа ми. Ще видиш, мама ще се представи отлично.

За беда, докато молбата на Нейно Благородие бе приета доста съдържано от основната част на залата, то тя бе посрещната с преувеличени, възторжени ръкопляскания от дъното и когато лейди Мийкъл се прибра от сцената, някой гръмна хартиен плик. Силният пукот бе частично заглушен от наетия акомпаниятор, който под формата

на увертюра бе започнал да свири помпозно „Земя на надежди и слава“.

След това се появи и първият вокалист — висок, кльощав млад мъж, издокаран във взет под наем и доста обемен за тялото му костюм. Посрещнат от дъното с присмехулни подвиквания от свои познати, той започна нервно да пее „Гора“:

*Кажу, кажу, кажу ми, Тора,
Кажу го пак на мене ти.*

Представянето му не бе увенчано с успех. Всъщност младият мъж бе посъветван на висок глас да си направи гаргара, да отиде да се изкъпе, да върне костюма си в магазина за даване на дрехи под наем и накрая, да отиде в дома на Тора и да я набути в един чувал.

Следващият появил се бе един цигулар, който, притеснен от честите прекъсвания и настоявания да не мъчи повече котката, борчески изсвири докрай „Мечтание“. По това време татко вече бе започнал да се върти неспокойно на мястото си. Хладният прием на „селото“, който го бе притеснявал заради мама, не беше нищо в сравнение с това, което тя щеше да изживее заради тази грубиянска сган, разпозната вече като групата чираци от корабостроителницата в Левънфорд — добре познати на всички скандалджии. Настроението на татко се прехвърли и върху мен и колкото повече безредицата се разрастваше, толкова повече възбудата ми се увеличаваше, докато накрая стигнах до такова жалко състояние, че главата ми започна да се тресе на раменете ми. Седях там, потях се и треперех за горката моя скъпа майчица, която несъмнено щеше да избухне в сълзи, като на всичкото отгоре знаех, че за случая тя бе избрала да свири онази трудна пиеса на Дебюси „Морето“. Нямаше нищо по-неподходящо от нея за случая, което бе твърде вероятно да доведе и до ругатни. А какво по-лошо от това?

Но в този момент тя вече бе там, застанала на сцената. Спазмите ми изведнъж секнаха — бях се вцепенил. Тя изглеждаше така малка на широката платформа и така непристойно млада и хубава, че страховете ми се задълбочиха още повече. Само каква крехка мръвка щеше да бъде хвърлена на лъвовете! Посрещна я буря от дюдюкания и дори

някакъв глас изкрещя нещо, което накара татко да се наежи целият. Той седеше на мястото си с изправен гръб и гледаше наоколо със стоманен поглед. За момент не посмях да погледна към мама, но когато накрая се претраших и вдигнах поглед нагоре, видях, че тя се бе настанила пред пианото и полуобърната, очевидно махна приятелски с ръка към дъното на залата. Мили боже! Какво ѝ бе станало? В този миг тя въобще не приличаше на майка ми и без да обръща внимание на подсвиркванията и мяуканията, се усмихваше на своите мъчителни. Изведнъж, както се бях смъкнал в мястото си, очаквайки първите леки акорди на „Морето“ да я унищожат още със започването, ръцете ѝ паднаха тежко върху клавиатурата и аз изненадано разпознах динамичните тактове на едно от парчетата на „Момичетата от плевнята“, което бе любимо на татко и се наричаше „Вашингтон пост“.

Дали не сънувах? Очевидно не, защото когато парчето свърши, без никаква пауза и без да изчака избухналата вълна от аплодисменти, дори преди някой да бе извикал „Давай още“, мама се хвърли безстрашно в тактовете на следващата динамична мелодия на известната група „Гайдарите“ — любимата песен на шотландската планинска пехота „Петелът на Севера“. Ако първото изпълнение се бе харесало на контингента от Левънфорд, то следващото ги покори напълно. Преди да бе стигнала до половината на песента, те вече бяха започнали да пеят:

*Гайдарят Финлатър, гайдарят Финлатър,
Изпя песента за Петела на Севера!*

Все още не бе затихнал последният акорд, вибрирайки никъде горе високо в тавана, и избухна нов залп от аплодисменти и трополене на ботуши по пода, придружен от местни подвиквания „Бис“, „Бис“. Сега вече мама наистина се разплака. Без много да му мисли, тя се впусна в ново, безразборно изпълнение, което можех да нарека само мешаница или по-скоро импровизация на разни мелодии — тъй като много от тях ги свиреше само по слух — възраждащи шотландския национален дух: „Твоите брегове и склонове“, „Шумоли, зелен шубрако“, „Отвъд морето, чак до небето“, като накрая завърши с местната любима на всички „Красивият бряг на езерото Ломънд“.

Ефектът бе впечатляващ — дори и най-неотзивчивите от присъстващите в залата, които аз бях приел за наши врагове, сега вече бяха завладени от изпълнението и отмерваха ритъма с крак, кимаха и хъмкаха колективно с другите, пренесени сред възвишения свят от брилянтните, мелодични настроения на сантименталност и национален дух.

Аз сияех от гордост с почервенели от ръкопляскане длани, засвидетелствайки по този начин почитта си към тази прекрасна майка, чиито неподозирани от никого ум и талант бяха спасили начинанието от провал.

А те искаха още. Дори след като мама стана от пианото, те не пожелаха да я пуснат. Някой иззад завесите сигурно ѝ бе подвикинал да отстъпи пред желанието на публиката. Какво щеше да изсвири сега? Отговорът дойде бързо, като междувременно погледът ѝ сякаш пробяга по редовете, опитвайки се да ни намери. Тя удари първия акорд на песента на Муур „Далеко от земята“ — дан на почит не към старото ѝ чувство на вяност и преданост, а към новото. Тя също така запя спокойно и уверено, като че ли стоеше пред пианото вкъщи. Едва смеех да си поема дъх, докато гласът ѝ се извиси ясен и мелодичен над прикованите, застинали неподвижно слушатели в залата.

Облегнат назад, татко засука мустак и със странна, замаяна усмивка на лицето си продължи да гледа мама с прикован върху нея поглед, сякаш не можеше да повярва на очите си. И когато най-после тя слезе от сцената след окончателния реверанс, баща ми рязко се изправи и демонстрирайки с всеки свой жест, че събитието на вечерта бе приключило, ме хвана за яката и направлявайки ме по пътеката между редовете, излезе от залата.

Не се наложи да чакаме дълго мама. Тя заслиза забързано по стъпалата пред страничния вход, носейки палтото си в ръка, с навит около главата бял шал с ресни и после се затича право към нас. Татко я прегърна така силно, че краката ѝ се отлепиха от земята.

— Грейси, Грейси... — шепнеше той в ухото ѝ. — Знаех си, че го имаш вътре в себе си!

— О, мамо! — подскачах развълнувано аз. — Беше великолепна! Мама леко се задъха.

— Беше една отвратителна каша от сантименталности, но реших, че това е единственото подходящо за случая и мисля, че го харесаха.

— Но те просто подивяха от удоволствие, мамо — извиках.
— Не можеше да бъде по-добро — измърка татко.
— Не исках да свиря толкова много, но лейди Мийкъл ме накара.
— Ах — възкликна татко и доволно щракна с език. — Знаех си, че Банелите ще са на наша страна. Но какво те накара да постъпиш така все пак? Тя ли ти даде идеята?

— Не.

— Тогава кой?

Мама му хвърли един лукав поглед.

— Трябва да беше твоят „господин Мартел“ — с трите звезди.

И тримата нададохме вик и избухнахме в див смях. Какво удоволствие, какво блаженство! Какъв триумф за Керълови.

— Не трябва да правим това, Кон — рече изведнъж мама. — Помисли си за бедната Маги. Знаеш ли, през цялото време, докато свирех, някъде вътре в съзнанието си чувствах, че го правя за нея.

Прибрахме се заедно пеша под светещата луна, като мама и татко се бяха прегърнали и говореха ли говореха, сякаш никога нямаше да спрат, но аз ни най-малко не изпитах ревност от това, нито пък се почувствах изолиран, тъй като мама със свободната си ръка бе успяла да намери моята и я бе мушнала в топлия джоб на палтото си. Тя ме държа нежно така чак докато се прибрахме вкъщи.

Колко ярка беше луната, колко чиста и далечна. Нашата звезда — щастливата звезда на Керълови, изгряваше също, за сетен път — ясна и далечна, за да се присъедини към Млечния път, проточил се нейде високо над нас.

СЕДМА ГЛАВА

Следващият ден беше неделя и може би защото бяхме настроени в дух на благодарност, ние отидохме на литургия в Дринтън, след което се завърнахме вкъщи за един късен и много специален обяд, включващ в менюто си печена патица, следвана от фруктова салата с желирани череши и сметана, която мама умееше да приготвя забележително вкусно. В смрачаващия се зимен следобед, след като татко си подремна малко, мама направи предложение да отидем на кратка разходка надолу по брега. Около нея все още се носеше сякаш златисто сияние — следствие на вчерашния ѝ успех. В допълнение тя бе щастлива по особен начин, като че ли отнесена нанякъде, едно настроение — имах предвид замечтаните, преливащи от блажени спомени погледи, отправяни от нея към него — което аз несъзнателно, интуитивно свързах с нежните отношения на татко с дамата на неговото сърце. Вече бях започнал да усещам силното физическо влечение, което свързваше моите родители и заради което още от самото начало, преодолявайки всякакви възможни спънки и препятствия, те бяха заживели като едно цяло, въпреки че всеки от тях идваше от напълно различен свят. Това влечение продължаваше да съществува и сега под формата на здраво споен и взаимно откликващ на всеки повик на партньора съюз.

В по-късните ми години, когато се случваше да чета спомени за нечий други детства, много често окаляни от постоянните родителски кавги, пораждани от съпругеска несъвместимост и взаимна омраза, аз започнах все по-ясно да осъзнавам, че в своя брачен съюз майка ми и баща ми, истински щастливи, изглежда са били единствени по рода си. И макар да имаше по някоя и друга спонтанна буря, разразила се вследствие на буйния темперамент на татко, те никога не продължаваха повече от час-два и обикновено свършваха със сърдечно сдобряване. Освен това, дори и когато мълчаха, между тях винаги съществуваше взаимно разбиране, което превръщаше дома ни в безопасно и уютно място сред този толкова често застрашителен свят.

Сега това настроение се усещаше в атмосферата наоколо, след като бяхме ходили до местността Гедис, намираща се в противоположна посока на „Брегът на розата“ — място, което поради не съвсем понятни за мен причини мама винаги старателно отбягваше. Ние, потопени в падналата мека мъгла, с бавна крачка се връщахме по безлюдния бряг на устието на реката. Въздухът бе така неподвижен, че тихите блъбукания на отлива достигаха до нас като едва доловимо ехо от някаква далечна морска раковина. Майка ми крачеше лениво отпред, придружена от Черньо — дворния котарак на Снодграсови, който по време на тези разходки често се присламчваше сам към нея. Аз и татко бяхме поизостанали на няколко крачки и играехме на „жабки“, за което, макар и снизходително, бяхме сгълчани от мама, понеже всеки път, докато брояхме, надавахме остри викове, когато плоските камъчета, изгладени до съвършенство от безкрайните приливи и отливи на реката, започваха да се плъзгат, подскачайки игриво по спокойната сива повърхност на водата.

Изведнъж, както хвърляше, татко се закашля с къса раздираща кашлица, изправи се бързо и постави кърпичката на лицето си. Аз го погледнах изненадано, след което, преструвайки се, че правя важно съобщение, извиках:

— На татко му потече кръв от носа!

Мама се обърна. Видях как изражението на лицето ѝ се промени. Видях също, че кърпичката покриваше устата на татко. Мама се приближи.

— Конър, това е от кашлицата ти.

— Няма ми нищо! — Бе свалил кърпичката и се взираше, сякаш оглупял, в едно малко алено петно. — Просто малко кръв. Очевидно съм се пренапрегнал.

— Но ти се закашля — продължи да упорства тя, силно загрижена. — Трябва да седнеш и да си починеш.

— Няма нищо. Само лек бодеж някъде отвътре. — За доказателство той се напъна и изкара лека, изкуствена кашлица. — Виждаш ли, всичко отмина.

Мама не отговори. Устните ѝ се събраха с изражение по скоро на твърда решителност, отколкото на примирено покорство. Тръгнахме отново по пътя и макар от време на време да хвърляше по някой поглед

към татко, в очите на мама вече не се четеше онази щастлива отвейност и тя продължи да мълчи упорито, докато не се прибрахме вкъщи.

Тази кашлица на татко се проявяваше периодично, особено във влажно време. Към нея той се отнасяше с пренебрежително високомерие, наричайки я „леки прояви на бронхит“, като дори я приемаше с някакво чувство на собственическа гордост, сякаш това, охарактеризирано като „моите бронхиални склонности“, бе едно добродетелно качество, присъщо само на него. Тя бе частично облекчавана от негови собствени билкови процедури, но се беше настанила нежелана в живота на семейството ни и бе приета като някаква съществуваща даденост и естествено природно явление въпреки епизодичните протести на майка ми. Нямах мнение по този въпрос, нито пък в дадения случай го свързах с онова абсурдно малко аленочервено петънце, което сам татко прие така, сякаш бе нещо съвсем невероятно или поне така маловажно, че веднага след като се завърнахме у дома, свиркайки си с уста, аз, заедно с Черньо, се отправих към фермата да донеса млякото — едно вечерно задължение, което сега бе прехвърлено на мен.

В краварника доенето още не беше приключило и в продължение на около двацет минути, докато горещото мляко църкаше и се пенеше в кофата, аз стоях и чаках, забавлявайки се с лудориите на котарака, като го наблюдавах как лови и после излизва пръските мляко, изплискали се върху каменния плочник.

Прибирайки се с небрежна походка по пътя за вкъщи, аз бях напълно неподготвен да видя двуколката на доктор Дъти, спряна отвън пред къщата, и се стреснах още повече от нея, виждайки вече запалените ѝ фенери, които дръзко разкъсваха мъглиявия здрач с ярката си светлина и сякаш изтъкваха самоличността на селския доктор, гледайки изцъклено към мен с огромните си очи.

Този доктор Дъти беше страховита личност, и то не само за мен. Той бе свиреп възрастен мъж с червендалесто лице, минаващ седемдесетте, неизменно облечен в бричове от рипсено кадифе, лъскави кафяви гамаши и торбесто сако от велур, който, подобно на планински бивол, с тежки стъпки влизаше и излизаше от стаите на болните, заявявайки диагнозите си с глас, сравним единствено със сирената за мъгла на фара при Ърскин, като във всяка изречена от него дума бе вложена такава вътрешна енергия, че когато идваше на

посещение при мен, почти винаги бях обливан с пръски от слюнки по бузите си. Според всички неписани канони на романтичната художествена проза този груб, недодялан външен вид трябваше да таи в себе си златно сърце. Но уви, това не беше така. Докторът беше груб и дори понякога брутален с пациентите си. Без въобще да го интересува общественото мнение, за него обикновено казваха, че бил костелив орех за чупене. Той имаше ферма в дълбоката провинция, където отглеждаше свине — във връзка с това често бе чуван да заявява, че предпочита тях пред своите пациенти. Ако имаше някаква друга слабост, освен ежедневно пресушаваната бутилка уиски, която му действаше като *еликсир на живота* — тъй като, изглежда, с всяка погълната от него капка мъжката му сила непрекъснато нарастваше — това бяха хубавите жени. Той опипваше краварките по всички ферми в които ходеше, докато те се кискаха и се преструваха, че протестират, отгласвайки се от стената в приповдигнатото му коляно. За разлика от горните случаи, той бе много по-въздържан към майка ми — беше достатъчно благоразумен да знае къде какво му е позволено да върши, макар винаги да съм чувствал, че изпитваше нещо към нея.

Разбира се, не посмях да вляза в дома си, докато той владееше положението. Бях се напатил достатъчно в неговите ръце. Приплъзвайки се в сянката на стената, аз се взрях внимателно в осветената всекидневна. Татко, съблечен до кръста, лежеше на канапето, а доктор Дъти, долепил ухо до къса дървена тръбичка, се беше надвесил над него. Никога досега не бях виждал своя дързък, горд родител в такова неудобно положение — така хрисим и безпомощен, почти обезличен. Гледката се оказа непоносима за мен и извръщайки глава, аз се изхлузих надолу и седнах на земята с гръб, облегнат на стената, притиснал каната с топло мляко между коленете си.

Измина доста дълъг период от време, преди външната врата да се отвори и доктор Дъти с майка ми да се появят на прага — два ясно очертани силуета на фона на светлината от фоайето. Приведох се още по-ниско и в същото време чух как забоботи гласът на доктора:

— Изпрати някой до кабинета ми за лекарството. Ще ти дам също и масло от черен дроб на треска и малц. Но разбери, жено — той хвана ръката на майка ми и за да наблегне на думите си, леко я раздруса укорително, но все пак ласкаво, сякаш се опитваше да я

обърне към себе си, — главната ти задача е да го махнеш от това място. Не ти ли говорих още едно време в „Брегът на розата“ да стоите по-далеко от реката? Никой не може да се чувства добре, ако живее около влажна кал и затлачена тиня. Да не говорим пък за речните мъгли, които са направо чиста отрова за човек с гърди като неговите.

Нямах време да изтълкувам съвсем точно думите му, защото бях прекалено зает да зяпам как доктор Дъти освобождава нашия дом от присъствието си и се качва на двуколката си. Когато влязох в къщата, мама също не бе предразположена да ми дава обяснения. Настроението ѝ не бе никак общително и освобождавайки ме от товара на каната с мляко, тя тихо се захвана с приготвянето на чая.

В продължение на два дни татко стоя вкъщи — неспокоен, изнервен и в много лошо разположение на духа, след което се върна отново на работа. И въпреки че в действителност забелязвах съвещанията и неминуемо разгарящите се спорове, започвани от родителите ми, прекъсвани и след това продължавани отново, ако случайно въобще се замислях за тях, предпочитах да ги свързвам с бизнеса с маята. Изглеждаше, че всичко се бе върнало към предишното щастливо и нормално състояние на нещата. Татко, енергичен както винаги, възвърнал доста бързо предишната си форма, зарязва шишето с лекарството и остави на съхранение буркана с масло от черен дроб на треска и малц в кофата за боклук.

Бях доста неподготвен, когато един априлски следобед се връщах тичешком от училище и мама, облечена в най-хубавите си дрехи и с такова настроение, сякаш се бе върнала от пътешествие, ме отведе настрани и каза:

— Лорънс, следващия месец напускаме тази къща и отиваме да живеем в Ардфилън — след което бързо добави успокоително, видяла вцепенението, изписано върху лицето ми: — Това е едно много хубаво място, скъпи. Ще бъде наистина крачка напред към по-добро.

Тази внезапна перспектива за промяна, винаги действаща обезпокоително на едно дете, ме разстрои до голяма степен. Изведнъж Ардънкейпъл се оказа по-привлекателен от всякога. В училище, където бях минал в два по-горни класа, вече се чувствах съвсем като у дома. Харесвах Карфицата и се бях сприятелил с неколцина момчета. А последната неделя бях хванал две пъстри пъстърви на потока Гилстън.

И ние щяхме да напуснем всичко това, след като за нас нещата вървяха толкова добре.

Мама трябва да беше прочела тези мисли върху лицето ми, защото ме прегърна с две ръце и ми се усмихна някак доверчиво, подсказвайки ми с поведението си, че всичко това, дето ставаше, бе по нейно настояване и тя беше безкрайно доволна от този факт.

— Ардфилън е едно прекрасно градче, скъпи. А нашият нов апартамент е високо горе на един хълм и недалеч от поляните. Сигурна съм, че ще ти хареса.

ОСМА ГЛАВА

Преместването бе извършено с изненадваща лекота и както мама обеща, в сравнение с малката къщичка, която напуснахме, новият ни дом наистина се оказа голямо преимущество, завладявайки ме с очарованието си. Извисил се чак до близките хълмове и започващ от просторното речно устие, толкова широко, че почти наподобяваше открито море, Ардфилън бе модерно населено място, притежаващо скромнен кей и красива главна улица с трибуна за оркестър, избрано за резиденция от богати бизнесмени, ползващи удобната бърза връзка на влака с град Уинтън, и предпочитан курорт, обитаван от известни, с по-малко или по-голямо влияние личности, оттеглили се от активна дейност. Навсякъде по склоновете на околните хълмове бяха накацали големи къщи, изградени в претенциозен архитектурен стил и заобиколени от прилежащи просторни градини, създаващи по-голямата част от красивата панорама на Геърлох, без по какъвто и да е начин да загрозяват безкрайните пространства от обрасли с пирен пусти поля, разпрострели се чак до долчинката Фрун, а оттам и до бреговете на Лох Ломънд^[1]. В Ардфилън имаше много луксозни магазини, една частна действаща библиотека, както и две от най-престижните училища в Шотландия — едното „Бийчфийлд“, за момчета, и другото „Света Ана“, за момичета. Между другото още от самото начало успях да доловя използването на един особено изискан стил на разговор, или по-скоро съществуването на някакъв различен акцент, който негласно маркираше и разграничаваше обществото и съвсем определено бе задължителен за достъп до членуване в него. Или накратко казано, тук цареше атмосфера на „добрия тон“, която мама веднага хареса, татко пренебрегна, а мен първоначално изплаши.

Малко по-нагоре по хълма „Принс Албърт Теръс“^[2] се наслаждаваше на добрата обстановка, обкръжен от няколко великолепни съседни постройки, и макар славата му да бе малко поизбледняла с годините, той все още съумяваше да поддържа

значителна част от едновременната си елегантност. Състоеше се от определен брой големи, луксозни мезонети с отделни и просторни апартаменти над тях, построени от гладко изрязани каменни блокове в един полуджорджийски-полувикториански стил с изискани двойни входни портали и широки еркерни прозорци. Тези мезонети бяха с функционално разпределени стаи с високи тавани, а пред тях се ширеше грижовно поддържана, с красиви орнаменти градина, преминаваща откъм задната страна на сградите в уединението на просторна поляна, цялата оградена от висока тухлена ограда.

Естествено, ние не можехме да се издигнем до равнището на това великолепие, но все пак разполагахме с достатъчно просторно жилище на горния етаж, апартамент номер седем, целият прясно боядисан, със сменени, нови тапети, където срещяхме бъдещето, изглеждащо така благоприятно настроено към всички нас и особено към татко, който, откликвайки на промяната на сцената и на кристалночистия въздух, вдишван от него с пълни гърди по време на упражненията му пред прозореца сутрин и вечер, бе преизпълнен с оптимистични очаквания.

Въпреки всичко аз чувствах леко безпокойство от напълно непознатото досега променено изражение, застинало върху лицето на мама, докато тя спираше тук и там по време на поддръждането на новия ни дом. Това бе едва доловимо терзание, което тя се опитваше да прогони с усмивка винаги щом забележеше, че я наблюдавам.

В Ардфилън няхахме никакво извинение за неделно лентяйстване. Разполагахме с двойна възможност за посещения в долната част на градчето, предоставена ни от църквата „Света Мери“ и нейното енорийско училище на улица „Клей“. Дори нещо повече — първата личност, посетила дома ни през един следобед, която със своята открита дружелюбност и непреднамерена чаровност ни спечели изцяло за каузата си, бе младият енорийски свещеник отец Макдоналд, родом от планинското графство Инвърнесшиър, който бе завършил великолепия колежа „Блеър“ в Абърдийн.

Ангъс Макдоналд беше такъв тип човек, който, както се изрази баща ми, не можеше да не бъде харесан дори и от най-непоколебимия оранжист^[3]. Мама, чувствайки се леко уплашена от свещениците, които тя никога досега не бе имала възможност да види от такава непосредствена близост, не можеше да повярва на очите си, когато

след чая нашият гост се изправи и за мое нескрито удоволствие ни демонстрира танцувалните си възможности, като изигра един техен народен планински танц. След още малко време, прекарано в приятна атмосфера, когато моментът вече явно е бил подходящ, под влиянието на неговото тактично убеждаване и с помощта на определени технически нагаждания, които аз почти не разбрах, бяха извършени някои формални промени по отношение на брака на родителите ми, които привидно ги помириха в духовна праведност. Дори нещо повече — без по какъвто и да е начин да възнегодува от неадекватността на оскъдните ми религиозни познания, които действително бяха повече от мизерни, той предложи в настоящия момент поне да посещавам енорийското училище. Така още на следващата седмица бях изпратен на разположение на „Света Мери“.

Трябва да призная, че макар и да бях възнаграден за познанията си по общите предмети с прехвърлянето ми в трети клас, където учителката ми, сестра Маргарет Мери, изглеждаше готова да направи много за моята особа, на мен определено ми липсваше моят стар приятел Карфицата и като цяло не бях особено очарован от новото си училище. За да стигна до улица „Клей“, трябваше да извървя доста дълго разстояние по един околен път, който минаваше през подножието на хълма, пресичайки най-бедния район в градчето, представляващ в действителност работническият квартал на Ардфилън. Тук на тясна уличка, с някаква жилищна кооперация насреща, се намираха помещенията на „Света Мери“ — църква, училище и свещеническа къща, всичко това, помещаващо се в една постройка от груби червени тухли, конструирана практически, но същевременно ясно показваща своето строго предназначение. Освен това сред болшинството от децата в училище се забелязваха явните белези на бедняшко потекло. Те почти без изключение произхождаха от мизерния работнически квартал, намиращ се в непосредствена близост до църквата, като много от тях бяха деца на презрените ирландски преселници, дошли да работят на картофените полета в района на Клайд, и повечето за съжаление се намираха в много окаяно състояние. Тези деца играеха своите странни самоделни игри на пренебрегнатите, които аз не разбирах, използвайки за целта лъскави камъчета, тенекиени кутии, издраскани с тебешир стени, топки,

направени от хартия и парцали и привързани с всякакви конци и канапи.

Истината беше, че католиците от Ардфилън имаха средства да изпратят децата си да учат в други училища — в Академията в Левънфорд или в йезуитския колеж в Уинтън, макар, разбира се, никога да не можеха да си позволят местния „Бийчфийлд“, учреждение, изключително само за привилегировани и оставащо недостижимо за останалите. И така, въпреки добрината, с която бях посрещнат там, основният ефект, който „Света Мери“ оказа върху мен, бе дълбоко депресивен. Моментално ми бе натрапено и после се доразви от само себе си чувство за обществена малоценност, наподобяващо дълбока душевна рана и дължащо произхода си на моята религия. Когато се опитвах да прехвърля част от терзанията си върху мама, която си имаше свои, далеч по-сериозни занимания, тя обикновено се опитваше да ме успокои.

— Но това, скъпи, е само за твое добро, а и то няма да продължи дълго. Просто за момента трябва да приемеш положението такова каквото е.

Липсата на приятелство бе най-голямото изпитание за мен. Използвам такава дума, тъй като вече бях започнал да научавам някои характерни изрази от живота на светците. Колкото и голяма да беше моралната им благонадеждност, мама не можа да се убеди вътрешно да ми разреши да се отнасям приятелски с момчета, които, както се изразяваше татко, „носеха съдрани панталони на задниците си“. И така, чувствайки се ни риба, ни рак, по време на свободните си часове аз се мотаех наоколо, обхванат от скука, и самота.

Моята единствена утеха, макар че тя само увеличаваше недоволството ми, бе да правя разходки оттатък хълма до красивите зелени игрища на училището „Бийчфийлд“. Надничайки, добре скрит зад заобикалящия го отвсякъде жив плет, аз наблюдавах развитието на игрите с изгарящо ме от завист желание. Там имаше всичко, за което копнеех така силно — виждаха се двете врати, направени от бели колове и разположени в краищата на добре поддържаното, зелено игрище, на което играчите, много от които на моята възраст, облечени в най-разнообразни, колоритни екипи, оцветени от пурпурноалено до яркосиньо, ритаха топката наоколо, тичаха, подминаваха се, боричкаха се, правейки всичко това с непринудено настроение, присъщо за онези

момчета, които след време щяха да отидат да учат във „Фетис“, „Гленалмънд“, „Лорето“ или дори, както щеше да стане с някои от тях, в най-добрите английски държавни училища. Когато накрая не можех да издържам повече, си тръгнах мрачно за вкъщи, като по пътя ритях с крак и вкарвах въображаеми голове с такава ярост, че често удрях с пръстите на краката си бордюра, което впоследствие даваше основание на майка ми да се оплаква, че съсипвам новите си обувки.

Една неделя, докато нямаше какво да правя, се опитвах да се забавлявам, като целех с камъни някакви въображаеми обекти отвън на пътя пред градина номер седем. Изведнъж един от камъните излетя настрани от ръката ми и описвайки смъртоносна парабола, се разби в предното стъкло на мезонета, над който живеехме. Звънливият звук от падащи счупени стъкла ме изпълни с ужас. Хукнах нагоре по стълбите към мама.

— Трябва веднага да отидеш и да се извиниш. Името на дамата е госпожица Гревил. Обясни й, че ще заплатим щетите. Ела бързо да почистя лицето ти — извика тя след мен, докато аз вече бях тръгнал да излизам. — И внимавай как се държиш — само изискани маниери.

Натиснах звънеца на външната врата на госпожица Гревил, скован от притеснение и възбуда. С крайчеца на окото си можех да зърна голямата, нащърбена дупка в стъклото на прозореца. Отвори ми една застаряваща прислужница с чиста шапчица и спретната униформа и ме пусна да вляза вътре. Тя имаше сиви коси и по мое мнение, обезкуражаващо изражение на лицето.

— Изчакай тук — каза ми прислужницата, след като й обясних естеството на визитата си.

Докато стоях в коридора, с изненада видях две кръстосани гребла, закачени на стената — и двете с по-малки размери, с боядисани в яркосиньо лопати. Имаше и други необикновени предмети, уловени от погледа ми, като набиващите се на око чифт рапири, но в този момент се върна прислужницата и аз бях въведен в предната стая, където се намираше госпожица Гревил, застанала до фаталния прозорец. Тя се обърна и ме изгледа продължително, в отговор на което аз направих същото.

Беше висока, солидна жена, предполагам, на около четиридесет и пет, с едър бюст и с невероятно изправена стойка. Имаше бледо, пълно лице, чиято пълнота изглеждаше прекалено неестествена от светло

оцветената ѝ коса, спускаща се настрани върху подложките на раменете ѝ, както и от стегнатата ѝ, твърдо колосана яка, прихваната с красива игла. Дрехите ѝ бяха прости, дори строги: сива права пола и бяла блуза, върху която висеше тънката верижка на пенснето ѝ. В този си вид тя без съмнение изглеждаше точно като истинска лейди плюс онова, което някога е била — училищна възпитателка. Бях чувал мама да казва, че едно време тя е преподавала в училището за момичета „Света Ана“. В дадения момент за мен тази жена представляваше твърде страховита личност дори само заради явната сдържаност на маниера ѝ, което определено я разграничаваше от далеч по-жалката действителност, част от която бях аз.

— Извинете, госпожице, но аз счупих стъклото ви.

— Така изглежда. — Тя заговори с висок, ясен глас и акцент, неприсъщ на Ардфилън, но въпреки това оказал ми такова въздействие, което местният изговор не би могъл да предизвика по никакъв начин. — Поне ти прави чест, че идваш да си признаеш доброволно.

Приех незаслужения комплимент с мълчание.

— И как стана това?

— Ами аз хвърлях, госпожице.

— Млади момко Керъл... предполагам, че ти си младият Керъл... не се обръщай към мен, сякаш съм момичето от магазина. Можеш да ме наричаш госпожица Гревил, поне докато отношенията ни не станат по-близки. И какво хвърляше?

— Камъни, госпожице... Гревил.

— Камъни! О, боже, какви непристойни навици. Нямаше да имам нищо против, ако бе счупил прозореца ми с топка. Но с камъни! Защо?

— Ако искате да знаете — отвърнах аз, вече започнах да се окопитвам, — хвърлям, защото мога да се целя много добре. Мога да ударя който стълб посочите от другата страна на пътя.

— Наистина ли? — възкликна тя с явен интерес.

— Да ви покажа ли?

— О, не. Не с камъни. — Жената замълча за момент. — А не хвърляш ли с топка?

— Не, госпожице Гревил. Аз нямам топка.

Тя ме изгледа проучвателно, почти със съжаление, след което ми каза да седна и излезе. Докато я нямаше, аз седях на ръба на една табуретка и се оглеждах наоколо. Голямата стая ме объркваше и същевременно ме изпълваше със страхопочитание. Вътре имаше странни мебели, каквито не бях виждал никога досега, не тъмни и блестящи от френската политура, а в много по-блед нюанс, с цвят на мед — столовете със седалки, изплетени на цветни ивици, един вграден шкаф, в който се виждаха порцеланови съдове, украсени в жълто и златисто, килимът с основен сив цвят и централни фигури в пепеляворозово. Имаше и цветя около прозореца, а също и в голямата синя ваза върху пианото, което, без да има някаква прилика с нашето, беше дълго и плоско.

Погледът ми се плъзна към камината, върху която стояха подредени голям брой малки сребърни купи, когато госпожица Гревил се върна обратно в стаята.

— Вземи ето тази. — Станах и тя ми подаде една топка. — Тя има своя история, която вероятно няма да те заинтересува. Принадлежеше на брат ми.

— Онзи с греблата ли? — попитах, почувствал се ентузиазизиран.

— Не, не. Не този с водните спортове. Другият, по-малкия.

Жената се усмихна разсеяно и въпреки това не недружелюбно, но за мое голямо съжаление аз безпогрешно разбрах, че това бе усмивка на отпращане. Първоначално няхах желание да идвам, а сега, макар и странно, не ми се искаше да си вървя. Нейните загадъчни изрази за този с водните спортове и вероятно за другия със земните ме заинтригуваха силно. Направих усилие да продължа разговора:

— А на вашия по-малък брат няма ли да му трябва топката?

— Сега вече не му трябва нищо — отвърна безлично тя. — Беше убит преди две години при Спайън Коп.

— О, госпожице Гревил — възкликнах аз, обхванат от изблик на съчувствие, — той е дал живота си за краля и родината.

Тя ме изгледа с неизразимо отвращение.

— Недей да се държиш като някой малък сантиментален глупак, защото в противен случай нашето кратко и случайно запознанство може да приключи дотук.

И госпожицата позвъни със звънеца, за да бъде изведен.

Майка ми, макар и останала неприятно изненадана, че съм забравил да предложа пари за счупения прозорец, прояви едновременно интерес и удоволствие, когато ѝ разказах по-подробно за моята визита, от която тактично пропуснах да спомена последната фраза. Още от момента на нашето пристигане тя проявяваше учтиво любопитство към нашите съседи. Само че при по-подробен преглед се оказа, че топката май беше твърде безполезна. Твърда, покрита с кожа, съшита с ръчен шев, тя нито подскачаше, нито по някакъв друг начин откликваше на опитите ми да я използвам за игра. Същата вечер я показах на татко.

— Това е топка за крикет — обясни ми той. — И с нея е било играно.

— Госпожицата е обяснила на Лорънс, че това е топка със собствена история — намеси се мама с явен интерес.

— Без съмнение! — Татко отпрати към мама една иронична усмивка. — Според агента за недвижими имоти тази жена сама по себе си е една невероятна история. Едно време семейството ѝ било заможно. Имали голямо имение близо до Челтънъм. Но баща ѝ прахосал по-голямата част от него и тя се захванала с преподаване — отначало в колежа в Челтънъм, а после в „Света Ана“. Но сега вече се е отказала.

— Чудя се защо ли? — рече мама замислено.

Татко се усмихна още по-озадачаващо.

— Склонен съм да вярвам — измърмори той с възможно най-прилежен тон, — че с част от своите прояви тя загатва за някои дребни о-со-бе-нос-ти в характера си.

Той придаде на тази дума една специфична интонация, присъща за текста на популярна от онова време песен, която започваше така: „О-у, не е ли тя о-со-бе-на?“.

— Глупости — възкликна мама отбранително. — Това са само клюки. На мен тази жена ми изглежда напълно съвършена лейди и освен това е била изключително мила към Лори. Когато се срещнем следващия път, възнамерявам да ѝ се поклоня и да ѝ благодаря за това.

По такъв начин благодарение на счупения прозорец започна оказалото се впоследствие от голямо значение запознанство с госпожица Гревил.

[1] Езеро в Шотландия. — Б.пр. ↑

[2] Блок от построени в редица къщи, обикновено с общ пощенски адрес и име. — Б.пр. ↑

[3] Оранжевист — член на ултрапротестантска политическа партия в Ълстър, Северна Ирландия. — Б.пр. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

Благодарността, коректна във всяко едно отношение и дори малко резервирана, която мама поднесе на госпожица Гревил няколко дни по-късно, бе приета с много благоприятен отклик. Нашата съседка, живееща сама и очевидно притежаваща ограничен кръг приятели, изглеждаше склонна да прави нови запознанства. Тя се обади и остави визитката си. Десет дни по-късно мама отговори на обаждането ѝ и бе поканена на следобеден чай — едно угощение, от което се завърна зачервена от удоволствие и изпълнена с вълнуващи новини.

Госпожица Амелия Гревил, докладва тя пред татко и мен по време на вечерята, била очарователна и изключителна — мама силно наблегна на тази дума — лейди. Мебелировката и сервизите, които останали от семейния ѝ дом близо до Челтънъм, били прекрасни, всъщност всичко в къщата било подбрано с изящен вкус. Тя била артистична натура, много увлечена по музиката, свирела на чело и се надявала да осъществи провеждането на съвместни дуети с мама. По природа ентусиазиран ботаник, тя ѝ показала своя чудесен хербарий от диви цветя. Често пътувала до Швейцария — да се катери. Родителите ѝ били починали. Имала двама братя, които завършили Итън^[1], единият от които бил жив и имал ферма в Кения. Тя ходела на църква в „Свети Джуд“ — място, посещавано най-вече от англиканци, и следователно имала положително отношение към католиците. Тя била най... Изведнъж, срещайки погледа на татко, фиксиран в нея с много по-изразително чувство от иронично снизхождение, мама внезапно спря да говори.

— Да — рече тя, изчервявайки се леко, — дамата беше много мила с мен. Но дори ако изцяло се абстрахирам от този факт, аз наистина я харесах. И знаеш ли какво, Кон? Чувствам липса на приятелка, особено сега, след като по цял ден съм само с теб.

— В такъв случай много се радвам, че си намерила — отвърна благосклонно татко, — само недей... ами недей да проявяваш много настоятелност, девойко.

Аз въобще не бях съгласен с татко. Госпожица Гревил ме беше заинтригувала дълбоко. Всъщност дори придобих навика, след като се връщах от скапаното училище, да се мотая из предната градина с надеждата — която съвсем скоро се оказа илюзорна — да привлека вниманието ѝ.

Мислейки си за онези очарователни сини гребла, аз произнесох на глас тъжно и замислено:

— Трябва да е приятно да имаш брат в училище като Итън, дори и самият ти да не си ходил там.

Татко се засмя, сякаш бе открил нещо в забележката ми или в начина ѝ на казване, което го беше развеселило:

— Не се притеснявай, момчето ми. „Света Мери“ е само междинна спирка. Съвсем скоро нещата ще се развият в много благоприятна светлина за теб.

Тези дни той беше в отлично присъствие на духа. Промяната на въздуха несъмнено му бе повлияла благотворно. Татко също така с огромно удоволствие се наслаждаваше на експресната железопътна връзка между Уинтън и Ардфилън, за която имаше сезонен билет за първа класа. Така че баща ми се издигаше все по-нагоре и в думите му безпогрешно се долавяха открити загатвания за просперитет, което си личеше и от маниерите му на добре издокаран господин. Той изглеждаше напълно възстановен от онова негово странно премеждие на брега на реката в Ардънкейпъл и не пропускаше да ни напомни, че тези щастливи резултати се дължат основно на големите му усилия. Когато напускахме Ардънкейпъл, доктор Дъти му бе дал нещо като писмо за представяне пред един негов колега от Ардфилън. Това бе доктор Юин — едно слабо, изгърбено, стъпващо леко, застаряващо дребно човече с хлътнали бузи и гъста сива брада, винаги внимателно подравнена до последния косъм. С мълчаливото си придвижване, почти само на пръсти, поведението му безусловно се приемаше за изключително професионално; също бе известен и като умен човек.

Но още от пръв поглед татко нещо не го хареса.

— Той има гробарско лице — рапортува тогава на мама и впоследствие, въпреки че му бе препоръчано да ходи на периодични прегледи, намали до минимум визитите си в докторската къща и не след дълго си позволи да ги изостави напълно. Мама имаше смътни подозрения, че са възникнали някакви несъгласия помежду им и татко

се е „изтървал“, както рече тя, пред доктор Юин. От друга страна, той по принцип никога не беше обичал докторите — неговото забавно и скептично недоверие към тази професия за дълго време бе характерна отличителна черта на семейството ни.

— Горена захар и вода — обичаше да се подиграва той, поклащайки глава, изпълнен със снизхождение към нашата наивна глуповатост, докато наблюдаваше действията на мама, която твърдо вярваше в ефекта на подсилващите, тонизиращи средства и редовно ме караше да ги пия, отмервайки пълна лъжица от моята химическа храна — витаминната добавка „Париш“.

Той вярваше в природата и в естествените възстановителни сили на организма. Макар и да се придържаше към хигиенните правила, наложени му от доктор Дъти, чиито силни думи, очевидно разтърсили го дълбоко още в момента на изговарянето им, все още оказваха въздействие върху него, татко самоуверено поддържаше свой собствен здравен режим. Той бе развил сложна система от дихателни упражнения, към която бе добавил и хранителна диета, богата на масло и подсилвана допълнително — макар винаги да е бил умерен пияч — с черна гинеска бира. Освен това спеше на отворен прозорец под топло одеяло, носеше вълнено бельо и червени гумени подметки на обувките си.

Тъй че с татко всичко вървеше добре. С нас също. Въпреки това с течение на времето започнах да чувствам, че мама не бе напълно удовлетворена от татковите представи за собственото му здраве. Как това бе станало очевидно ли? Може би го бях усетил от допълнителната ѝ загриженост за него или вероятно по онези моменти на разсеяност, когато тя ненадейно спираше работа, сякаш някакво внезапно притеснение бе засенчило щастието ѝ, и през лицето ѝ преминаваше лека сянка на униние, почти незабележима и все пак осезаема за човек, който я чувстваше толкова близка, че можеше да различи и най-незначителната промяна у нея с абсолютно положителна, интуитивна увереност.

Една вечер, докато седях до масата и си пишех домашното, мама, плетейки до огъня, попита риторично с небрежен глас, който ни най-малко не ме заблуди:

— Конър, скъпи, не е ли станало вече време да отидеш отново при доктор Юин?

Върху люлеещия се стол, зачел се в „Ивнинг Таймс“, татко, изглежда, не я чу. След това той бавно свали вестника и погледна мама с фиксиран поглед над горния му край.

— Какво каза, моля?

Този път, проявявайки нервност, мама повтори забележката си, която татко несъмнено бе чул и преди това. Той се загледа в нея, изучавайки я с поглед.

— Има ли някаква очевидна причина, поради която се налага да се видя с твоя доктор Юин?

— Не, Конър. И все пак беше ти препоръчано да ходиш на прегледи от време на време. А ти не си ходил от не знам си кога.

— Правилно — отвърна татко с възможно най-лаконичен глас. — Като се има предвид, че не мога да понасям този човек и всеки път, когато ходя при него, се чувствам по-зле, отколкото преди да съм отишъл, реших, че е напълно естествено и разумно да стоя далеч от него. Или казано на нормален език, не му вярвам на тоя.

— Но това е много странно. Той има много високо реноме в града и развива първокласна практика.

— Да. Защото обслужва разни богати лентяи и съответно се старае да угажда на желанията им. Може да има докторска практика, но самият той няма никаква *практичност*.

— Как можеш да приказваш такива неща?

— Защото го виждам такъв — отвърна разпалено татко. — Ако щеш вярвай, но той наистина искаше да ме откъсне от работа за цели три месеца и да ме прати на дълго морско пътешествие до Мадейра. На морско пътешествие, разбираш ли! Това може да е много приятно за възрастните дами, за които се грижи, но за мен е абсолютно безполезно.

Татко млъкна, изглеждайки така, сякаш бе казал прекалено много, и опита да се задълбочи във вестника си. Но мама го заприказва отново.

— Е, добре — рече спокойно тя, като продължи да плете, без да показва по никакъв начин притеснението си. — Приемам, че Юин е предвзет. Но нали има и други доктори. Мисля, че ти наистина трябва да потърсиш някой, който все пак да ти хареса.

— И защо?

— Ами... за да разберем как си. В края на краищата ти не си се отървал напълно от кашлицата си.

Татко, притеснен, се начумери срещу нея.

— Но това е нищо. Казвал съм ти стотици пъти, че винаги съм имал такава склонност.

— И все пак... — продължавайки да упорства, мама смъкна надолу плетивото си и се наведе напред. — Не си ли чувал в Уинтън за някой доктор, при когото да отидеш и да се прегледаш?

Настъпи тишина. С очи, забити в книгата, очаквах всеки момент да се разрази изблик на негодувание или поне да бъде изречен кратък, изпълнен с достойнство отказ. Вместо това татко отстъпи, макар и да измърмори с неохота:

— Е, добре, девойко, щом като това ще те успокои... има един човек близо до моя офис. Санитарен инспектор на застрахователна компания „Каледония“. Случайно се натъкнах на него. След като си толкова настойчива, мога да се отбия някой ден при него и да се прегледам заради теб.

Преструвайки се, че не забелязва как татко хитро приписа притеснението от ситуацията на нейна сметка, мама изпусна лека въздишка на облекчение, която макар и прикрита, се чу достатъчно ясно.

— Тогава отиди, Конър. Защо не го направиш още утре?

Възобновил четенето на вестника си, той не обърна внимание на забележката.

Когато на следващата вечер татко се върна, според традицията мама го посрещна на вратата. Докато двамата влизаха заедно вътре, не забелязах нищо необичайно в изражението му, освен дето изглеждаше уморен. Но когато бе прекомерно зает, той често имаше такъв вид. По време на вечерята, която бе по-хубава от обикновено и се състоеше от любимата му телешка яхния, татко яде с добър апетит. Никой не спомена и дума за разговора от предния ден. След като приключих с яденето, аз, с книга в ръка, се настаних на мястото си до прозореца. Едва тогава чух мама да изрича с тих глас:

— Е?

Татко не отговори веднага. Когато го направи, гласът му бе спокоен и твърде вгълбен:

— Да, ходих. Казва се доктор Макмилън. Много порядъчен човек. Изглежда, че си била права, Грейс. Очевидно единият ми дроб е леко засегнат.

— Засегнат? От какво?

— От... ами... — Татко нямаше никакво желание да го произнесе, но нямаше как. — Лека проява на те-бе-це^[2].

— О, Кон... нещо сериозно ли?

— Е, не се притеснявай де. В края на краищата не е нещо необичайно. Често срещано оплакване е. Толкова много хора го имат. И им минава.

Чух как дъхът на мама излезе във вид на дълга притеснена въздишка. После тя се протегна бавно през масата и притисна ръката на татко.

— Сега поне знаем какво е положението. Докато се оправиш, трябва наистина да се откажеш от работата. Отиди на санаториум или на някое морско пътешествие, както те посъветва доктор Юин.

— Ще отида. Естествено, на санаториум. Ще се изстрелям като куршум. Обещавам ти. Само че не веднага.

— Конър! Трябва да отидеш веднага!

— Не!

— Но ти трябва да го направиш!

— Невъзможно е, Грейс. Просто не може да бъде направено. Всичките ни спестявания са вложени в маята. Дори съм взел заем от банката. Освен това очаквам плановете ми да се осъществят всеки момент.

— Но какво значение имат парите в случай като този?

— Не става дума за пари. Изкарвам добре. Но бизнесът е все още нов, знаеш, че съм само едноличен търговец, а освен това очаквам да стане едно много важно нещо с ОД, за което трябва да съм тук... така че просто не мога да тръгна, след като следващите няколко месеца са толкова критични.

— О, Конър... Кон... въобще нямам представа какво е това ОД. Знам само, че ти и твоето здраве сте на първо място пред всичко останало.

— Виж какво, Грейс, нека бъдем разумни. Заради теб, заради нашето момче, както и заради мен самия. ОД е „Обединени дестилатори“ — една от най-големите компании за алкохолни напитки

в страната^[3], и съвсем определено, със сигурност те са заинтересувани от моята мая. Убеден съм, че ще съумея да направя сместа за не повече от три, дори може би за два месеца. Става дума за много кратък период от време, девойко. След това ще имам възможност да си взема шест, дори девет месеца почивка, за да се оправя. А за момента бих могъл да работя по-малко часове, дори от време на време ще си отпускам по още един допълнителен ден почивка. Ще внимавам непрекъснато, много ще внимавам. На идване с влака премислих всичко. Съгласен съм да направя каквото кажеш, но не ме карай да зарежа работата, за която, с надеждата да стане, досега съм хвърлил толкова труд и пот. След като съм на прага на успеха, лудост ще е да се откажа от такъв шанс, който идва само веднъж в живота.

Разпалени от чувствата си, и двамата бяха забравили за мен. Хвърлих уплашен поглед към мама. Очите ѝ бяха започнали да се пълнят със сълзи. Знаех, че тя е победена и че татко щеше да направи това, което си беше решил.

Въпреки това за първи път в моя живот симпатиите ми бяха на негова страна. В сегашния момент и през целия последвал го период аз никога, дори и за секунда не се усъмних в татко. Вярата ми в неговата проникателност, реална преценка и увереност в собствените му способности се базираше на резултатите от всички онези мигове, в които го бях виждал да се измъква от трудни ситуации без да му трепва окото, и за мен тази вяра винаги си оставаше абсолютна и непоклатима. Дори и по време на няколкото негови провала той някак си бе успявал да се отърси от чувството за поражение, запазвайки състоянието на весела и безгрижна незаинтересованост. Неговите две фрази: „Дай на мен“ и „Знам какво правя“, произнесени спокойно и уверено, се бяха превърнали за мен в мерило за триумфиращи постижения.

Но отсега нататък мама престана да пее, докато вършеше домакинската си работа. Аз не съумях да разбера постоянното ѝ състояние на стрес. В своето безпокойство тя дори се бе решила да се довери на госпожица Гревил и да потърси утеха и облекчение в откликналото на страданията ѝ съседско съчувствие. Все пак дните минаваха и всичко вървеше според плана. Татко определено нямаше вид на болен. Цветът на лицето му — винаги червендалест — си бе останал същият, без промени, очите му гледаха с ясен поглед и нямаше

констатирана загуба на апетит. Както беше обещал, тъй като за него не бе присъщо да възприеме позицията на инвалид, той полагаше грижи за себе си, избягвайки лошото време и гледайки с леко сърце нещата през дългите почивни дни на седмицата. Макар все още да кашляше понякога, храчейки тайно в едно малко бурканче, което за целта носеше със себе си, всички знаехме, че съвсем скоро, до няколко седмици, татко, както бе предложено от госпожица Гревил и този път единодушно прието, за да се излекува по-бързо, ще замине за Швейцария. Междувременно той продължаваше упорито да прилага своите собствени билкови процедури, периодически караше мама да масажира гърдите му със зехтин, а една вечер се върна от града със странно приспособление, което компетентно ни беше представено като медицински инхалатор. То се състоеше от метална кутия със спиртна лампа отдолу и гумена тръбичка, завършваща с мундщук в горния си край. В кутията се слагаше вода и специална смес от билки, дадени в комплект с апарата. Лампата се запалваше и когато от тръбичката започваше със съскане да излиза лековитата пара, татко започваше доверчиво да я вдишва. Всичко това, както и останалите неща, изпълнявани с оптимистична увереност, че помагат за възстановяването, спокойно биха могли да се приемат за комични, ако в светлината на последвалите ги събития не се оказа, че са така трагични.

След години, когато се опитах да анализирам мотивите за това глупаво, упорито прилагано лечение, не ми се наложи да се лутам дълго, за да открия причините. По природа татко беше амбициозен човек и непрекъснато поемаше рисковете. Той знаеше на каква опасност се излага, като отлага лечението си за по-късен период от време, но след като бизнесът му бе достигнал критичната фаза, в случай че я преминеше успешно, щеше да се издигне до една много по-солидна позиция, работейки в тясно сътрудничество със споменатата от него ОД — две букви, които в моя детски ум свързвах с някакви съзаклятнически, конспираторски действия. За постигането на тази цел и в името на всички нас той бе готов „да поеме риска“, както сам се изрази. За това се изискваше кураж и макар да притежаваше природна храброст и да преливаше от оптимизъм, неговият ирландски темперамент го бе измамил в надеждите му, че поемайки този риск, може да се отърве безнаказано. Но преди всичко поведението му би

могло да се обясни съвсем точно със странния, присъщ на болестта му ефект, предизвикан от въздействието на туберкулозните токсини върху нервната система, който години по-късно успях да определя като *spes phthisica*^[4], пораждащ напразни, макар и постоянни надежди, които оставяха у болния измамната илюзия за ефективно лечение и пълно възстановяване.

Татко до голяма степен проявяваше същите симптоми и неминуемо според настроението си коментираше темата с мама и мен. Затова се оказахме напълно неподготвени за трагедията, сполетяла ни впоследствие.

Беше месец март, доколкото мога да си спомня, през втората му седмица. Часът трябва да наближаваше към два сутринта, когато се събудих. През упорито пропилата се в мен мъгла на съня, забулила съзнанието ми, останах със смътното и безпричинно впечатление, че мама ме вика. Изведнъж, както се канех да се обърна на другата страна, чух гласа ѝ, звучащ много високо и с такава настойчивост и притеснение, че това моментално ме накара да се изправя.

— Лорънс, Лорънс, ела тук!

Слязох от леглото. Стаята ми беше тъмна, но като отворих вратата, видях, че осветлението в хола бе включено. Вратата на татковата спалня бе полуоткрехната и чух отвътре мама да ме вика отново. Почувствах как се стреснах от мисълта за някаква сполетяла ни страхотна беда, но тръгнах напред и влязох в стаята. Този миг няма да забравя до края на живота си.

Татко лежеше на една страна, с глава над края на леглото. Кашляше така, сякаш никога нямаше да може да спре, а от устата му се стичаше надолу алена струя от мехури и слюнки. Лицето му бе добило цвета на глина. Мама стоеше, коленичила отстрани до леглото. С едната си ръка подпираше главата на татко, а с другата държеше с усилие големия бял леген от умивалника. Легенът бе пълен до половината с онази пенеща се течност, която, изведнъж обхванат от ужас, разбрах, че е кръв. Всичко наоколо бе изпоцапано с кръв — чаршафите по разхвърляното легло, петната по нощницата на мама, дори ръцете и лицето ѝ. Без да променя положението на тялото си или да откъсва поглед от татко, тя ми заговори със същия напрегнат, заповеднически тон, изпълнен с толкова болка и страх:

— Лори! Тичай за доктор Юин. Тръгвай веднага. Бързо, за бога!

Аз се обърнах и побягнах — побягнах от ужаса, загнездил се в душата ми. Без да спирам, за да си сложа поне блузка и панталони — действия, диктувани от здравия разум, които щяха да ми отнемат не повече от половин минута — аз излязох тичешком от къщата направо на улицата, облечен само с нощницата си. Хукнах бос по паважа на „Теръс“, усещайки как сърцето заблъска лудо в гърдите ми. Тъмнината сякаш превръщаше скоростта, с която се движех, в неосъществима за човешките възможности. Знаех само, че никога досега не бях тичал толкова бързо. В края на пътя за имението на принц Албърт свих по „Къхун Кресънт“ и след това надолу по улица „Виктория“, където право пред мен на половината път до алеята за плажа видях, че свети червената лампа пред къщата на доктор Юин. Беше квадратен фенер с орнаменти, гравирани отгоре със символа на града — преди време докторът бил кмет на Ардфилън. Наоколо не се виждаше жива душа. Злокобната тишина бе нарушавана само от задъханото ми дишане и аз продължих да тичам, докато стигнах накрая до алеята пред къщата на доктора, минавайки по нея, без да усещам болка от допира на чакъла с босите ми ходила. По стъпалата се изкачих нагоре към портала с навес и силно и продължително натиснах нощния звънец. Чух как дрънчи приглушено вътре в къщата. В последвалите няколко болезнени мига, изпълнени с напрежение, не се случи нищо и едва след като позвъних отново, на горния етаж светна прозорец. Не след дълго вратата се отвори и докторът застана на прага ѝ, облечен във вечерен халат.

След като от разговорите на родителите си го познавах като тежък характер, предположих, че сигурно ще се ядоса, дето го безпокоят. Дори още по-лошо, та нали татко се бе карал с него, беше го зарязал и по този начин се бе отказал от услугите му. Преди да успее да каже нещо, аз заговорих задъхано:

— Моля ви, доктор Юин, елате веднага на „Принц Албърт Теръс“ номер седем. Татко кърви ужасно.

Да, той действително имаше намерение да прояви раздразнителност и дори яд — всъщност това бе онази нервност, присъща на всеки доктор, стреснат по средата на нощта след тежката дневна работа. Вместо това обаче той стисна устни и ме зяпна с изумен поглед.

— Моля ви, елате, господине. Вие познавате баща ми, казва се Керъл. Каквото и да е станало между вас, сега то няма никакво

значение. Просто елате.

Той продължаваше да се взира в мен.

— Влез — рече най-сетне. — Отвън е студено.

Последвах го вътре.

— Кашля ли много баща ти?

— О, да, господине. Страшно много.

Докторът измърмори нещо под носа си.

Останах в коридора, докато той се качи нагоре по стълбите. Над закачалката на стената бе поставена еленова глава, която се взираше в мен със стъклените си, неумолими очи. Чух как часовник в някоя от съседните стаи бавно отмерва ритъма на времето.

Докторът не се бави дълго с обличането. Когато се върна долу, носеше чифт пантофи и пътно одеяло. Подаде ми ги с думите:

— Наметни се.

Изгледа ме, докато се покривах с карираното одеяло. Не чувствах никакъв студ, макар че зъбите ми тракаха. Чехлите бяха стари, но затова пък ми станаха — доктор Юин бе дребен човек — и аз можех да подтичвам с тях покрай него. Той взе черната си чанта от шкафчето под закачалката в коридора и ние тръгнахме. Макар от време на време да ми хвърляше по някой поглед, по пътя ни нагоре към хълма докторът не промълви нито дума. Едва когато приближихме „Теръс“, съвсем неочаквано възкликна:

— Изглежда, не си лошо момче. *Никога* не се дръж като глупак.

Не успях веднага да доловя смисъла на казаното. Сега, след като бях изпълнил мисията си, се чувствах отпуснат и емоционално изразходван. Единственото чувство в мен бе започналият да ме сковава ужас от това, че се връщах отново към кошмарното нещастие, сполетяло дома ни. Не бях затворил вратата на апартамента ни, когато малко преди това се изстрелях оттам. Тя зееше отворена. Влязохме. Не смеех да погледна навътре, но когато доктор Юин влезе в стаята на татко и бе посрещнат с вик на облекчение от мама, главата ми рефлексивно се обърна в тази посока. Мама все още стоеше коленичила до леглото и подпираше татко, но легенът, вече превъплътил се в съзнанието ми във варварски, пенещ се символ на незабравим ужас, бе изчезнал.

Прокраднах се в моята стая, свалих наметката и пантофите и се пъхнах в леглото. Лежах така дълго, разтърсван от непостоянни,

неконтролируеми тръпки, заслушан в шумовете на къщата, които от време на време бяха разнообразявани от приглушените гласове на мама и доктор Юин. Колко дълго щеше да стои тук докторът! От цялото ми сърце и душа исках мама да дойде и да ме види, преди да заспя, да ме вземе в ръцете си и да ми каже, че всичко е наред. И най-вече да ме похвали за великолепно тичане, взето на един дъх.

Само че тя не дойде.

[1] Град и елитен британски колеж. — Б.пр. ↑

[2] Туберкулоза. — Б.пр. ↑

[3] United Distillers произвежда „Джони Уокър“, „Блек енд Уайт“, „Уайт Хорс“, „Гордънс“ и други известни марки уиски и джин. — Б.пр. ↑

[4] Spes phthisica — ментален синдром при туберкулозата. — Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

Малкото параходче с гребно колело плискаше весело пръски вода, бавно тътрейки се напред сред огрените от слънцето вълни. Това бе „Луси Аштън“ с червения комин, която правеше регулярни курсове из устието на реката между Ардфилън и порт Кригън. Пасажерите се разхождаха по палубата, дишаха свежия искрящ въздух или седяха на групички. Смееха се, говореха помежду си и слушаха веселата музика на четиричленната немска група. Долу, в безлюдния, тапициран с плюш салон, миришец на застоял цигарен дим, ние — госпожица О’Риърдън и аз — седяхме сами, потънали в мълчание. Тъй като до този ден въобще не я бях зървал, от време на време рискувах да хвърля по някой преценяващ кос поглед в нейна посока, макар това да ми се удаваше трудно поради твърдия ръб на стегнатата ми яка, която единствена ми стоеше добре с моя най-хубав костюм. Тя бе червенокоса, светлокожа жена на около четиридесет и пет, с големи воднисти очи и издадени напред черти на лицето, изпъстрено цялото с бледи лунички. Нейното изражение, държание и въобще целият ѝ външен вид оставяха трайно впечатление за религиозно примирение със съдбата и живот, изпълнен със саможертва и страдание. Точно се бях зачудил защо участта ми бе винаги такава, че за мен все отговаряха жени, особено пък в дадения случай такава свята жена като тази, когато тя изведнъж наруши тишината:

— След като баща ти е толкова болен, скъпи, не мисля, че трябва да стоиш горе, при онази група. Освен това аз съм много лош моряк. — Тя замълча за момент. — Можем да кажем някоя молитва просто за да ни минава времето. Имаш ли молитвена броеница?

— Не, госпожице О’Риърдън. Имах, но тя се скъса.

— Трябва да бъдеш по-внимателен със светите предмети, скъпи. Ще ти дам нова, когато се върнем в свещеническата къща. Негово Преподобие ще я благослови за теб.

— Благодаря ви, госпожице О’Риърдън.

С изумление установих, че икономката на чичо Саймън бе дори по-свята, отколкото се опасявах. На всичко отгоре поклащанията на параходчето, изглежда, й понасяха толкова трагично, че по едно време ми се наложи да попитам:

— Зле ли ви е, госпожице О'Риърдън?

— Аз да съм зле, скъпи? — Тя се приведе напред и полупритваряйки очи, притисна с ръка едно място на гърба си. — Милостивият Господ Бог вижда, че съм много добре.

Тъй като придружителката ми не ме заприказва отново, това ми даде възможност да потъна в собствените си мрачни и потискащи размишления за промените, настъпили в моя живот. Действително ли щях да живея при свещеник? Уви, беше точно така. Трагичното заболяване на татко бе довело до помиряване с неговите братя, най-младият от които — Саймън Керъл, бе предложил деликатно и с чувство на дълбока загриженост да прекарам поне няколко седмици при него, за да облекча до голяма степен майка ми в доброволно приетите от самата нея задължения на болногледачка на баща ми. Макар че когато чичо Саймън дойде да види татко, аз много го бях харесал, сега, гледайки пред себе си госпожица О'Риърдън, чиито устни се движеха леко в безгласно изричане на мълчалива молитва, започнах да възприемам перспективата като отвратителна.

Чу се леко думкане и изскърцване, показващо, че вече бяхме стигнали до кея на порт Кригън.

Все пак, докато слизахме на пристана, порт Кригън ми се стори приятно местенце с интересни магазини и огромно множество от суетящи се наоколо хора. Подобно на Ардфилън, само че разположен от другата страна на лимана, той също бе построен на хълм, а на върха му, докъдето госпожица О'Риърдън, с ръка върху привилегированото място на гърба си, се изкатери невероятно бавно, се издигаше църквата и жилището на енорийския пастор — и двете малки по размери, но изградени от сив варовиков камък в приятен стил.

Влязохме в един здрачен вестибюл, облицован с дъбова ламперия и пропит с миризма на восък и паркетол, където госпожица О'Риърдън, възстановявайки първо ритмичното си дишане с поредица от дълбоки вдишвания и издишвания, ме попита с дискретен шепот дали не искам да „ходя“, имайки предвид, както предположих, до тоалетната. Получила отрицателен отговор, тя ме въведе във

всекидневната, намираща се в единия край на къщата. Това бе голяма стая с излаз към градината, добре осветена от огромен еркереен прозорец, от който се виждаше вълнуващата панорамна гледка на пристана. Когато влязохме вътре, чичо Саймън седеше зад писалището си с розетка, разположено в далечния край на стаята. Той се изправи, приближи се към нас и взе ръката ми.

Усмихна ми се и аз видях как моментално се притесни от неудобство, което ме накара да почувствам, че го харесах повече от миналия път. Без да говори, все още държащ ме за ръка, чичо ми погледна въпросително към госпожица О'Риърдън, която му даде дълго и подробно описание на пътуването ни. Докато тя говореше, на мен се удаде възможността за сетен път да проуча своя роднина. От четиримата братя Керъл двама бяха руси, а двама тъмнокоси. Саймън — най-младият от тях, по онова време на не повече от двайсет и шест години — беше от тъмнокосите, с черни коси, сини очи и толкова висок, че стоеше леко прегърбен, сякаш се пазеше да не удари нещо с главата си, например полилея. Освен това, облечен в черно расо, той изглеждаше някак по момчешки, почти обезпокоително слаб.

— А Конър? — попита чичо ми с тих глас, след като икономката бе приключила с разказа си.

Тя не отговори, а вместо това, отправила многозначителен поглед над главата ми, мълчаливо стисна устни, поклати едва забележимо глава и излезе от стаята.

— Госпожица О'Риърдън ще ни донесе чай. Надявам се, че морският въздух ти е отворил апетит — каза бодро чичо.

Той ме сложи в единия от двата стари, тапицирани с доста износена кожа стола, разположени от всяка страна на камината, и след като отиде до писалището си, застанал прав до него, каза:

— Нека само привърша с това, което правех. След минутка идвам при теб.

Почувствах инстинктивно, че той се опитва да даде възможност на всеки от нас да свикне с присъствието на другия. Определено обкръжението, в което се намирах, ми изглеждаше доста странно. Освен столовете и писалището с розетка, върху което бе поставена голяма статуя на Мадоната в синьо и бяло, в стаята имаше много малко други мебели и някак си липсваше комфорт. Избелелите от времето завеси бяха доста захабени, а килимът, подобно на столовете, беше

силно протрит, подсказвайки, че през десетилетията по него бяха преминали стотици човешки крака. Погледът ми бе привлечен от лавицата над камината, върху която бе оставена свещеническата му шапчица. До нея имаше дълга редица от пенита, наредени на малки купчинки една до друга. На стената висеше разпятие, направено от черно дърво и слонова кост. Но това, което наистина ме впечатли, бе една голяма гравюра на другата стена, представляваща дългобрад, полугол космат старец, извисил се на върха на висока каменна колона.

— Харесва ли ти? — Чичо Саймън беше станал и ме наблюдаваше с лека усмивка на лицето.

— Кой е този?

— Един от любимите ми светии.

— Но какво прави там горе?

— Нищо особено. — Този път чичо наистина се усмихваше. — Просто е бил странна личност и е станал светия.

В този миг, с изражение на върховно усилие, госпожица О'Риърдън влезе с черен лакиран поднос в ръце, на който бяха поставени принадлежности за чай и една голяма чиния, пълна с дебели филии хляб, намазани с масло. Макар и привикнал на много по-добри закуски, аз едва забелязах липсата на кекс. Умът ми до такава степен бе зает с чудния старец на колоната, че веднага щом икономката излезе от стаята, аз запитах:

— На колко високо е бил той, чичо, и колко време е стоял там?

— Бил е на трийсет и шест аршина^[1] височина и освен това колоната е била на върха на една планина. Стоял така в продължение на трийсет години.

Всичко това бе толкова изумително, че аз се задавих, както дъвчех първата си филия с масло.

— Трийсет години! Ами как е получавал храната си?

— С помощта на една кошница, смъквана надолу с въже. Разбира се, той много е постил.

— А как не е паднал отгоре, докато е спял? Аз със сигурност щях да падна.

— Ами той е бил приказан старец. И по всяка вероятност не е спал много. Може би неговата риза от човешки коси го е държала буден.

— Боже мой, чичо. Риза от човешки коси!

Той се усмихна.

— Не мога да разбера защо си е направил такава риза — промълвих накрая аз.

— Виж, Лорънс. — Почувствах как през тялото ми премина тръпка на удоволствие, когато го чух да произнася малкото ми име. — Симеон е живял преди хилядолетия, в дива планинска страна, обитавана от дивашки племена. Както можеш да си представиш, големи тълпи хора се стичали при него, за да го видят. Той им проповядвал, много често с часове наред, лекувал болните, понякога изпълнявал ролята на съдия, правел чудеса и по този начин успял да спечели огромен брой хора за Христовата вяра.

Настъпи тишина.

— Затова ли си го сложил в стаята си?

Той поклати глава.

— Прочетох за него, когато бях в колежа в Испания. И тъй като името му бе много подобно на моето, почувствах се доста поласкан. Тъй че, както виждаш, всичко това в крайна сметка се дължи на собствената ми суета.

Погледнах към моя чичо с топлина в очите, очарован от темата на нашия разговор — вместо очакваните от мен коментари във връзка с положението на баща ми, което само можеше да ме накара да се разцивря, той ме бе издигнал до неизмерими исторически и интелектуални висини.

— Ще ми се да видя как става някое чудо, чичо — казах замислено аз.

— Те се случват всеки ден, стига да знаем къде да ги търсим. А сега хапвай повечко масло с хляба, защото госпожа Витело днес има почивен ден и ще ядем пак чак утре сутринта на закуска.

Искаше ми се да остана още с този новооткрит чичо, за да си говорим за колони и други разни работи, но той ми обясни, че трябва да ходи в църквата, защото е дошло времето за изповядване, като между другото добави и само изостри любопитството ми, че щял да бъде свободен утре след литургия, когато щял да ми покаже нещо интересно. Малко след това госпожица О'Риърдън влезе да прибере таблата и настоя да отида с нея. След като ме попита отново и установи, че не искам да „ходя“, по едни стъпала ние слязохме долу в

кухнята и тя измъкна отнякъде малка бутилка с етикет, на който бе изобразена риба треска с отворена уста.

— Ще ти давам от емулсията на Пърди, скъпи. По една супена лъжица три пъти дневно. Чудесна е за гърдите.

Тя отмери бавно и внимателно гъстата течност, която макар и добре прикрита, имаше вкус на черен дроб от треска.

— А сега — рече госпожицата, след като преглътнах — да погледнем с какво си облечен. — С леко дръпване разкопча ризата ми отгоре и възкликна ужасено: — Какво! Нямах фланелка, скъпи? Но ти трябва задължително да носиш вълнено на голо. Господ ми е свидетел, че не бихме искали да тръгнеш по пътя на горкия си баща. Ще се погрижа за това, преди да си остарял дори само с още един ден.

След това ме освободи и каза да отида и да си поиграя в градината, но без да хващам някоя настилка или да цапам дрехите си.

Излязох.

Градината бе с правоъгълна форма, опасана по краищата с шубрак, сред който имаше направено нещо като малка стаичка, в която върху фронтон от морски раковини стоеше изправена статуята на Дева Мария с венче на главата. Тясна бетонна пътечка прекосяваше тревата, отвеждайки до страничния вход на църквата. Прииска ми се да вляза вътре и да потърся чичо си, но се въздържах и не го направих, досещайки се, че в момента той сигурно седеше в своята малка решетеста кабина. Въртях се наоколо, пъхнал ръце в джобовете, разсъждавайки за безбройните интересни неща, отнасящи се до мъжа върху колоната, и ми се прииска да можех да видя хилядите чудеса, сътворени от него. Каква прекрасна гледка само — чудо — а чудесата можеха да бъдат видени, стига само човек да знае къде да ги търси. Помислих си също така, че макар и гаснещата светлина да ме караше да тъгувам за мама, може би тук щях да се чувствам доста добре с чичо Саймън, стига госпожица О'Риърдън да ме оставеше на мира.

Уви, още щом градският часовник удари шест часа, тя се появи откъм задната врата на трапезарията и ми махна с ръка.

Беше ми приготвила за вечеря цяла чиния, пълна догоре с овесена каша и задължителната чаша с мляко, димяща на кухненската маса. Докато седеше срещу мен и наблюдаваше как сърбам, изглежда, бе доловила сянка на недоволство в изражението на лицето ми, затова каза:

— Ние никога не си позволяваме да се угощаваме с лакомства, скъпи. Тук живеем много скромно.

— Скромно ли, госпожице О'Риърдън?

— Да, скромно, скъпи. Църквата е прекалено изтерзана от безбройни дългове и твоят чичо — горката душа — се утрепва от работа в старанието си да се разплати.

— Но как може църквата да задлъжнее?

— Заради реконструкцията ѝ, скъпи. Още преди петнайсет години, когато дойдох за първи път тук. Няма да споменавам имена, но един преподобен господин тогава реши да реализира идеите си, които се оказаха много по-разточителни, отколкото позволяваха възможностите му.

— Но хората не дават ли пари, госпожице О'Риърдън?

— Да дават пари ли, скъпи? — възкликна тя с презрение, което изплющя като камшик върху безименната тълпа от богомолци. — Видя ли монетите върху камината на чичо ти? Ето така дават пари. Оставят по някой дребен грош и толкоз. Господ да ни е на помощ. Дори понякога ни подхвърлят и по четвърт пени, жестоки неблагодарници. А като се дадат пари за погасяване на дълга и се добавят лихвите, тогава какво остава за благотворителност — горкият човек едва успява да събере достатъчно, за да облече сваятна риза на гърба си. Но той е умен и добър и с Божията помощ, а и с моята, ще оправи всичко.

Тези изумителни разкрития бяха толкова потискащи, че аз изядох кашата, без да имам време да усетя, че в нея нямаше сол. По-късно установих, че икономката бе твърд поддръжник на безсолната диета, както се мотивираше — за облекчение на бъбреците.

Ние станахме от масата.

— Пригответе ми новата молитвена броеница, скъпи — довери ми госпожица О'Риърдън с деликатен тон. — Сега, преди да те сложа да легнеш, ще кажем пет декади в стаята ти.

Горе ние коленичихме върху пода на голата спалня, която сякаш бе пропита от аскетизма на десетките обитавали я мисионери, идвали и заминавали си вечно на път между порт Кригън и вътрешността на Африка.

— Ще кажем петте скръбни тайнства — прошепна госпожица О'Риърдън. — И помни, че се молим за бедния ти баща.

Тя започна:

— Първото скръбно тайнство: страданието на нашия Бог в Градината.

Движейки първоначално беззвучно устни, накрая се присъединих и аз. Въпреки целта на нашата молитва, не мислех за баща си. Беше ми тъжно за него. Искрено съжалявах за окаяното му състояние, но онази страшна среднощна картина, която непрекъснато терзаеше сънищата ми в най-гротескни форми, го бе превърнала в табу за мен, докато траеше денят — времето, през което можех да контролирам съзнанието си. Вместо това мислех за мама и коленичил така, пред погледа ми изплува сякаш живо руменото ѝ лице. Видях тъгата и напрежението в очите ѝ, примесени с благост и нежност, докато се сбогуваше с мен през онази сутрин. Не мислех за никакво друго страдание, освен за нейното. И изведнъж, въпреки че мама ме бе помолила да се държа храбро, усетих, продължавайки да се моля механично, как от очите ми рухна поток сълзи и във вид на струйки се стече надолу по бузите ми. Хич не ме интересуваше, че моята компаньонка бе вторачила поглед в мен — това само усили плача ми. Накрая ние приключихме. Госпожица О'Риърдън се изправи бавно на крака, все още загледана в мен — възможно ли бе това изобщо? — с нов интерес и засилено уважение.

— Пред Господ, скъпи мой — рече тя сериозно, — ти се моли истински, откровено. Какво само благочестие и почитание! Несъмнено ще разкажа за това на Негово Преподобие. Никога досега не съм виждала дете да се моли толкова проникновено и искрено, чак до дъното на душата си.

Аз се изчервих виновно. Само че по един особен начин — чувствах се утешен.

— Виж, скъпи мой — продължи тя убедително, докато аз се събличах. — Тук съм ти приспособила нещо. С него слабиците ти гърди ще се чувстват удобно и топло.

Тя измъкна нещо като фланела, направена от червен вълнен плат, и я прикрепих с ленти около врата и гърба ми. Почувствах това подобие на дреха върху тялото си горещо и неудобно, но в момента бях толкова изтощен от нейните грижи и надзор, че няхах никакви сили да се съпротивявам. „Това е ризата ми от човешки коси — помислих си аз, — а госпожица О'Риърдън е моята колона.“

Затворих очи, преструвайки се, че заспивам, като същевременно през ресни наблюдавах предпазливо какво щеше да прави спътницата ми. Тя постоя така, загледана в мен за няколко мига, след което направи знака на кръста над леглото ми и изгаси газената лампа. Изведнъж в тъмнината усетих докосването на устни върху челото си — не меките топли устни, които познавах така добре, а други — сухи, корави, странно несвикнали да целуват. И все пак това бе целувка — и то от госпожица О'Риърдън. Чух как вратата се затвори тихо след нея.

Бедна госпожице О'Риърдън, никога не би трябвало да си позволявам да пиша каквото и да било неучтиво за вас. Има ли по-жестоко нещо на този свят от огорчението, самотата, мъченичеството, хипохондрията, безбрачието, гледането на чуждо домакинство, когато си на възраст четирийсет и пет, имаш за помощница, само за през деня, една италианска чистачка и трябва да се грижиш за борещата се за оцеляване енорийска свещеническа къща. Такова по-жестоко нещо няма, освен може би да си самият пастор.

[1] Аршин — стара линейна мярка за дължина, около 45–55 см, равна на дължината на ръката от края на средния пръст до лакътя. — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Моят престой в „Свети Джоузеф“ се оказа по-дълъг, отколкото предвиждах. Въпреки че за разлика от икономката си чичо Саймън не ме дари още от самото начало с вниманието си, съвсем скоро почувствах, че той приема с радост присъствието ми в къщата и макар да изглежда абсурдно, моята компания носеше облекчение на тази негова особена човешка самота, наложена му от неговото призвание — още повече пък, след като не можеше да не забележи, че бях започнал да се привързвам към него. А това не бе никак трудно.

Обикновената човешка доброта, така различна от маниакалната религиозност на госпожица О’Риърдън, е винаги много по-привлекателна. Въпреки цялата си самоналожена дисциплина, в неговата натура имаше толкова доброта и чувствителност, че с тях той би могъл да спечели всяко дете.

Подобно на баща ми, чичо Саймън бе природно интелигентен и имаше същото вродено чувство за изисканост: качества, с които — скоро щях да открия — не бяха надарени от небесните сили другите двама братя — Бърнард и Лио. Още от ранните си години той бил изпратен да учи в шотландския колеж във Валядолид, в Стара Кастилия, където по времето на първите седем години на обучение, толкова важни за формирането на характера, чичо ми бе живял и учил, проявявайки забележителни качества. Испания го бе образувала и оформила като личност, беше го дарила със своите традиции и култура. Той обичаше тази страна и пламенно се възхищаваше от нейния народ — спомням си добре една негова фраза: „Благородството на мъжете, грацията и душевната чистота на жените“. Със своите тъмни дрехи, с гъстата си черна коса, блестящ поглед и бледа кожа, с късата си свещеническа пелерина, спускаща се надолу по раменете му, той наистина добиваше испански вид, към който се стремеше съвсем съзнателно, за да подчертае и някои дребни маниерности в поведението на испанците. И колко често, с носталгична тъга ми разказваше за щастието на своя живот във Валядолид — прекрасния

град на Сервантес и Колумб, спасен от нашествието на маврите от Санчо де Леон — пресъздавайки живо не само исторически драми, но и много лични спомени: за окъпаните в слънчеви лъчи манастири, за един белостенен кабинет, гледащ към далечните планини с цвета на охра, за колежанските градини, ухаещи на портокалови дръвчета, и една кичеста беседка, където чичо прекарвал обедната си почивка, с надвиснала лозница, от която „падали направо в устата“ малки, сладки като мед гроздови зърна, както с голямо удоволствие си спомняше той. И след всичко това да бъдеш прехвърлен в далечната, западнала шотландска енория сред недодялания местен акцент и данданията от близката корабостроителница — това ми приличаше на тъжно прогонване от Райските градини.

Но въпреки всичко чичо Саймън нямаше нищо против сегашното си положение. В своята енория той изцяло се чувстваше като у дома си, знаеше малките имена на всички деца и по-възрастни жени и като че ли действително изпитваше удоволствие от многобройните енорийски задължения и изисквания — по мое мнение тъпи и уморителни — започващи още от шест сутринта, когато ставаше, за да се приготви за ранната литургия, и свършващи в края на деня, а често проточващи се и до късно през нощта. Понеже изпитвах удоволствие да прекарвам времето си в неговата компания, липсваше ми, когато го нямаше. Много се дразнех от факта, че той трябваше да бъде на разположение на всеки и особено след като в допълнение на неговите многобройни задължения му се налагаше да отделя по половин ден всяка седмица, за да отскача с параходчето до Ардфилън и да вижда баща ми — визити, от които чичо Саймън се връщаше с приповдигната, фалшива веселост, която не можеше да ме заблуди.

Не одобрявах също и готовността му да откликва на всяка злочеста история. Чувствах, че това му бе натрапено насила — мое мнение, енергично споделяно и от госпожица О'Риърдън, която бе особено критично настроена и към явлението, наричано от нея „просешката процесия“. Всяка сряда следобед с неизменна последователност през вратата на кухнята се изнизваше поток от изпаднали в нужда просители, които с нетърпение очакваха да бъдат възнаградени с полагащите им се според установените порядки допълнителни дажби. Наблюдавайки ги от отворения прозорец на кухнята заедно с госпожа Витело, дневната прислужница, докато

госпожица О'Риърдън се оправяше с опашката, аз непрекъснато бях разяждан от съмнения, че не един или двама от тези просители бяха шарлатани. Особено ме дразнеше една от редовните, която изглеждаше най-лоша от всички — някаква старица с много игриви очи. Казваше се Сара Мууни. Потропваше с патерицата си, влачейки крак, като непрекъснато стенеше и пъшкеше, и бе вечно недоволна, че щипката чай или канчето захар са много по-малко от определеното количество. Моите подозрения срещаха пълна подкрепа в лицето на госпожица О'Риърдън. Чувах как тя непрекъснато протестира пред чичо срещу грабителския подход на Сара по отношение на храната.

Все пак, въпреки неудобството на младостта, чичо Саймън си имаше свои начини да се оправя с трудната по характер икономка, която по време на дългата си служба при него бе повярвала, че държи ключовата позиция в енорията. Той я оставяше да си вири главата, търпеше слабостите ѝ, не ѝ се месеше в ръководенето на къщата и най-вече стоически, без да се оплаква, понасяше варварските ѝ гозби. За кулинарните способности на госпожица О'Риърдън мога само да кажа, че в живота си никога преди или пък след това не съм познавал друг човек, който да може да причини по-големи поражения на обикновен овнешки котлет или на безобидно парче телешко месо. Но за разлика от мен, очевидно чичо слабо се интересуваше от това, което ядеше, и единственото му задължително изискване бе голяма чаша черно кафе след обяда в един часа. С кафето той изпушваше една тънка крива пура със забучена в единия край тръбичка от паче перо, избирайки я от кутията, изпращана му от негов колега от Испания.

С това въздържано отношение към проблемите, които считаше за маловажни, той печелеше не само уважението на госпожица О'Риърдън, но същевременно успяваше да отстои и правото си на старшинство, без да му се налага да се меси постоянно във всичко онова, което спадаше към енорийските му задължения. А по повод представите на икономката за неустановения ми статут, съвсем спокойно, но с твърда ръка, той застана на моя страна, макар да не можеше да се пребори с всичките ѝ непрекъснати грижи към мен — например с ангажиментите ѝ, явно адресирани към стомаха ми, защото тя продължаваше да ме прочиства по най-безмилостен начин. Не бих искал да пропусна да спомена за големия камфоров кръст, който тя увеси на врата ми с хигиенична цел, благодарение на който,

просмуквайки натрапчивата си миризма в кожата ми, ме превърна в самоходно нафталиново топче. Все пак чичо я отказа от нейните ненавременни религиозни планове по мой адрес, представляващи прекалено амбициозна крачка по пътя ми към непорочността, които щяха да ме принудят да направя първата си изповед, да прехвърля през рамо църковния презрамник и да науча наизуст нужните латински отговори, за да мога да помагам на чичо си по време на провежданите от него литургии, докато траеше краткия ми престой. Ако имаше как да го направи, сигурен съм, че тази силно религиозна жена щеше да ме посвети в духовен сан, щеше да направи тонзура^[1] на главата ми, и дори може би щеше да ме канонизира за светец, преди да реши, че е приключила с мен. Но чичо Саймън не позволи да стане това. Той притежаваше едновременно и чувството, и чувствителността, необходими му, за да разбере психологическия шок, претърпян от мен, и да ме възприеме като едно нервно, силно притеснено и физически недоразвито дете, често измъчвано от кошмари, които ме будеха посред нощ, облян целият в студена пот, и които, след като винаги представляваха гротескни вариации на татковия кръвоизлив, аз наричах моите „червени сънища“. Колко благодарен му бях тогава, че той някак си успяваше да посвети част от времето си и на мен. През вечерите играехме на „дама“ — игра, известна ми отпреди това. Чичо Саймън също така ми даде и основни познания в областта на шаха, като играеше срещу мен без царицата си. Нашите разговори бяха винаги много интересни за мен, след като той никога не се присмиваше на наивността ми. Спомням си как един път коментирахме някои и други явни чудатости сред светиите, а веднъж проведохме твърде успокоителен разговор по въпросите за Ада. Няколко последователни понеделника — неговите най-незаети дни — чичо Саймън наемаше гребна лодка и с нея отивахме чак до онази част от лимана, известна като „Опашката“. Но най-голямо удоволствие ми доставяше забавлението, за което той ми бе подхвърлил още при първата ни среща.

Една сутрин, непосредствено след закуска, чичо ме отведе на тавана и там, сред захвърлените от години вехтории, стоеше модел на локомотив, целият покрит с прах, но иначе истински, действащ модел — толкова голям и изпълнен с едва обуздавана мощ, че при вида му аз подскочих от изумление.

— Нямам представа как се е появил тук — рече чичо. — Сигурно е останал от някоя благотворителна разпродажба. Не вярвам и да работи много добре. Но все пак можем да го изпробваме.

Свалихме го в градината и го отнесохме на бетонната алея откъм задната врата. Аз изтичах в кухнята, за да взема от госпожица О'Риърдън кърпа за прах. Изчистен от мръсотията, разкрил пред погледите ни блестящите си колела, двата си цилиндъра, буталата и излъскания зелен тендер^[2], той бе придобил вид на машина, която караше сърцето ти да трепне от възмущение.

— Виж! — възкликнах аз, сочейки към бронзовите букви върху кабината за машиниста. — „Летящият шотландец“.

Това действително се оказа умален модел на онзи известен локомотив. Само каква радост бе да напълним бойлера му с вода, да заредим малката му горивна камера от бутилката с метилов спирт, която чичо предвидливо бе намерил, да запалим с клечка кибрит — получен въпреки протестите на госпожица О'Риърдън — добре оразмерения фитил, след което да отстъпим назад и с притаен дъх да изчакаме, за да видим какво ще се случи. Уви, след като всичко това бе направено, „Летящият шотландец“ отказа да полети. Водата завря, от комина обещаващо излезе облаче пара, дори мъничката свирка издаде острия си, омайващ писък, но въпреки всички тези вътрешни раздвижвания в локомотива, както и в моята душа, красивата машина остана напълно неподвижна и безразлична.

— О, чичо, трябва да го накараме да тръгне! — Обхванат от възмущение и припряност, аз едва се усетих, че съм използвал класическата фраза на госпожица О'Риърдън.

Изглежда, и той като мен мислеше същото. Свали палтото си и двамата коленичихме на голия цимент. Заедно смазахме машината с неговата масльонка от велосипедните му инструменти. Проверихме най-внимателно всяка от работните му части. В напразни усилия развивахме гайки и после отново ги затягахме. Легнал по корем на алеята, с мръсни петна от смазка по лицето, чичо духаше усилено пламъка в горивната камера с намерението да увеличи температурата, когато ненадейно се появи госпожица О'Риърдън.

— Ваше Преподобие! — Ръцете и очите ѝ се повдигнаха нагоре в жест на ужас и изумление. — И сте по къс ръкав, и сте в такава

състояние. А господин и госпожа Лафърти ви чакат в църквата с горкото некръстено, невинно детенце, и то от половин час.

Той се изправи, гледайки с извинителна усмивка към госпожица О'Риърдън, приличащ досущ на виновен ученик. Но тръгвайки забързано към църквата, ми отправи окуражаващ поглед.

— Още не сме победени, Лорънс. Ще опитаме отново.

И ние наистина опитахме. Опитвахме многократно, но всеки път безуспешно. Упоритата машина се превърна за нас във всецяло погълнало ни хоби. По цял ден я коментирахме, като ползвахме нетехнически термини, решени на всяка цена да не останем победени.

В сряда на следващата седмица ние току-що бяхме обядвали, кафето на чичо бе донесено и той бе избрал и запалил пурата си. Винаги имаше навика да пуши с някакъв замечтан маниер, полупритворил клепачи, сякаш се пренасяше обратно в любимия си Валядолид. А колко изненадан и натъжен щях да остана, ако знаех, че след няколко месеца той щеше да бъде прехвърлен обратно в онзи град, за да стане член на преподавателския състав на колежа. Но този следобед аз не знаех за това, нито пък, в което съм сигурен, знаеше и той. Размекнат от кафето и пурата, в очите му проблеснаха закачливи искрици.

— „Летящият шотландец“?

— Да, чичо! — извиках с готовност аз.

Извадихме машината изпод навеса за инструменти. Докато госпожица О'Риърдън наблюдаваше с неодобрение действията ни от прозореца на кухнята, правейки забележки под носа си и към госпожа Витело, ние го смазахме, наляхме спирт и вода и изчакахме водата да загрее до точката на кипене. Но напразно, всичко това отново не доведе до никакъв резултат. Просто не искаше да тръгне.

С глави, наведени над мъчещата се машина, чух чичо да казва, този път с нотка на песимизъм в гласа си:

— Трябва някъде да е заял. Я се опитай да го разклатиш.

Аз го разклатих, грубо, силно, и накрая ядосано го ритнах. Моментално се чу остро изгърмяване. Някъде от вътрешността си, бойлерът изстреля топчица скашкана гъста материя. От някаква неподозирана дюза изсъска струя пара. Колелата се завъртяха мощно и „Летящият шотландец“ изхвърча от мястото си като стрела.

— Ура-а-а! — изкрещях аз. — Върви. Вижте, госпожице О'Риърдън, вижте!

Той се носеше право надолу по бетонната алея, набирайки все по-голяма устремност с всеки тласък на мощните си бутала, колелата се надпреварваха едно с друго, от комина му излизаше пара, а горивната му камера искреше като опашка на комета. Беше една величествена, изумителна гледка!

— О, небеса! — изведнъж възкликна чичо ми.

Последвах погледа му.

Сара Мууни току-що бе излязла от църквата и с приведена глава, влачейки сакатия си крак, потропваше с патерицата си, тръгнала към нас.

— Пази се, Сара! — извика чичо Саймън.

Но Сара, напълно погълната от мисълта за порцията чай, въобще не чу предупредителния вик, а локомотивът, носейки се надолу с учудваща точност, се заби безпогрешно в патерицата ѝ. Патерицата излетя във въздуха, описвайки съвършена дъга, и се счупи на две с оглушителен трясък. Госпожа Мууни остана да седи на цимента, докато машината, изхвърляйки облаци пара, се прекатури на една страна в тревата и продължи да пуфти задъхано. За момент Сара остана като обезумяла, обгърната от божествени облаци пара, след което с писък се изправи на крака и за утеха на църквата хукна ама наистина като заек.

— Е, да благодарим на Бога, че не се нарани — обърна се чичо към госпожица О'Риърдън, която се бе присъединила към нас.

— Но, чичо Саймън — стиснах го аз за ръката, успял най-сетне да проговоря с глас. — Ти не видя ли? Тя тичаше! Без патерици! Направо си тичаше. Това е чудо!

Той ме погледна замислено, но преди да успее да ми отговори, се намеси госпожица О'Риърдън, която поне този път бе доволна:

— *Ще бъде чудо, ако утре не се появи пак с две патерици.*

Чичо отново не каза нищо, само дето сега се усмихваше. Мисля, че му достави искрено удоволствие да погледа дваисетярдовия спринт на Сара Мууни.

„Летящият шотландец“, след краткия момент на вдъхновение, никога повече не се прояви по същия начин и без каквито и да било други опити за поправка бе прибран на тавана. Всъщност от този ден

нататък моето пребиваване в дома на чичо Саймън промени изцяло вида си. Никой не ми каза нищо, но от изражението на госпожица О'Риърдън и от поведението на чичо, който изведнъж стана прекалено сериозен и прикрит, бе очевидно, че новините от Ардфилън са станали значително по-неприятни. Чичо Саймън започна да прекосява лимана все по-често, завръщайки се с тъжно лице, което се опитваше да развесели, щом ме видеше, макар и невинаги с успех. Също така често се случваше да прекъсвам в кухнята приглушените разговори между госпожица О'Риърдън и госпожа Витело и да бъда посрещан с прекомерна и прекалено очевидна нежност; само дето преди това успях да дочуя двете злокобни, често повтаряни думи „скоротечна туберкулоза“, които моментално извикваха в съзнанието ми ясната и жива картина на баща ми, бледен и изпит както през онази незабравима нощ, стремително препускащ към небитието на един огромен бял кон.

Никога не успях да разбера, нито се опитах да си обясня защо конят трябваше да е бял, въпреки че вече знаех с абсолютна сигурност, обхванат от странна апатия, че съвсем скоро баща ми щеше да умре. А не бях ли почувствал несъзнателно, още през онази кървава нощ, че той нямаше да може да се възстанови? Аз се мотаех из къщата, чувствайки се пренебрегнат, слушайки с нетърпение и неприязън приглушените шушукания: „Още едно кръвотечение“, възмутен от мрачното настроение и вглъбеността на другите и тръпнещ от загубата на топлината, която доскоро ме обгръщаше.

Една вечер, около десетина дни по-късно, се опитвах да придумам чичо или може би само го тормозех, да поиграем на дама. Вече бяхме застанали около дъската и той даже ми бе разрешил да си направя дама, когато чух звънеца на вратата — звук, към който бях започнал да изпитвам неприязън, след като напоследък бе станал обичайна прелюдия към неприятности. Но когато госпожица О'Риърдън влезе, в ръката си носеше телеграма.

Чичо ми я прочете, пребледня изведнъж и каза:

— Трябва да отида до църквата, Лори.

Госпожица О'Риърдън излезе от стаята заедно с него и аз останах сам. Никой не ми каза нито дума. Въпреки това разбрах моментално. Не се разплаках. Вместо това върху ми се спусна някаква тъпота, нещо подобно на много силна меланхолия. Погледнах към

дъската с дамата, съжалявайки за ненавременното приключване на играта, защото с моята дама държах печеливша позиция. Отидох и преброих купчинките от пенита върху камината — по дванайсет монети във всяка купчинка, разгледах за сетен път моя приятел — стареца на колоната, след което слязох долу в кухнята.

Госпожица О'Риърдън плачеше и с нервни движения местеше мънистата на молитвената си броеница.

— Имам главоболие, скъпи — обясни тя, скривайки броеницата под престилката си.

Прииска ми се да ѝ отвърна: „Защо ме лъжете, госпожице О'Риърдън?“.

Но аз не проявих признаци на печал чак до следващата сутрин, когато госпожица О'Риърдън, упълномощена за случая, ме отведе до прозореца на всекидневната, постави ръка на раменете ми и докато и двамата се взирахме в далечното пристанище, където разтоварваха един кораб, тя заговори — първоначално с поредица от тихо изречени забележки, след което много внимателно ми съобщи новината. Тогава, понеже чувствах, че трябва, че от мен се очакваше да го направя, аз покорно избухнах в сълзи. Но те пресъхнаха много скоро, толкова скоро, че в по-късните часове на деня госпожица О'Риърдън със задоволство от постигнатия благодарение на нея резултат успя да отбележи на няколко пъти: „Той го прие спокойно!“.

Същия следобед, обличайки се „за града“, тя ме отведе в порт Кригън и ми купи едно черно костюмче, което, избрано, както тя се изрази, „съобразно бързия ми растеж“, ми стоеше неприлично зле. Сакото висеше върху мен като торба, а широките панталони, за разлика от спретнатите ми къси панталонки, се набръчкваха около прасците, оставяйки впечатлението за големи мъжки панталони, обути от човек, ампутирани малко под коленете. Твърдо решена да направи от мен представителен, достоен за пример със скръбта си индивид, добрата госпожица О'Риърдън дооформи външния ми вид с черно бомбе, което затъмни с блясъка си цялата ми елегантна външност, черна връзка, черна лента за ръката и черни ръкавици.

На следващата сутрин, облечен в тези отвратителни доспехи на смъртта, каращи ме да изглеждам като платен участник в погребение, аз се сбогувах с госпожица О'Риърдън, която, прегръщайки ме и обръщайки се към мен с „моето бедно агънце“, ме окъпа в

непостижими за никой друг потоци сълзи. Може би тя бе предугадила по-добре от мен какво ме чакаше оттук нататък. След това, придружавайки чичо, ние се отправихме с такси към корабчето за Ардфилън.

Седнахме на палубата, където същият немски квартет свиреше същите жизнерадостни виенски валсови мелодии. Сърцето ми трепна от музиката, под чиито ноти няколко деца скачаха наоколо. Искаше ми се да стана и да се присъединя към тях, но мислейки мрачно за облеклото си, което в действителност бе привлякло върху мен много съчувствени погледи, не посмях да го направя.

[1] Тонзура — остригване на темето на главата, свидетелстващо за посвещение в служба на католическата религия. — Б.пр. ↑

[2] Тендер — вагон с особена конструкция, закачен направо за локомотива и предназначен за поместване в него на записи от вода и гориво. — Б.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Погребението бе извършено на местното гробище в Лохбридж в присъствието на тесен кръг хора, където бяха дошли и скромните, но все пак изключително достойни и благочестиви родители на баща ми. Тук, в този индустриален град, изгонени от парчето ирландска обработваема земя заради големия картофен глад, се бяха установили Лорънс и Мери Керъл, за да изживеят смирено живота си с благочестива скромност; тук, преди да се ожени, моят баща бе живял на квартира в една ергенска стая; тук беше и предприятието на чичо Бърнард — Ломъндовите изби, което сега се бе превърнало, за моя изненада и огорчение, в една пустееща и западнала кръчма, над която живееха моят чичо с жена си и двамата ми братовчеди — Терънс и Нора.

Времето през този следобед беше сиво и от небето ръмеше ситен дъждец, когато кортежът излезе от църквата и се отправи към гробищата. Само че аз не бях там, за да мога да гледам. За мое огромно облекчение мама бе наредила да не присъствам на заравянето на татко в гроба. Предишния ден, въпреки отчаяните ми протести, бях придуман от чичо Бърнард да кажа, както той се изрази, своето „последно сбогом“ на баща ми, поставен в ковчег. Това бе първото ми запознанство със смъртта и в онзи момент почувствах как изтръпвам при вида на татко — толкова млад, толкова красив, едно съвършено въсъчно подобие на самия себе си, излегнат в пищния, гравирен, пълен с възглавнички ковчег, който самият чичо Бърнард — изпаднал в екстравагантна сантименталност — бе поръчал против желанието на мама.

Приготвен педантично за гроба — със сресана коса, с подравнени мустаци — татко бе натъкмен, както самият той би се изразил иронично, „до последното косъмче“. И тъкмо когато чичо Бърнард с просълзени очи вдигна едната от онези безжизнено увиснали, студени като глина ръце и я постави в моята, от което ръката ми изтръпна още с докосването, в същия този момент върху мъртвата

брадичка, гладко избръсната от човека от погребалното бюро само преди ден, аз забелязах леко наболата червеникава брада, която бе започнала да никне. Изпицях ужасен и издърпвайки ръката си, сякаш обезумял, хукнах от стаята, като на минаване през вратата халосах главата си в ръба ѝ. Затова сега с превързано чело, но освободен от по-нататъшните терзания, свързани с гробищата, аз чаках заедно с новата си братовчедка Нора в задния двор на Ломъндовите изби.

Дворът се намираше между железопътните линии и задните голи тухлени стени на помещенията на избата. Беше едно странно, невероятно място, оградено от изпочупен дървен стобор — ничия земя, цялата задръстена от нахвърляни на купчини ненужни вехтории, дървени касетки, купища празни и строшени бутилки с окъсани, подгизнали от дъжда сламени оплетки по тях. Голяма купчина сгурия задръстваше входа към вратата на мазето. В единия ъгъл се виждаше жалка, разнебитена къщурка, пред която кокошките си ровичкаха, кълвяха и кудкудякаха. В друг ъгъл имаше подобна на кучешка по размери колиба, която, изглежда, стоеше изправена само благодарение на плетеницата от ръждясала тел, намотана около нея. И всичко това съществуваше в състояние на такъв невероятен безпорядък и така контрастираше с безупречния ред в моя дом, а и с всичко останало, което някога бях виждал в живота си, че от мястото действително се излъчваше едно страховито, но същевременно и силно притегателно очарование.

Изглежда, лицето ми бе издало какво си мисля, докато се оглеждах наоколо, защото Нора ме погледна с палава въпросителна усмивка.

— Не е много подредено, нали?

— Не, не особено — съгласих се тактично.

— Тук нещата изглеждат така. Около нас винаги е страхотна бъркотия — добави тя с безгрижен тон. — Цялото това място е обречено.

— Обречено? — Думата прозвуча някак си злокобно.

— Има нареждане всичко да бъде сринато. От градския съвет. Ако преди това не падне самичко.

В този момент покрай нас премина с грохот Каледонският влак — може би същият, който горкият ми баща бе ползвал в младежките си години — и от тътнежа на стремително профучалата композиция,

сякаш за да бъдат потвърдени думите на Нора, целият двор се разтресе, от върха на купчината започнаха да падат касетки и кокошките се защураха с крякане, търсейки къде да се скрият, докато самата къща, тресейки се и вибрирайки чак в основите на престарялата си конструкция, загуби част от хоросановата си мазилка, която падна точно пред краката ми. Аз погледнах към братовчедка си с разбиращ поглед.

— Ами какво ще правите след това, Нора, след като съборят всичко?

— Предполагам, че просто ще фалираме, както почти бяхме преди известно време.

Шегуваше ли се тя? Не, очевидно говореше сериозно, макар да изглеждаше, че това изобщо не я притеснява, защото продължаваше да ми се усмихва с пълно безразличие. Харесваше ми тази нейна усмивка — от нея струеше такава безразлична непринуденост, каквато аз никога нямаше да мога да почувствам. И наистина, макар да познавах братовчедката си само от няколко часа, усещах, че всичко в нея ми харесва, особено нейното слабичко, деликатно, живо лице, което въпреки семейните лишения сияеше от радост. Имаше кадифена кожа, очите ѝ бяха почти черни, с дълги, извити нагоре мигли, подобно на лъскавата ѝ черна коса, която тя непрекъснато подмяташе наоколо с всяко движение на главата си. Въпреки че беше почти три години по-голяма от мен, тя бе мъничка, горе-долу колкото мен, и много слаба, с тънички ръце и крака. Беше облечена за случая в хубава нова, обшита с ширити рокличка, с прелестни, бухнали настрани плисета, която, в противоречие на нейните обяснения за финансова несъстоятелност, имаше доста скъп вид.

— Това е кучето на Тери. Джокър.

Сякаш притеснена да не би нашият разговор да прекъсне, Нора зае поза на местен господар и посочи с глава към една дълга, хилава, в миши цвят хрътка с тънка, закривена като на плъх опашка и меланхолични очи. Тя, изопвайки гръбнак, се бе появила тихичко от уединението на колибата си. Беше такова едно куче, каквото не бях виждал никога досега. Не можех да заподозра в него абсолютно никаква прилика с аристократичните песове, които бях виждал да разхождат с достойнство по оживените, изискани улици на Ардфилън.

— Това мелез ли е? — попитах.

— О, боже, не. Не си ли виждал досега уипит, че не можеш да го познаеш? Джокър е много ценно животно и струва куп пари. Освен това е изкарало цяла бала за Тери. Никой не може да бие Тери на състезания, независимо дали са с кучета, с коне, или с хора.

Изражението ми на пълно неразбиране, изглежда, я бе накарало да се откаже от по-нататъшни обяснения. И все пак, въпреки че поклати глава, очевидно тя не се предаваше лесно, но за всеки случай избра по-проста тема за разговор.

— Ами — продължи тя, нарушавайки тишината — те скоро ще се върнат. Само че без чичо Саймън. Той не може да се измъкне от срещата си с Главния.

Кимнах в знак на съгласие, за да не се излагам пред нея, въпреки че няхах абсолютно никаква представа какво искаше да каже или пък кой можеше да е този Главния. Преди да тръгнат за гробищата, чичо Саймън бе провел дискретен разговор с майка ми и аз въобще не знаех какво е било естеството му.

— Естествено, Главния не е склонен да се съгласи — продължи тя, — но ще трябва да отстъпи. Сам разбираш, че това е голяма чест за Саймън.

— О, да, така е — излъгах аз.

Тази малка окаяница, изглежда, имаше информация за всичко. Подтикван единствено от разяждащото ме отвътре любопитство, попитах:

— А кой е Главния, Нора?

Тя ме зяпна с невярващ поглед.

— Епископът, човече, старият Мик Маколи от Уинтън. Нима не знаеш, че искат да вземат Саймън обратно в колежа, в Испания, за да преподава там?

Вторачих се в нея, шокиран от изумление. Значи чичо Саймън щеше да ни напусне, и то точно когато се бях привързал толкова силно към него. А и мама също разчиташе на помощта му.

— Да, но пък чичо Лио ще се върне тук — отвърнах след кратка пауза, почувствал силно притеснение, че мога да изгубя успокоителното присъствие и на другия мой чичо, когото не бях виждал никога до ден-днешен.

— О, да — рече тя с пълно безразличие, — Лио ще се върне, но ще трябва да изчака влака си. Само че той е много особен.

— Особен?

— И страшен... Ще се убедиш сам. Тери го нарича „бездушно копеле“.

Тези непроизносими думи, изречени с такъв безразличен тон, все едно че се отнасяше до неизвестния за нас епископ, ме разтърси тъй дълбоко, че аз скочих на крака и попитах с упорство в гласа:

— А той какво прави, Нора?

— Има склад в Уинтън. Продава платове на едро. Но чичо Конър обичаше да се шегува и казваше, „че никой никога няма да може да разбере с какво точно се занимава Лио“.

След като още от предния ден бях в силно възбудено състояние, тази неочаквана реплика на баща ми, жив и смеещ се, предизвика внезапен изблик на сълзи в очите ми.

Братовчедка ми се начумери протестиращо.

— О, боже, не го прави отново, точно след като бях започнала да те харесвам. Хайде, ела да ти покажа кокошките.

Сграбчвайки ме за ръката, тя ме поведе насила към кокошарника, твърдо решена на всяка цена да ме отърве от унилото ми настроение.

— Виж ги къде стоят. Кът, кът, кът. Имахме дванайсет, само че две умряха. Тази тук е разклопана — виж как се е насадила да мъти и май ще трябва да я изгоня от полога. Къш, дяволе проклети. А, ето и едно яйце, при това кафяво. Сега ще го вземем и ще ти го сваря за чая.

Тя вдигна пред погледа ми гладкото кафяво, напръскано с петънца яйце с подмамващ жест, но това не помогна. Рязката промяна на дневната светлина с мъждивата, загадъчна атмосфера на кокошарника, мирисът на сламата и други, по-остри ухания само подсилиха първичния, атавистичен страх у мен.

— Няма ли да престанеш, човече, за бога?

Хванала яйцето в ръка, тя ме избута до стената на кокошарника и с едната си ръка, здраво стиснала ме за врата, а с другата, подпряна на стената над мен, тя започна да ме блъска здравата с главата си. Гъстата четина на косата ѝ, допираща се до бузата ми, топлината от непосредствената ѝ близост до тялото ми, решително стисналата ме за врата нейна ръка — всичко това ми поддейства някак странно успокоително. Когато накрая, останала съвсем без дъх, тя спря, изпитах силно съжаление, че нейният възстановителен масаж не продължи по-дълго. Бях започнал да се усмихвам вяло, когато

изведнъж усетих нещо лепкаво отгоре на черепа си, което сега бе започнало да се стича надолу по тила ми.

— О, божичко, яйцето се счупи — възкликна тя. — Бързо, дай си носната кърпа. Сега, спокойно, няма страшно. Това е страхотен шампоан за косата, няма нищо по-добро от него.

Какво друго ми оставаше да направя, освен да се подчиня на действията ѝ, докато тя бършеше главата ми?

— Както и да е, поне това те накара да спреш да се разводняваш — декларира тя, разглеждайки ме с критичен поглед. — Но мисля, че би могъл междувременно да пийнеш нещо.

Покорно ѝ разреших да ме преведе през двора към задната врата и после по един тесен коридор стигнахме до салона на заведението.

Докато аз зяпах наоколо с послушническо любопитство дръжките от слонова кост за наливане на бира, редиците с бутилки върху лавиците, триците, нахвърляни на дебел пласт върху пода и след като накрая направих и вътрешен оглед на месинговите плювалници, тя отбеляза:

— Както му е редът, от уважение сме затворили заведението до вечерта.

Тя се приближи спокойно до една малка порцеланова бъчвичка върху тезгяха, украсена с надписа „РУБИНЕН ПОРТВАЙН“, и завъртайки малката никелирана канелка, майсторски наля две пълни чаши с вино.

— Вземи — каза тя, подавайки ми едната чаша. — Гаврътни го. Само не казвай на никого. Това ще те стегне.

Бях се превърнал на глина в нейните ръце. Докато братовчедка ми отпиваше по малко от порцията си, аз набързо гаврътнах моята чаша. След това я последвах нагоре по задните стъпала до гостната — голяма стая, пълна с хубави, но вече доста очукани мебели, която по свой начин бе почти толкова разхвърляна, колкото и дворът. Над камината, пред която бяха повесени да се сушат няколко кърпи, имаше голяма цветна фотография на папа Лъв XIII с няколко пожълтели върбови клонки, подпъхнати в горния край, а в долния — надраскана с розово мастило забележка за състезанията в Еър през юни. В далечния край на стаята се виждаше един педален хармониум с изпочупени клавиши, а в съседния му ъгъл имаше някакви странни обувки, един скъсан плик от кучешки бисквити, няколко опърпани

молитвеника и чифт стари презрамки. Беше ми твърде непонятно защо чичо Бърнард е толкова различен от баща ми, който мразеше немарливостта по отношение на себе си и бе почти болезнено придирчив във всичко, отнасящо се до хигиената.

Когато влязох вътре, усещайки странна мекота и олекване в ходилата си, мама помагаше на съпругата на Бърнард — за която вече знаех, че се казва леля Тереза — да подреди дългата махагонова маса за чай. Пъргавостта и възвърналата се бодрост в поведението на мама силно ме поразиха. Наистина тя беше много по-слаба отпреди, но когато се върнах от порт Кригън, очаквах да я намеря обладана от неутешима скръб. Беше ми трудно да осъзная факта, че каквито и последствия да предизвикаше в близко бъдеще смъртта на татко, за момента мама не изпитваше повече никаква печал. Изтощена през всичките тези месеци от безкрайните грижи на болногледачка и знаейки, че въпреки това баща ми ще умре, сега тя можеше да изпитва само облекчение, като виждаше, че мъките му най-сетне са приключили.

— Колко хубаво мирише устата ти, скъпи — рече мама и ме целуна. Откакто се бях завърнал, тя ме целуваше непрекъснато. — Да не би да си смукал бонбон?

— Не, мамо — отвърнах аз, чист като непорочното зачатие.

В този момент се появи леля Тереза с дъска за рязане в ръце, върху която носеше огромен червен бут варена шунка.

— Не беше ли това таксито? — попита тя, като ми се усмихна. — Ако е така, можем да слагаме яденето.

Майката на Нора беше нежна, деликатна, неуверена в себе си женица, която оставяше впечатлението, че сякаш е забулена в някаква непонятна, абстрактна загадъчност. Гърдите ѝ, видимо издадени под красивата черна блуза от сатен, ме накараха да помисля — а дали за това не ми помагаше и портвайнтът? — че за удобство тя бе свалила корсета си или може би бе забравила да го сложи. Лицето ѝ, по природа бледо, но сега леко зачервено от печката, стоеше застинало в замечтана отчужденост, като че ли дългите години, прекарани сред тези обречени изби и царувания наоколо безпорядък, в крайна сметка я бяха пренесли в някакво свръхестествено измерение, където тя се носеше мирно и кротко, необезпокоявана от нищо и недосегаема за никого.

— Ето ги и тях — потвърди Нора. — На стълбите са.

Едва бе свършила репликата си, когато вратата се отвори и вътре влязоха двамата ми чичовци. Първи влезе Бърнард с тежката си, отпусната фигура със заоблени рамене. Беше полуплешив, с пълно лице с увиснала кожа и торбички под очите, които, въпреки че не можеше да е на повече от четирийсет и пет, го правеха да изглежда много по-възрастен. Тъй като вече бях забелязал в него проявата на прекалена емоционалност, която бе толкова напориста, че изглежда, той едва успяваше да я сдържа, сега не се изненадах да видя носната му кърпичка, общита по краищата с черно, която все още държеше в ръка.

Той се приближи до майка ми и постави успокоително ръка върху раменете ѝ.

— Мое бедно момиче, ръката на Господ Бог отбеляза трагичния си отпечатък върху нашия живот. Но ти трябва да бъдеш храбра. Всичко вече свърши и той почива в мир в гроба си, при своите близки и роднини, а единственото, което можем да направим, е да сведем глави пред волята на Всемогъщия. Решеното от Него винаги става! Въпреки всичко искам да ти кажа, че сърцето ми се късаше, когато го полагаха в гроба — Конър, моя собствен брат, толкова млад, така добродетелен, оставил по-голямата част от дните и бъдещето си неизживени. А дете остави теб и момчето безутешно скърбящи — това трябва да е най-тежката рана от всичките. Но нека Господ ми помага, ще се постарая да направя така, че да нямате нужда от нищо, който и да е от вас двамата. Дадох дума на гроба му, преди да си тръгнеш, отново давам дума и пред теб. А сега, скъпа, трябва да пазиш силите си, затова, с Божията милост, нека седнем и похапнем. Когато приключим с чая, ще обмислим нещата подробно и ще видим какво трябва да направим за вас.

Тържествената клетва на Бърнард, изказана почти на един дъх и със силна, лирическа дълбочина, която майка ми изслуша с обърната на една страна глава, ме развълнува дълбоко. Погледнах очаквателно към чичо Лио, но за моя изненада и разочарование, той остана безучастен. Този чичо, с няколко години по-млад от Бърнард, беше висок и невероятно слаб, с издължено, бледо, гладко избръснато безизразно лице, над което стоеше прилежно пригладената му черна коса. За разлика от другите той не проявяваше никакви признаци на

скръб. Беше облечен в обикновен тъмносин костюм, който му стоеше тъй опънато и бе толкова излъскан от употреба, че изглежда, той сякаш бе пораснал в него.

Докато Бърнард говореше, чертите на лицето на чичо Лио останаха абсолютно безизразни, с изключение на лекото, много странно потрепване на ъгълчетата на устата му, което — имайки предвид факта, че неговата личност бе толкова резервирана, съдържана и дистанцирана — можеше да бъде прието като проява на саркастична усмивка.

В този момент влезе припряно братовчед ми Терънс, изглеждащ по-изискан и по-красив от всякога, направо мъж мечта, и когато Бърнард изрече думата „милост“, ние всички седнахме долу.

Богатата трапеза ми даде ново потвърждение за великодушието на чичо Бърнард, което бе още по-достойно за похвала, като се има предвид собственото му затруднено финансово положение. Докато с разсеяно изражение на лицето леля Тереза непрекъснато влизаше и излизаше, носейки от кухнята нови запаси от пресни, горещи ястия: наденички, лебервурст, варено пиле — никога досега не бях виждал такива количества храна на едно място — Бърнард непрекъснато ни подканяше да ядем и имайки предвид дълбоката му скръб, се държеше със забележителна душевна твърдост. Мама нямаше много апетит, нито пък аз. Рубиненият портвайн започваше да взима своите жертви и аз усещах главата си като натъпкана с памук — едно твърде необикновено, но все пак не неприятно, олекотяващо чувство, което ме накара да забравя всичките си предишни нещастия. Въпреки това най-любопитно от всичко бяха държанието и гастрономическите проявления на чичо Лио, който до края на помена с решителна твърдост бе запазил чинията си, пълна догоре с храна, избягвайки като чумави горещите, разнасящи аромата си гозби на леля Тереза, и се ограничи само с чаша мляко, една обикновена пшеничена кифла, дъвкана невероятно упорито и дълго, плюс четири таблетки, извадени от малко шишенце, което той измъкна от джоба на жилетката си.

— А сега, моя скъпа Грейс — рече Бърнард, загледан в майка ми с почтително съчувствие, — ако нямаш нищо против, нека да проведем нашия малък семеен разговор относно твоето бъдеще. От това, което научих, нашият беден Конър не ти е оставил кой знае какво, ако мога да се изразя така, без да го приемаш като обида.

— Почти всичко, което имахме, отиде в бизнеса на Конър — отговори тихо мама. — Но то бе много разумно изразходвано. Той изплати всички свои дългове до последното пени — към Хейгман и към банката. Бе господар сам на себе си.

Чичо Лио, който досега не беше казал нищо, имаше странен маниер да не поглежда директно към никого. Сега погледът му се отправи някъде високо над главата на мама и той попита песимистично:

— А той беше ли застрахован?

— Не. Предполагам, че е опитал да го направи, но му е било отказано.

— И какво точно има в банката? — продължи да упорства Лио, гледайки все още в тавана.

— Ами всъщност двеста лири — отговори мама, като се изчерви. — Разбира се, трябва да се платят сметката на доктора и разходите за погребението.

Бърнард повдигна ръката си с жест на несъгласие, а на лицето му се изписа доброжелателно изражение.

— Нито дума повече за това, скъпа. Както вече ти казах, погребението е моя грижа, заедно с всичките му разходи. Ще отхвърлим също и докторската сметка.

— Дори и да се направи това, двеста лири няма да стигнат доникъде — обади се с мрачен глас Лио. — По мое мнение първото нещо, което ще трябва да направиш, е да продадеш част от мебелите и да се изнесеш от онзи голям, скъп апартамент.

— Вече съм уговорила това да бъде направено.

Искаше ми се да поздравя мама за спокойния, уравновесен отговор и духът ми бе толкова приповдигнат от видяното, че вероятно щях да го направя, ако Лио не бе продължил да говори:

— След това ще трябва да се опиташ да продадеш агенцията.

Мама поклати глава.

— Не.

— Защо не? Тя трябва да струва все нещичко... ако успеем да намерим купувач. Дори ОД да са поохладнели към намеренията си, те въпреки всичко би трябвало да направят някакво предложение.

— Не ми е нужен купувач.

Протегнах се под масата и потърсих ръката на мама. Беше студена и леко трепереше. Въпреки това тя продължи твърдо:

— Конър създаде този бизнес. Всичко това бе негова идея, при това великолепна. Освен от лоялност към него, аз няма да я продам, защото не искам да гледам как всичко ще отиде по дяволите. По същество работата е за един човек и аз съм уверена, че ще мога да я върша. Затова мисля да опитам. Възнамерявам да доразвия агенцията.

Настъпи тишина, след което Бърнард удари ентусиазирано с юмрук по масата.

— И ще успееш на всичкото отгоре! На твоя страна е съчувствието на хората, което ще работи за теб. Само заради това ще получаваш поръчки, а пък да не говорим изобщо за хубавото ти личице. За бога, та ти си една смела малка женица и заслужаваш да успееш. А момчето, какво ще стане с него? Ти по цял ден ще бъдеш в Уинтън. Да го изпратя ли в „Рокклиф“ вместо теб, както направих с моя Тери?

— И дотам ще стигнем може би, но по-късно — отвърна мама. — Сега не мога да се разделя с него. Уговорила съм се със съседката, дамата от долния етаж, да наема три стаи в нейната къща. Тя ще наглежда Лорънс, когато не е на училище.

Значи ние отивахме у госпожица Гревил! Добавена към предишните изказвания на мама, за които бях също толкова неподготвен, тази вест действително ме изненада и едновременно ме изпълни с много вълнения и размисли. Докато Бърнард продължаваше да говори за мама с най-оптимистични предсказания за бъдещия ѝ успех, аз се опитах да предвидя какви промени ще настъпят вследствие на новото ни място за живеене и въпреки че не успях да стигна доникъде, някак си усещах, че това ще има сериозни последствия. Дискусията между мама и моите чичовци продължи, но аз вече бях преминал отвъд състоянието да мога да концентрирам вниманието си върху разговора им, макар от време на време да долавях интуитивно песимистичния тон в забележките на чичо Лео.

— Добре тогава — декларира той най-сетне. — След като вече си взела решение по въпроса, няма какво повече да говорим.

В последвалата пауза чичо Бърнард направи някакъв знак на Терънс, който кимна и се изправи на крака.

— Ще отиде да отвори долу — обясни Бърнард с въздишка. — Животът трябва да продължи.

— Първо ще нахраня кучето — рече Тери. — Нора, донеси му вечерята. Искаш ли да дойдеш? — добави братовчед ми, отправил снизходителен поглед към мен.

Слязохме на двора по една външна стълба, която не бях забелязал преди. Отблъсквайки обезумелите скокове и възбуденото треперене на Джокър с думите „Долу, звяр“, Терънс избърса един сандък от праха и седна отгоре му замислен.

— Е, Малчо, ето ни отново заедно.

— Да, Терънс.

— Само дето причината да сме заедно не е от най-добрите.

Сред настъпилата пауза той ме изгледа от горе надолу.

— Всъщност кой те накипри така нескопосано?

— Госпожица О'Риърдън.

— Така си и мислех. — Той поклати бавно глава с пренебрежение. — Знаеш ли какво, Малчо, ако не внимаваш с жените, те могат да те съсипят. Трябва да се научиш да отстояваш позицията си и да не им даваш да те управляват, иначе до края на живота си оставаш под тяхна власт.

Напътствията на Терънс не ми бяха съвсем понятни, но след като, изглежда, се отнасяха по някакъв начин до моето благополучие, аз при сегашното си положение ги приех за своеобразна форма на любезност. Тъкмо се канеше да ме удостои с още някой и друг мъдър съвет, когато се появи Нора с чиния в ръка, на която лежеше дебел и стърчащ от краищата на чинията резен сурово месо.

— По-добре да побързаш, Тери. Отвънка се е събрала цяла тълпа с изплезени езици.

— О, нека почакаат, това тъкмо ще засили жаждата им. Искам да покажа Джокър на Малчо. — Държейки на разстояние кучето от себе си, чиято подобна на камшик опашка сега подскачаше неистово насам-натам, той взе чинията от Нора, постави я на земята и с тържествен глас, изпълнен с нотки на предупреждение, каза: — Петък.

Джокър, вече почти нахвърлил се върху месото, изведнъж замръзна на място, сякаш току-що бе поразен от смъртоносен електрически заряд. Изкривен над чинията във формата на силно

извита парабола, с полепнала по челюстите му и увиснала надолу слюнка, той фиксира Терънс с напрегнат и умолителен поглед.

— Видя ли? — подметна Терънс, запалвайки си цигара с такова бавно и спокойно движение, сякаш искаше да усили още повече страданието на Джокър. — Това е едно добро, католическо куче. То никога няма да се докосне до сурово месо в дни на въздържание.

— Но, Тери, днес не е петък — възразих аз.

— За Джокър — рече братовчед ми — моята дума е над всичко. Така е, човече. За това куче аз съм толкова непогрешим, колкото и Папата. След малко ще му кажа, че е събота.

Бях силно впечатлен от видяното, докато изведнъж в главата ми не изскочи една мисъл.

— Ами как се оправяш по време на Великите пости, Тери? Тогава на практика се пости почти всеки ден.

— По време на Великите пости — повтори след мен братовчед ми в отговор. — По време на Великите пости ние го освобождаваме от обета. Да, човече, това е едно много свято куче. Макар и да изглежда странно, като се замисли човек, че го купих от един господин, евреин, казваше се К. К. Финк. Имах малко проблеми, докато го отуча от навиците му да яде храни според еврейските религиозни обичаи, но в крайна сметка, благодарение на Господа, успяхме да сменим вярата му. И тези ми усилия бяха възнаградени, човече! Сега той е така предан и благочестив. Трябва да видиш как само се преструва на куц точно преди да го включа в състезанието.

Докъде щеше да ни отведе този забележителен диалог е невъзможно да се предскаже, макар че несъмнено той, изглежда, предизвика у Нора поредица от потиснати с усилие вътрешни спазми. Но накрая бе прекъснат от настойчивите думкания по някаква външна врата и един глас извика:

— Хайде, отваряйте бе, за бога. Разсъхнахме се от чакане тук отвън!

При тази намеса Терънс се изправи на крака и освободи Джокър от командата си с истински апостолски жест и интонация.

— Това бе доказателство за теб, Малчо — отбеляза той, докато се отдалечаваше, — че Джокър никога не ме проваля.

Три бързи захапки и месото бе изчезнало.

След забележителната демонстрация настъпи кратка, малко неловка тишина, която бе нарушена от гласа на мама, викаща ме от площадката на стълбите. Очевидно бяхме настойчиво убеждавани да останем за през нощта у чичо Бърнард, но за мое голямо разочарование, тъй като таях в себе си необикновеното желание да възобновя запознанството си с Нора в кокошарника по вече изпитания метод, мама бе отклонила поканата. И сега, понеже минаваше четири часът, тя каза, че трябва да тръгваме за влака.

Докато мама си слагаше палтото и шапката, Лио, който досега не ми бе казал и дума и дори не бе показал с нещо, че е забелязал моето съществуване, се приближи бавно към мен. Докато неговото високо, тъжно, загадъчно присъствие се мерзелееше над мен, той измъкна от джоба на излъсканите си панталони малка шепа дребни монети, сред които, след дълго и прилежно търсене, откри една от три пени.

— Вземи, момче — рече ми той. — И не я прахосвай. Това са пари, припечелени с тежък труд. И запомни за цял живот: Твоят най-добър приятел е твоята спестовна книжка.

Досега ни най-малко не бях впечатлен с нещо приятно от чичо Лио, но след като открих, че е и толкова беден — едно подозрение, накарало ме дори да се чувствам доволен — макар и да имаше желание да отдели тази монета за мен, въпреки че стойността ѝ бе възможно най-малката в Кралството (забелязах, че е такава една тъничка, потъмняла на цвят и леко огъната, което ме накара да изпитам съмнения относно нейната използваемост), изведнъж изпитах към чичо си нотка на съчувствено съжаление и откровено му благодарих за жеста.

— Изглежда, Бърнард те е хванал здраво в ръце — каза той безучастно с тих глас, макар устните му да потрепериха отново. — За теб е готов да направи и невъзможното. Аз самият имам доста мизерен бизнес, но ако някога се нуждаеш от работа или искаш да изучиш търговския занаят, ела при мен. Казал съм го и на майка ти.

И без да каже довиждане, той се обърна и си тръгна.

Нора и Терънс, заменени в работата си от баща им, дойдоха заедно с нас до гарата. Колко бях доволен само, когато братовчедка ми ме хвана за ръка и започна да я люлее в ритъм с крачките ни. Изчервих се от вътрешно задоволство, след като Тери ме попита дали все още мога да тичам бързо. Беше толкова хубаво да сме отново навън на

открито, където свежият ветрец издуха от главата ми всички онези странни и противоречиви впечатления, така ненадейно струпали се наведнъж върху мен. Крачките на мама също изглеждаха доста бодри — като че ли не се бе чувствала много комфортно в къщата на Бърнард, а и след като трябваше през цялото време да се държи спокойно и твърдо да отстоява позициите си, денят за нея се бе превърнал в страхотно изпитание.

Седнала до мен в ъгъла на третокласното купе, тя стоеше мълчаливо, без да отрони нито дума. Взирайки се напрегнато в лицето ѝ, усетих как върху нея се спуска тъга. За какво ли си мислеше? Без съмнение, за баща ми, може би и за това колко благословено различен бе той, какъвто бе и Саймън, за разлика от онези, другите братя. А дали не мислеше за странностите в живота си — за ранното детство и младежките си години — и двете толкова прилежни и праволинейни, и така силно контрастиращи с онова, което трябваше да преживее и изтърпи днес? Не можех да разбера със сигурност. Тогава почувствах, че единственото, което имаше някакво значение в момента, беше, че тя ме бе притиснала силно към себе си, докато влакът пуфтеше покрай Ломъндовите изби и набирайки скорост, ни отнасяше през бледия, спокоен залез към смрачаващата се долина на Фрун отвъд хоризонта.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

През втората седмица на април мама и аз се пренесохме долу в къщата на госпожица Гревил — това бе паметна промяна не само като смяна на местоживеенето, но и като започване на нова страница в нашия живот. Така благосклонно предоставеното ни жилище бе много удобно за нас и във всяко едно отношение отговаряше на нуждите ни. Разполагахме с две хубави стаи в задната част от първия етаж на просторния мезонет, които макар и неголеми, иначе бяха добре осветени и изпълнени със свежест, тъй като и двете гледаха към поляната; плюс тях имаше и една друга, съседна, по-малка стаичка, представляваща в действителност дълбока ниша, която госпожица Гревил, инсталирайки вътре газова печка и порцеланов умивалник, бе трансформирала в малка, но използвана кухня. В близост до нашите помещения имаше също така и баня. Несъмнено всички тези приготовления бяха направени с много грижовност и предвидливо обмисляне с единствената цел да се чувстваме удобно, и макар да нямах точна представа за сумата, плащана от майка ми като наем, според мен, по необходимост, във всички случаи тя беше несъизмеримо скромна и изразяваща по-скоро желанието на госпожица Гревил да ни бъде от помощ, отколкото да отговаряше на някакви нейни подли планове за печалбарство.

Така тук, сред тази миниатюрна квартира, бе дадено началото на нашия нов живот. Всяка сутрин мама ставаше в седем часа и приготвяше закуската. Обикновено аз ядях кускус, след който всеки от нас хапваше и по едно сварено яйце с топли препечени филийки с масло. Аз пиех чаша мляко, докато мама изгълтваше няколко чаши много силен чай. Веднъж дори тя ми довери, че не може да прави нищо, ако не изпие сутрешния си чай. Изглежда, че той я освежаваше и ѝ даваше сили, макар тя все още да изглеждаше тъжна. В погледа ѝ продължаваше да се долавя онази притеснителност, която ме бе стреснала така силно при завръщането ми от порт Кригън.

След закуска мама измиваше съдовете и ги подсушаваше, а после, докато аз приключех с обличането си, слагаше новия си бизнес костюм от тъмносив плат — само колко облекчен се чувствах, че повече не я виждах облечена с онези злокобни погребални дрехи, за които тя съвсем разумно бе решила, че само ще ѝ вредят на работата. В осем и петнайсет излизахме заедно от новия си дом — мама, твърдо решена да хване влака за Уинтън в осем и четирийсет, а аз, изпълнен с неохота, защото трябваше да ходя на училище. Едва ли е нужно да споменавам, че все още ходех на занимания в „Света Мери“ — положението ни в момента бе твърде несигурно, за да бъде оправдано преместването ми в по-добро училище.

Въпреки всичко, макар тази блажена мечта да изглеждаше отложена за неопределен период от време, аз бях напълно компенсиран от новата, удивителна раздяла със скучното ми ежедневие. След като бедната ми майка отсъстваше по цял ден и фактически не се прибираще вкъщи чак до шест часа вечерта, и ѝ се налагаше по обяд да се храни в една или друга от многобройните градски чайни, госпожица Гревил бе предложила, всъщност бе настояла, по време на обедното ядене аз да се храня с нея. Така че обядът ми с госпожица Гревил се превърна в очарователно изживяване, макар и в началото да бе проклятието на моя живот.

През първия ден, когато, отмалял от тичане, пристигнах в дванайсет и половина, през цялото време бързайки на връщане от училище от страх да не закъснея, тя ме чакаше в трапезарията, застанала изправена с палец върху колана си. Виждайки ме, тя погледна към интересния часовник от бронз и порцелан върху камината.

— Добре. Точен си. Отиди да си измиеш ръцете. И си среши косата.

Когато се върнах, тя посочи мястото ми. Седнахме. Храната, сервирана от мълчаливата, застаряваща прислужница Кемпбъл, която се държеше така, сякаш аз въобще не съществувах — беше вкусна, гореща и необикновена. Съдовете върху масата — между които и двойка сребърни фазани, бе просто забележителна — ме притесниха не по-малко от подредените масивни сребърни прибори за храна, чак дори леко ме поуплашиха. Изпуснах на пода коравата си салфетка и

трябваше да опипвам слепешката под стола си. Когато я намерих, госпожица Гревил се обърна към мен с приятен тон:

— Сега ще проведем нашия първи кратък разговор, Керъл. Забелязваш, че аз те наричам просто Керъл. След като вече ти си единственият Керъл наоколо, не е нужно да бъдеш известен като *малкия Керъл*.

За момче като мен, към което обичливо се бяха обръщали с Лори и само при най-груби обстоятелства ме наричаха Лорънс, можех да възприема това многократно повторение на фамилното си име единствено като груба обида към моите чувства.

— Да започнем от самото начало. Когато отидем до масата, в бъдеще ще трябва да се научиш да изтегляш стола ми и преди ти самият да си седнал, ще трябва да си се убедил, че аз съм се настанила удобно. Разбра ли ме?

— Да, госпожице Гревил — отвърнах аз, унизен и нещастен.

— Също така по време на нашите обеди, които вярвам, че ще ти харесат, ние трябва да се научим да използваме изкуството на възпитания разговор. Ще говорим за текущите събития, за спорт — ако ти искаш, за естествена история, книги, музика и за хората. Първата личност, която ще дискутираме, Керъл, си ти.

Почервениях от главата до петите.

— За начало, предполагам, че нямаш желание да заприличаш на разклопана квачка. Разбира се, знаеш какво е това, нали?

— Някакъв вид кокошка — поколебах се аз.

— Нещо подобно, Керъл, макар че го приемаш в буквалния смисъл. Имам предвид същество, което толкова страда от самосъжаление, че държи всички да разберат за неговото нещастие. Би ли искал да си такъв?

— Не, госпожице Гревил.

— Тогава трябва да престанеш да се самосъжالياваш. Макар и много да уважавам майка ти, считам, че ти страдаш от прекалено голяма майчинска мекушавост. Затова мисля да те запозная със спартанските идеали. Несъмнено ти знаеш за гръцкия град Спарта, където слабите деца просто са били оставяни на произвола на съдбата, да загинат! Или за още по-сигурно, направо са били хвърляни върху скалите.

— О, не — отвърнах, зяпнал от изумление.

— Аз — продължи студено госпожица Гревил — действително съм виждала тези скали. Кажи ми сега, Керъл, искаш ли да бъдеш хвърлен върху скалите, или ти се ще да живееш като истинско гръцко момче?

— А *то* как е живеело? — попитах аз, опитвайки се да изразя презрение.

— От деня, в който тръгвало на училище на седемгодишна възраст, то ежедневно прекарвало голяма част от времето си в палестрата^[1], правейки упражнения под наблюдението на подготвени за целта учители. Там то се борело, тичало, учило се на ръкопашен бой, като биело с юмруци топка, напълнена с водорасли, яздило неоседлани коне, учило се да мята камъни, копия и всякакви други оръжия, като същевременно знаело и как да се предпазва от тях. И през цялото време интересите му били поддържани живи от безбройни състезания за момчета от различни възрасти. Но стига сме говорили за история. За момента ще е достатъчно да ти предложи програма, започваща всяка сутрин със студен душ, натоварващи физически упражнения, тестове за издръжливост, които ще стегнат тялото ти и ще раздвижат кръвта ти. Неприятната истина, Керъл, е, че според мен ти си кекаво, разглезено, безволево и неестествено самотно момче.

Оскърбен отвъд пределите на допустимото, почувствах как очите ми се разводниха от напиралците сълзи.

— Ако сега се разплачеш, Керъл — каза твърдо тя, — от този момент нататък аз напълно ще се откажа от теб.

Потискайки чувствата си, прехапах силно устни. Странно — въпреки че бях жестоко обиден, не исках да се откажат от мен. Освен това в душата ми започваше да кипи неизразимо възмущение. Фразата „неестествено самотно“ заседна в гърлото ми.

— Може би вие ще ми кажете — започнах внимателно аз, стараейки се да не се разстроя окончателно — какво може да направи едно момче в положение като моето. С кого може да общува, за да не е самотно?

— С мен. Аз ще те взема в мои ръце — отвърна ми спокойно госпожица Гревил. — Знаеш ли нещо за ботаниката?

— Не, не знам — отговорих намусено.

— Тогава утре, след като и без това е събота, започваш да учиш. Бъди готов точно за девет часа. А сега изяж още един котлет. Само се

постарай да запомниш, че вилицата не е лопата. Затова на нея има зъбци, за да се използват. Недей да гребеш. Боди.

Смачкала самочувствието ми още повече, госпожица Гревил млъкна и сякаш се затвори в себе си. С една лека, отчуждена усмивка, застинала върху устните ѝ, тя бе фокусирала мислите си върху невидими за мен събития. Но все пак очите ѝ останаха върху часовника. Когато удари един тя стана, и вземайки чашата кафе, която ѝ бе сервирана, отиде до прозореца.

Стоях като омагьосан и наблюдавах как застана зад дългата дантелена завеса, където, частично скрита, започна да отпива бавно от кафето си. За момент чашата замръзна във въздуха, а застиналата върху лицето ѝ усмивка стана още по-изразителна. Накрая тя се обърна с доволно, почти весело изражение и остави чашата си.

— Сега, Керъл, можеш да си вървиш — каза доволно. — И недей да забравяш — утре сутринта в девет.

Същия следобед в училище, вместо да внимавам в часа на сестра Маргарет Мери, която се стараяше да ни обясни принципите на сложните дробни, аз седях и разсъждавах мрачно, почти героично, върху обидите, които бях получил, и вечерта, когато мама се прибра от Уинтън, я информирах, че повече не желая да бъда част от плановите на госпожица Гревил, които тя кроеше за мен.

— Мисля, че трябва да отидеш, скъпи — каза успокоително майка ми. — Съвсем сигурна съм, че госпожица Гревил ти мисли само доброто.

По този начин стана очевидно, че мама се бе съюзила с моята клеветница.

На следващата сутрин, лутащ се в душата си между притесненията и надеждата, аз отидох на уговорената среща. Госпожица Гревил ми се видя малко странна, дори бих казал ексцентрична. Беше облечена с бежова пола от туид, много по-къса, отколкото мислех за уместно, разкривайки мускулестите ѝ прасци, под които се виждаше чифт здрави, очукани от дълга употреба, високи кафяви обувки. Зелената ѝ тиролска шапчица, килната на една страна върху главата ѝ, имаше отгоре някакво косматото украшение, трудно различимо от четка за бръснене, а върху рамото си бе преметнала екстравагантно някакъв странен, лъскав черен контейнер.

— Това — обясни тя, забелязвайки изражението на лицето ми — е ботаническа кутия. А онова е нашият обяд. Можеш да го носиш.

Подавайки ми една издута раница, също толкова очукана и овехтяла от честа употреба, както и обувките, тя ми помогна да я сложа на гърба си и ние закрачихме с убийствено темпо по „Теръс“, и после по улица „Синклер“, която водеше право нагоре към хълма. Госпожица Гревил използваше един странен, заострен в края си бастун, покрит с малки сребърни значки, за които много ми се искаше да попитам какво представляваха, но атаката ѝ по склона бе така напориста, че аз реших, че е по-разумно да пестя силите си и да не говоря излишно. Освен това през цялото време забелязвах с неудобство странните погледи, насочени към нас от случайните минувачи, изпълнени с развеселени намеци за разпознаване, които моята компаньонка презрително пренебрегваше.

Така продължихме да вървим нагоре, без да разменим нито дума помежду си. Скоро подминахме последните големи вили, които се разпростираха нашироко сред скъпите имения, граничещи с първите големи борови дървета. Сега цивилизацията бе останала зад нас. Намирахме се сред царството на боровата гора. Очите ми започнаха да смъдят от стичащата се пот, въздухът излизаше от устата ми остро и със свистене и когато по едно време разбрах, че дори тази отдалечена гора не бе достатъчно далече за нея и че тя възнамеряваше да ме отведе до голите бърда отвъд, аз почти клюмнах от отчаяние. Но нямаше да се предам. Колкото и немощен да изглеждаше, целият ми дух се бе разпалил и мобилизирал от тази отвратителна, но едновременно с това и увеличаща ме с идеите си жена. Бях решен да ѝ покажа, че не съм от онзи вид момчета, които изхвърляха заради недъзите им върху спартанските скали.

Продължавах да вървя напред с пресъхнало гърло и бумтящо сърце, от време на време подтичвайки покрай нея, като по никакъв начин не си позволявах да изоставам, и когато накрая излязохме от гората, застанали пред тази огромна, необятна пустош, която се простираше на десетки мили пред погледа ми, волна и неосквернена, достигаща до долчинката Фрун и оттам чак до бреговете на Лох, аз все още бях редом с нея, макар и напълно изнемощял.

На това място тя спря милостиво, погледна ме и извади часовник от джобчето на полата си.

— Един час и дваайсет минути — обяви спътницата ми. — Никак не е зле. Ще го правим и по-бързо, когато малко се постегнеш. Уморен ли си?

— Ни най-малко — излъгах аз.

Наблюдавайки ме внимателно, за първи път тя се усмихна истински.

— Тогава се захващаме с основната задача за деня. — Гласът ѝ бе изпълнен с оживление. — Зимата беше мека и с малко късмет можем да намерим някои интересни неща за колекцията ти.

Последвах я без особен ентузиазъм, след като тя бе тръгнала бавно напред с приведена глава, забучила поглед в пирена.

— Знаеш ли, сигурна съм, че ще намерим по-често срещаните цветя сред тая местност, на салепа още му е рано, но жълтият прецип, зановецът, пушицата — с онези бели пухчета, дето ги носи вятърът. — Тя спря и погледна съсредоточено надолу. — А това виждал ли си?

— Не, не съм — отвърнах вкиснато.

Коленичила на тревата, тя разгърна стръковете настрани и откри едно крехко, мъничко растение със стръчащи зелени листенца и звездообразни, ярки златистожълти цветове.

— Блатист бърдун. *Narthecium ossifragum*. От семейството на *Liliaceae*.

Противоестествено на моите желания и наклонности, аз почувствах, че съм впечатлен не само от явните ѝ ерудирани познания, но и от внезапното разкриване на мъничкото, красиво, напълно неизвестно ми цветенце.

— Ще го изровим ли?

— Определено не. Само ще откъснем едно стръкче за хербаризиране.

И тя отскубна едно стебълце, което за моя голяма изненада аз поех, след като твърдо бях решил да не ѝ съдействам по никакъв начин, и поставих в ботаническата кутия.

Продължихме напред няколко минути без нови инциденти, когато тя изведнъж отново спря.

— А ето тук нещо твърде удивително. Кръглолистната росянка. *Drosera rotundifolia*.

Докато зяпах с неразбиращ поглед грациозната мъничка розетка, тя продължи:

— Както виждаш, всяко листенце има по няколко редички от аленочервени косъмчета, завършващи с овални главички, подобно на пипалцата на морската анемония. В действителност те служат за подобна цел. От тях се отделя една прозрачна, лепкава течност, която улавя като в капан малките насекоми, изпъзели върху листото. Техните усилия да се освободят от пленничеството раздразват косъмчетата, които се оплитат около насекомото, и след като е хванато здраво, то бива смляно и погълнато от растението.

— Виж ти! — възкликнах аз с изумен глас. — Мухоядно растение!

— Точно така. Сега ще го изровим — не обичам росянката — засади го в торфен мъх и можеш да го наблюдаваш как действа вкъщи.

— Може ли аз, госпожице Гревил?

— Защо не?

Тя ми даде мъничка градинарска лопатка, извадена от ботаническата кутия, и когато растението бе прибрано на сигурно място, ми показа с жест, че вече съм свободен.

— Сега, Керъл, след като положи началото, можеш да се разходиш сам наоколо. Извикай ме, ако намериш нещо, което да изглежда вълнуващо.

Отдалечих се от нея, преизпълнен с такова ентусиазирано желание, че дори не бих го приел за възможно, ако не го изживях в момента. Изгарях от нетърпение да демонстрирам търсаческите си умения. За мое огорчение, макар госпожица Гревил да имаше успех, несвикналите ми очи не можеха да открият нищо. Най-накрая, след дълго лутане, ненадейно се натъкнах на великолепен екземпляр на зановец, подал връхчето си от гъстата трева, голям колкото хиацинт и с пурпурноцикламени цветове.

— Бързо, госпожице Гревил — извиках възбудено. — Моля ви, елате бързо.

Тя дойде.

— Вижте го само, госпожице Гревил. Не е ли красавец?

Спътницата ми направи великодушен жест на съгласие.

— *Orchis maculata*. Длановидно подземно стебло, зелен трицветник, с три жилки. Първокачествен екземпляр. Поздравявам те, Керъл. А ако сега успеем да намерим и неговия съсед, *morio*, можем да се считаме за щастливци.

Порумениях от гордост, наблюдавайки я как откърши две цветчета от копиевидното стебло, които ми подаде заедно с няколко други екземпляра, събрани от нея, за да ги прибера в кутията.

Бяхме стигнали до една плитка котловина сред полето, вероятно стар заслон за овце, естествено прикрит от едната страна от извисил се мраморен скален хребет. Тя погледна нагоре към камънака. Бледото слънце бе увиснало директно над главите ни.

— Не мислиш ли, че това място е удобно за обядване, Керъл?

Веднага одобрих терена.

— Виж тогава какво ни е приготвила Кемпбъл.

Започнах да разопаковам раницата, вадейки с благоговение влажните, увити в салфетки пакети, забелязвайки със задоволство, че между тях имаше и няколко домашно правени пирожки с месо. Най-отдолу, мушнато до термоса с кафе, видях да се подава гърлото на едно шише великолепна Комриска лимонада. Тази проява на предвидливост ме развълнува тъй дълбоко, че съвсем несъзнателно възкликнах:

— О, госпожице Гревил, вие сте толкова мила!

— Кемпбъл — отвърна спокойно тя.

— Но Кемпбъл не ме харесва.

— Кемпбъл никога не разкрива чувствата си.

— Но, госпожице Гревил, Кемпбъл не ми отговаря, когато я питам нещо.

— По природа Кемпбъл не е предразположена към разговори. Освен това тя е твърде глуха.

Приключили с Кемпбъл, ние започнахме обяда си. Тъй като храната бе надхвърлила моите очаквания, аз изядох невероятно количество — едно гастрономическо удоволствие, станало възможно поради факта, че самата госпожица Гревил прояви пълно безразличие към пирожките с месо. Тя бе свалила шапката си и седнала с изправен гръб и затворени очи, с онази лека, вгълбена и отчуждена усмивка, застинала на лицето ѝ, се бе предала във властта на силите на безграничната пустош. От време на време, докато продължавах здравата да гълтам, се зазяпвах в нея със смесено чувство на страх и благоговение. Вятърът дюдюкаше монотонната си мелодия сред пиреновите стебла, а над главите ни кръжаха ято дъждосвирици и чирикаха песента си сред синьото небе. Не се чуваше никакъв друг звук, освен слабото жужене на подранила пчела.

— Мога ли да ви кажа нещо, госпожице Гревил? — рискувах да се обадя, пресягайки се към последния сандвич с яйце и шунка. — Мисля, че много ще ми хареса да се занимавам с ботаника.

Невъзмутимо тя наклони главата си на една страна.

— Тогава съвсем скоро ще осъществим още някоя екскурзия с изследователска цел. Все още не сме намерили *Orchis morio*, за да си ги комплектуваш с *maculata*.

След като си починахме за известно време, ние се заехме отново със заниманието си, но този път не навлязохме навътре в полето, а в обратна посока — към пътя. Зареден с ботаническа страст, аз надминах себе си. Успяхме да намерим орхидея *morio*, плюс екземпляри от мирта, жълто огнивче и билето на Свети Джон, като на всяко едно от тях госпожица Гревил знаеше латинското название. Освен това тя ми показва и едно гнездо на калугерица с четири яйца в него, както и голям боровинков шубрак, който след няколко седмици щеше да даде плод.

Когато най-сетне стигнахме до пътя, следобедното небе се бе изпъстрило в тъмнокафяви краски и бе започнало да се смрачава. Но сега вече, макар разстоянието да беше дълго, през цялото време се слизаше надолу. Чувствах краката си уморени, но гърдите ми бяха пълни с чист планински въздух. Точно това усещане за нескончаема сила и изпълнението ме величествено опиянение от новите ми постижения ми бяха опора при споходилата ни неочаквана среща — която при други обстоятелства би могла доста да ме обезкуражи — с господин Лесли, викария на „Свети Джуд“, която всъщност бе църквата на госпожица Гревил. Макар че автоматично се настройвах подозрително към всеки свещеник, изповядващ различна от моята религия, този човек ми се видя приятен, и даже, след като се заговорихме, вътрешно го приех за поддръжник на Папата, за което бях подкрепен по-късно в разсъжденията си и от благоприятните отзиви на госпожица Гревил за него.

— Господин Лесли е изключително богата личност. Също така има разкрепостено съзнание — в този стил на хвалебствия продължи да говори тя. — И разбира се, Керъл, ние, католиците от „Свети Джуд“ в много отношения си приличаме с вас римокатолиците, макар естествено безбрачието да не е задължително за нашите църковни служители.

Скоро след това се прибрахме вкъщи. Разделих се с госпожица Гревил, преливащ от благодарности и хукнах нагоре по стълбите с ботаническата кутия в ръце.

— Мамо, ако знаеш само колко страхотно прекарах. Намерих една рядка орхидея. Открихме и едно растение, което всъщност яде мухи, а събрахме и още какви ли не други екземпляри от растения. Госпожица Гревил ще ми покаже как да ги изсуша и как да вземам парченца от тях за нейния микроскоп.

Майка ми се бе настанила до масата и събираше някакви цифри върху лист хартия. Повдигайки главата си, изражението ѝ остана толкова отнесено, че аз извиках:

— Мамо, какво има? Чу ли ме, като ти говорех?

Тя веднага откликна.

— Да, скъпи, разбира се, че те чух — и притегляйки ме към себе си, ме притисна силно до тялото си. — Само как си зачервил бузките. А сега ми разкажи за всичко преживяно с най-големи подробности.

[1] Палестра — гимнастическо училище за деца и юноши в древна Гърция. — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

През тази пролет и последвалото я лято прекарах пленителни часове на щастие и благоденствие сред ливадите — понякога с госпожица Гревил, но по-често сам. Ако не на друго, поне на моята страст към естествознанието можеше да се припише заслугата за подобреното ми здравословно състояние. Или може би това се дължеше на двете леки гирички, поставени от госпожица Гревил в стаята ми, както и на онези студени сутрешни душеве, които въпреки колебанията на майка ми аз продължавах да вземам упорито под напътствията на моята покровителка, все още успяваща, чрез подкупващия пример за суровата закалка на бегачите, тренирали за първата Олимпиада, да разпалва ентусиазма ми с идеалите на древна Елада.

— Природата не те е надарила с кой знае каква физика, Керъл. Затова трябва сам да я развиеш максимално.

Макар по мен да не се бяха появили никакви видими мускулни образувания и аз да се чувствах много унижително, когато госпожица Гревил суетно се опитваше да открие първите наченки на бицепси върху ръцете ми, поне най-после започнах да раста. А освен това станах и невероятно вещ в познанията си по естествена история. Познавах, а и практически бях намерил всяко едно диво цвете, растящо между Ардфилън и долината Фрун, като можех да посоча дори най-незначителните различия между очеболеца-прозорче и нормалния очеболец, а когато исках да направя демонстрации, можех даже да извършвам разрез на отделни части от растението и да ги показвам на мама с помощта на стария микроскоп „Цайс“ на госпожица Гревил.

Моите самотни скитания сред безкрайните пиренови поля не бяха осъществили най-съкровено ми желание — сближаването ми с някой на моята възраст, но затова пък, макар и да звучи невероятно, ме бяха дарили с приятелството на друг човек — така благотворно за всяко човешко същество в ранното му детство — и това бе горският. Първоначалното ни запознанство беше доста мъчително и неприятно.

Когато забеляза за първи път фигурата ми на хоризонта, пазачът Джон Маккензи ме приближи със забързана походка и се опита да ме обвини в „плячкосване“ на яйцата на шотландските яребици. Но малко след това — при огледа на съдържанието на ботаническата ми чанта — се поуспокои, а чувайки впоследствие и ботаническия жаргон, на който започнах да му дърдорям извиненията си, вероятно се увери напълно, че си има работа с чудак. При следващите случаи, наблюдавайки ме през ловджийската си далекогледна тръба, той, изглежда, се убеди окончателно в моята невинност и приемаше охотно срещите ни, като слушаше приказките ми, а малко по-късно откри, че мога да му бъда от полза, като определям за него местонахождението на гнездата, и дори започна да провежда приятелски разговори с мен. Като пазач на долината Фрун неговата задача се състоеше в това да осигурява максимално количество птици за дванайсети август. Мисля, че в края на краищата успях да спечеля уважението му, защото той започна да споделя с мен много интересни неща за работата си, които подхранваха ума ми с вълнуващи теми за обедните ми разговори с госпожица Гревил.

— Знаете ли какво, госпожице Гревил? — подхващах темата, опитвайки с наслада първата лъжица от някаква червена супа, която очевидно се казваше борш^[1].

— Аз знам твърде много неща, Керъл. Какво точно те интересува?

— Яребиците, госпожице Гревил.

— Ъ-хъ — отвръщаше тя замислено. — Запозната съм доста добре с тази птица както като присъстваща на масата, така и извън нея. Горкият ми баща е застрелял доста от тях сред полята на Йоркшир.

— Да, но знаете ли, госпожице Гревил, че когато младата птица полети само пет дни след излюпването си, тя не може да просъществува без две основни неща?

— Новопокълналите стебла на пирена? — предположи тя.

— И?

Събеседницата ми поклати глава.

— Насекомите! — извиках аз.

Тя надигна глава от супата си.

— Мили боже, Керъл. Изплаши ме.

— Точно това исках — отвърнах триумфиращо. — Това е една от причините, поради които старите коренища трябва да бъдат изгорени, а мочурливите участъци се оставят като развъдник за богатите на протеин насекоми. — Бях особено горд от използването на думата „протеин“, господин Маккензи беше доста образован човек. — Също така е необходима и вода, госпожице Гревил. Яребицата пие много, когато седне да мъти. Разбира се, овцете са най-голямата напаст за района — той непрекъснато ги брои.

— Да не би да спи зле? — попита любезно тя.

— О, не в такъв смисъл, госпожице Гревил. Имам предвид това, че овцете пасат из ливадите. Макар да пускат там само определено количество, те непрекъснато — и денем, и нощем, опасват младите стръкове. По-лоши са и от качулатите врани. Никога не губят апетит.

Най-после тя си позволи да се усмихне.

— Е, радвам се, че и ти не си загубил своя. Сипи си още супа.

Благодарение на тези приключения аз трябваше да се чувствам щастлив през всичките дълги месеци на ученическата ваканция, стига да не бе промяната в държанието на майка ми, която съвсем ненадейно бях открил. Понеже тя бе единствената личност на света, която обичах истински и ѝ вярвах безпределно, аз винаги бях приемал казаното от нея с безрезервно доверие и си бях въобразил, че тя е успяла да преодолее смъртта на татко, без ни най-малко да подозирам какви лишения е трябвало да понася, освен загубата на татковото приятелство и поддръжка. Погълнат от моите собствени занимания, аз едва обръщах внимание на отнесения ѝ поглед, когато вечер се връщаше от Уинтън, или как на моменти сядаше, отправила отчужден взор в пространството пред себе си, и подпряла с пръст бузата си, започваше да мърда леко устни, като че ли си говореше самичка.

— Ела, Грейс — увещаваеше я госпожица Гревил, появила се внезапно на горния етаж. — Тази меланхолична апатия няма да ти помогне с нищо. Ела долу с мен. Госпожица Гилбrait и Алис Чартърис се обадиха и ще свирим.

— Много съм уморена — казваше мама, — пък и честно казано, нямам настроение за това. Ще се оправите идеално и без мен.

— Не говори глупости, скъпа Грейс. Ние искаме да дойдеш. А и това ще ти подейства изключително добре.

Въпросните приятелки на госпожица Гревил бяха учителки в „Света Ана“ — привлекателни във всяко едно отношение, и когато майка ми отстъпваше пред дългите увещания, тези вечери наистина я откъсваха от самата нея.

И все пак тя имаше някакви отговорности, напълно неизвестни за мен, от които човек не можеше да се освободи, като свири квартет на Хайдн. За мен самия бе нещо нормално и естествено, че мама бе поела бизнеса на татко. Всичко бе направено отпреди, вървеше добре и щеше да си продължи, както едно време. В ежедневието ни не се долавяше и най-далечен намек за финансово напрежение.

Една вечер пощаджията донесе писмо за майка ми — твърде необичайно за мен събитие, накарало ме да чакам с нетърпение и любопитство, докато тя го отвори и прочете съдържанието му. Изведнъж чух сподавения ѝ стон и я видях как притисна ръка до челото си.

— О, скъпи — каза тя с измъчен глас. — Много е лошо.

— Какво е това, мамо?

— Чичо ти Бърнард ми изпраща сметката. — Майка ми бе почти не на себе си, но я усетих, че трябва да продължи да ми говори. — Преди да умре, баща ти ми каза, че иска, о, да, даже настоя, погребението му да е простичко. Но чичо ти Бърнард не даде дума да се изрече за това. Той пое всички задължения. Затова бяха и всичките онези ненужни, противни и скъпи партушини. И сега неплатената сметка, за която аз мислех, че е отдавна уредена, пристигна при мен със заплаха за съд.

— Много ли е?

— Ужасно много.

Почувствах как целият почервениям от възмущение.

— Но той трябва да я плати. Нали обеща да го направи. Аз го чух, като каза.

Майка ми се бе зачела отново в писмото.

— Той пише, че не може. Че са одържавили имота му, че дължи на други хора и е много притиснат от обстоятелствата.

— Само каква вандалска постъпка. Мамо, той трябва да е... абсолютен мерзавец.

Тази дума бях научил от госпожица Гревил и в дадения случай бе напълно неприложима. Моят чичо бе мекушав, объркан, непрактичен,

отдал се на собствения си егоизъм човек, винаги дължащ някому и намиращ се на ръба на бедствието, но въпреки това успяващ някак си да живее добре и да се грижи добре за децата си. Дори нещо повече — като всички подобни на него, той преливаше от благородни намерения. Неговите безкрайни обещания и екстравагантни идеи бяха напълно искрени. И когато ги даваше, той не само вярваше, че ще ги изпълни, но и много често, сякаш халюцинирайки, той оставаше твърдо убеден, че дори ги е изпълнил. Може би майка ми усещаше това, защото в крайна сметка въздъхна и рече:

— Мога да кажа, че той искаше да направи добро, но съм сигурна, че няма пари. В писмото споменава, че може и да фалира. Работите му са тръгнали на зле.

— Но той винаги е в това положение, като че ли всеки момент ще фалира — казах неотстъпчиво, — и въпреки това си живее доста добре — храни се охолно, носи хубави дрехи и си създава всякакви удобства, както беше по време на погребението.

— Някои хора живеят точно по този начин, скъпи. Както и да е, това си е изцяло мое задължение и мисля да реша проблема още сега — каза бавно майка ми, след което добави, говорейки сама на себе си: — Бедни мой Конър, няма да разреши над гроба ти да се водят унизителни пререкания.

Писмото на Бърнард накара майка ми да се почувства много самотна. Чичо Саймън се бе уединил в Испания. От Лио не получихме никога повече, по какъвто и да е повод, вест. Така че за нея бе съвсем естествено да потърси подкрепа някъде другаде. Въпреки че досега не бе писала никога, дори един-единствен път, до дома си, тя можеше да се свърже със Стивън — най-младия свой брат, чрез профсъюза на Уинтънския университет. Такова писмо бе изпратено; аз го отнесох до пощата заради мама.

Вуйчо Стивън дойде един съботен следобед. Беше си същият, какъвто го помнех от редките му визити в Ардънкейпъл — бледен, тих и замислен млад мъж с приятни, нормални черти и изразително, интелигентно чело, започнало да се набръчква от усърдно мислене, без да е много приказлив, но сега толкова се зарадва да види мама, че доста дълго държа ръката ѝ, стисната в своята, като я гледаше въпросително в очите. Бе напълно достатъчно човек да ги види в този

момент, за да почувства голямата привързаност, която съществуваше между тях.

Приготвихме ранна следобедна закуска от чай, студена шунка и картофена салата и след като приключихме с яденето, мама ми даде пари и каза, че мога да отида до града и да си купя кутия карамелени бонбони. Знаех, че искат да си поприказват, затова не бързах, но когато се върнах, те все още говореха, привели глави над купчина с документи върху масата.

— Наистина не трябва да се безпокоиш, Грейс — каза Стивън. — Нещата се развиват доста добре. — В едната си ръка държеше молив, а с другата чорлеше черната си коса, ръсейки люспи от пърхот върху яката на самото си. — След като се изплати всичко, включително и пресрочената сметка, ти все още ще разполагаш със сто и петдесет лири в банката.

— Но това никак не е достатъчно. Като се замисля и за образованието на Лорънс.

— Нали имаш работата си. Хейгман е постъпил много джентълменски, като е гарантирал доставки при същите условия отпреди. Бизнесът, както аз го виждам, е много лесен за поддържане. А и твоите поръчки, малко или много, са се увеличили.

— Възлагат ми ги само защото ме съжаляват и защото толкова много харесваха Конър.

— Ще започнат да харесват и теб.

Майка ми поклати глава, макар и не така песимистично, както преди това.

— Аз не мога да отивам при тях и да бъда „здравейте момчета, добре заварили“, дърдорейки си с тях над бутилка бира, както умееше така добре да го прави Конър.

Идеята за мама, хванала бутилка бира в ръка, ми се стори толкова комична, че неволно се изкикотих спонтанно, което накара и двамата да погледнат към мен, и в следващия момент мама ми се усмихна добродушно и се захвана да прибира документите.

— Знаеше ли ти, че твоят умен млад вуйчо е завършил с отличие заданието си и е спечелил друга, специална изследователска стипендия в университета? И ти ще си като него, нали, скъпи?

Не изпитвах никакво съмнение, че ще съм като него.

Стивън стана, погледна часовника си — обикновен „Ингъсол“ от пет шилинга, точно като моя — и каза, че му е време да тръгва за влака си. След това, отправяйки предпазлив поглед към мен, се обърна към майка ми с приглушен глас:

— Не искам да настоявам отново, Грейс, но няма ли да промениш решението си относно предложението на татко?

— Какъв смисъл има да говорим? — отвърна мама. — Трябва ли да се върна там и да се преструвам, че съжалявам и че съм направила страхотна грешка, но сега вече ще съм добра и ще се постарая да се реабилитирам?

— Мога да ти обещаая, че ще бъдеш приета радушно. Отново ще имаш удобен дом, отново близките ти ще са около теб.

— Но само ако се съобразявам с техните изисквания, нали? В такъв случай не мога да се насилвам да ги приемам за свои близки.

— Но нима този въпрос е по-важен за теб в сравнение с всичко останало?

Майка ми се загледа надолу и се замисли, сякаш спореше върху нещо сама със себе си.

— Колкото и да е странно, така е. А със сигурност същото се отнася и за... знаеш за кого. Какво, за бога, би могъл да си мисли за една майка, която ненадейно се е отрекла от всичко досега и му е казала „Сега се постарай да забравиш всичко, на което си бил учен и превивай врат, защото и бездруго ще трябва да станеш друг човек“? Освен че това е невероятно жестоко, то би било и проява на недопустима нелоялност към... към мъртвите. — Мама поклати глава. — Каквото е станало, станало е. Не съжалявам за него. Нито пък има начин как да се върне назад.

Настъпи дълго мълчание. Накрая вуйчо Стивън каза:

— Знам, че си права, Грейс. И затова те уважавам.

Този разговор, който не успях съвсем да разбера, ме накара въпреки това да изпитам голямо притеснение. Затова се зарадвах, когато Стивън ми предложи да отида с него до влака.

По пътя към гарата той ме насърчи да продължавам да уча сериозно уроците си. Бил чул, че съм умно момче, но всяко дете, зад чийто гръб не стоял баща му, можело да разчита единствено на упорития си труд, който щял да го отведе до пътя към успеха. Каза ми, че той щял да се пробва за една държавна служба в Индия, без да е

необходимо за целта да отива в Индия, стига да можел да издържи теста за длъжността, който щял да се проведе тук. Но иначе бе настроен леко песимистично към шансовете си.

Накрая, точно преди влакът да тръгне, той ми каза със загрижен глас:

— И недей да безпокоиш майка си, Лорънс, за неща, които в действителност не са ти нужни. За момента тя има достатъчно грижи на главата си. А и бездруго прави достатъчно жертви заради теб.

Искрено му обещах да бъда грижовен, благоразумен и внимателен по всички възможни начини, за да не притеснявам мама. А нима не я обичах истински от дъното на душата си? Уви, обещанията ми бяха направени твърде лесно, но съвсем скоро забравих за тях. Сега, след като времето най-после бе започнало да застудява и зимата тропаше на прага на вратата, в мен бе започнала да се заражда нова страст.

[1] Супа от месо, червено цвекло и други зеленчуци с характерен червен цвят. — Б.пр. ↑

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Госпожица Гревил имаше голяма, наследена от баща си библиотека, до която аз имах свободен достъп. Според мен това бе една типична за времето си английска провинциална библиотека — с добре подвързани томове, пълна едновременно с хубави и лоши книги, в която преобладаваше спортната тематика. През тази студена, влажна, неприветлива зима — климатични условия, приемани за обичайни за местните географски ширини — аз четях с непрекъснато растяща ненаситност.

При четене на спомените на всички онези, които подобно на мен се бяха пристрашили да опишат своите ранни години, нищо не ме е отегчавало повече от дългите, монотонни и подробни описания на книгите, които авторът бил чел и които в крайна сметка му помогнали да формира литературния си вкус — несъмнено окачествен като великолепен. Поради тази причина ще се въздържа от представянето на подобен списък и просто ще кажа, че четях всичко.

Макар че вероятно си струва да се спра по-подробно върху маниера ми на четене дори само защото беше толкова лош. Легнал по корем в някой уединен и следователно тъмен ъгъл на стаята с лице, забучено в книгата, аз четях с шеметна скорост книга след книга — техника, която непрекъснато се усъвършенстваше с навика. Докато четях, аз не само прескачах безмилостно цели пасажии, но също така придобих и порочното умение да възприемам действието от страницата чрез почти мълниеносното попиване на определени ключови думи и изрази, преминавали покрай погледа ми. Все още си спомням съвсем ясно как препуснах през „Алената буква“ за периода от един кратък предобед, като взех Хестър Прин за дете — вследствие на някакви непонятни и за самия мен процеси — след което също така бързо я погребях, успявайки да направя всичко това между закуската и обяда — показателна демонстрация на грубите методи на асимилация, присъщи за мен през онзи период от време, на които можеше да завиди и най-ерудирания професионален критик.

Не знам съвсем точно до какви интелектуални резултати достигнах благодарение на моите усилия — въпреки че въображението ми кипеше от трескаво оживени картини, сред които блуждаех с часове, изпаднал в транс — но затова пък физическите резултати бяха налице. Очите ми се зачервиха и започнаха да смъдят, имах главоболие, доразвило се от постоянно разтягане на жилите на врата ми, а когато спях, обръщах цялото легло наопаки от непрекъснатото въртене и мятане. Въпреки това, макар че не трябваше, продължавах да упорствам в начинанието си, защото просто не можех да се откажа — толкова силно бях хванат в прегръдките на опияняващата страст.

Една събота през месец март, когато първите бледи лъчи на пролетното слънце се бяха проврели плахо в стаята, аз погледнах нагоре с размътен поглед, както се бях излегнал по корем на пода. Госпожица Гревил ме наблюдаваше отвратено.

— Така няма да се разберам, Керъл.

— За кое, госпожице Гревил?

— За това, че си заприличал на книжен червей. Не виждаш ли, че слънцето се е показало навън? Къде отиде моята спартанска младост?

— Е да, но е толкова интересно, госпожице Гревил. Току-що господин Джоръкс затъна в тресавището.

Тя леко поомекна.

— Интересно е това, което става с Джоръкс, нали? Както и с Джеймс Пиг. И все пак трябва да имаш мярка, Керъл.

И тя излезе. Почувствал се облекчен, аз се присъединих към господин Джоръкс в неговото преследване на коня му.

Но тъкмо се бях настанил удобно за следобедното си четене, и тя се появи отново.

— Пазиш ли все още онази топка, дето ти я дадох?

— Да. — В действителност въобще не я бях ползвал. — В стаята ми е, в едно чекмедже.

— Донеси я — заповяда тя.

Подчиних се с голяма неохота, след което, докато тя ме извеждаше на двора, вътрешно се примирих. В далечния край на поляната бяха забити три пръчки за крикет, а четвърта стоеше в края на къщата и върху нея бе подпряна една бухалка. Приближавайки към нея, госпожица Гревил взе бухалката в ръце и я размахна.

— Това нещо сега е твое, Керъл. Постарай се да я държиш винаги добре намазана. И запомни, само с чисто ленено масло.

След като взех бухалката, тя свали дългата си жилетка и с делови движения започна да навива ръкавите на блузата си, разкривайки неочаквано пред мен своите мускулести ръце, подобни на прасците ѝ. После мълчаливо протегна длан и аз поставих топката върху нея — действие, което след време използвах като доказателство в подкрепа на претенциите си, че моята крикет кариера е започнала с топка, използвана на лондонското игрище „Лордс“ по време на мач между отборите на Итън и Хароу.

Междувременно бях отведен до моето място пред вратичката на батсмана. И макар че познанията ми за играта бяха елементарни, аз знаех, че имам точно око, а и бухалката пасваше много удобно в ръцете ми. Почувствал предизвикателното отношение на госпожица Гревил към мен и възмутен, че бях откъснат от четивото на Съртиз^[1], реших да изкарам топката извън градината и по възможност, след като тя отговаряше за действията ми, в някой прозорец.

— Играй! — извика тя и с кратък, енергичен бяг, вадейки я изпод рамото си, запрати топката към мен.

Замахнах ожесточено, пропуснах и видях бутнатата вратичка зад себе си.

— Това беше нечестно — запротестирах възмутено.

— Жалък йоркчанин. Левак.

През следващите петнайсет минути върху моята чест се изсипаха тежки унижения. Тя бе пораснала с крикета, бе играла с братята си като момиче, дори се бе опитала да представи играта в „Света Ана“ — действие, предизвикало явно неодобрение в местните среди, което може би бе допринесло частично за нейното оттегляне от това елитно учебно заведение. Тя можеше да прави фалцирани, сечени удари, лобове, пред които повечето йоркчани щяха да побеснеят, а аз само дето замахвах насреща непохватно и безрезултатно. Това продължи известно време, докато накрая тя не ме убеди да нанасям прави удари. Нейните инструкции доведоха до такава рязка промяна в играта ми, че в близките петнайсет минути аз започнах да изпитвам удоволствие от точно нанесения удар с овалната страна на бухалката, което изстрелваше топките доста зад нея, чак при стъпалата на задната врата.

Едно от качествата на тази забележителна и за съжаление нещастна жена бе нейната способност да заразява и мен с безграничния си ентузиазъм. Междувременно се влюбих ужасно в играта крикет и през онази мека, суха пролет изиграх безкрайно много игри с госпожица Гревил — доброволно пожертвала се за каузата. Тя ме запозна със списанието „Капитан“, от което аз запаметявах с пламенен възторг фотографиите на училищните единайсеторки — изключителните, безупречни, божествени отбори с бели голфове, великолепни блейзъри и раирани шапчици за крикет. Сега вече бе окончателно приключено с моите експедиции до хребетите и с амбициите ми да се усъвършенствам в познанията си по естествена история. Вече исках да стана известен играч на крикет — като Джордж Гън от Нотингам, чието име бе изписано върху бухалката ми, и аз следях с непрестанен интерес резултатите му във вестник „Уинтън Хералд“, получаван от госпожица Гревил, радвайки се заедно с него на триумфа му — когато отбелязваше сто точки, и страдайки горчиво — когато изкарваше нулев резултат.

През един следобед в началото на юни, след като бях направил изключително ефектен плосък удар, който изстреля топката в шубрака от касис, госпожица Гревил ме погледна замислено и макар да не направи никаква забележка, я видях как същата вечер разговаря с майка ми, която, изглежда, остана доволна от разговора. Малко по-късно мама ми каза:

— Утре след училище се прибери веднага вкъщи. Госпожица Гревил те иска тук.

На следващия ден, изгарящ от нетърпение за нашата обичайна игра на поляната, аз се прибрах вкъщи навреме.

Госпожица Гревил ме чакаше, само че бе облечена, макар и спортно, като за улицата. Велосипедът ѝ стоеше подпрян до вратата, с моята бухалка, закачена за рамката му.

— Когато тръгна, скочи на задната стъпенка — каза ми тя.

Велосипедът на госпожица Гревил — „Дърсли-Питърсън“ — бе първокласна и скъпа машина, но бе направен с такава необичайно висока седалка и рамката бе конструирана по такъв оригинален начин, че непрекъснато да привлича върху себе си вниманието по пътищата. С госпожица Гревил отпред, нагиздена с тиролската си шапка, усилено въртяща педалите, и аз — увесил се на задните стъпенки, ние скоро се

превърнахме в зрелищна гледка за опулените погледи на хората. Но тези развеселени погледи бяха лесно забравени, когато, виждайки, че отиваме на запад, в представителната част на града, аз установих, че тя ме води към Уилоу парк, където се намираше клубът по крикет в Ардфилън.

Госпожица Гревил зави през отворената врата по недостъпната за кой да е, безупречно окосена ливада. Слязохме от колелото при спретнатата бяла съблекалня. С ужасяващо неуважение госпожица Гревил подпря дърсли-питърсъна на пилоната на знамето. По средата на зеленото овално игрище един мъж в жълтеникавобял голф и стар пуловер бавно буташе валяк. Поставяйки фуниевидно ръце пред устата си, госпожица Гревил извика:

— Хестън!

Той тръгна към нас забързан и когато позна спътницата ми, докосна с пръсти синята си шапчица.

— Как си, Хестън? — Тя протегна ръка.

— Доста добре, благодаря, мадам. Не съм ви виждал напоследък. Не и откакто ме ползвахте за „Света Ана“.

Това беше кестеняв, набит, късо подстриган, мълчалив, дребен мъж, малко над средна възраст, който имаше толкова груба кожа, като че ли бе на бивол. Както вече знаех, той изпълняваше едновременно функциите на треньор и поддържащ игрището на спортния клуб в Ардфилън.

— Занимаваш ли се още с треньорска дейност, Хестън?

— О, да — отвърна мъжът. — Все още идват няколко момчета от Бийчфийлд. Особено през ваканцията.

— Искам да се позанимаваш с това момче. Прави му по три-четири тренировки седмично. Сметката ще изпратиш на мен.

Той ме погледна и видях как брадичката му потрепери под недоверчивия му поглед.

— Много е малък, госпожице Гревил.

— И ти самият не си много голям, Хестън.

На лицето му се появи слаба, суха, самодоволна и твърде тъжна усмивка, която, както открих по-късно, беше неговата най-изразителна форма на смях — защото нито веднъж не видях Хестън да се смее.

— Добре — съгласи се той с хладно изражение. — Ще го преслушаме. Ако желаете, може още сега.

Влязохме в съблекалнята, където той ми подхвърли чифт кори. От вътрешната им страна видях написано с мастило името Скот-Хамилтън и отдолу — училище „Бийчфийлд“.

— Сложи си ги. Или поне едната. Не, по-добре на десния крак.

Закопчах едната кора на десния си крак, но бях толкова нервен, че едва успях да прикрепя каишките една към друга. Кората ми беше много голяма и докато отивах към игрището, тя шляпаше по крака ми и ми пречеше да вървя. Госпожица Гревил вече бе там, застанала зад мрежата.

Хестън ме подхвана, като първоначално ми подхвърли няколко смешно лесни топки, показвайки открито мнението си за моите качества. Първата беше лека, право подадена. Аз притеснено се опитах да я парирам, въобще не я уцелих и тя се заби в неподредените пръчки зад мен.

— Не се дръж като левак, Керъл — извика ми окуражаващо госпожица Гревил.

Напрегнах треперещите си колене, твърдо решен да не се държа като левак. Повече от всичко, за което някога бях мечтал в живота си, исках да ми бъде разрешено да играя на това игрище и знаех, че ако се представя като глупак пред Хестън, щяха да ме върнат обратно в задния двор да си играя там самичък.

Започнах да удрям всичко подред. В следващите пет минути Хестън продължи да ми хвърля леки топки. След това започна да се засилва и да ми ги праща много по-бързи — в действителност толкова бързи, че аз отстъпих назад от линията на батсмана. Въпросът вече не се свеждаше до това да ударя добре топката — въпреки че успях да направя един точен, прав удар на негово късо подаване — а да съумея да опазя вратичката си непокътната. В края на половинчасовото изпитание Хестън бе успял да уцели пръчките ми само три пъти и аз със задоволство видях, че той целият беше в пот.

Знаех, че съм се справил добре със задачата и очаквах заслужена похвала или поне поздравление. Но въпреки че Хестън проведе личен разговор с госпожица Гревил, към която, изглежда, се отнасяше с благоразположение, единствените му думи, отправени към мен, бяха:

— Ще трябва да те научим да не се пазиш от бързата игра.

И все пак тази забележка, макар и направена с половин уста, подсказала ми, че мога да продължа да играя с него, ми бе напълно

достатъчна, за да полетя от щастие. На връщане към дома дърсли-питърсъна сякаш се движеше на една педя от земята. Пристигайки пред къщата, аз се втурнах нагоре по стълбите.

— Мамо, Хестън ме взе. Без да броим първия силен удар, той успя да ме пробие само два пъти. — Счетох за справедливо да извадя един от пробивите, в който бях бутнал вратичката сам.

Майка ми току-що се бе върнала от града и както беше с официалните дрехи, започна да ни прави чай. Изглеждаше много довольна, отколкото бях очаквал. Освен всичките си други притеснения, мама много се безпокоеше и за лятната почивка или по-точно казано, притесняваше се какво щеше да прави с мен през двата дълги месеца на училищната ваканция. Ситуацията беше твърде сложна поради увереността ѝ, че ние не можехме да си позволим да отидем някъде — просто за смяна на обстановката.

— Значи можеш да ходиш в Уилоу парк през ваканцията?

— Да — отвърнах надут и с неподражаемо себелюбие. — Няма да ме виждаш много често, мамо. Имам намерение да ходя там всеки ден.

[1] Робърт Смит Съртиз (1803 — 1864) — английски автор и издател. — Б.пр. ↑

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Лятото бе необикновено хубаво. Дългите слънчеви дни блестяха, окъпани в златна светлина. В граничещата с игрището за крикет гора бе разпукнал цветовете си орловият нокът, увил дивите си клонки сред храсталака на живия плет, и винаги когато приближавах до Уилоу парк, ароматът му ме опияняваше, карайки ме да предвкусам очакваното следобедно удоволствие.

Благодарение на някакви твърде незнайни за мен лични икономии мама ми донесе в Ардфилън един велосипед „Роди“ — купен на втора ръка, но въпреки това оставящ впечатлението за почти нов. Идвайки си една вечер от Уинтън, тя носеше със себе си пакет, който при разопаковането се оказа, че съдържа бял голф, тъмносин блейзър и синьо-бял колан за крикет с посребрена катарاما във формата на змия.

Скрил се сам в моята спалня, облякох новия си екип и започнах да се изследвам внимателно в огледалото. Реших, че в общ план имам вид на крикетър. Досега неведнъж бях изпитвал мрачни съмнения относно собствения си външен вид. Често се чудех как двама толкова красиви родители са могли да създадат такова мижаво дете. Особено много съжалявах за зеления цвят на очите си и то чак до такава степен, че се бях ровил из „Енциклопедията на Пиърс“, където открих, че почти неизменно това бе зловещата участ на потомците на родители със сини и кафяви очи. И въпреки всичко това се чувствах силно завладян от своето необикновено отражение. Не изглеждаха ли очите ми малко по-малко зелени, повлияни от оттенъците на блейзъра и клонящи към синия цвят? Може би не, но затова пък бях малко пораснал, косата ми бе мека, червеникавокестенява и поне бях наследил свежия тонус на татковата кожа и здравите му бели зъби.

И не се ли дължеше на моята нова външност фалшиво създаденото ми обществено положение в Уилоу парк — тази строго пазена и недостъпна за случайни хора обител на богатство и снобизъм. Макар че бе по-вероятно моето попечителство да ме бе спасило от

неприятната ситуация, в която към мен щяха да се отнесат като към натрапник, и вероятно — да ме лишат от тази привилегия. Въпреки ексцентричностите си, госпожица Гревил си имаше своето твърдо установено обществено положение в града. Сред членовете на клуба аз минавах за отседнал при нея гостенин, може би неин племенник, дошъл за ваканцията. Разпалеността, с която играех, и доброто ми представяне бяха посрещнати с одобрение, което опрощаваше присъствието ми на игрището.

С момчетата от Бийчфийлд положението ми бе по-критично. Много от тези момчета, чиито родители бяха на служба в армията в Индия или някъде другаде, което навремето с гордост се наричаше Империята, оставаха в училището през ваканцията. Имаше и други, живеещи в Ардфилън, и по-конкретно момчето, носещо името Скот-Хамилтън, чиято кора бях носил и което заедно с по-малкия си брат идваше доста често на игрището за някоя случайна, импровизирана игра. Първоначално те се отнасяха към мен студено и с пълно безразличие. Но веднъж, след като направих едно особено ефектно връщане, Скот-Хамилтън — здраво, високо тринайсетгодишно момче, което беше капитан на единайсеторката на Бийчфийлд и също като мен маниак на тема крикет — ме приближи заедно с брат си с небрежна походка.

— Искаш ли да направим една игра? Ти си тук за ваканцията при леля си, нали?

— Да.

— А между другото, в кое училище учиш?

Това бе въпрос, очакван отдавна от мен, на който бях подготвил отговора, предварително обмисляйки лукаво всяка дума, защото знаех, че ако си призная, че посещавам моето отвратително, невзрачно училище на улица „Клей“, щях да бъда прокълнат и изоставен на момента.

— Имам частен учител — излъгах хладнокръвно, като се извиних пред себе си, че в крайна сметка, макар и да не ми беше леля, госпожица Гревил в действителност беше нещо като частен учител.

— О, виж ти — рече Скот-Хамилтън със съчувствен тон. — Болен ли си бил?

— Гърдите. — Потупах се по ребрата с високомерен жест.

— Лош късмет! — измърмори по-малкият брат.

— Както и да е. За щастие не ти е повлияло на играта на крикет — заключи Скот-Хамилтън. — Нека да се разпределим.

Поех дълбоко въздух. Най-страшното бе отминало. Бях приет.

Разбира се, Хестън можеше да ме издаде. И дори като се изключеше фактът, че често идвах на игрището рано сутрин, за да му помагам с валяка, да маркирам чертата на батсмана или да слагам нова мрежа, Хестън и без това бе на моя страна. Чувството за равенство между любителя и професионалиста, станало действителност едва петдесет години по-късно, за онова време бе недопустимо даже и като мечта. А иначе длъжността на Хестън се свеждаше до положението на платен слуга, който бе принуден да се обръща със сервилното „сър“ към своите господари, като същевременно непрекъснато бе обект на техните заповеди и обиди: „Хестън, човече, подай ми обувките“. Или: „Хестън, дай пет-шест топки откъм външната страна“. „По дяволите, Хестън, къде си ми набутал пуловера?“ Но дори и да страдаше от това, той беше невъзмутим. Защото бе най-безчувственият човек, когото бях виждал някога в живота си. Просто не бе успял да получи треньорското място в графство Хемпшир и отивайки на север, за да търси късмета си там, се бе оженил за много хубавата млада сервитьорка, която разнасяше чая из Уилоу парк. Беше им се родило момиченце и му бе дадена за ползване малка къщичка с градинка. Така че семейният му живот бе щастлив. Но под тази необезпокоявана от нищо външност аз чувствах, че той презираше от дъното на душата си целия този снобизъм и особено част от своите работодатели, някои от които, или по-точно новозабогателите, притежаваха всички предвзети маниери на парвенюта.

През цялото лято играх крикет с момчетата от Бийчфийлд, в чиято компания сладките звуци от удара на бухалката по топката се превръщаха в още по-сладки. Най-сетне имах приятели — момчета също като мен, с каквито винаги бях искал да дружа. Слънцето ме изпече и аз добих дълбок кафеникав загар като на индианец. Върху ръцете и краката ми се появиха истински мускули. Никога досега не се бях чувствал или играл по-добре. Но най-приятно от всичко — едно постижение, което не бях си представял и в най-дръзките си мечти — бе покровителството, превърнало се почти в приятелство, с което Скот-Хамилтън старши, по-голям от мен с три години, ме бе удостоил. Приятелство съществуваше и от моя страна — един копнеж за

привързаност и другарство, макар че на него никога не бе отговорено с подобаващи чувства от другата страна. Той се държеше с едно небрежно, високомерно и леко отегчено настроение на безразличие, което никой никога не трябваше да обезпокоява. Любимият му епитет за изразяване на пренебрежително отношение бе изразът „крастава жаба“. Прояви на излишна демонстративност и груби действия от всякакво естество бяха посрещани с изречението: „Не се прави на крастава жаба, крастава жабо“. Той непрекъснато изискваше от всички нас да не се държим като крастави жаби.

Разбира се, не можеше да мине и без опасни моменти, но аз се стараех всичко да ми е под око. Госпожица Гревил, която още от самото начало не успя да оцени новия ми колан за крикет с катарамата във форма на змия, реши да ми предложи нещо по-стилно и по повод на това ми даде едни стари дълги връзки на брат си — след смъртта му много от неговите принадлежности са й били върнати обратно.

— Виж ти — изкоментира Скот-Хамилтън младши, който беше много по-впечатлителен от брат си. — Керъл си е сложил старовремски колан.

Тогава трябваше да доразвия сюжета, премълчавайки за Спайън Коп, но затова пък включвайки Кения, като създадох нови роднински връзки единствено с помощта на плодовитото си въображение, безцеремонно използвайки за целта импровизации на жаргона на „Бийчфийлд“, което стресна и мен самия. Дали не бях станал сноб? Не. Просто се бях издигнал много над нормалното си положение сред етажите на обществената пирамида. Повечето от тези момчета се хвалеха арогантно и напълно естествено; Дъглас непрекъснато се фукаше с яхтата на баща си с парен двигател — едно чудовище с жълт комин, намиращо се в Геърлох; а малкият Къхоун никога не изпускаше да спомене пред нас, че родителите му държали петнайсет слуги в Бенгалия. И понеже нямаше с какво да се хваля, вместо да преувеличавам, аз си измислях. Но всичко, което казвах или правех, бе извършвано единствено със защитна цел, предизвикано от ревността, абсурден и патетичен стремеж към един неосъществен копнеж за социално приобщаване и равенство.

Не можех да понеса мисълта, че есента щеше да доведе до прекратяването на моите удоволствия. И все пак, с приближаването на края на сезона, това парливо чувство бе частично облекчено от

мисълта за финалната игра — традиционната ежегодна среща между момчетата, тренирани от Хестън, и втората единайсеторка на клуба. Скот-Хамилтън избра нашия отбор — десет момчета от „Бийчфийлд“ и мен. Вярно е, че бях последен в списъка, но изглежда, това нямаше никакво значение. Бях в единайсеторката. От този момент нататък тренировките ни станаха много по-интензивни. И макар да се държеше небрежно, на границата между скуката и сънливото безразличие, аз знаех, че Скот, както го наричах вече, отчаяно желаше да спечели този мач. Не само че това беше последната му година в „Бийчфийлд“ преди да отиде във „Фетис“, но също така изпитваше и особена враждебност, прераснала в жажда за отмъщение, към един от преподавателите в „Бийчфийлд“ — по име Кънингам, според Скот „пълен аутсайдер“ — без брадичка и с издадени напред зъби, който беше капитан на клубната единайсеторка.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Уречената за мача утрин беше свежа и слънчева, само с лека есенна мъгла, която обещавахе хубав и спокоен ден. Разбира се, това щеше да бъде индивидуално разиграване и началото на играта бе определено за единайсет часа. За мое голямо съжаление госпожица Гревил беше възпрепятствана и нямаше да може да види моето представяне поради ангажимент в къщата на пастора, във връзка с което господин Лесли, проявявайки изключително лош вкус, бе избрал точно този ден за ежегодното градинско парти на „Свети Джуд“. Все пак в известен смисъл се чувствах леко облекчен от принудителното отсъствие на моята „леля“, тъй като винаги съществуваше ужасяващата възможност при една или друга от нейните открити и дръзки забележки да бъде разкрита истинската същност на нашите роднински отношения. Беше ми достатъчно, че тя ме изпрати с благопожеланията си и в десет часа аз потеглих към игрището.

Знам, че играта на крикет вероятно не е обект на страстни вълнения за всеки един читател на тази книга, но все пак въпросната среща беше много вълнуваща, а и след като крайният ѝ резултат се оказа дори още по-впечатляващ, възнамерявам да опиша станалото с няколко думи.

Пред съблекалнята бе хвърлена монета за определяне на постове и Кънингам, спечелвайки правото на избор, реши да играе първи с бухалката. Нашите противници, гледащи ни присмехулно, което ние приехме за доста обидно, бяха подготвени да ни отупат на бърза ръка. Те започнаха, като ни предложиха дълбоки подавания, които — за тяхна изненада — ние приехме. Когато накрая решиха да играят сериозно, нещата вече добиха истински вид. Нашето подаване на топките бе изключително благонадеждно. Дъглас — синът на яхтсмена — имаше особено измамно фалцирано хвърляне и нашата стрелба, правена с бързо притичване и вдигната високо ръка, поддържаше малка разликата в резултата и освен това предизвикваше чести изблици на ръкопляскания от страна на зрителите. И макар че

Кънингам — за наше нещастие — успя да направи с бухалката си петдесет и седем точки, в което се включваха и единайсет гранични попадения, малко след един часа всичките играчи бяха минали реда си и разликата бе само сто трийсет и девет.

Госпожа Хестън бе приготвила един великолепен бюфет за обяд, осъществен на крак, като хората се разхождаха нагоре-надолу с чинии, пълни с пилешка салата и студено телешко месо, отдадени на веселото настроение от събитието. Моето участие в играта ме бе разгорещило страшно, така че нямах настроение да ям много, което — имайки предвид великолепната храна — бе твърде жалко. Изядох един сандвич с шунка и изпих няколко чаши лимонов сок. Когато отидох за последната си чаша, госпожа Хестън, очевидно знаеща ме от съпруга си, прошепна на ухото ми:

— Желая ти късмет, Лорънс.

След кратката следобедна почивка дойде и нашият ред да играем с бухалката. Скот — първокласен батсман и много добър играч като цяло — бе хвърлял, без да успее да доведе до промяна на резултата в първата половина на срещата. Сега, заедно с Бетюн, той тръгна към игрището, за да открие нашето броене. Само как му се възхищавах, докато вървеше елегантно към вратичката и спокойно зае центъра. Първото му отиграване бе прекалено самоуверено и той успя да отбележи две точки от последната топка.

Седнал на верандата пред съблекалнята заедно с другите, аплодирайки силното му чисто покритие, почувствах надигащата се в душата ми надежда, въпреки пожеланията на госпожа Хестън, че няма да се наложи да излизам и аз. Макар по време на тренировките си да се бях усъвършенствал и да представлявах доста зрелищна гледка, сега, когато от мен щеше да се изисква и резултатност, перспективата да се отправя сам към вратичката бе започнала да ме плаши. Засега, въпреки че не бях правил хващания, умеех да се защитавам изключително добре. Репутацията ми можеше да се крепи спокойно само от този факт. Застанал по средата, сега Бетюн бе принуден да посрещне подаването на Кънингам, който, засилвайки се обезпокоително дълго, изстреля първата си топка. Много бърза и добре премерена, тя повали средната пръчка на Бетюн. Един излязъл от игра и само две спечелени точки за нас на таблото с резултатите — беше шокиращо.

След като Бетюн се върна при нас, отбягвайки погледите ни, докато аз междувременно отбелязвах една страдалческа нула в картоната за резултата, пазен специално за този ден, дойде ред на Къхоун. Заедно със Скот той бе най-добрата ни бухалка, така че на него можеше да се разчита, че ще остане в играта. За нещастие в този случай той успя да се задържи само десет минути и едва изкара измъчените девет точки. Усилията на следващия батсман бяха също толкова краткотрайни и дори много по-безрезултатни. Успя да направи само три точки. Над пейката на верандата надвисна тежкото, смразяващо усещане за безнадеждност. С всяка изминала минута притеснението ми се увеличаваше. Веднъж започнали да се издънваме, ние продължавахме в същия стил, като само за малко Хейли — нашият вратар, успя да задържи положението, правейки цяла десетка само от единични мятания, преди да дойде ред на Кънингъм, който го разби. Последната моментна отсрочка бе извоювана от Дъглас — майстора на фалцовете, който, удряйки всичко подред, отбеляза четиринайсет точки, включително и три абсурдни, но изключително ценни граници.

Когато Дъглас излезе от играта, пресмятайки всичко дотук, ние имаме не повече от деветдесет и две точки за осем вратички, от които Скот-Хамилтън бе направил четирийсет и шест. И сега аз потръпнах, виждайки младия Скот-Хамилтън — поставен непосредствено преди мен в списъка на батсманите — да излиза нахакано на игрището. Държеше се толкова дръзко, че направо ме накара да му завидя. Хари имаше много клоунски привички и обичаше да предизвиква смях дори когато това ставаше за негова сметка. Успя да го направи и сега. След като зае отбранителна стойка с прекалено изразителни движения, той се придвижи напред и започна да заравнява някакви въображаеми неравности върху мястото на подавача. Успял да развесели зрителите, които с приближаването на късния следобед се бяха увеличили, той отново зае отбранителна позиция и погледна към подавача. Изпратената топка беше бавна — насочена към крайната пръчка. Хари се обърна, за да нанесе удар покрай крака си, но залитна и тупна по задник върху вратичката си. Крайният резултат от всичко това бе бурната експлозия от необуздан смях, към който невъздържано се присъединиха и защитниците. И сега аз трябваше да изляза на бойното поле сред тази весела атмосфера. Вече си бях сложил корите. Със странното усещане, че коремът ми изведнъж бе станал кух, аз мушнах

бухалката под мишница и се затътрих надолу по дървените стъпала на верандата към онази широка зелена арена.

На половината разстояние до вратичката Скот тръгна към мен и ме пресрещна. Пребледнял от яд и разочарование, той ме посрещна с думите:

— Стрелбата им е абсолютно неориентирана, направо без цел. Онези тъпи безмозъчни крастави жаби сами се изгориха. Ти само дръж бухалката си изправена и остави на мен да правя точките.

Тези нечестиви разпореждания почти с нищо не подсилиха куража ми. Чувствах се толкова отчайващо нервен, че дори забравих да заема отбранителна поза. Играта се бе превърнала във фарс и за да се запазеше честта на крикета, трябваше да бъде завършена веднага с моето отстраняване. Първата топка направо отнесе вратичката ми. Втората ме удари в лакътя. И тогава настъпи краят на падението.

Докато се подреждаше игрището, Хестън, който съдийстваше откъм моята страна, ме приближи с бавни крачки, пъхнал ръце в джобовете на дългото си бяло палто.

— Дръж права бухалката — каза ми спокойно той. — Недей да бягаши от тях.

В последвалите събития Скот-Хамилтън се оказа героят, а аз просто бях негово спомагателно пособие за реализацията на плана му. Достатъчно е да кажа просто и кратко, че с невероятно голям късмет аз останах на игрището за повече от четирийсет и пет минути, оцелявайки по чудо, докато през това време Скот отигра още трийсет и една засилки. Накрая неговият резултат беше седемдесет и седем, докато моят общо — не повече от мизерните седемнайсет. Но освен че опазих вратичката си непокътната, изживях и момент на слава, когато, без да знам, че това е последната топка от мача, аз рискувах с един плосък удар, който някак си изпрати топката покрай подаващия и тя се изтъркаля до границата. Въобще не бях разбрал, че това е печелившият удар, докато не видях Скот да ме чака на алеята към съблекалнята.

Вътре, докато сваляхме корите си, всички се изредиха да го потупат и поздравят.

— Никога не съм подозирал, че ще имам нещастieto да познавам такава некадърна шайка от гадни крастави жаби. Ти, Хари, беше най-гадната от всички. За щастие имаше и една жаба — обяви той, — която не беше съвсем крастава.

Тогава се обърна към мен и каза:

— Ще дойдеш с мен да изпием по един чай вкъщи, нали, Керъл?

Поканата ми подейства като чаша силно вино. Това бе най-неочакваното нещо — един жест на уважение и приятелство, който никога не се бях надявал, че ще постигна. Моите проявления по време на играта вече ме бяха накарали да се чувствам много повече от това, което в действителност бях. А сега вече се носех безтелесно из въздуха — бях приет за член на елита.

След като се преоблякохме, Скот, Хари и аз тръгнахме с бавни крачки към тяхната къща, която беше съвсем наблизо, в едно закътано местенце зад гората. Пътем ние коментирахме мача — Хари, с неговото обичайно чувство за хумор, Скот, присмехулно весел към осуетените планове и разгрома на господин Кънингам. Според мен той не изглеждаше ни най-малко разстроен от поражението на своите, по-скоро обратното и като се абстрахирах от грозните му зъби, ми се видя съвсем приятен човек. Докато излизахме от игрището, ме бе потупал сърдечно по гърба, казвайки: „Добре отиграно“. Но беше очевидно, че поради някакви негови си причини, шотландците го ненавиждаха. Вървейки с весело настроение, подтикваан от новооткритата в мен арогантност, аз се присмивах на нещастния Кънингам, измисляйки му смешни имена, едно от които — „Зъбат заек“ — спечели одобрение. Скот каза, че това щяло да му пасне идеално.

Имението около къщата беше невероятно голямо. Минахме по алея, оградена от кестенови дървета, между чиито клони от едната страна се виждаше малка конюшня, а в далечината от другата страна имаше овощна и зеленчукова градина, където работеха двама мъже. Зад градината забелязах също и приятно подредената редица от стъклени оранжерии. Преди да стигнем до къщата, минахме и покрай един шубрак с красив алпинеум. Масивната постройка бе наполовина направена от дърво и цялата зеленееше от полепналите по нея пълзящи растения. Тя гледаше към широка поляна, оградена от симетричен цветен бордюр.

Докато приближавахме, през поляната премина висока слаба жена със сивееща коса и впечатляващ поглед. Тя имаше градинарски ръкавици на ръцете и носеше със себе си голяма кофа, пълна с разцъфнали рози.

— Мамо — обади се Скот, — това е Керъл. Поканих го на чай.

Жената се усмихна приятно, дарявайки ни не с показната учтивост, която моята майка би демонстрирала, а с едно определено аристократично, небрежно весело свиване на веждите, което за мой срам в момента предпочетох.

— Как мина мачът?

— Спечелихме естествено — пренебрежително отвърна Скот.

— Виж двамата герои, мамо. Аз се изложих.

— О, ти, нещастни мой Хари. Нищо. Ще пиеш чай с мен, когато приключа с рязането. — Обръщайки се да си върви, тя добави: — Тъкмо ще ми разкажеш подробностите.

Влязохме след Скот в къщата, минавайки през вестибюла и после по един коридор в дъното стигнахме до врата, покрита със зелено сукно.

— Нали нямаш нищо против да влезем тук?

Последвах ги весело — със свободни и непринудени маниери — в кухнята, която се оказа голяма, с бели плочки на пода и много светла. Една приятно облечена прислужничка лъскаше прибори до прозореца, докато привела се над фурната на печката, с гръб към нас, стоеше едра готвачка.

— Ще искаме малко джинджифилов сок, Бриджи.

— Ами вземи си тогава — отвърна готвачката през рамо. — Само не пипай палачинките, господарю Хари — те са за чая на господарката.

Хари, който се оправяше доста добре сред обстановката, беше поставил на масата чашите с леденостуден джинджифилов сок, когато готвачката се завъртя и се изправи, разкривайки пред нас пълното си червено дружелюбно лице, върху което имаше две черни като копчета очи. Аз се вдървих и се задавих със сока си. Познах я моментално. Бриджит О'Халоран — предана, редовна посетителка на „Света Мери“ и водеща фигура в гилдията на „Света Тереза“. А дали и тя ме бе познала? Идиотски, безсмислен въпрос. Та нали беше седяла редом до мен в църквата, бе вървяла в същата процесия и дори понякога ме бе подминавала на улицата, когато през следобедите на свободните си дни тя отиваше на църква, а аз излизах от училище. Ако това проклето доказателство не ми беше достатъчно, то тогава нейният вторачен поглед — изпълнен с учудване и изненада, който явно питаше: „Какво прави *той* тук, дете не му е мястото, при господаря Скот и господаря

Хари?“ — щеше със сигурност да ме убеди в правотата на разсъжденията ми. В този момент забелязах как изражението на лицето ѝ се промени. Видях я как не можеше да повярва на очите си и се изпълни с възмущение от моето нелепо появяване сред едно общество, стоящо толкова високо над мен — място, където тя като дългогодишна и привилегирована слугиня имаше право да се чувства като у дома си. Аз бях оскърбление срещу твърдо установените порядки, в които тя вярваше така безрезервно, както и в причастието пред светците.

Готвачката застана леко разкрячена, подпряла едната си ръка върху хълбока.

— Имаш нов приятел, господарю Скот.

— Определено — съгласи се той и отпи голяма глътка.

— Това е добре. Да не започва училище при теб в „Бийчфийлд“?

— Не, Бриджи — намеси се Хари. — За твоя лична информация, той има слаби гърди и в момента не ходи на училище.

— Наистина ли? Виж ти, това е интересно. И къде получава образованието си, в такъв случай?

— Има си частен учител.

— Значи частен учител.

Не обръщайки внимание на господаря Хари, който сега се подслаждаше с палачинки, тя ме фиксира със студен проницателен поглед и ме попита с многозначителен, леко замислен глас:

— Но разбира се... не съм ли те виждала теб на улица „Клей“ с ученическа чанта в ръка?

Направих скептична усмивка, но не успях да вложа достатъчно увереност в нея.

— Разбира се, че не.

— Странно — продължи размишленията си тя, — мога да се закълна, че това си ти. Долу, при училището „Света Мери“?

Бях пребледнял. Усмивката се вкамени върху устните ми. Направих безрезултатно, рязко движение към вратата.

— Не разбирам за какво говорите.

— Значи си сигурен, че това не си бил ти?

— Напълно съм сигурен — отговорих енергично. — Какъв дявол ще търся там?

Тя ме изгледа продължително, след което каза бавно:

— И петелът изкукурига три пъти.

Господарят Хари прихна да се смее.

— Ама че си загубена, Бриджит. И петелът изкукурига — ку-ку-ри-гу.

Но Скот-Хамилтън, останал напълно сериозен, ме наблюдаваше с голямо любопитство.

— Млъкни, Хари. Нека да се изясним.

Чая в гостната, където се бях надявал да блесна, окъпан в слава, се превърна в мъчение. Въпреки озадачените усилия на госпожа Скот-Хамилтън, разговорът, едва започнал, замря. Още при първата подходяща възможност казах, че трябва да тръгвам.

— Наистина ли? — попита Скот, изправяйки се веднага. — Жалко, че трябва да си вървиш — каза той със студена учтивост, придружавайки ме до външната врата.

— Имам среща с един човек — обясних.

Той повдигна вежди с лека, презрителна усмивка.

— С частния учител?

Това бяха прощалните му думи.

Излязох от къщата и по алеята тръгнах покрай двете градини, оранжериите и двойния тенискорт. Потънал вдън земя от срам и заслепен от ярост, не виждах нищо. Цялата насъбрала се горчилка в кипящата ми душа бе насочена срещу Скот, срещу всички Скот-Хамилтоновци, срещу „Бийчфийлд“, клуба за крикет, целия свят и най-вече — срещу самия мен. С изпепеляваща и разяждаща ме отвътре ярост, аз се отвращавах и презирах самия себе си, че вместо да изпитам срам и мъка от случилото се, то ме караше инстинктивно — подобно на импулсите, принуждаващи един убиец да се завърне на мястото на престъплението — да тръгна с устремени крачки към „Света Мери“. Нима последните думи на Бриджит ме бяха опарили толкова жестоко, че бяха разгорели в мен пламъците на коварните душевни емоции от угризения и разкаяния, които можеха да бъдат успокоени само от уединеното ми посещение в църквата? Ако беше така, аз не успях да стигна до небесната обител на покаянието. Оттатък библиотеката „Виктория“, при кръстовището на главния път и улица „Клей“, се водеше разгорещена игра — долнопробна, вулгарна игра на „ритни консервата“, провеждаща се на най-видната улица в града от една одърпана, заплеснала се групичка момчета от моето училище.

Очите ми се замъглиха от изсочилите сълзи. „Ето тук — помислих си — са моите другари.“ Посрещнат с възторжени викове, напълно безразличен към аристократичните си дрехи, аз се хвърлих в играта, тичайки, плъзгайки се, ритайки, падайки в канавката, викайки и потейки се, опиянен от факта, че в момента остъргвах фалшивото лустро, с което се бях опаковал през последните два месеца.

По средата на едно невероятно меле чух някъде отстрани остър писък на изумление. Погледнах натам. Една застаряваща дама с шал на точици и боа от пера, с цял куп библиотечни книги в ръцете си, стоеше и ме гледаше с ужасен поглед. Беше госпожица Гилбrait — една от приятелките на госпожица Гревил от нейните чаени вечеринки, която свиреше на пиано и рисуваше много хубаво с акварели и на която съвсем скоро се бях поклонил.

— Лорънс! Какво правиш! С тези ужасни малки дрипльовци!

— Играя.

— О, не, не. Не и с такива отвратителни хулигани. Трябва веднага да се прибереш вкъщи.

— Няма!

— Моля те, ела с мен, скъпи. — Тя ме хвана за ръката. — Трябва да ме послушаш.

— Не ща — извиках аз и се отскубнах от нея. — Няма да се махна. Това са моите приятели. А ти можеш да вървиш по дя'лите.

Играта продължи до тъмно. Не се отказах, докато не се почувствах напълно пречистен. След това се зарекох да играя пак, когато училището започнеше следващата седмица, и си тръгнах за вкъщи с дупка на коляното на голфа ми, изтощен, мръсен и тъжен, но за момента — в състояние на душевен покой.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

О, колко мрачна и потискаща бе последвалата зима, когато под непрестанно ръмъщото небе вървах с наведена глава — сянка на самия себе си — до училището „Света Мери“ и обратно, движейки се по рядко използвания обиколен път, за да избегна всичко, свързано с „Бийчфийлд“, и държейки се така, сякаш действително моите прародители от селски произход бяха избягали от гърчещия се от глад и поразен от тифус град Бандън. За нещастие този страничен път понякога ме сблъскваше с болезнения спомен за моето провалило се обществено положение, тъй като непредсказуемо бе избран от малките „крокодилчета“ от „Света Ана“ и за техен маршрут.

Така веднъж на един завой на пътя се оказах съвсем ненадейно застанал срещу две колони малки момиченца, поклащащи се в красивите си зелени униформи — аристократични и надменни — да, до една надменни, чак безочливи, заради които трябваше да отстъпя от тротоара, и аз кротко се наврях в канавката. Докато стоях така — незабележима за никого гнусотия — се загледах в едно от момиченцата и то ми хареса особено много. Беше пленително красива мъничка блондинка с дълги златни коси, завързани на две опашки, които се поклащаха в такт с наперената ѝ походка. Тя беше тази, заради чието очарование чувствах така остро положението си на изгнаник. Дори случайно успях да науча името ѝ. Минавайки покрай мен, вдигнала високо във въздуха чипия си нос, без въобще да поглежда настрани, нейното другарче в редицата подвижна с отчетлив ардфилски говор: „О, наистина, Ада, просто колко е приятно!“. Продължих надолу по пътя си, но тази сцена се запечата в съзнанието ми и впоследствие Ада се превърна в мерило за недостижимото, в символ на моите страдания, в централна фигура на фантазиите ми, които аз творях не само през деня, но много често и през нощта, в леглото, преди да заспя. И тогава Ада, скъпата Ада, стоеше и гледаше възторжено, в компания с Хестън и Джордж Гън, как аз излизах с бухалката си на игрището „Лордс“, за да направя стоте точки. Различните промени и вариации на мечтанията

ми за Ада ме опияняваха; взаимното ни възхищение от нашия нов облик ме заслепяваше. Колко често тя се привеждаше към мен и възкликваше: „О, наистина, Лорънс, просто колко е приятно!“. А как летях из небесната шир, окрилен от ежедневните ѝ писма!

Скъпи Лори,

Как бих могла да ти се отблагодаря истински за изящните орхидеи. И колко е чудесно, че си така близък с мадам Мийкъл, след като тя ти е позволила да ги откъснеш от нейната великолепна огромна оранжерия. Ще се постарая да ги запазя завинаги в съзнанието си като скъп спомен за твоята вежливост.

Моля те, недей да мислиш, че не съм те забелязала онзи ден, когато се разминахме. Просто трябваше да се преструвам, че не съм те видяла.

Ходил ли си скоро към хребета? Би било прекрасно, ако можем да се срещнем там някой ден. Само че в „Света Ана“ нас ни държат много строго. Затова ми е толкова приятно, че мога да ти пиша.

Предано твоя:

Ада

Пиших тези писма самичък, след домашните си работи, и после ги пусках в пощенската кутия, за да мога да ги намирам там, когато на следващата сутрин тръгнах за училище.

По пътя към улица „Клей“ ги четях с блажена усмивка на уста, която — уви — бавно се стопяваше, докато грубата реалност изтласкваше мечтанието, породено не от някаква съблазнителност, която Ада би могла да предложи, а само от копнеж към нейното уважение.

За щастие след няколко седмици започнах да се отегчавам от Ада. Може би ѝ бях писнал и аз, защото писмата ѝ видимо охладняха и по едно време престанаха да идват. Но би било много по-честно да кажа, че тя бе заменена от по-скромно и вероятно по-достойно за уважението ми същество. Бях се влюбил в Амеба Протеус^[1].

Случайното откриване на един начален учебник по зоология на госпожица Гревил, озаглавен „Живот сред водата“, ме накара, първоначално от скука, да се впусна в преследване на протозоата. Това преследване, избавило ме от душевните лутания, скоро се превърна в страст, която измести ботаническите ми проучвания от изминалата година и ме убеди, че трябва да стана учен.

С настъпването на пролетта аз започнах да се връщам от планинските си експедиции не с пълна ботаническа чанта, а с бурканчета мътна вода, които гъмжаха от очарователни форми на живот. Веднага щом долеях око до тръбата на микроскопа на госпожица Гревил, пред мен се разкриваше един неизвестен свят, населен с удивителни микроскопични същества, чиито сложни действия — от поглъщането на диатомея и образуването на хранителни вакуоли до разполовяването на хромозомите и делението на клетката в последната ѝ фаза — ме изпълваха с неописуемо изумление. Това мое увлечение се задълбочи още повече и аз преминах от простите клетки към по-редките и буйни обитатели на тази подводна джунгла — самотния волвокс, въртящата се ротатория, грациозната полистомела. А какво огромно беше удоволствието, когато една вечер през март в полезрението ми, през морските водорасли преплува величествено неотразимият парамециум, махайки елегантно с безбройните си реснички.

Това бе единственият интерес, който истински ме крепеше през този период на несигурност и мрачно настроение, в който усещах, че не вървя наникъде. Разбрах, че „Света Мери“ не може да ме научи на нищо повече и че аз скоро трябва да се махна оттам. Но все пак не смеех да попитам мама какво ме очаква в бъдещето. По лицето ѝ се четеше сдържаност, забраняваща ми да ѝ задавам въпроси — изражение, което няхах желание да разгадавам и въпреки това инстинктивно възприемах като зла поличба, противопоставяща се на всички мои надежди.

Първоначално, благодарение на изпитването към нея съчувствие и останалото отпреди уважение към татко, тя се оправяше доста добре с агенцията. Но с течение на времето нещата се влошиха, конкуренцията се засили и тя започна все по-често да се връща с отънял тефтер за поръчки и със застинало, напрегнато лице. Последва

и ново увеличение на икономииите, прогонили благословеното охолство на сигурността, в която бях живял досега.

С всеки изминал месец ставаше все по-очевидно колко трагично бе станало финансовото ни положение. Особено осезателно се забелязваше това в нашето ежедневно хранене, което мама бе ограничила до възможно най-евтините хранителни продукти — печен фасул, варена салата от треска и баница без мазнина — приемани от мен с допълнително чувство на тъга, защото трябва да отбележа, че онези обилни обеда, с които госпожица Гревил угощаваше разглезения ми стомах, на практика бяха приключили.

Тук всъщност засягаме един друг наш проблем, една мистериозна загадка, забулена около моята благодетелка, която оставаше непонятна за тогавашните ми възприятия. Госпожица Гревил, ангажирана с някакви нови и непредвидени дейности, се появяваше много рядко вкъщи за обед. Когато се връщах от училище за обедната си почивка, надявайки се на чудо, отивах да потърся госпожица Гревил, но в коридора бях посрещан от Кемпбъл, която отбелязваше с жестока усмивка, караща сърцето ми да подскочи: „Днес обедът не е сервиран, господарю Керъл“. Тя винаги съумяваше да придаде едва забележима, сардонична интонация на „господарю“, която, подсилвайки чувството ми за загуба, ме нараняваше дълбоко, докато разширените ми ноздри долавяха ароматната миризма от собствения ѝ обяд, разносяща се от кухнята. Тогава аз бавно се качвах на горния етаж, където на масата в нишата намирах написана с молив бележка от мама: „Супата е в тенджерата на печката. Стопли си я, преди да ядеш, скъпи. В килера има и малко мляко с ориз“.

„Какво става с госпожица Гревил?“ — питах се непрекъснато аз. Към мама и мен тя се държеше много по-приветливо, по-непосредствено и дружелюбно. И все пак като че ли в тази нейна прочувственост майка ми виждаше нещо потискащо. Първоначално тя приемаше с голямо задоволство тези малки чайни вечеринки, и дори свиреше и пееше на тях. Но сега, завръщайки се уморена и обезкуражена от Уинтън, тя определено нямаше настроение за такива веселби и през изминалите шест месеца бе ходила долу само веднъж — когато госпожица Гревил бе забавлявала няколко свои приятелки от „Света Ана“ с музикална програма — и то го бе направила с голяма неохота, просто защото се чувстваше задължена да отиде да посвири

или по-точно, да акомпанира изпълнението на госпожица Гревил на чело.

След това събитие тя се върна много потисната и изпълнена с явно нежелание за по-нататъшни социални мероприятия. Беше трудно човек да не стигне до заключението, че колкото повече госпожица Гревил предлагаше близостта си, толкова повече майка ми се отдръпваше от нея — не грубо и набиващо се на очи, а по-скоро благоразумно, сякаш изпитваше притеснение от опитите си да смекчи желанието ѝ за сближаване. Тази въздържаност в поведението на мама личеше особено явно през неделните дни, когато госпожица Гревил, облечена пищно за църква с кремав костюм с висока талия, на главата с огромна, накичена с дантели, закачена за кока ѝ шапка, хванала слънчобран в облечените в бели ръкавици ръце и излъчваща лек мирис на виолетки, се качваше до горния етаж за одобрение.

— Това подходда ли ми? Ще се харесам ли, Грейс? Дали ще бъда забелязана?

Имайки предвид нейната едра, пищно надарена фигура, мама отговаряше сдържано:

— Със сигурност ще бъдеш забелязана.

— Надявам се да е така — усмихваше се уверено госпожица Гревил. — А защо не, Грейс?

Разбира се, госпожица Гревил винаги е била предан посетител на църквата и нейната склонност да се облича помпозно не беше нещо ново за мен. И все пак с тези прекалено натруфени неделни тоалети тя сигурно се опитваше да загатне нещо конкретно, което засега убягваше от наблюдението ми. Въпреки това, противно на поведението на мама, аз посрещах радушно всички прояви на тази нейна склонност, без значение колко демонстративни бяха те. И не само ѝ се възхищавах ревностно — често казвайки си: „Просто я виж“ — но и съзнавах достатъчно добре какво бе направила тя за мен. Дори си позволявах да се надявам, че ще направи още повече. Всъщност интересът ѝ към мен сега ми изглеждаше единствената възможност да постигна най-съкровено си желание.

Тази мисъл се беше загнездила в съзнанието ми, когато един ден през март — както все още ставаше понякога — аз имах щастието да уцеля госпожица Гревил у дома ѝ. Обедът бе сервиран. Искрено зарадван, че поне този път не ми се налагаше да сядам пред студеното

мляко с ориз, преди да вляза в трапезарията, аз измих ръцете и сресах косата си с невероятно старание. Тя ме посрещна с лъчезарна, преценяваща усмивка. Ако в нашата част на къщата господстваше тъгата, то тук със сигурност всичко бе точно обратното. През тези няколко отминали, непоносими месеци госпожица Гревил значително се бе оживила.

— Ти си представителен, Керъл — отбеляза тя с одобрение, докато намествах стола ѝ. — Наистина, направо си чудесен. Една много по-различна личност от онзи раздърпан малък трошач на прозорци отпреди... отпреди колко време всъщност?

— Отпреди четири години, госпожице Гревил.

Не помня съвсем точно как се разви разговорът ни след това обещаващо начало. Не се и съмнявам, че е бил интересен, тъй като тази забележителна жена имаше необикновената дарба да възбужда въображението, често подхващайки най-необичайни теми, като дори ме бе научила да откликвам на тях по един цивилизован начин, и то очевидно с проява на интелект. Но въпреки всичко този ден още от самото начало на срещата ни бях прекалено ангажиран с великолепното телешко задушено в чинията си, за да ѝ отделям цялото си внимание. Затова пък спомените ми за края на този обяд са точни и безпогрешно ясни.

Вярна на неизменния си навик, тя бе отишла до прозореца с чашата си кафе и след като стоя там доста по-дълго от обичайното, тя се върна на масата с настроение за разговор, както и аз самият правилно бях преценил.

— Ти си изключително дискретен, Керъл — започна тя, гледайки ме напрегнато, но дружелюбно.

— Наистина ли, госпожице Гревил?

— И благодарение на мен — с много добри обноси. Толкова често си ме виждал по време на нашите приятелски общувания как отивам до прозореца и все пак никога досега не си си позволил да ме попиташ защо го правя.

— Това не би било учтиво. — Нагаждайки се към нейното настроение, изрекох този изумителен отговор като някой благовъзпитан позьор — заради онова телешко, върху което бях приковал поглед с надежда за допълнителна порция, бях готов на всичко.

— Да, но винаги си проявявал любопитство, нали? — настоя тя, не желаейки да изпусне нишката на разговора. — Предполагам — дори и леко подозрение.

Не знаех дали щеше да ми е от полза да се съглася с предположението ѝ, или да го отрека. В крайна сметка наклоних глава и казах сериозно:

— *Било* ми е любопитно, госпожице Гревил.

— И не си успял да се досетиш?

— Мислех си, че очаквате да видите някой ваш приятел, който редовно, всеки ден минава оттук.

— Добре казано, Керъл!

Тя изглеждаше толкова доволна от моето предположение, че вкорененото в характера ми желание да блесна ме накара да продължа:

— И който и да е бил той, съвсем естествено е можел да ни вижда.

Тя се усмихна:

— Иначе би било напълно безполезно, ако нямаше размяна на погледи. Човешкото око, Керъл, като средство за общуване, е по-изразително от езика. А и много по-изтънчено, по-истинско. Езикът може да лъже, окото — никога. Още малко телешко?

— Благодаря, госпожице Гревил!

Докато аз бях концентрирал вниманието си върху следващия сочен резен телешко, тя си играеше разсеяно с дългия гердан от мъниста от слонова кост на врата си. Онази странна усмивка ту се появяваше, ту изчезваше от устните ѝ.

— Ти, разбира се, знаеш господин Лесли — нашия пастор в „Свети Джуд“.

— Естествено, госпожице Гревил. Виждам го често на улицата. А сигурно си спомняте, когато той спря и ни заговори през онзи първи ден от нашите експедиции, когато се връщахме от долината Фрун, деня, в който намерихме орхидеята *могио*.

— Разбира се, че помня. Хареса ли ти тогава?

— Изглежда, той е един изключително приятен млад човек.

— Не приятен, Керъл. Не тази жалка дума. Можеш да кажеш очарователен, интелигентен, съчувствен, красив. И не чак толкова млад. Следващата събота ще дойде на чай. Искам майка ти да се запознае с него.

Последва дълго мълчание. Когато приключих с навиването на салфетката си, прибирайки я в сребърния ѝ пръстен с надеждата да я ползвам отново някой път, погледнах към нея. Тя ме гледаше добродушно.

— Колко си голям, Керъл?

— На тринайсет, госпожице Гревил.

— Както вече казах, в теб са настъпили много промени към добро. По начина на говорене считам, че ти си изцяло мое творение. А сега искам да разбереш, че каквито и новости да настъпят в близко бъдеще, възнамерявам да направя нещо за теб.

Неочаквано сърцето заседна в устата ми. Правилно ли тълкувах смисъла на казаното или просто бях подведен от собствените си очаквания? Със сигурност въпросът за възрастта ми бе доста показателен. Тя често споменаваше, че четиринадесетата година е подходяща възраст за... не смеех да попитам... и все пак копнежът в душата ми ме накара да измънкам несигурно думите:

— Нещо като да ме изпратите в прилично училище ли, госпожице Гревил?

Тя направи одухотворен жест на мълчаливо съгласие.

— А какво друго, Керъл? При това в едно твърде прилично училище. — След което бързо добави, видяла идиотския блясък в очите ми: — Не, не там, Керъл. Опасявам се, че ти самият не би се чувствал напълно комфортно в това заведение. Трябва да отидеш в някое място, което подобава на възпитанието ти.

— Тогава „Рокклиф“... може би... госпожице Гревил?

— Защо трябва да те изпращаме чак в Ирландия? Ако държиш на йезуитско училище, по-добре да отидеш в Ампълхърст, в Йоркшир, което в никакъв случай не е лоша институция.

Ампълхърст! Без съмнение най-доброто католическо обществено училище. Останал вцепенен, аз я гледах с изцъклени бляскави очи.

Този следобед не можех да стоя неподвижно и въобще не исках да си помисля, че ще се върна и ще затворя летящия си дух в зловонната класна стая на улица „Клей“. Затова просто не отидох за часовете, облякох си едни къси гащета и фланелка и излязох навън, където тичах дълго под дъжда. Обичах да тичам и вярвах — с определено основание — че мога да тичам бързо. Госпожица Гревил ме бе насърчила да правя тези бягания сред природата и подобно на

сутрешния студен душ, който издържах, треперейки, те бяха не само израз на страстната ми любов към спорта, но и на властта, която тя упражняваше над мен при създаването на режим — нещо твърде чуждо на моята природа — но което вече бе започнало да ми харесва. Докато препусках самотно по подгизналите обиколни пътечки, прескачайки локвите, сякаш бяха потока Бийчър, от суетност ми се прииска да можех сега да срещна Скот-Хамилтън, за да му съобща за неочакваните, велики промени в моята съдба.

Когато се върнах, мама се подразни от мен. Беше се върнала с по-ранен влак и сега стоеше до печката, приготвяйки вечерята ни.

— О, мамо, само не пак фасул! — запротестирах аз.

Тя ме погледна студено.

— Къде си бил, за бога? Целият си подгизнал.

— Стига си се сърдила — казах й прямо аз. — Отивам да се преоблека. След което, мамо, скъпа, имам една твърде интересна вест за теб.

Няколко минути по-късно, когато вече бяхме седнали около тясната маса в нишата, аз й разказах ентусиазирано за разговора ни с госпожица Гревил. Майка ми, гледайки ме от ръба на чашата си и отпивайки от време на време от чая, ме изслуша мълчаливо. Но когато накрая — или може би като послепис — й предадох поканата на госпожица Гревил за неделя, тя издаде кратко, обезпокоено възклицание:

— Господин Лесли ще идва тук?

— Разбира се. Защо си толкова изненадана? Не знаеш ли, че госпожица Гревил и той са големи приятели? Ами всеки ден по обяд те се усмихват един на друг през прозореца.

Мама се нареди да каже нещо, но промени решението си и замълча. Само дето изражението й определено остана много странно. Този факт, както и начинът, по който бе приела новината, ме оскърбиха. Не предложих да измия съдовете и вместо това отидох в стаята си.

Какво нередно можеше да има между госпожица Гревил и господин Лесли? Беше болезнено очевидно, че мама се разстрои от идеята за тази покана и нямаше желание да я приеме. Естествено, аз не бях сляп за странностите на госпожица Гревил. Те — особено в началната фаза на нашите отношения — дълбоко ме очароваха.

Необикновената ѝ личност ме изпълваше с възторг и страхопочитание и така ме ентусиазираше, че бях започнал да я възприемам като една великолепно ексцентрична и по тази причина също така бях склонен да приема и всяка нейна необичайна постъпка. Само че да поканиш пастора си на чай не беше нещо необичайно. Тогава защо се вдигаше целият този шум? Нямаше да се изненадам ни най-малко, ако вместо почитаемия господин Лесли, тя бе поканила някой като Бъфало Бил или Хари Лоудър, още повече — въпреки моето невежество по въпроса — имах усещането, че тя много го уважаваше.

Все пак, когато неделята дойде, едно смътно притеснение, полазило по кожата ми, ме накара да изляза нанякъде през този следобед. Казах си, че денят е хубав за поредното тичане, особено пък като имах предвид, че клубът за масов крос щеше да прави състезание по ориентиране до Стейър Хед. В този клуб членуваха млади мъже, които по професии бяха чиновници, чираци, продавачи и разни други и сега бяха станали за мен нещо като приятели. Миналата есен се бях утвърдил сред тях, печелейки младежкото надбягване за момчета до четиринайсет години. След като мама ми направи сандвич от печена филия и бъркани яйца, аз се измъкнах тихичко от къщата по гащета и фланелка. Закъснявах. Състезанието трябваше да започне в края на гората Дарви и скоро аз се движех сред боровите, следвайки поставените хартиени знаци наоколо. Вълнението от намирането на следата, загубването ѝ и поредното откриване на верния път скоро ме погълнаха изцяло. През тялото ми премина тръпка на гордост, когато застигнах някои от клубните участници и с високо вдигната брадичка и прибрани лакти, не забелязвайки бримката върху скъсаната си блузка, ги оставих да се тътрят зад мен. Но бързината на моето тичане обърка плановете ми. Когато със здрачаването в края на следобеда, все още тичайки, целият оплескан с кал, аз свих към редицата къщи на „Принц Албърт Теръс“, видях, че грешно съм изчислил времето си. Врата номер 7 беше отворена и пред нея стояха госпожица Гревил и майка ми заедно с господин Лесли, който току-що си тръгваше. Той беше красив, съдържан мъж с разделена точно по средата с път прическа и имаше твърде много вид на актьор. Но сега изглеждаше доста зачервен и ужасно притеснен, докато забързано се ръкуваше за довиждане и за малко щеше да се препъне, стигайки до стъпалата на портала. Противно на обичайните си цивилизовани навици, той не ме позна. А

може би не ме видя. Ако въобще човек трябваше да изглежда притеснен, че не може да осъществи тръгването си максимално бързо, то това бе пасторът на „Свети Джуд“.

Влязох вкъщи. Майка ми и госпожица Гревил се намираха в приемната, когато забързано минах тихичко покрай тях. За момент някак си пролича, че ситуацията бе излязла от контрол, защото мама каза нещо с тих, протестиращ глас, което аз не успях да чуя, но госпожица Гревил отговори на това с изблик на весело оживление:

— Работата не е в това, което бе казано, скъпа Грейс. Не видя ли как ме гледаше!

Измина доста време, докато мама се изкачи по стълбите. Когато най-сетне се появи, тя седна тежко до масата и опря ръка на челото си. Поведението ѝ ме обезпокои. Бях започнал да се потя и сега леко се разтреперих.

— Мамо, какво не е наред?

Тя повдигна бавно глава и ме погледна.

— Никога няма да свършат мъките ни, Лори. Никога, никога. Госпожица Гревил се е побъркала.

[1] *Proteus* — всяка една от многообразните грам-отрицателни, пръчковидни бактерии, причиняващи човешките ентерити. — Б.пр. ↑

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Колко странни бяха месеците, които последваха — струваха ми се така недействителни, че през цялото време вървах като замаян. Майка ми пък стоеше вечно напрегната от непрекъснато растящото безпокойство, за чиито мащаби не подозирах нищо в онзи момент. Едва по-късно разбрах колко пагубно се бе оказало това за нея, когато нервите ѝ вече се бяха разбили до краен предел, карайки я да се сепва и пребледнява при всеки необичаен звук, достигнал до нас от основната част на къщата. Дори и сега ми е трудно да се заставя да пресъздам жалкото разпадане на един ум, който винаги бях считал за високообразован и недостижим. Още повече че това душевно разстройство се бе развило привидно във формата на фарс — безумно влюбване на стара мома в млад свещеник — сюжет, достоен за сцената на мюзикхол и за съпътстващия го вулгарен смях, предизвикван от някой евтин комедиант с торбести панталони и червен нос. За нас то не бе ни най-малко смешно. Всичко това бе действителност, с която живеехме и страдахме. И че от всички други хора точно госпожица Гревил трябваше да се превърне в централната фигура, в жертвата на такова едно зрелище — това аз не можех да повярвам.

Все пак, макар, разбира се, да не знаех за това, състоянието на госпожица Гревил се оказа добре известно в психиатричната медицина и бе нередко срещано при жени на нейната възраст и положение, имащи лека склонност към параноя. При тези обекти по време на критическата възраст се освобождавал поток от либидни импулси — потискани досега, или пречистили се и надделели над всичко останало, или просто задвижени посредством някакви други защитни механизми — имащи специфичен хормонален дисбаланс и изразяващи се в измамни видения, които често били насочени към любимия доктор или свещеник. Тази пълна и абсолютна увереност, че те са любими за някого и ще се женят, бе обяснена посредством най-загадъчни симптоми и все пак по съвсем смислен начин.

За самия мен най-объркващите черти в поведението на госпожица Гревил бяха разумните действия, с които тя даваше израз на своята заблуда. Подготовката ѝ за „сватбата“ бе съвсем естествена и добре премислена. Допълненията, които правеше към гардероба си, не така пищни както преди, излъчваха строгост, която — както тя информира майка ми — подходдала на духовническото положение на бъдещия ѝ съпруг. Направените от нея скици за смяната на интериора в свещеническата къща не можеха да бъдат подобрили с нищо, а платовете, които тя вече бе купила за нови завеси, бяха всичките в спокойни, приятни десени. Нейните ангажименти във всяко направление бяха безкрайни и тя сякаш непрекъснато се намираше в движение — отиваща до града или връщаща се оттам — а когато намираше време да седне, тя се захващаше да шие или започваше да прави и реже кройки с похвално усърдие.

Но най-объркващ от всичко бе маниерът, с който тя приемаше всеки опит да бъде разубедена. Първоначално мама бе ненастойчива, тактична и дискретна в своя подход, но след като времето минаваше и всичките ѝ усилия се проваляха, тя започна да ѝ говори с най-силни изрази и без прикритие да използва убедителни аргументи, които никой не можеше да отхвърли. Госпожица Гревил ги отхвърли. Тя изслушваше казаното със своята спокойна, уверена усмивка, почти развеселена от напрегнатото държание на майка ми, след което с отмятане на глава заявяваше с абсолютно неопровержима логика:

— Ти не разбираш, Грейс. Има си причини за всичко. Аз знам.

Тези две последни думи на пълна убеденост в собствените знания бяха непревземаеми за простия разум. Мама не знаеше вече какво да прави. От кого можеше да потърси съвет? Онези личности от „Света Ана“, запознати с предишните слабости на госпожица Гревил, не проявяваха желание да приемат на сериозно тревогите на майка ми и я съветваха да не предприема нищо, мотивирайки се, че тези нови проявления щели да минат от само себе си. Във всеки случай, поради положението им в училището, беше очевидно, че те нямаха желание да бъдат въввлечени в тази работа. Кемпбъл, с която майка ми се опитваше да се съвещава, също не искаше да помогне. Тази глуха мълчалива жена още от самото начало бе изразила възмущението си от нашето присъствие в къщата. Тя считаше, че има приоритетни права над своята работодателка и не искаше да разкрие или не знаеше адреса на

брата на госпожица Гревил в Кения, когато мама предложи да му пише. Трудността, възникваща при всеки опит за проява на действие изглеждаше непреодолима, защото още при първите белези на намеса от наша страна неминуемо щеше да се предизвика скандал в града. Не можеше да се направи нищо друго, освен да се чака. Така се зароди и един период на напрегнато очакване, по време на който майка ми често възкликваше с тон на лошо предчувствие: „Как ли ще свърши това?“.

Трябва да призная, че странността на ситуацията, внушаваща очакването за нови страхотии, предизвикваше ужасяващо вълнение в душата ми, допълнително стимулирано от развиващите се промени в личността и външния вид на госпожица Гревил. Нейните прояви на безпрецедентно откровение ме стряскаха и притесняваха. Гърдите и ханшът ѝ бяха напълнели и сега тя имаше съвсем различна стойка — с раздалечени крака, като това, което приемах за стомаха ѝ, но бе несъмнено нейният таз, стърчеше, силно изнесено напред. И все пак чудатото очарование на тези нейни трансформации се притъпяваше от настойчивата натрапчивост на една изключително потискаща ме мисъл. Ако госпожица Гревил не се върнеше към предишното си състояние и ако положението ѝ продължаваше да се влошава, как тогава щеше да изпълни обещанието си да ме изпрати в училище? И какво щеше да стане с моите главозамайващи стремежи? Те никога нямаше да се осъществят. Никога. Сърцето ми подскочи пред тази ужасяваща перспектива. Щях да бъда загубен.

Така че можете да си представите колко притеснено изучавах госпожица Гревил в случаите, когато бяхме заедно. Те доста бяха намалели, тъй като през вечерите майка ми ме държеше близо до себе си. Но въпреки всичко липсата на подходящи случаи не възпираше надеждите и страховете ми, нито настроението ми, да се издигат и падат като барометър. По принцип бях настроен оптимистично. „Това не може да продължава вечно — казвах си, — трябва да ѝ мине. Нищо няма да се промени и ако издържим още пет-шест месеца, нещата ще се оправят.“ Уви, само заблуждавах себе си. Вече се проявяваха и други фактори — непредвидени явления, които аз дори не бях забелязал. Всичките ми мисли и усилия бяха насочени към госпожица Гревил. Бях забравил напълно за господин Лесли.

Беше влажен неделен следобед и мама четеше вестник „Ардфилън Хералд“, който винаги се появяваше у нас в края на

седмицата. Изведнъж тя се сепна и възкликна:

— Милостиви боже!

Беше сменила цвета си, но въпреки това не остави вестника, а продължи да чете почти отчаяна. След това той се изплъзна от ръцете ѝ и тя се опусна назад в стола си, вторачила немиждащ поглед в мен. Това можеше да означава само беда. По тила ми вече бяха започнали да лазят мравки, когато зададох познатия въпрос:

— Какво има, мамо?

Тя не отговори — очевидно не можа да ме открие в отдалечения обсег на полезрението си. Устните ѝ се движеха, но не изричайки молитва, както ми подсказа опитът, а просто тихо говореше сама на себе си. Тъкмо се канех да повторя въпроса си по-настойчиво, когато — сякаш преминали звуковата бариера — от устата ѝ се откъснаха следните думи:

— Тя няма как да не го види... или чуе.

— Мамо — трябваше да раздрусам ръката ѝ. — Какво е станало?

Наложи ѝ се да ме открие, преди да ми отговори.

— Господин Лесли ще се жени. — За момент тя замълча. — На петнайсети, следващия месец.

Сякаш неспособна да продължи по-нататък, тя ми подаде вестника. Един параграф от колоната за обществени и лични вести бе озаглавен: „Жени се известен пастор“. А под него, с по-малки букви следваше: „Съобщава се за брачното тържество между господин Х. А. Лесли и госпожица Джорджина Дъглас“. Продължавайки да чета, не след дълго открих, че тази госпожица Джорджина не беше никоя друга, а сестрата на подавача на фалцирани топки — моя неотдавнашен познат от крикета, в чиито разговори онази парна яхта с двоен комин свидетелстваше убедително за богатството на баща му. Набързо прегледах и останалата част от параграфа: „дълготрайно приятелство... внезапното решение от страна на щастливата двойка... радушно посрещнато от многобройните им познати и доброжелатели...“.

— Но това е чудесно! — извиках аз. — Така се урежда всичко.

Майка ми ме погледна мълчаливо.

— Не разбираш ли, мамо? Когато госпожица Гревил види, че той ще се жени за друга, тя ще разбере, че този мъж не може да се ожени за нея.

— И това ще ѝ бъде от голяма полза, горкото създание.

Бледата, тъжна усмивка на мама ме обърка.

— Искаш да кажеш, че тя няма...

— Не искам да казвам нищо — рече твърдо мама, подсказвайки ми, че разговорът трябва да приключи. — И не искам да слизаш при нея за известно време. Не и докато не видим как ще се развият нещата.

През цялата вечер аз и мама бяхме много тихи. Къщата също бе забулена в мълчание. На другата сутрин отидохме на литургията в десет часа. Понякога в неделните дни получавахме покана от госпожица Гревил да обядваме заедно с нея. Днес, след като се върнахме от църквата, нямаше никаква покана и госпожица Гревил не беше ходила в „Свети Джуд“.

Къщата продължаваше да мълчи. Забравих какво бе направила мама за обяд. Този път със сигурност не забелязах какво съм ял. След това мама полегна за един час, а аз написах домашното си за деня. В четири часа направих чая. Не се чувствахме толкова очаровани от безконечната тишина и дори си говорехме почти шепнейки. Отнесох чашите от чая в умивалника и ги измий и подсуших. Докато правех това, от време на време поглеждах към майка си. Усещах я, че е страшно напрегната — непрекъснато вървеше нагоре-надолу по малкия ни коридор, стъпвайки леко с домашните си чехли и ослушвайки се през цялото време с наведена на една страна глава.

Вече се стъмваше и отново бе започнало да вали. Ненадейно, точно когато се канех да запаля газената лампа, на вратата се почука.

Мама видимо се стресна. Погледнах към нея обезпокоено и направих въпросителен жест.

— Да отворя ли?

Тя поклати глава и приближавайки се до вратата, рязко я отвори.

На прага, като внезапно изникнало привидение, стоеше Кемпбъл. Нейната слаба, тъмна, ъгловата фигура стоеше злокобно изправена в здрача. Но изражението ѝ бе така безчувствено и невъзмутимо, както винаги. Ръцете ѝ стояха сгънати отпред, върху колосаната ѝ престилка.

— Мадам би искала да ви види — каза сухо тя.

— Добре — отговори бавно мама. — Ще дойда.

— Мадам би искала да види и двама ви — рече Кемпбъл по същия начин, както преди малко.

Настъпи кратка пауза.

— Не мисля, че... — започна мама, обръщайки се към мен.

— Няма нищо, мамо — прекъснах я. — Ще дойда с теб.

В тази декларация нямаше капка героизъм. Сърцето ми туптеше забързано, а коленете ми леко трепереха, но аз не исках да изпусна нещо. Всъщност усещах, че госпожица Гревил, намираща се в дълбока житейска криза, би могла да се почувства подтикната да направи жизненоважна декларация във връзка с моето бъдеще.

Майка ми се поколеба. Усетих я, че искаше да разпита Кемпбъл, за да изкопчи някаква информация за настоящето състояние на нещата, но прислужницата не беше човек, който можеше да бъде питан за нещо. Дори вече бе започнала да отстъпва назад. Последвахме я. Тя се спря пред спалнята на госпожица Гревил и — винаги коректна — отвори вратата за нас.

Стаята беше голяма, с двоен прозорец, водещ към предната тераса, но сега ленено копринените завеси бяха спуснати и газовите лампи запалени. Никога досега не бях влизал в тази стая и при други обстоятелства щях да проявя любопитство към мебелировката, ако вниманието ми не бе моментално приковано от госпожица Гревил. Тя седеше до една дълга ниска масичка, ненапълно облечена, загърната с хавлия за къпане и така усърдно пишеше нещо, че когато влязохме, не погледна към нас. Очевидно бе написала четири писма — инстинктивно преброих четирите плика с марки, които лежаха на масата — и сега работеше върху петото. Изглеждаше спокойна, дори напълно уравновесена и макар че косата ѝ бе леко разрошена, нормалността на външния ѝ вид ми даде моментен импулс на успокоение.

— Това е! — възкликна тя накрая, оставяйки писалката на масичката. — Моля да ме извините, че ви накарах да чакате.

Тя сгъна писмото, пъхна го в един плик, след което го запечата, адресира и му залепи марка. Събирайки всичките писма заедно, тя направи от тях прилежна купчинка пред себе си, седна изправена и уверена.

— Е, Грейс — отбеляза меко. — Предполагам, че си видяла забележката в „Хералд“.

Нямаше никакъв смисъл да се отрича и мама направи точно това. Видях я как се отпусна облекчено, успокоена от разумното поведение на госпожица Гревил. Нямаше и следа от ярост, истерия или припадък.

— Първоначално мислех да го игнорирам — продължи госпожица Гревил, — тъй като в най-добрия случай това е една глупава измишльотина. Но премисляйки въпроса по-сериозно, реших, че е необходимо да се вземат мерки.

Майка ми отново се напрегна.

— Ти естествено разбираш, че той, горкият човечец, не е замесен в това. Цялата скандална история е интрига, провокирана от онази жена с мълчаливото съгласие на издателя на „Хералд“ и по всяка вероятност също и от кмета на града.

Отхвърляйки с рязко движение на ръката опита на мама да протестира, тя продължи така сдържано, както преди малко, но с нова нотка на тежест.

— Затова аз написах тези писма... които ти, Керъл, ще бъдеш така учтив да пуснеш вместо мен. — Тя ги протегна напред и аз видях как ги приемам. — Едното е до господин Лесли, второто — до неговия епископ, третото — до издателя на „Хералд“ и четвъртото — до градския управник. Последното писмо е до онази жена. — Тя замълча и погледна знаменателно към тоалетната си масичка; рапирите бяха донесени от долния етаж и предпазителите на върховете им бяха свалени. — Така е, Грейс. Предизвиквам я на дуел.

— О, не — изплака майка ми. — Ти не трябва да правиш това.

— Дори и да не трябва, ще го направя. — Госпожица Гревил се усмихна и по пустия ѝ поглед, по неговата абсолютна празнота разбрах, че това бе усмивка на една напълно умопобъркана жена, дори преди да бе добавила: — Естествено, скъпа Грейс, разчитам на теб да ми станеш секундант.

Не знам как излязохме от тази стая. В момента, в който се измъкнахме отвътре, мама отиде при телефона и позвъни на доктор Юин. Той пристигна след около половин час. Междувременно, завладян от настроението на безутешна мъка и душевно опустошение, чувствайки се като идиот, аз се оттеглих в моята дупка в кухненската ниша. Не мръднах оттам по време на докторската визита и се показах едва когато чух шума от неговото заминаване. Поглеждайки надолу от перилата на стълбището към вестибюла под мен, го чух как казва на майка ми:

— Тя трябва да бъде удостоверена и преместена незабавно.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

Три месеца по-късно, седнал срещу майка ми във влака за Уинтън, тайно я изследвах, опитвайки се да разчета лицето ѝ. Това, което видях, ме накара да трепна вътрешно. Чувствах, че тези отчаяни мерки се правят за нашето по-добро бъдеще. Няколко пъти — с надежда да разкрия тайните, скрити зад челото ѝ — направих усилия да я въвека в разговор, и в момента опитвах отново, използвайки като предлог посещението, което правехме сега в приюта за душевноболни в Касълтън.

— Мислиш ли, че госпожица Гревил ще е по-добре?

— Надявам се, скъпи. Скоро ще разберем — отговори тя и отново потъна в мълчание.

Победен, аз се обърнах и се загледах през прозореца, сляп за бързо пробягващите пред погледа ми картини на речните корабостроителници, виждайки вместо тях последователността от събития, които в последния момент ни бяха помогнали да изпълим нагоре по ръба на бездната.

Скоро след преместването на госпожица Гревил пристигна брат ѝ — висок, слаб и загорял, със заповеднически маниери и невероятно коректен вид. Той моментално се зае с отговорностите и след като посети сестра си и разговаря няколко пъти с нейните доктори, приключи въпроса с договора за мезонета и се разпреди мебелировката да бъде прибрана на склад. Към майка ми се държеше първо учтиво, след това сдържано учтиво и накрая просто сдържано. Източникът му за информация бе Кемпбъл и той разчиташе на нея като на стара семейна прислужница, а ние никога не ѝ се бяхме харесвали. Бяхме приели да живеем там единствено заради поканата на госпожица Гревил и мама, дори и в най-тежките мигове, никога не бе пропускала да си плаща наема. Въпреки това ни накараха да се почувстваме като натрапници. Накрая, точно преди три седмици, пристигна специално адвокатско писмо, информиращо ни кратко, че разполагаме с един месец, в който трябва да опразним апартамента.

В действителност, след като госпожица Гревил я нямаше, и след като по-голямата част от къщата бе опразнена, в апартамент № 7 нямаше повече нещо, което да ни задържа. Но щом като предупредителният срок започна да тече, чувството за несигурност за нашето бъдеще се усили. Държейки се обезпокоително мълчаливо, мама започна да проявява необичайна активност — но не в агенцията, където работата ѝ, изглежда, почти бе преустановена, а в някаква нова, неизвестна насока. Никога досега не я бях виждал да пише толкова много писма: до чичо Саймън в Испания, до нейния брат Стивън, който бе назначен на държавна служба в Лондон, до чичо Лио в Уинтън, както и до други хора, за които никога не бях чувал, по разни далечни места като Ливърпул, Нотингам, Кардиф. Внезапната тъмнина, от влизането на влака с тътен в един нисък тунел, ни извести за приближаването на главната гара. След няколко минути вече си пробивахме път, излизайки от перона, откъдето попаднахме в самия център — на улица „Юниън“, и оттам на жълтия трамвай.

Пътуването до Касълтън беше дълго и бавно. През онези дни макар трамваите да кръстосваха надлъж и шир града и околностите му, скоростта им не бе особено шеметна. Но денят бе слънчев и след като излязохме от мрачната атмосфера на Уинтън и разпръснатите наоколо предградия, се потопихме сред приятната провинциална околност отвъд, където настроението ми — винаги откликващо на просторната зеленина — значително се подобри. Все още недокоснато от технократския век, Касълтън бе едно китно малко селце. При входа на приюта, където кондукторът на трамвая ни изчака да слезем, две масивни врати с орнаменти стояха в съседство с двойка портиерски къщички, долепени до високата каменна ограда. Изпитах странно възмущение, смесено чувство на очакване и страх, когато дръпнах дръжката от ковано желязо на голямата подрънкваща камбана.

Майка ми имаше пропуск, който показва на портиера, и след подробното му преглеждане той отиде до стенния телефон, завъртя една малка дръжчица и започна да говори.

— Много трудно се влиза вътре, мамо — прошепнах аз.

— А още по-трудно се излиза — отговори мрачно тя.

По едно време портиерът се върна, усмихна се и кимна. Вратите бяха отворени.

Влязохме и тръгнахме нагоре по широката, покрита с пясък алея, която лъкатушеше покрай високи букови дървета и достигаше чак до извисяващата се голяма къща на върха на хълма. От устата ми излезе сподавено възклицание на учудване пред невероятната красота на имението. От едната му страна се виждаше голяма овощна градина от ябълкови и крушови дървета, покрити целите в цвят, сред които се забелязваше умален макет на селска ферма с хамбари и плевни, а от другата погледът се плъзгаше по леко наклонения, просторен, осеян с кестенови дървета парк, който отстъпваше в далечината на една по-скромна градина, разположена пред самата къща. Минахме покрай поляна за крикет, покрай редица от тенискортове, покрай беседка с дървени решетки, заобиколена от двоен цветен бордюр с разцъфнали розови лалета. В цялата околност не се виждаше нищо, което да натъжи окото, докато изведнъж не забелязах на хоризонта дълга мрачна процесия от тежко движещи се фигури — някои гротескно приведени напред, други жестикулиращи, всички правещи бавно упражнения — наподобяващи верига от затворници, с по една сестра отпред и отзад.

На главния вход ни очакваше някаква сестра с тъмносиня престилка. Използвайки ключ, закачен на колана ѝ с верижка, със сръчността на привикнал към работата си човек, тя ни преведе през поредица от врати. Всички те бяха без дръжки. Продължихме по един широк, застлан с дебел килим коридор, украсен с мебели със златни орнаменти и снабден на определени интервали с още масивни врати, заключени до една. Стигнахме до малко преддверие, където тя спря, и гледайки към мен без особен ентузиазъм, заприказва на майка ми с приглушен тон, която след това се обърна към мен:

— Сестрата мисли, че ще е по-добре да изчакаш тук, Лорънс.

Въпреки че имах желание да видя госпожица Гревил или поне истинската госпожица Гревил, възвърнала предишното си състояние, не съжалих, че бях оставен там. Това придвижване през многобройни врати, заключващи се след нас и оставили ни откъснати от ведрия свят навън; особените звуци — мънкания и тътрения — приглушени от масивните тежки врати; атмосферата на прикрита болезненост, долавяща се от вида на клозета; черните, украсени със спираловидни елементи мебели на приемната, в която сега се намирах — в стил Бул^[1], разновидност, каквато никога досега не бях виждал. Всичко това

се бе съюзило тайно срещу мен и предизвикваше тръпки по гръбнака ми — усещане, подсилено от внезапно чулия се и моментално потиснат писък, накарал ме да подскоча от тапицирания с плюш вретеновиден стол, в който се бях настанил внимателно.

Измина доста време, докато се върне мама. Накрая тя се появи. В този миг през отворената врата видях бързо пробягалата картина на един тесен коридор, водещ до друга стая, чиято врата точно се затваряше от сестрата — и там, появило се в тясната междина, се мерна странно, отпуснато лице, с остригана до кожа коса, което ме изгледа с вторачения си празен поглед, срещайки моя за едно ужасяващо мигновение, без каквато и да била сянка на разпознаване. Ужасът от това непознато, нечовешко лице все още държеше сковано съзнанието ми, когато майка ми ме хвана за ръката. Не можех да отроня нито дума. Знаех, че току-що бях видял моята добра приятелка госпожица Гревил и че не бих искал да я видя отново.

Отвън майка ми пое дълбоко дъх сред свежия пролетен въздух, поблагодари на сестрата, каза й довиждане и тръгна надолу по алеята, държейки все още ръката ми. Когато стигнахме до беседката, тя предложи:

— Хайде да поседнем тук, Лори. Само за малко.

Влязохме вътре. И все пак знаех, че трябва да попитам.

— Как е тя, мамо?

— Зле, безнадеждно зле.

— А какво правеше?

— Пише петиции по цял ден. Петиции, които никой никога няма да види. Също пише и писма, които никога няма да бъдат изпратени. — След кратка пауза добави, сякаш говорейки на себе си: — Поне сега знам какво ни е положението.

Подпря глава на ръката си и продължи да седи мълчаливо.

Гледах я притеснено.

— Ако стоим тук прекалено дълго, може и да не излезем, мамо.

Тя ме погледна и се засмя. Бях слисан. Изражението й се бе променило напълно — една трансформация, която сякаш бе стопила вечно спохождащото я напрежение, безпокойството и нерешителността не само от днес, но и от всичките изминали досега проблематични седмици. Тя се изправи и за моя още по-голяма изненада, защото знаех колко зле бяхме материално — заяви бодро:

— Да вървим, скъпи, и да се почерпим с по един истински цейлонски чай.

Оттатък вратите, в селцето Касълтън, имаше великолепна чайна, разположена над местната хлебарница. Тук мама поръча чай и всичко останало, което обичах толкова много — горещи препечени филийки с масло, пресни варени яйца, меки пшеничени кифли, мед и чиния с няколко парчета сметанова торта. Докато отпиваше от горещия чай, тя непрекъснато ме подканяше да ям, така че с многократни подсещания изядох цялата сметанова торта. Майка ми продължаваше да ме гледа със застиналата на лицето си усмивка, докато в един момент се огледа наоколо, за да се убеди, че все още бяхме сами в заведението, и ми каза сериозно:

— Лорънс, майка ти фалира.

Настъпи пауза, която ме накара да се почувствам крайно неудобно. Въпреки казаното, в гласа ѝ не се долавяше никаква мъка, а само твърдост, прозвучала почти предизвикателно с последвалите думи:

— С агенцията е свършено. Беше една чудесна идея на баща ти, но сега вече я няма. Сбърках, че не я продадох и не реализирах някаква печалба от нея, както предложи чичо ти Лио. — Тя замълча, за да отпие от чая си и през съзнанието ми пробяга една бърза картина как мама и аз пеем на някоя влажна улица в Уинтън, за да изкараме нещо за вечеря. — Няма да те отегчавам с моите проблеми през изминалите години. Винаги съм се опитвала да ги държа настрана от теб. Макар че ти сигурно си ги усещал. Тази работа не беше за жена или поне не за мен. Съчувствието не може да продължава вечно. И то никога не е привилегия за дадена работа. Така че единственото, което мога да ти кажа и което трябва да кажа, защото ти вече си голямо момче, е, че не ни е останало нищо, освен нашите мебели, за които ми предлагат четирийсет лири.

Може би разточителното угощение ми бе вдъхнало кураж, за да понеса този неочакван шок. Вероятно затова майка ми ме бе подсилила така. Не усещах нищо друго, освен странна празнота, от която неволно изникна единствено възможния въпрос:

— И какво ще правим сега?

— Ти отиваш при чичо си Лио, а аз отивам в Уелс.

Тази вест, оказала се твърде непонятна за мен, бе нещо много лошо. Сигурно изражението ми трябва да е предупредило майка ми. Тя се приведе напред, прокара нежно пръсти по бузата ми и започна убеждаващо, не драматизиращо да ми обяснява колко особена била нашата ситуация и как, след като премислила всеки възможен вариант, това бил единственият начин, по който можела да разреши проблема ни. Трябвало да напусна училище, поне за момента. Чичо Лио бил обещал да ме вземе и научи на неговия занаят, така че, ако станело най-лошото, да имам с какво да се препитавам. Нейното положение било още по-тежко. Тя не притежавала абсолютно никаква квалификация за работа. Единственото, от което разбирала, било музиката, но дори за това нямала учителска диплома, а и вече никога не можела да получи. Въпреки това, пишейки от Испания, чичо Саймън успял да издейства за нея едно място като учител по музика в манастира „Света Моника“ — девическо училище в Монмътшиър. А през следващите дванайсет месеца, в свободното си време щяла да посещава специални лекции в Кардиф. Щяла да изкара интензивен курс и да държи изпит, за да стане социален здравен служител. Четири от тези новооткрити длъжности за жени щели да бъдат разкрити в Уинтън, посредством влиянието на някакъв приятел на брат ѝ Стивън върху градския съвет и на нея ѝ било обещана една от тях, ако през тази година преминела подготовката си и получила документ за правоспособност. Тогава тя щяла да има редовна държавна заплата и да се чувства сигурна на това място, което щяло да ѝ подхожда много добре. И тогава сме щели да бъдем отново заедно и ако не съм искал да остана при Лио, тя можела да ме изпрати да подновя обучението си, за да съм можел след време да издържа изпитите за стипендия в университета.

Приключвайки с тези окуражаващи слова, майка ми ме погледна умолително, докато аз се опитвах да се възстановя достатъчно, за да мога да схвана всички усложнения от това зашеметяващо предложение. То не ми хареса. И все пак, въпреки цялата обърканост в главата ми, ме можех да не видя колко страдания и усилия ѝ бе коствало, понасяйки всякакви грубости, да успее да сглоби този план като последен осъществим вариант.

Този факт частично смекчи възмущението ми, когато казах:

— А защо и аз да не дойда с теб в Уелс?

— Това не е възможно, скъпи. — Мама пресилено се засмя. — Не и в манастир. Ти ще си по-добре при Лио.

Вариантът да съм при Лио и да се занимавам с действителна търговия вече бе ме заинтригувал вътрешно, но вместо да си призная това, аз казах:

— Чичо Лио е странна птица, мамо.

— Да, може би е малко особен в известен смисъл, но съм склонна да му вярвам дори само заради това, че не обещава да направи чудеса за нас.

— А чичо Бърнард няма ли да ни помогне?

— Никога — отвърна кратко мамо. — Никога не бих го и молила.

Тя беше права. Изпълнен с най-добри намерения и със сълзи на очи, Бърнард щеше да ни обещае чудеса и да забрави напълно за нас още на следващия ден.

Последва тишина, сред която започнах да разучавам нашето затруднено положение, търсейки някаква спасителна вратичка, през която да можем да се измъкнем.

— Мамо — казах колебливо най-сетне, защото това бе забранена тема, макар че бях решил да пробвам и нея, — а няма ли да ти е възможно... искам да кажа, нали получи едно дълго писмо от Стивън миналата седмица... не можем ли да отидем при твоите родители, при твоето семейство...?

Прекъснах изречението си, виждайки внезапно избилата червенина върху лицето на майка ми, която изчезна също толкова внезапно, оставяйки я по-бледа от всякога.

— Да, Лорънс, имаше възможност да се върна... но при условия, които никога не бих приела.

Изгарях от любопитство да науча какви бяха тези условия, но не посмях да попитам. Вместо това в главата ми нахлуха твърде потискащите мисли за нашата скорошна раздяла, което ме накара да задам въпроса:

— А кога ще стане всичко това?

Тя пое въздух и каза с бодро настроение:

— Не и преди да си направим една хубава, весела почивка заедно.

Зяпнах я с неразбиращ поглед. Нима сполетялото ни нещастие я бе лишило от разум? Но тя се усмихваше насреща ми със същото

предизвикателно, почти безразсъдно изражение, абсолютно безгрижна, сякаш от раменете ѝ бе паднал голям, непосилен товар.

— Да, Лори, правилно си ме разбрал. Ще отидем до шотландските планини. И двамата заслужаваме тази почивка и се нуждаем от нея. Приех предложението за мебелите и възнамерявам да похарчим тези пари до последното пени само за наше удоволствие. След това ще се чувстваме отпочинали и готови за всичко.

Преди да бях успял да кажа нещо, тя взе малкото звънче от масата и повика сервитьорката, звънейки като обезумяла.

[1] Инкрустирани в мебелировката сложни декорации, направени от черупка на костенурка, слонова кост и разноцветни метали. Името идва от Андре С. Бул (1642 — 1732). — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

На излизане от железопътната гара видяхме, не форт Уилям лежеше под гъста мъгла, която забулваше Бен Невис и капеше от плочите на покривите в града. Оглеждайки се наоколо, докато майка ми се уговаряше с един носач да достави следобед багажа ни с ръчната си количка, който знае защо се натъжих от някакво странно предчувствие, че този планински курорт вещае нещо лошо за мен.

Пансионът, който си бяхме избрали, се казваше Ардсхил. Кацнала по средата на хълма, това бе малка квадратна, изградена от червен камък къщурка, разположена зад едно причудливо дърво араукария^[1] сред спретната градинка, граничеща с езерото. Майка ми бе избрала точно нея, защото я държаха две неомъжени сестри, които рекламираха достойнствата ѝ, както и собствения си благороднически произход само с една многозначителна дума — възискателност. И действително преценката на майка ми изглеждаше оправдана от вида на нашите стаи, за които — макар да бяха малки и на последния етаж — тя се произнесе, че били образцово изрядни. Майка ми тъкмо бе приключила с проверката си, започнала със спалното бельо и завършила с водата в каната, когато се разнесе звънът на гонга за обяд.

Слязохме долу. В уютно тапицирана с поизносен червен плюш стая с еркерна прозорци около дълга махагонова маса бяха насядали не повече от десетина души. Начело на масата седеше висока ъгловата жена, облечена в черно. Тя стана да ни поздрави, като същевременно ни обясни, че е госпожица Кинкейд, след което ни представи на другите гости и на сестра си, госпожица Ейли Кинкейд, седнала в другия край на масата. Настанявайки се отново на мястото си, тя сведе глава, изрече набожно благодарствените слова и започна да реже плешката. Скоро установих, че това бе стандартна процедура, докато в далечния край госпожица Ейли разпреди зеленчуците, а малко по-късно и десерта от грис и сушени сини сливи.

Макар и обикновена, храната беше вкусна и топла — едно радушно прието откритие, подкрепено и от бързо разменения поглед с

майка ми. Вече харесвах по-малката и по-деликатна госпожица Ейли и въпреки че се отнасях доста резервирано към госпожица Кинкейд — изглежда, напълно неоправдано предубеждение — не виждах нищо притеснително в другите гости. Всички те бяха благовъзпитани шотландци, хора на средна възраст или малко по-големи и с изключение на двама, останалите бяха жени. Единият от мъжете, седнал до мен от дясната ми страна, беше нисък, дебел и червендалест, към когото чух да се обръщат с името Бейли Никъл. Той носеше закачена на ревера си изкуствена муха за лов на съомга. А на мястото в съседство с госпожица Кинкейд прелетя безшумно в меките си пантофи един дребен, подобен на дух старец с бяла коса. По време на яденето той остана напълно мълчалив, забил поглед в чинията си и изпитващ големи трудности с контрола на изкуствените си зъби. Беше ми необходимо известно време, за да открия, че това бе бащата на госпожиците Кинкейд, който се оказа и глух като пън, но за момента бях склонен да го приемам за някакво природно явление.

Друг любопитен факт, привлякъл вниманието ми, беше порцелановото прасенце с процеп отгоре, поставено в центъра на масата.

— Чудиш се за нашето мъничко прасенце ли? — попита ме госпожица Ейли, усмихвайки ми се. — Нали разбираш, ние желаем всеки да бъде обслужен вежливо, докато ястията са още топли. А това означава точност. Затова правилото е: ако някой закъснее, то трябва да пусне едно петаче в прасенцето. Разбира се, това се прави с благородни намерения — за нашата медицинска аптечка в пансиона.

Погледнах оттатък масата към един празен стол.

— Този човек ще трябва да си плаща.

— О, не — изсмя се тя. — Това е мястото на господин Сомън. Той отиде до Балатър днес. На планинските игри.

— Никога не съм виждала друг човек, така запален по тези игри, както господин Сомън — подхвана разговора една солидна дама от другата страна на масата. — Имам предвид за англичанин. Душата си дава за „каретата“^[2].

— Надявам се, че прекарва добре в Балатър — присъедини се и госпожица Ейли. — С такова нетърпение очакваше да гледа танца рил.

— А беше ли си сложил шотландското наметало, когато тръгна тази сутрин?

— Да, разбира се. И изглеждаше невероятно изискан с него. — Госпожица Ейли въздъхна. — Толкова приятен джентълмен. Какви маниери!

— О, да, човек не вижда често такива хора. А да не говорим, че е сърцето и душата на нашата малка компания.

В този момент моят съсед Бейли прочисти шумно гърлото си, като че ли нещо не вървеше както трябва, и смени темата. Несъмнено той бе видял изпълнения ми с копнеж поглед към изкуствената стръв, защото се обърна рязко към мен и ме попита дали обичам риболова. Каза, че идвал тук всяка година, за да лови съомга в Спийн, а след като обеща да ми покаже и един вир, където мога да улова кафява пъстърва, настроението ми значително се подобри. Кимнах към мама, показвайки ѝ, че в крайна сметка форт Уилям не беше чак толкова лошо място. Разбира се, можехме да отидем заедно на онзи вир и докато аз щях да ловя риба, тя можеше да си плете и да ме гледа. Повече въобще не се сетих за отсъстващия господин Сомън или ако го бях направил, то предположих малко неясно, но все пак оптимистично, че и той също — след като бе такъв изискан мъж — щеше да допринесе за приятното прекарване на почивката ни.

В пет часа същата вечер, докато другите приключваха с чая си, аз бях излязъл пред външната врата, за да разплетя кордата, която новият ми приятел рибар ми бе дал, но вече бях успял да оплета, когато пред портала спря открит файтон. От него енергично изскочи един мъж, плати на файтонджията с думите „Това е за теб, приятелче“ и с пъргава походка се изкачи по стъпалата към мен. Имаше стегната, средно висока фигура, бледа, лъскава кожа, големи тъмни очи и тесни черни мустаци, които се засукваха тънко и елегантно, подобно на допълнителни вежди, покрай горната му устна. Беше облечен със спортен кариран костюм, на главата си имаше екстравагантна шотландска барета, чиито панделки се спускаха по едното му рамо, а върху другото висеше късо карирано наметало, закачено със сребърна кама, която бе украсена с голям жълт кварц.

— О-хо-хо, мой малки приятелю — поздрави ме весело той. — Новопристигнал ли си?

— Да, сър.

— С родителите си?

— С майка ми, сър.

— А папа е останал да върти колелото на индустрията?

— Моят баща е мъртъв, сър.

— О, съжалявам, стари приятелю. — Той моментално се почувства гузен. — Страшно съжалявам за тая глупост, дето я изтърсих. Нямах представа. Съвсем никаква. Ела да прием по един чай.

Казах му, че вече съм изпил чая си.

— Тогава ела да изядеш още едно парче кекс. Ще се справиш, нали? Хайде. Запълни тази ненаситна дупка.

Поставил приятелски ръка през рамото ми, той ме въведе в гостната, където, сваляйки баретата си, се поклони елегантно.

— Мили дами, закъснял ли съм прекалено много за чашата с ароматна течност, която ободрява, но не опиянява? Ако е така, просто ми кажете и ще се извиня, ще пусна петаче в прасенцето и ще си отида, ще изчезна или казано с други думи — ще направя всичко необходимо, за да поправа грешката.

След като няколко гласа го успокоиха, че всичко е наред, той пристъпи напред, пое една чаша от госпожица Ейли и удържайки обещанието си, ми подаде с намигване и леко прикрито движение дебело парче кекс от подноса, след което застана до камината.

— Е, дами, предполагам, че сте прекарали добре, че отсъствието на един джентълмен не е накарало нечие сърце да страда и че не проявявате и най-слаб интерес към неговите приключения на игрите, дори като се вземе предвид, че там той е бил сред компанията не на някой друг, а на кралски величия?

— Но, моля ви, господин Сомън, интересува ни, и още как. Хайде, разкажете ни.

Докато ядях кекса с череши, стоях и го зяпах с широко отворени от възхищение очи. Беше тъй непринуден, изискан, така удивително непосредствен при разговора си с всеки и най-вече така пленително красив — с бледата си кожа, с чистите черти на лицето си, с изисканите си малки мустачки и тъмни закачливи очи. След бързото описание на преживелиците му през изминалия ден, възползвайки се от моментната пауза, госпожица Ейли го представи на майка ми. Останах особено поразен от поведението му. Цялата веселост от изражението на лицето му изчезна и изведнъж той стана сериозен, коректен, преизпълнен с уважение. Поклони се отново, размени няколко реплики с майка ми и с дружелюбен поглед, който леко ме

зарадва, ѝ пожела великолепно прекарване в Ардсхил. После, сякаш сетил се за още нещо, той добави:

— След вечеря тук си правим малки музикални вечеринки просто за да се развличаме... ако проявявате интерес към тези неща...?

Майка ми си призна, че обича много музиката.

— Може би... — предположи той, — може би самата вие свирите мъничко... или пеете?

За мое огорчение тя каза, че всъщност би предпочела само да слуша. Толкова силно бе разочарованието ми, че забравил за свенливостта си, възкликнах:

— О, не, сър. Мама свири на пиано изключително добре. Веднъж свири на концерт пред стотици хора. А може също и да пее.

Младият мъж ме погледна с такова одобрение, че аз се изчервих от задоволство. Отмествайки с добре обигран жест погледа си от майка ми, която също се бе изчервила, той заговори тихо:

— Добре казано, стари приятелю. Може би с общи усилия ще съумеем да убедим твоята майка да се посвети на компанията ни. А сега, моля да ме извините, но трябва да ви изоставя заради ваната си. Няма нищо по-хубаво от една вана след ден, прекаран на открито. Оревоар засега. Ще се видим отново.

Майка ми ме сгълча, докато се качвахме по стъпалата.

— Надявам се, че твоят приятел с шотландските карета няма да стане досаден със своите музикални вечеринки. Голям е лигльо, не мислиш ли?

Въпреки това забелязах, че тя облече най-хубавата си рокля — червена, с дантелена яка, която бе изчеткала и изгладила старателно, преди да тръгнем от Ардфилън. Премахната с нея, майка ми изглеждаше изключително красива.

Когато гонгът ни извика за вечеря, господин Сомън бе вече в трапезарията и стоеше в твърде небрежна и дружелюбна поза, кръстосал ръцете си зад гърба. Беше облечен в снежнобяла риза, пристегната с черна папийонка, с добре изгладени черни панталони и поплинено сако на шотландски карета. Помислих си, че изглежда невероятно елегантно, точно както го приеха и всички останали. Сакото, което очевидно бе ново, предизвика приглушени коментари на одобрение. Прилежно намествайки столовете на дамите, той скромно призна, че го е купил в Балатър след игрите.

Имаше само един човек от компанията ни, който изглеждаше недоволен от това общо ласкателство. Започнахме вечерята си с великолепна доматиена супа с нещо като леща в нея — много допаднало ми на вкус. От време на време Бейли Никъл хвърляше по някой язвителен поглед изпод стърчащите си вежди към новата дреха на господин Сомън. Изведнъж той подхвърли:

— Вие, сър, разбира се, знаете, че карето на самото ви е Маккензи.

— Наистина ли, за бога? Радвам се да го чуя.

— А наметалото, което носите, е Макгрегър. Докато шарката на баретата ви е на кралската фамилия Стюарт. Изглежда, че преди да сте си заминали, ще се превърнете в човека, събрал всички кланове на едно място^[3].

— О, желая им щастие на всичките — отвърна ведро Сомън. — Обичам сборовете и от видените от мен шотландски девойки, танцуващи рил на осморки, мога да заявя, че истински харесвам всички кланове.

— И все пак, като изключим факта, че е почти незаконно да носите каре, към което не принадлежите, каква е вашата цел, човече?

— Когато си в Рим, се дръж като приятен стар римлянин. — Сомън се засмя ведро и добродушно, без ни най-малко притеснение. — Това е мотото ми, когато пътешествам. Миналото лято бях в Швейцария. Когато слязох от последната планина, ако ме бяхте видели, нямаше да можете да ме различите от Вилхелм Тел. И беше много вълнуващо.

Бейли продължи да нахалства с любопитството си.

— Вие трябва да имате някакъв сериозен бизнес, щом като можете да пътувате толкова много.

Сомън наклони глава и отговори с внезапно променен сериозен глас:

— Да, сър. Моето семейство са може би най-старите търговци на тютюн в града Лондон. Ние сме производители на цигари, сър. Мога ли да ви покажа нашите продукти?

Той извади една табакера от марокенова кожа и я отвори, показвайки пред погледите ни редица от дълги, плоски, елегантно изглеждащи цигари. Докато табакерата минаваше от ръка на ръка,

видях красиво напечатания в синьо на всяка цигара надпис — „С. Р. Сомън. Специални №1“.

— Мога ли да ви предложа една, сър?

— Не, благодаря — изсумтя Бейли, напълно зашеметен от демонстрацията на солидни позиции. — Имам си лула.

След тази размяна на любезности, в която производителят на цигари явно бе надделял, вечерята продължи с подновена дружелюбност. Когато госпожица Кинкейд ни даде знак, всички станахме и отидохме в гостната или както госпожица Ейли я наричаше — „най-добрата стая“. Завесите бяха спуснати срещу вечерната хладина, а в камината гореше приятен торфен огън, разнасящ ароматни миризми на планински ливади. Докато наоколо се сервираха кафе и масленки, Сомън се приближи до пианото и застанал до клавишите, изсвири „Котешкия марш“ с един пръст.

— Извинете ме за скромната увертюра, дами и господа. Сега сме неизмеримо щастливи да имаме в компанията си една истински добра, първокласна пианистка и с нейното учтиво позволение ще я помоля да открие бала.

Той излезе напред и стъвайки ръка с подканващ жест, каза възторжено сред веселата глъчка от одобрителен смях:

— Мадам, мога ли да имам честта да ви придружа до инструмента?

Трябва да призная, че вече бях започнал да се отегчавам от нашия нов приятел. Неговото внимание към майка ми по време на вечерята бе повече от очевидно и сега тази евтина галантност, изглежда, потвърждаваше най-лошите й опасения. Погледнах съчувствено към нея, но за моя изненада тя не го отряза. Вместо това майка ми стана и се подчини на поканата му без протести, държейки се твърде грациозно въпреки глупашкото му поведение.

Тя изсвири една прелюдия от Шопен, след което продължи устремно и живо с „Danse d'Echarpes“, като завърши изпълнението си сред бурни, продължителни аплодисменти. Видях, че този път и Сомън стоеше като треснат, като че ли съвсем неочаквано се бе оказал сред някаква напълно непозната му природна стихия.

— Виж ти — промълви той с уважение. — Това се нарича класа! — След което, излизайки от унеса си, пое въздух и рече: — Просто върховно. Достойно за Албърт Хол^[4].

— Глупости — засмя се майка ми и допълни, сякаш се опитваше да му се присмее. — Сега е ваш ред. Да ви чуем как пеете. Ако можете. Аз ще ви акомпанирам.

След дълго прехвърляне на разни мелодии бе избрана песента „Русалката“. За мое разочарование гласът му не беше никак лош — лек тенор — и докато пееше, той вложи много драматично чувство в думите:

*И той се стрелна като лъч светлина.
Тъй бързо изчезна натам устремен,
докато не срещна русалка една
в безкрая на страшното синьо море.*

Ефектът върху компанията от тази едновременна, двойна изява на таланти бе толкова очебиен, че за моя неприязън се чуха общи подканвания за нови изпълнения на дуета. Е, сигурно този път мама щеше да откаже, да тегли чертата и да тропне твърдо с крак. Но не — все още със същото живо, предизвикателно настроение, почти — човек би помислил — с наслада, тя вече бе избрала „Моряшката мушама“, чийто първи стих — „Един висок, як моряк бе легнал да умира“ — ме развълнува толкова силно, че очаквайки да чуя продължението, направо приех баладата като моя лична собственост. Те започнаха. Де да можех да си запуша ушите. Ако не друго, поне забих поглед в тавана, без да се присъединявам към продължителните ръкопляскания.

Докато траеше цялото това пеене, приказване, смеене, нарастващото усещане за сприятеляване и най-вече дърдоренето и непрекъснато натрапваните учтивости на този фалшив шотландски келт по някакъв неприятен начин, който не можех точно да си обясня, ме караше да изпитвам непонятна раздразнителност. Реших, че нещата са стигнали достатъчно далеч и трябва да се сложи край на всичко това. Използвайки един от редките моменти на мълчание, аз извиках:

— Мисля да се качвам горе, мамо — представяйки си естествено, че тя ще дойде с мен.

Вместо това все още приведена над пианото със Сомън, застанал до нея, без дори да извърне поглед, мама отговори:

— Да, добре, скъпи. Часът ти за лягане мина. Качвай се. Скоро си идвам и аз.

След като вече се бях изправил на крака, не ми оставаше нищо друго, освен да си тръгна. Майка ми не се върна скоро, а след доста дълго време — много по-късно, отколкото очаквах аз.

Желанието ми да изразя противоречивите си чувства ме бе държало буден. Седнах в леглото.

— В крайна сметка ти се оказа права, мамо. Беше много досадно, нали?

Тя ми се усмихна. Очите ѝ светеха и на бузите ѝ бе избила червенина.

— О, не знам, скъпи. В известен смисъл беше много приятно, а бог ни е свидетел, че напоследък никой от нас не се е чувствал особено приятно.

— Но, мамо, всичко бе така... така евтино и гадно.

— Наистина ли беше толкова зле?

— Той беше такъв, правачът на цигари.

— Е, може би е прекалено натрапчив, скъпи, но мисля, че го прави с добри намерения, затова нека да не сме толкова критични. Нека просто помним, че сме дошли да прекараме единствената си почивка в близките четири години и се опитахме да я оползотворим максимално добре.

Това не бе точно отговорът, който очаквах от майка ми. Обърнах се на една страна и ѝ казах начумерено лека нощ.

На следващата утрин наранените ми чувства вече бяха отминали и след закуска, понесъл въдицата си и кошницата за пикник, аз се отправих заедно с Бейли Никъл към Спиън. Майка ми ни изпрати от портала и обеща да се присъедини към нас след около час. Вирът, който ми показва Бейли, не беше много нагоре по реката. Представляваше едно кафеникаво, скътано между боровете дълбоко езерце, подхранвано от малко, напористо водопадче и набраздено от десетки издатини покрай брега. Виждайки ме настанен до водата, той се изкатери малко по-нагоре срещу течението — на своето си място, като заяви мимоходом, оглеждайки песимистично ясното небе, че денят не бил за риболов.

И аз определено нямах вид на човек с голям късмет. В продължение на два часа успях да хвана само една триинчова^[5] треска,

която, разбира се, внимателно откачих и върнах обратно във водата. Колкото повече не ми вървеше, толкова по-често започнах да се оглеждам с надеждата да се появи мама. Какво, по дяволите, я задържаше? Възможно ли беше моят „Ингъсол“ да греши? Не, според слънцето — застанало точно над главите ни — трябваше да е обяд. Вратът ми бе започнал да се вдървява от непрекъснатото гледане към горската пътека, а бученето на водопадчето ме бе замаяло съвсем. Намотах макарата си, оттеглих се до боровете и изядох моя дял от обяда. От нея все още нямаше и следа. След кратко, моментно колебание изядох ядосано и нейната част. Вече и да дойдеше, не я заслужавах.

Нямайки какво друго да правя, седнах на брега и започнах отново да ловя, но бях толкова потиснат и обезкуражен, че допуснах една змиорка незабелязано да нападне кукичката ми и да унищожи стръвта ми до такава степен, че станала цялата на пихтия, се наложи да я изхвърля, преди да възобновя начинанието си. Малко по-късно, след като по-голямата част от следобеда бе отминала, реших да се откажа.

Бях тръгнал с тежка крачка към края на гората и тъкмо бях стигнал до пътя, водещ нагоре по хълма, когато на хоризонта се появи една приближаваща се фигура. Беше тя.

Моментално прогоних обхваналото ме униние и на лицето ми се появи студено изражение на засегнатост и възмущение. Правейки се, че не съм забелязал бодрото ѝ поздравяване, аз казах обвинително:

— Ти не дойде.

— Съжалявам, скъпи — отвърна тя, усмихвайки ми се, като едва си поемаше дъх от бързане. — Изглежда че планове ни се провалиха.

Макар и да не ѝ показах с нищо, че усилията ѝ са били безплодни и доста закъснели, тя очевидно бе бързала.

— Разбираш ли, имаше уговорена една толкова интересна експедиция до Банави. И някак си ме убедиха да отида.

— Кой те убеди?

— Защо... госпожица Беърд.

Не се ли бе поколебала, преди да ми отговори? Госпожица Беърд бе пълничката жена, която харесваше Сомън.

— Значи вие двете отидохте на експедиция самички?

— Мили, боже, не, скъпи — каза тя, подсказвайки с интонацията си абсурдността на идеята. — Две жени, съвсем самички! Твоят

приятел, господин Сомън, дойде с нас. Всъщност той организира пътуването и се постара всичко да бъде много приятно.

Същата вечер по време на вечерята го изучих с критичен, преценяващ поглед, използвайки маниера на Скот-Хамилтън. Какъв клоун беше само или по-скоро какъв мерзавец — монополизирайки разговора, което, предполагам, би нарекъл със свои думи „да вървят нещата“ и изтъквайки се за щяло и нещяло. И сега също — след като бе нарязала варената шунка, госпожица Кинкейд се бе затруднила с разрязването на едно от билетата и с укорителен поглед към госпожица Ейли бе измърморила, че ножът не е наострен, при което той прояви колосалната си наглост и се намеси. Едва повярвах на очите си, когато това парвеню се приведе напред с едно „Разрешете на мен, мадам“ и взимайки ножа от ръката ѝ, започна да реже птицата. Копнеех от желание да направи някакъв ужасен гаф, който да стовари отгоре му смеха и презрението на всички присъстващи. Надявах се билетът да изхвърчи от дъската за рязане на пода или дори още по-добре! — да подскочи нагоре и да го цапардоса по окото. Но не стана. С неподозирано умение и сръчност, за които не допусках, че са възможни, той го нарязва на парчета, разпределяйки го перфектно на части. Това беше прекалено за мен, а очевидно и за Бейли Никъл също, който продължаваше да мърмори под носа си, гледайки сърдито нашия общ враг. След вечеря приех с радост поканата му да поиграем на дама в стаята за пушене — чувствах, че съм готов на всичко, само да избегна забавленията в гостната.

Бейли не бе предразположен към разговори, но щом поставихме пионките върху дъската, той ме фиксира с поглед и каза:

— Изглеждаш ми сваятно момче, а майка ти ми се вижда, че е една мила малка женица. Ако бях на твоето място, просто щях да ѝ пошушна на ухо някоя друга приказка за онзи лондонски търгаш. Може и да греша, но ако ме питаш, на този не бих му вярвал за нищо.

Неговото предупреждение ме обезпокои. След като минаха още няколко дни, вече нямаше никакво място за съмнение. Този мъж, този англичанин, това „шотландско каре“ Сомън се опитваше — потърсих някаква дума, която да не ме нарани прекалено дълбоко — „да спечели“ майка ми. Въпреки измамната мекост на израза, почувствах как ме облива гореща вълна. Тя се усили още повече при мисълта за ответните реакции на майка ми. Първоначално тя просто изглеждаше

поласкана — напълно естествена реакция, за която бях убедил себе си, че е простима за жена, чийто живот напоследък е бил толкова скучен и тежък. Но с течение на времето майка ми бе започнала да откликва на тези омразни ухажвания и сега в нея — в погледа ѝ, жестовете ѝ, в цялата ѝ същност — се усещаше някаква промяна, която тя не можеше да скрие от мен, нито от другите гости на пансиона — вече ги бях чул да си шепнат. Тя изглеждаше по-млада и по-хубава — с особена привлекателност, която се излъчваше и разцъфваше върху кожата ѝ. От нея струеше нова жизненост, неестествена енергичност, чувство на пълна освободеност, което аз никога досега не бях долавял. А най-лошото от всичко бе промяната в отношението ѝ към мен — тази прекомерна загриженост и демонстративна проява на нежност, която чувствах, че е изкупителна, дори неискрена, след като през по-голямата част от времето, за да се освободи от питащите ми очи, тя непрекъснато ме избягваше или пращаше да ходя за риба, за да може да излиза с него.

В началото на втората седмица, докато си седях при вира на Спийн, реших, че няма да се примиря с това положение. Нямах да позволя да бъда отхвърлен. Изгарящ от възмущение, навих на макаратата забравената корда, от която червеят бе отдавна погълнат, и се отправих към Ардсхил.

Майка ми беше на портала, но като че ли не ме очакваше.

— Имаше ли късмет? — попита с пресилена веселост.

— Не.

— Няма значение, скъпи. Сигурна съм, че ще уловиш нещо, като отидеш да се пробваш и следобед.

Не отговорих. Умът ми бе ангажиран в кроежи. Изядох обяда си с привидно спокойствие. Веднага щом като яденето приключи, аз се извиних, станах и изчезнах. Но не се върнах на реката. Стоях скрит в шубрака в края на градината.

Не ме накараха да ги чакам дълго. Сърцето ми направи едно голямо, допълнително тупване, когато се появиха — Сомън в идиотския си екип на карета, и майка ми — облечена в кафявия си костюм от туид, около врата с един нов, весел шал, който тя със сигурност не си бе купила и следователно трябваше да ѝ го е дал той. Заедно, но все пак дискретно раздалечени, двамата тръгнаха с бавни крачки надолу по хълма към града. Взирайки се между лавровите

клонки, аз им дадох достатъчна преднина, след което минах небрежно, макар пулсът ми да биеше като луд, направо през градината и тръгнах след тях.

Горчивите вълнения от преследването ме караха да се затичам, но знаех, че трябва да остана на безопасно разстояние зад тях. След като повече не можеха да бъдат видени от пансиона, те се бяха приближили един до друг. Достигнаха до града и на един ъгъл свиха по главната улица. Опитвайки се да не бързам, аз продължих да ги следвам. Беше пазарен ден и градът бе пълен с хора. За момент ги изпуснах от погледа си, след което ги видях от другата страна на улицата, застанали пред витрината на някакъв магазин за порцеланови фигурки и други туристически сувенири. Той дърдореше нещо както винаги и сочеше към витрината с убеждаващи жестове, но майка ми поклати леко глава и те отминаха. Натовареният автомобилен поток малко ме забави, но когато пресяхох улицата, ги мярнах с крайчеца на окото си как свиха към пазара — една тясна уличка, водеща към старата част на града.

Забързах и на ъгъла завих след тях. Не се виждаха никъде. Обхванат от безпокойство, аз се засуетих напред-назад по претъпканата със сергии уличка, търсейки навсякъде, подобно на куче, загубило стопанина си. Минаха пет минути, после десет. От тях нямаше ни следа. Нима ги бях загубил? И тогава, точно като излизах откъм далечния край на пазара на павирания площад, който граничеше с езерото, погледът ми бе привлечен от една лодка, плъзгаща се леко по огряната от слънцето водна повърхност само на няколко стотин ярда от брега.

Поех дълбоко дъх. Бях ги намерил и сега можех да ги изчакам. Без да отделям очи от тях, тръгнах бавно по каменния кей, от който се даваха лодките, и застанах зад един от кнехтовете.

Той бе на веслата — от време на време загребваше с тях и оставяше лодката да се носи бавно по водата, докато майки ми бе седнала на кърмата с лице към него. Когато се привеждаше напред, за да направи поредното загребване, непосредствената близост на телата им ме парваше остро. Задушавях се от яростна ревност, призовавайки всички сили на доброто и злото да направят чудо, да накарат това конте, този фалшив шотландски горделивец, този правач на цигари да плъзне неумело веслото и да се прекатури във водата, където, оплетен

в панделките на баретата си и викащ напразно към мен за помощ, щеше да потъне с цялата си префиненост на дъното на езерото, за което знаех, че е невероятно дълбоко.

Най-сетне те слязоха на брега. Инстинктивно се приведох надолу, скрит зад ръба на кея. Сега, въпреки че не можех да виждам, можех да чувам. Долових тъпия удар на лодката във вълнолома, стъпките му по кея, гласа му, докато ѝ помагаше да слезе от лодката.

— Скъпа Грейс, подай ми ръката си.

Думите му ме накараха да трепна.

Чух отекващи стъпки по камъните и реших, че е безопасно да вдигна глава. Сгънах ръце пред тялото си и в тази драматична поза, замръзнал неподвижно като човек, виждащ как го предават, останах загледан в отдалечаващите се фигури.

Когато се върнах в Ардсхил, не показах с нищо, че съм бил ням свидетел на извършеното спрямо мен коварно предателство. Просто продължих да поддържам отношение на стоическа студенина. През цялата вечер се отнасях към майка ми с мълчание и враждебност. Накрая тя бе започнала да ме гледа с укор и след вечеря се опита да ме увещае да отида с нея в гостната под претекст, че щели да организират салонни игри. Игри наистина! Аз отказах, заявявайки, че съм уморен, и се качих горе. Легнах си в леглото, без да заспивам и докато стоях така, моите следобедни страдания изплуваха отново в съзнанието ми под звуците на смесените им гласове, извисяващи се в поредния омразен дует. Бе доста късно, когато тя се прибра и затваряйки очи, аз се престорих на заспал.

Следващата сутрин бе ясна и слънчева. Изгаряща от нетърпение да се сдобрим и с едва забележимо загатване за вина в поведението си, майка ми бе самата веселост и доброта. След закуска тя слезе при мен в градината, където аз вече бях заел стратегическа позиция до вратата.

— Скъпи — усмихна ми се тя предразполагащо. „Ах — помислих си, — усмивката на Юда!“ — Господин Сомън предложи да ни отведе на разходка този следобед надолу по крайбрежието, да видим замъка Оник. Но доколкото знам, ти не би си направил труда да ходиш да разглеждаш природни забележителности.

— Защо не? — попитах аз.

— Ами... толкова си запален риболовец, затова си помислих, че сигурно отново ще предпочетеш да отидеш на твоя вир.

— Като се има предвид, че цялата минала седмица непрекъснато бях на моя вир, без да уловя нищо, не ти ли е минало през ума, че мога да предпочета да отида да разглеждам забележителности? Особено като знам — добавих аз, натъртвайки на думите, — че вероятно ще има много интересни неща за *виждане*.

Тя леко се изчерви и замълча.

— Значи ти... ти наистина би искал да дойдеш?

— Да — отвърнах, без да я поглеждам. — Определено, със сигурност бих искал да дойда.

Файтонът пристигна в два часа. Правачът на цигари — който, докато чакахме на портала, се държеше шеговито с мен в най-добрия си стил на „стари приятелю“, като в думите му се долавяха нотки на притеснение — сега ми подаде ръка, докато се настанявах до файтонджията, преди да заеме мястото си до майка ми отзад. Тръгнахме под напева на бавното ритмично потропване на конски копита. От мястото си не можех да наблюдавам двойката зад гърба ми, но поне бях с тях и се зарекох, че този път няма да могат да ми се изплъзнат. Никога повече майка ми нямаше да има възможността да остане насаме с цялата тази чаровност.

Частично успокоен, аз почти изпитах удоволствие от пътуването. Слънцето грееше, небето бе прозрачно синьо, а от близкия бряг се чуваше шепотът на морските вълни. Беше много приятно да седиш на високо, а и кочияшът бе приятелски настроен и от време на време ми сочеше с камшика си разни интересни места. Само натрапникът да не бе с нас. Неговото нахалничене оскверняваше нашето съществуване.

Не след дълго пристигнахме до селцето в подножието на Оник и спряхме на малкия пристан, където няколко малки, олющени рибарски ладии се полюшваха, завързани за кея. Непосредствено пред нас, кацнал на скалистия бряг, се извисяваше замъкът. Докато аз слизах от мястото си, правачът на цигари помагаше на майка ми.

— Наистина — внезапно възкликна той, гледайки надолу, — какъв прекрасен ден за морско пътешествие!

Две момчета рибари с гумени ботуши и сини фланелки издигаха едно платно.

— Ще ти хареса ли, млади момко, приятелю мой? — каза той, обръщайки се към мен. — Не мислиш ли, че идеята е добра?

Реших, че идеята е превъзходна. Какъв по-добър начин от този да ги държа изкъсо под орловото си око? Кимнах вдървено.

— Хайде, идвай тогава — извика весело той, като се затича надолу и се запrikaзва с момчетата.

Когато го доближих, той енергично ми помогна да се кача, след което, стоящ на кея, и преди да успея да разбера какво се кани да прави — все още несъбрал разсеяните си мисли, той избута лодката навътре, платното улови вятъра и аз започнах да се отдалечавам от пристана, докато майка ми, с възмутителна любовна престореност, извади носната си кърпичка и ми замаха от брега.

Обърнах се разярено към по-голямото от двете момчета.

— Върни ме. Върни ме на кея.

То поклати глава. „Джентълменът го бил наел за час.“ Момчето опъна още платна и лодката рязко се наклони. Изнемощял от ярост и скръб аз се отпуснах на седалката. Вчера те бяха в лодката, а аз на брега. Сега местата ни бяха разменени. Това бе най-коварно предателство. Двамата бяха тръгнали ръка за ръка по скалистия бряг към замъка. Винаги го бях мислил за мерзавец, но сега знаех, че на всичкото отгоре е и подъл мерзавец. Що се отнасяше до майка ми... до нейното двуличие... о, боже, вятърът насълзи очите ми.

Измина уреченото време, а ние продължавахме да сновем монотонно нагоре-надолу около пристана. Моите натрапени ми придружители на практика не знаеха английски и ползваха галски. На този чуждоземен за мен език, те говореха дълго и продължително с приглушени, подигравателни гласове, гледайки вторачено от мен към замъка, и после пак към мен. Макар да не можех да разбера и дума от техния ужасен език, аз се потях от срам, напълно съзнаващ, че коментираха мен, изрядното ми облекло, пребледнялото ми лице, което поради люшкането на лодката ме издаваше, че едва се сдържам да не повърна, и най-вече — което понасях най-тежко, в сравнение с всичко останало — очевидната, ужасна причина, поради която бях отвлечен от „джентълмена“.

Най-накрая ни магнаха от брега. Презряната двойка се бе появила отново и с едно последно, садистично качване срещу вятъра, сякаш за да се удължи още повече моята мъка, аз бях върнат на пристана.

— Добре ли изкара, стари приятелю?

— Да, благодаря. — Посрещнах мазната му, предразполагаща усмивка с предвзета учтивост, която бях решил да ползвам.

Майка ми, която изглеждаше зачервена и възбудена, ме гледаше нервно и същевременно някак си сериозно, което ми подсказа желанието ѝ да се реабилитира пред мен.

— Не мисля, че замъкът щеше да ти хареса, скъпи.

— Не е задължително да ми хареса.

— Беше много стар.

— Така изглежда.

— И влажен.

— И аз така си мислех.

— Не ти ли беше студено сред водата?

— Ни най-малко, благодаря.

— Момчетата бяха ли учтиви?

— Страшно.

Настъпи неловка пауза, преди нашият необичаен диалог да продължи.

— Ами тогава — рече Сомън, стараяйки се да прозвучи сърдечно — време е да тръгваме. Ще отида да измъкна кочияша от кръчмата.

По пътя нагоре от кея майка ми се опита да хване ръката ми, но аз се престорих, че се спявам и се отдръпнах от нея.

Качихме се във файтона и потеглихме. Седнал отново до файтонджията, си помислих за сетен път, че и двамата се държаха странно. Несъмнено нещо се бе случило. Дори сега те стояха необичайно тихи. Дали това не бе някаква поличба в моя полза? Изгарях от желание да се обърна и да погледна, но гордостта ми ме възпираше, въпреки че държах ушите си нащрек. И все пак те не говореха, не си казваха нито дума. „Скарали са се“ — помислих си и леко се развълнувах. Повече не можех да се съпротивявам на желанието си. Завъртайки внимателно глава, погледнах през рамо. Правачът на цигари, приведен към майка ми, хванал я с ръка през кръста, я целуваше. О, боже, моята собствена майка се целуваше на открито, пред погледите на хората с тоя мерзавец... за малко щях да падна от капрата.

Когато пристигнахме в пансиона, аз слязох тихо от файтона и се качих направо в стаята си. Бях седнал на ръба на леглото, вирайки се в избелелите рози по тапетите, когато чух да се завърта дръжката на

вратата и колебливо, почти боязливо вътре влезе майка ми. Тя седна до мен и положи ръка върху рамото ми. Подлъган от поведението ѝ, от извинителните погалвания, си помислих за миг, че се е покаяла и е дошла да ме моли за прошка заради страданието, което тя бе причинила не само на мен, но и на нашата любов. Вместо това майка ми каза:

— Лорънс, скъпи. Чарли... господин Сомън ме помоли да се омъжа за него.

За известно време не отговорих. Бях скован в мълчание от неочаквания шок. Усещах как в сърцето ми се разгаря пламък, каращ ме да изкрещя нещастно и унижително: „Недей, мамо, моля те, за бога, недей. Знаеш, че винаги сме били заедно и колко много значим един за друг. Недей, моля те, недей допуска някой да застава между нас!“.

Но споменът за омразната публична прегръдка ме възпря и ме накара да се стегна.

— А ти съгласи ли се? — попитах студено.

— Мисля, че трябва да се съглася, скъпи.

— Защо? — Тонът ми бе леко презрителен. — Да не би, както се казва, да си влюбена в него?

— Аз го харесвам, скъпи. А мисля, че и той е влюбен в мен. Разбира се, малко е особен, не е съвсем, както се казва... нормален човек в буквалния смисъл, но е щедър и мил. И е толкова весел, а това е много хубаво за мен. Има добро сърце. Освен това така би било много по-добре за нашето бъдеще — и твоето, и моето. За мен беше много трудно да се оправям с нещата сама. А по този начин сега няма да се налага да се разделяме и няма да е нужно ти да ходиш при чичо Лио. Можем да бъдем заедно в Лондон. Чарли, господин Сомън казва, че там има всякакви добри училища за теб. Той те харесва, скъпи.

— Не искам да ме харесва. Мразя го... — Отскубнах се от прегръдката ѝ и въпреки че сърцето ми се разкъсваше от наранена любов, аз я зяпнах с жестоки очи. — Той е абсолютно парвеню, един напълно непознат, един най-обикновен донжуан. Какво става с теб — жена с такава изтънченост и финес! Бейли Никъл казва, че той не е нищо друго, освен някакъв си долнопробен търгаш. Предполагам, знаеш, че целият пансион говори за поведението ти и колко глупаво постъпваш, тичайки след мъж, по-млад от теб, и всякакви други подобни гадости.

— Лорънс!

— И какво всъщност знаеш за него, освен че притежава цигарена фабрика и пръска пари, като че ли е някой лорд? Само преди две седмици дори не подозираше, че съществува. А и какво си му казала за нас? Знае ли той, че на практика ние сме голтаци?

— Няма да разреша да ми говориш по този начин. — Тя се бе отдръпнала в края на леглото и ме гледаше с поглед, изпълнен с болезнена ярост. — Господин Сомън никога не би си помислил да ме пита за нашето положение.

— Да, само че вече ме попита — изсмях се презрително. — Малко след като се върнахме, той се опита да ме разпитва за бизнеса на татко. Разбира се, аз се похвалих и разказах как татко е основал най-добрата агенция за мая в Шотландия. Така че най-вероятно той си мисли, че сладката, пухкава малка вдовичка е заможна. И затова те иска така настойчиво. — Гласът ми секна изведнъж. — Видях го във файтона, мръсен мерзавец.

Наранена до краен предел, майка ми издаде лек стон и ми зашлеви звънлива плесница по ухото, която едва не ме повали от леглото. Стояхме загледани един в друг сред ужасна тишина. Не можех да си спомня друг път да ме е удряла.

— Ти си едно проклето момче — каза задъхано тя. — Зло и проклето момче. Опитваш се да разрушиш и мъничкото щастие, което имам, откакто баща ти почина. Но въпреки всички твои приказки, въпреки измислиците, наговорени от теб, ще постъпя както аз реша.

Аз станах прав и извиках с кълтяща глава:

— Добре, действай, направи го. Само искам да те предупредя, че ще съжаляваш.

Излязох директно от къщата. Ухото ми гореше и ме болеше до побъркване. И въпреки че сега мразех онова място, някак си неусетно се озовах до вира. Приседнах на една скала и стиснах глава между юмруците си. Тази жена — единствения господар на моето сърце, която бях обичал толкова силно още от момента, когато за първи път съм отворил очи или когато за първи път тя ми е предложила своята гръд, ме бе предала. Моментно споходилото ме желание бе да я напусна, да попитам първия срещнат дружелюбен странник за пътя за Уинтън и да се отправя на дълъг преход към чичо Лио, който в края на краищата ме очакваше. Но този план имаше един недостатък. Искях да

получа справедливост, а още повече — жадувах за отмъщение. Исках да отмъстя на майка ми и на този... този шарлатанин — думата ме поуспокои — който ме бе изместил. Само ако имаше някой, към когото да можех да се обърна за помощ. Седях и си блъсках главата, отмятайки един след друг хората от рода Керъл, всичките до един незаинтересовани, ненадеждни и неподходящи. Дори премислих възможността за Бейли Никъл. И тогава се сетих за Стивън — напълно безопасен, сигурен, благонадежден. Стивън бе човек, на който винаги можеше да се разчита. Освен това, установен на работа в Министерството на труда, Стивън се намираше в Лондон.

Възможността да реализирам идеята си ме накара да потръпна от възбуда. Изправих се на крака. Прибирайки се забързано обратно в Ардсхил, помолих госпожица Ейли да ми услужи с няколко листа, след което се качих горе и се заключих в стаята си. Излегнат на пода с молив в ръка, започнах бързо да съчинявам писмо до Стивън. В следващия половин час вече бях го пуснал в града. Дори се сетих да го пратя експресно.

Когато всичко това бе направено, почувствах как ме обзема внезапно спокойствие, дължащо се може би на факта, че какъвто и да бе крайният резултат, аз бях проявил съобразителност и предприел решителни мерки. През следващите дни продължих да се държа резервирано. Въпреки че ги наблюдавах тайно, докато се хранехме, аз се преструвах на безразличен и когато отиваха на техните екскурзии, повече не ги следях, защото можех да си позволя да чакам. Няколко пъти майка ми се опита да възобнови темата и да разруши бариерата, която бях издигнал между нас, но тези опити винаги завършваха неуспешно. Не си позволявах да бъда предуман.

Но въпреки моите преструвки се чувствах силно притеснен и докато времето си течеше без никаква вест или очевиден признак на действие от страна на Стивън, аз ставах все по-нервен. Тъй като Ардсхил се намираше доста надалеко от центъра на града, пощата пристигаше само веднъж дневно и всеки следобед към три часа аз висвах пред портала в очакване на пощаджията. Най-сетне през един дъждовен следобед ми бе връчено едно писмо. Печатът му бе с лондонски пощенски знак. Затворих се в тоалетната на долния етаж и трескаво разкъсах плика.

Скъпи Лорънс,

Беше ми изключително трудно да си взема свободен ден, но след като прецених писмото ти за важно, го направих.

Телефонният указател посочваше петима Сомъновци, от които един бе обозначен като търговец на цигари и разпространител на вестници, живущ на улица „Майл Енд“ 1026-а. Тогава взех автобуса до този неприветлив квартал — не точно коптор, но почти такъв. Както и очаквах, магазинчето се оказа доста запуснато, с вестници и фишове за състезания от едната страна и цигари — от другата. Влязох вътре и познай какво си купих? — „Световни новини“! Бях обслужен от една застаряваща дама с артрит, облечена в износено палтенце, закопчано до врата. В дъното на магазина едно момиче — мърляво, с невчесана коса, носещо оцапан гащеризон — свиваше цигари на малка ръчна машина. Излизайки оттам, се отбих в близката кръчма — непосредствено до магазинчето, само три врати по-надолу — където охотно ми бе дадена подробна информация.

Бащата е починал, бизнесът — незначителен и западащ — се поддържал с големи усилия от вдовицата. Има три дъщери, една от които е правачката на цигари. Бащата имал някакви връзки в този бранш, които сега практически са равностойни на нула. Бе споменато нещо за дългове. Майката, момичетата и синът, всички те живеят над магазинчето.

Синът — твойт човек — не взема участие в бизнеса. Бе описан като положителен индивид, щедър, способен на всичко за приятел, но иначе евтино демонстративен, със склонност да се облича крещящо и безхарактерен. Със скромни претенции за певчески наклонности и представящ се за „авторитет“ в цигарената промишленост. Обича да залага на състезания, където от време на време печели, и когато има късмет, си прави луксозни екскурзии. Работи като сервитьор в спортния клуб „Метрополитен“ в Уест Енд.

Надявам се тази информация да спре навреме зараждащия се романс. Предай на майка ти моите поздрави и я помоли, моля те, да не върши глупости.

Твой Стивън

Обзе ме страхотно вълнение. Чувствах, че се наелектризирам. Задържайки дъх, се взрях в изобличаващите думи — сервитър в „Метрополитен“, след което, освобождавайки резето на вратата, се втурнах към стълбището. Не можех да чакам повече нито миг, за да си отмъстя за цялото причинено ми страдание, като нанесе този фатален удар не само на надеждите на майка ми, но и на гордостта ѝ.

През отминалите последни два дъждовни дни майка ми се бе затворила в себе си, почивайки си и четейки в своята стая следобедите. Знаех, че сега тя е там. Бях опиянен от един жесток, нечестив триумф, накарал кръвта да нахлуе в главата ми, когато почуках на вратата ѝ с писмото в ръка.

— Влез.

Не четеше, а стоеше до прозореца, обладана от онзи замислено тъжен, разсеян поглед, който през по-следващите години я обземаше все повече и повече. Тя леко се извърна и се усмихна плахо.

— Мамо...

Приблжих напред. Нейното изражение — нежно и поради някакви причини, милостиво — ме обезкуражи. И не само това — преди да успея да я възпра, тя хвана ръката ми и я допря до бузата си. Само че аз не можех да бъда обуздан с помощта на такива сантиментални трикове. Чувствах, че целият треперя и се потя, но се заставих да продължа.

— Има едно нещо, което искам да ти покажа...

— Да, Лори, скъпи.

Все още хванала ръката ми, тя гледаше отново навън и надолу — към външната врата на къщата. Инстинктивно погледът ми проследи нейния. Един файтон от гарата стоеше на предната врата и върху покрива му се товареше някакъв багаж. След това, забързано, приведена напред, сякаш за да избегне плющия дъжд, една фигура — твърде позната, макар и без дрехи на шотландски карета — се появи

изпод портала и се мушна във файтона. Вратата се затвори с трясък, файтонджията се качи на капрата и потегли.

В малката спалня цареше мъртва тишина.

— Той си тръгна? — измънках аз.

Тя кимна бавно и се обърна към мен.

— Аз го отпратих.

— Защо?

— Едно време го имаше баща ти, Лорънс, а сега те има теб. Ненадейно открих, че в сърцето ми няма място за никой друг.

Нещо стисна гърлото ми на възел и аз нито можех да говоря, нито да преглъщам. Взрях се в нея, след което с другата си ръка смачках писмото на безформена топка и сляпо се хвърлих към гърдите ѝ.

[1] Род иглолистно дърво, чилийски бор. — Б.пр. ↑

[2] Шотландците. — Б.пр. ↑

[3] Според шотландските обичаи всеки член от даден клан (род) носи дрехи от вълнен плат на карета с уникални и точно определени цветове, определящи принадлежността му към съответния клан. — Б.пр. ↑

[4] Най-голямата концертна зала в Лондон. — Б.пр. ↑

[5] Около 7,5 см. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Мястото, което чичо Лио обитаваше, представляваше един четириетажен склад, малко странно именуван „Залата на Тамплиерите“ и разположен в онзи недружелюбен район на Уинтън, известен като Горбилоу. Постройката заемаше ъгъла на две мизерни, тесни павирани улички. Беше доста стара и се нуждаеше от солиден ремонт. Страничните ѝ прозорци бяха облепени с вестници, а фасадата ѝ бе боядисана в кално черно. Но тъй като се намираше в центъра на града, в съседство на улицата „Аргайл“, и бе много удобна за доковете, тя по всяка вероятност имаше големи преимущества за чичо ми от търговска гледна точка. Като място за живеене сградата можеше да предложи значително по-малко удобства. Мястото, което служеше за жилище, бе последният етаж, състоящ се от дълъг, мрачен коридор с много врати по протежение надолу от двете му страни. Когато пристигнах тук късно през нощта, аз все още няхах никаква представа за естеството на тези стаи. Знаех само, че моята — обзаведена с желязно легло, умивалник и тръстиков плетен стол — се намираше в далечния край на коридора, а кухнята — където една жена, Ани Тобин, изпълняваща всички функции на прислугата, ми бе дала хляб и сирене за вечеря — бе в другия край.

Спах нервно, на пресекулки, обезпокояван от подрънкването на трамваите по улица „Аргайл“ и от нечовешката сърдечна мъка по майка ми, която бях изпратил от Централната гара предишния следобед. Перспективата да бъдем разделени поне една година — въпреки твърденията на майка ми, че щяла да мине бързо — беше направила тази раздяла много тежка. Но утрото донесе обещания за нови емоции. Станах, измих се и се облякох, след което, отваряйки вратата, се отправих внимателно напред в търсене на закуска.

Госпожа Тобин стоеше до кухненската печка. Тя беше безформена жена на около петдесет и пет, със силно зачервено, надупчено от акне лице, с мънички, вдлъбнати сини очи и буйна сива коса, която стоеше изправена като настръхнала. Около кръста ѝ бе

привързан стар кафяв халат. Протрити плюшени чехли украсяваха краката ѝ.

Отделно от раздърпания ѝ вид, нейният силен ирландски акцент и фамилиарното ѝ поведение бяха успели вече да ме засегнат и аз бях твърдо решил, че въобще не трябва да харесвам госпожа Тобин.

— Чичо ми още ли не е станал?

Тя се обърна и ме изгледа добродушно.

— Станал е и е на крак вече от цял час.

— Да не е отишъл на литургия? — попитах, не можейки да измисля никаква друга причина за толкова ранно излизане.

Госпожа Тобин прихна да се смее. Докато се смееше, стомахът ѝ се тресеше, а сините ѝ очички се скриха напълно сред гънки от възпалена, зачервена кожа. „Мили боже — помислих си, — изглежда, се радва на някаква шега.“

— Мое мило момче — рече най-после тя, — този човек не е влизал в църква повече от трийсет години. Той е заклет атеист и нищо друго. А ти съвсем скоро ще свикнеш с неговите появявания и изчезвания, макар и самият господ да не знае къде ходи и какво прави. Само е лихвар и нищо друго. Искаш ли си закуската?

— Да, моля — казах студено, решен да пресека всички фамилиарности.

— Тогава ще си я получиш, момчето ми — отвърна дружелюбно тя.

— Къде е трапезарията?

— Ето тук, скъпи, и никъде другаде. Кухня, дневна, трапезария, всичко наедно. Така че сядай и не се притеснявай.

Седнах с неохота. Тя свали от една лавица порцеланова купичка, напълни я до половината с жълтеникаво брашно и я разбърка с вряла вода от чайника на печката. Получи се нещо като кално кафеникава каша, която въобще не миришеше добре, и която заедно с чаша синкаво мляко и една лъжица тя постави пред мен.

— Какво е това?

— Просто вид овесена каша, само че направена с грахово брашно. Твоят чичо я боготвори и я купува на едро в чували от по сто фунта.

Взех лъжицата и загребах.

— Нещо не ти харесва, скъпи — каза съчувствено тя, изучавайки лицето ми. — Само че като няма друго, ако бях на твое място, щях да я изкусам.

— Щеше да е по-добра на вкус с бучка масло в нея — казах претенциозно, направил гримаса.

— Масло ли, скъпи? — Примигващите ѝ очички започнаха да изчезват отново. — От Лио не можеш да изкопчиш повече масло, отколкото може да се побере на трътката на пчела.

Естествено, що се отнасяше до мен, тази вулгарност сложи край на съществуването на госпожа Тобин.

Въпреки всичко, притеснен да не обидя чичо си, след като това бе неговият избор, аз изядох цялата каша, като същевременно си спомнях с мрачни мисли за всички онези апетитни закуски на майка ми, без да споменаваме за вкусните обеди, осигурени ми от госпожица Гревил. Когато стигнах до дъното на купичката, госпожа Тобин отбеляза:

— Ако не си се наял, ще ти дам един резен от моя самун.

— От вашия самун! — възкликнах аз, експлодирайки от негодувание.

— Ами да, момче. От време на време си купувам по нещичко, ей така, между другото, което може да се нарече допълнително.

Тя говореше с толкова мек тон и в него така очевидно се долавяше постоянната смехотворна вълна, готова да избухне всеки момент и да облекчи каквато и да била трудност, че аз се почувствах задължен да обуздая възмущението си. Прегърнала самуна с лявата си ръка, жената отрязва от него един дебел резен сладко миришец пресен хляб и го намаза щедро с мазнина от печено месо.

Приех го мълчаливо. След кашата той имаше вкус на истинска храна. Все още дъвчех, когато по стълбите се чуха стъпки и чичо ми влезе в стаята.

Макар да бяха изминали повече от четири години, откакто бях видял за първи път Лио на погребението на баща ми, сега не успях да намеря и най-слаба промяна у него. Той се представяше на света със същата своя висока, слаба, почти съсухрена фигура, облечена в същия прилепнал по него, излъскан тъмносин костюм и със същото издължено, гладко, бледо, безизразно, самодоволно, непроницаемо лице. Лио беше човек на неопределена възраст, който оставаше винаги

— сякаш благодарение на усилията на волята — в същия непроменяем вид, и когато умря след около трийсетина години — случайно оставяйки състояние от седемстотин и петдесет хиляди лири стерлинги — аз бях убеден, макар по онова време да се намирах отдалечен на четири хиляди мили разстояние, че неразгадаемо защо е издъхнал точно в същия вид и е бил погребан в абсолютно същия син костюм.

Междувременно, поставяйки ръка върху рамото ми, той ме бе поздравил доста радушно с добре дошъл, въпреки че поклащайки неодобрително глава, прие като изключение резена хляб.

— Избеленото бяло брашно разлага покритието на червата, Лорънс. Но виждам, че си изял кашата от грах. Това е храна, която наистина ще ти се лепи по ребрата. Скоро ще свикнеш с нашите порядки. Тук много внимаваме какво слагаме в стомасите си. А сега, ако си свършил, ще те отведе долу.

Ние се спуснахме по каменното стълбище до първия етаж, след което, избирайки ключа от лъскава връзка, привързана на колана му към тънка верижка, той отвори една врата и ме въведе в складовото помещение. Това бе някаква дълга зала, минаваща по протежение на цялата сграда и толкова висока — имаше първи и втори етаж — че предизвикваше леко ечение, когато говорехме. Сред този грамаден и невероятно прашен склад беше направена двойна редица от маси с оставен по средата коридор, покрит с протрита пътека, докато върху масите имаше натрупани топове платове, нахвърляни в лек безпорядък.

— Сега — каза чичо Лио с поверителен тон, толкова правдоподобен, че можеше да измами целия римокатолически кардиналски събор — ти ще започнеш да се учиш на търговия.

След като провери знанията ми за линейните мерки, той ме удостои с един сантиметър, за който предположих, че е попаднал в предприятието по погрешка, защото когато го провеси професионално през рамото ми, видях от другата му страна написано с разкривени черни букви: „Собственост на Морис Шапиро — шивач“. След това чичо ми започна да ме развежда покрай масите, спирайки до всяка от тях, та да ме инструктира за изложената стока. Първо саксоните, след това шевиотите, после платовете от ангора, сукната, различните туидове — донегал, харис, шетланд. Към всеки топ имаше прикачен

етикет с изписаната отгоре цена, само че не с цифри, а с букви. Поглеждайки косо надолу към мен, показвайки, че ми се доверява и ласкаейки ме деликатно с оказаната ми чест, чичо Лио ми повери тайната на своя код. Бе нещо просто — използваше се азбуката наопаки, като Z беше 0, Y — 1, X — 2, и така нататък чак до Q, което бе 9.

Всичко това щеше да ме впечатли много повече, ако не бе недостойното подозрение, че тези тъкани, които чичо ми хвалеше и милваше със собственическо удоволствие, сякаш бяха някакви редки и безценни материи, изглеждаха много повече като залежали, лошо съхранявани и непродаваеми, отколкото аз, дори като неопитен чирак, бях очаквал. Или накратко казано, те надали си заслужаваха високопарните наименования и щедрите хвалебствия, с които бяха удостоени. И действително, докато се колебаех да спомена този факт, погледът ми бе привлечен повече от веднъж към едни други етикети, нямащи нищо общо с кода на чичо ми, а напечатани с груби червени надписи от рода на: *Разпродажба. Банкрут. Несортирана стока*. На края имаше един особено уличаващ, върху който бе надраскано със син молив: *Преоценен на 50 процента*.

Когато обиколката ни завърши, Лио се опря на последната маса и каза:

— Ти, Лорънс, разбираш, че при обикновени обстоятелства бих очаквал да получавам и такса за чиракуването ти. И то сериозна при това. Но кръвта вода не става. Ще те освободим от таксата. Ти ще получаваш своята храна и квартира и дори ще ти давам по едно петаче седмично за джобни пари.

Мама ми бе казала, че чичо бил обещал да ми плаща надница, но това ми се видя много малко. Все пак успях да кажа:

— Благодаря ти, чичо Лио.

Може би той забеляза колебанието в гласа ми, защото допълни бързо:

— И още. Ако се нуждаеш от нещо, а според мен на теб ти е необходим нов костюм — той замълча, обладан от чувство за щедрост, — то аз ще ти го дам.

Погледнах го с благодарност, защото несъмнено се нуждаех от нов костюм. През изминалите няколко месеца се бях издължил и сега панталоните ми свършваха някъде над глезените, а ръкавите на самото

ми не успяваха да скрият китките ми. Но преди да успея да изразя благодарностите си, Лио продължи:

— Ето ти тук една прекрасна материя.

Платът, показан от него с професионално подмятане на топа, се размота и разстла болезнено пред очите ми. Десенът бе на карета, а цветът — крещящ меланж. Можеше да подхожда единствено на някой по-смел джентълмен със силно изявени спортни вкусове.

— Не е ли малко ярък, чичо?

— Ярък! — Той отхвърли идеята с махване на ръката. — Това е класика, Лорънс, и е единственото останало ми от него парче. А като издръжливост той говори сам за себе си. Ще издържи цяла вечност. Днес следобед ще доведе Шапиро да ти вземе мерките.

Останах напълно втрещен, но дали от щедростта му, или от десена на плата — трудно можех да кажа. Докато стоях мълчаливо, той измъкна голям сребърен часовник от джобчето на жилетката си и замислено се консултира с него — действие, което, както съвсем скоро открих, предшествахше неговите внезапни, мистериозни изчезвания.

— Сега трябва да вървя — каза той. — Ако някой дойде, извикай долу госпожа Тобин или просто кажи, че скоро ще се върна. Междувременно ще ти дам малко работа, за да ти запълня времето. Ела в канцеларията.

Последвах го през една врата, която не бях забелязал преди това, в малка стая, обзаведена с просто бюро, стол и голяма зелена каса. По голите дъски на пода имаше натрупано многобройно количество пакети и картонени кутии, някои отворени и разкриващи пред погледа ми разнообразен асортимент от консерви с привлекателни етикети, бутилки и буркани. Ровейки из някакви документи на бюрото, той намери едно списание, озаглавено „Бюлетин за здравословни храни“. Чичо ми прелисти страниците и посочи няколко реклами, всяка от които бе отбелязал с кръстче.

— Надявам се, че пишеш доста красиво.

Когато го убедих в това мое качество, той ми даде инструкции, които, макар изумителни, бяха съвсем точни. И така, пет минути по-късно, след като той бе заминал, аз се оказах седнал зад бюрото с писалка в ръка, съчиняващ писмо — първото от цяла поредица — което гласеше, както следва:

Господин Лио Керъл изказва уважението си към компанията „Храна от морски водорасли“ и моли да му бъдат изпратени в неговата служба на горния адрес безплатни мостри от техния продукт „Сарагоса“, рекламиран в „Бюлетин за здравословни храни“, за негови лични нужди и евентуални бъдещи търговски поръчки.

Когато завърших писмата, всичките адресирани до компании, произвеждащи нови храни, бе станало почти обяд, но още не се бе появил нито един клиент. Минах през склада и отворих вратата, за да се уверя, че отвънка не се е натрупала опашка. Не беше. Тогава, обръщайки се да вляза, видях закачена за вратата бележка, на която пишеше: „Минах за малко. Ще бъда тук в два. Лио“.

Осъзнаването на факта, че чичо ми имаше толкова малко доверие в мен, силно понижи настроението ми. Върнах се в кабинета и се зазяпах през един прозорец. Въпреки маскировката от мръсотия по стъклата, тясната уличка се разкриваше безмилостно пред погледа ми: мизерни, малки магазинчета, кръчма, редица от няколко колички за прекарване на амбулантна стока и в далечния ъгъл — познатите три месингови топки на заложената къща. Не можех да проумея защо чичо ми бе избрал да живее в този район или защо притежаваше толкова просторна и порутена сграда, след като продължава да движи бизнеса си в толкова малка част от нея. Как можех през онези далечни дни да предположа за неговата проникателна далновидност, че промените в градоустройствения план ще вдигнат стойността на тази недвижима собственост до фантастични висини?

Внезапен смях зад гърба ми обезпокои моите мрачни разсъждения и ме накара да се обърна.

— Само как изглеждаш в тази обстановка с праметнат през рамо сантиметър!

Забравил, че бях решил да не я харесвам, почувствах изненадващо облекчение, като видях госпожа Тобин.

— Реших да дойда да видя как се оправяш. А е време и за обядати — рече тя и след това добави: — Такъв, какъвто си е.

Госпожа Тобин заключи външната врата и ние тръгнахме нагоре по стълбите към кухнята, където не след дълго установих, че обядът

ми трябваше да се състои от съдържанието на една голяма тенджерата с варени картофи и резен сирене „Дънлоп“. Все пак, преди това да бъде сервирано на масата, госпожа Тобин сложи тигана на печката и почти от въздуха, чрез някакво фокусничество, пхна в него две дебелени наденици, които веднага започнаха да цвъртят и да разнасят ароматна миризма, накараха ме да преглътна енергично. Докато се занимавах с тях, тя продължаваше да ме гледа с широка, открита усмивка.

Накрая повече не можех да се стърпя.

— Ваши ли са, госпожо Тобин? — попитах.

— Мои са — рече тя и повдигайки тигана от печката, забодене едната наденица и я постави в моята чиния, а другата сложи на себе си.

— Много мило, госпожо Тобин.

— От „Анакер“ са — отвърна кратко тя.

Бях гладен. Въпреки уверенията на чичо ми, кашата не се беше залепила за ребрата ми. Минаха няколко минути, преди да добавя:

— И тези картофи са сладки като хляб.

— Знам им цаката, скъпи, както повечето ирландци. И не ме наричай госпожа Тобин. Просто Ани.

— Чичо ми не идва ли за обяд? — попитах с пълна с наденица и пюре уста.

Тя поклати глава.

— Първо, той яде колкото едно врабче. И второ, с изключение на вечерите, когато си забърква неговите каши от водорасли и какво ли не, той се храни във вегетарианския ресторант на улица „Юниън“.

— Мили боже. Ама той наистина ли е вегетарианец, госпожо Тобин, тоест Ани?

— Не слага месо в устата си. Сигурно ако от небето падаха свински пържоли, той щеше да използва мазнината, за да си маже обувките. Освен това не пуши. А що се отнася до алкохола, което е най-странно от всичко, никога не е отпил и глътка в живота си. Лио е загадъчна натура, скъпи, и то дълбоко. Този човек никога не позволява на дясната си ръка да знае какво прави лявата. Но ти скоро сам ще го опознаеш — добави тя лукаво, — ако вече не си.

— На мен ми се струва — заговорих заинтересовано, желаейки да продължа темата, — че моят чичо не е много добре материално.

Ако бях казал най-остроумния виц на века, въздействието му върху госпожа Тобин нямаше да бъде толкова изразително. Тялото ѝ

буквално се тресеше от смях. След като най-сетне се поуспокои, тя избърса сълзите от очите си и каза:

— И какво те кара да мислиш така, скъпи?

— Ами — започнах аз, изчервявайки се от притеснение — не ми се вижда чичо да живее много добре тук. Имам предвид, че храната не е в прекалено големи количества. А тази сутрин фактически нито един човек не дойде в склада да купува плат.

— О, те ще дойдат, скъпи. Ще дойдат — отвърна меко сътрапезницата ми. — Следобед, когато той е там. А и да не дойдат, какво значение има?

— Какво значение има ли, госпожо Тобин, Ани?

— Това невзрачно магазинче долу не представлява и една малка частица от дейностите на Лио. Той притежава недвижима собственост из целия град. Ако си ходил като мен нагоре-надолу по кооперациите на кръстовището „Андерсън“ да събираш наема му, тогава щеше да разбереш с прискърбие колко много има той. И това не е най-голямото нещо.

— Какво голямо нещо, Ани? — ахнах аз.

— Уиски! — обяви тя, наслаждавайки се на ефекта от тази всемогъща дума. — Уиски в изба. Безброй много бъчви от това питие, всичките регистрирани от данъчните служби, узряващи, узряващи и ставащи непрекъснато все по-скъпи. И за това ще научиш, момчето ми, когато стигнем до следващия бутилков ден.

Погледнах я смаяно. Всичките ми представи за Лио се въртяха в мъгла от изумителна неопределеност. Какво можех да направя с такъв чичо, който бе толкова несметно богат и въпреки това сам се принуждаваше да гладува, а мен държеше на каша от грахово брашно? Не посмях да продължа темата от страх, че мога да достигна до нови разкрития.

След като обядът приключи и госпожа Тобин отказа на унилото ми предложение да ѝ помогна да измие чиниите, аз слязох замислено в магазина, за да съм сигурен, че ще съм там, когато се върне Лио.

Той пристигна точно в два. Изглеждаше доволен да ме открие на поста ми и дори стигна толкова далеко, че ме поздрави сдържано за начина, по който бях написал писмата. След това свали самото си, облече си една престилка с черни лъскави ръкави и все още с бомбето на глава, което той действително сваляше рядко, вън или вътре, чичо

ми влезе в кабинета си, където за известно време бе ангажиран, работейки над някакви счетоводни книги с твърди корици. Но когато започнаха да пристигат клиентите му, той ги прибра в касата. Много ме изненада броят на бедните жени, някои дори наметнати само с шалове — сигурен белег на бедняшките квартали — дошли да търсят, както те го наричаха „остатъци“, за които скоро разбрах, че всъщност бяха крайните парчета от топовете плат, прекалено къси за разумна употреба. Няколко от тях очевидно бяха наемателки на чичо ми, защото се обръщаха към него с „Лио“, но въпреки всичките фамилиарности и ласкателствата, започващи обикновено с предисловия от рода на „О, Лио, в името на Бога...“ той оставаше неизменно учтив и просто сочеше към един от поставените на видно място върху топовете надписи — „Тук НЕ се дава на кредит!“.

Все пак трябва да се спомене и фактът, че когато някой наистина купуваше, то Лио учтиво му предоставяше един екземпляр от „Уелдънски домашен шивач“, на чийто гръб бе сложен печат „Разпространява се безплатно“. Но като цяло неговите клиенти бяха мизерни самостоятелни шивачи, имащи малки дюкянчета, някои от тях чужденци, от които голяма част с еврейски произход. Несъмнено към тази категория спадаше и удостоеният с честта да ми направи костюм господин Морис Шапиро, който дойде в склада към края на следобеда. Това бе един болнаво изглеждащ, мъртвешки блед дребен човечец с крехко телосложение, с изнурено лице, с огромни черни мрачни очи и сплъстена на кичури черна коса върху жълтеникавия си череп, чието поведение към Лио, изразявано с треперливи жестове, бе неприятно угодническо и подлизурско.

Въпреки всичко, той, изглежда, прояви някакви опасения, когато му бе предоставен избраният плат. Погледна го, опипа го, погледна към мен, а след това към Лио.

— Младият господин харесва ли го?

Чувствайки се прекалено засрамен да отговоря, аз оставих Лио да наклони глава на една страна, без да правя опровержения.

— Не е ли малко прекалено бляскав?

— Не.

Господин Шапиро се поколеба за момент, след което измъкна една нишка от разнищения край на плата, щракна клечка кибрит върху

кутията, която извади от джоба си, запали нишката и доближи овъгления ѝ край до носа си. После погледна отново към Лио.

— Малко е вълната — рече той.

— Може би — отвърна Лио и извърна глава с невероятна студенина. — Но затова пък ще трае дълго.

— И ще изглежда чудесно като костюм — съгласи се бързо господин Шапиро.

След като ми взе мерките, той сгъна плата и го мушна под мишница. После, приготвяйки се забързано да си тръгне, се огледа внимателно настрани, приведе глава и буквално изсъска в ухото ми:

— От години се опитва да се отърве от него.

Въпреки че нямаше как Лио да е чул, почувствах, че поради някаква неизвестна за мен причина инцидентът го бе разстроил. Той закрачи нагоре-надолу, поглеждайки от време на време към мен, сякаш се канеше да ме пита нещо. Но в крайна сметка не го направи. Когато го попитах може ли да запали газената лампа, тъй като започваше да се стъмва, той поклати глава. Поглеждайки часовника си, с което сигнализира за непосредственото си заминаване, чичо ми се приближи към мен и сложи ръка на рамото ми.

— Ти, момче, си мой племенник и знаеш, че всичко, което правя, е за твое добро. През първия ти работен ден се представи добре, но ще видим как ще продължиш нататък. Само искам винаги да помниш, че тук парите се изкарват трудно. — При тези думи ме потупа одобрително по рамото. — Сега трябва да отида да се видя с един човек. Време е да затваряме.

Той заключи вратата с ключа от своята връзка и бързо слезе надолу по стълбите, докато аз тръгнах бавно нагоре към госпожа Тобин. За мен това бе един странен, безпрецедентен ден, от който ми се въртеше главата.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

През следващата седмица стана очевидно, че чичо ми възнамеряваше да ме държи максимално ангажиран и тъй като бяхме заедно почти непрекъснато, аз имах възможността да наблюдавам до безкрайност този наистина необикновен човек.

Сутрин пишех под неговите инструкции повечето от писмата му, макар и не всичките. Разбира се, в кабинета му нямаше пишеща машина, а записващите устройства не бяха въобще по вкуса на Лио. Дори нещо повече, въпреки разнообразието на служебните ангажименти на чичо ми, неговата кореспонденция бе относително скромна, тъй като основната част от делата му се осъществяваше чрез устни уговорки. А когато пишеше, никога не си правеше труда да използва пощенските услуги от едно пени; бях изпращан аз да предавам посланията му. В случай че не бях ангажиран с такива предобедни занимания, оставах дежурен в склада, с праметнат през врата шивашки сантиметър и молив зад ухото. Вече ми бе разрешено да продавам на случайните клиенти, дошли по това време на деня, стига само да си плащаха веднага. Но най-ползотворни за наблюденията ми бяха експедициите, които правех в компанията на Лио.

Защо ме вземаше със себе си? Макар и да ме използваше по най-изгоден за него начин, аз вярвах, че някаква едва припламваща искрица съвест, далечен спомен от неговото детско възпитание или може би едно неохотно чувство на дълг към майка ми го подтикваше да се опита да ми даде някакви основни познания за търговската професия или за „изкуството“ на бизнеса така, както той го прилагаше на практика. Затова, въпреки че засега ме бе изключил от дейността по събирането на наемите, извършвана от Ани и самия него, той ми разрешаваше да го придружавам на всички търгове, в които участваше, както и до данъчните складове на пристанището.

На подходяща цена Лио би купил всичко, не само непродаваема партида платове, но и всяка друга вещь — каквато и да бе тя, стига само

да усещаше инстинктивно, че може да извлече печалба от нея в момента или когато му дойдеше времето. Застанал до него в претъпканата шумна зала на търга, провеждащ се в съседство на улица „Аргайл“, аз се взирах учудено в бледото му, безизразно лице, докато той с почти незабележимо потрепване на клепачите повишаваше наддаването си с шест пенса за някакъв абсурден предмет, който, ако бе преносим, трябваше да бъде взет от мен и прибавен към купчините подобни вещи в стаите за складиране на горния етаж. Тези стаи, разположени от двете страни на коридора над склада, бяха натъпкани чак до тавана и бе почти невъзможно да се отвори някоя от вратите, без отгоре ти да не се срина огромна купчина от всевъзможни предмети за бита.

Търговете обаче се оказаха доста досадни за мен. Затова пък никога не се отегчих от посещенията ни в, както Лио просто го наричаше, „акциза“. За да се мине в тази сграда през нашата врата, която бе официално запечатана, бяха необходими два ключа — един от връзката на чичо ми и друг, съхраняван от данъчния чиновник. Редицата от бъчви, разкрила се сред здрачната светлина от замръзналите прозорци ме изуми първоначално не само с броя и размерите на тези тумбести контейнери, но също и защото аз естествено бях очаквал уискито на чичо ми да се съхранява в бутилки. Тази моя представа бе скоро разсеяна от обясненията му, че алкохолът не би могъл никога да узрее, ако не се държи в стари дървени бъчви.

И точно това представляваше основният бизнес на Лио — неговите капитали, неговият източник на бъдещи печалби. Той купуваше уиски в подходящия момент, оставяше го на съхранение в складовете, където бе освободено от акцизи, и докато то зрееше все повече, чичо ми наблюдаваше с наслада как стойността му непрекъснато се покачва. Моят чичо не беше само хитър купувач, но и невероятно опитен смесител. Колко често го гледах омагьосано как той вземаше две реколти от шотландско малцово уиски — „вкусът“ на Айлей, и ги смесваше с утвърдено марково, чието име отказваше да разкрие, след което отпиваше премерена глътка и започваше да изпробва сместа, въртейки я из устата си, покрай езика си, правейки гаргара на гърлото си, докато накрая с одобрително кимване се изхрачваше дрезгаво и изплюваше цялото съдържание. Както ми бе

казала и Ани, той не позволяваше в корема му да проникне нито капка алкохол.

Дори през тези далечни дни Лио несъмнено притежаваше една уникална и удивителна проницателност. Бе предвидил опасността от обезценяването на парите и влагаше цялото си състояние в недвижима собственост и уиски. И все пак, след като разбрах за неговото настоящо внушително богатство, аз не можех да не се питам каква полза имаше той от него. Неговият живот беше модел на най-еднообразно, строго ограничено и крайно мизерно съществуване. Тогава ме осени мисълта, че за Лио върховното удоволствие, венецът на душевната наслада, лежеше в тайното знание за неговото благосъстояние *под прикритието за голямата беднотия*. Бях казал, че той никога не се усмихваше. Но все пак от време на време, когато се водеха разговори за сделки, чичо ми обичаше да пуска някоя от типичните си фрази като: „Аз съм беден човек“ или: „Не бих могъл да си позволя това“, или пък: „Та вие можете да ме купите и продадете“. И тогава успявах да забележа онова трепване — слабата, мимолетна конвулсия на устните му, сякаш с огромно усилие на волята той потискаше напиралите отвътре вълни от весел смях. Странно, но въпреки че виждах или се досещах за всичко това, както и строгите изисквания и честите измами, с които се отнасяше към мен, аз не можех да не го харесвам. Докато се взирах в бледото му изпито лице, се изпълвах с необяснимо чувство на симпатия и започвах да го съжалявам. А точно това бе чувството, което той се опитваше да вдъхва. Това бе триумфът на цялото му лукавство, защото чрез него се доказваше и потвърждаваше образът, който той си бе създал и в който живееше истинският Лио Керъл.

И макар животът с чичо Лио да не бе прекалено тежък, моят основен проблем се концентрираше върху храната. Чичо ми, с изключение на специалните ястия, към които го насочваше неговата вманиаченост, изглежда че съществуваше почти без да яде. Той закусваше сам много рано, преди още да бях станал, обядът му също така бе забулен в тайнственост, а когато се връщаше късно през нощта, отиваше до печката и все още с бомбе на главата си и с отнесен поглед, заставаше мълчаливо и започваше да си вари една или друга от своите каши: глутен булгур, нишесте от корени на стрелички или сухар и овесена каша.

Без съмнение той ни държеше на невероятно оскъдни дневни дажби и тъй като аз растях бързо, почти непрекъснато се чувствах гладен. Щях доста да изпосталея, ако не бе госпожа Тобин, която имаше устна колеблива уговорка с Лио за допълнителни режийни за храна, макар той периодически да я анулираше, под предлог че нямал в себе си никакви налични пари, докато накрая не я изплащаше с хиляди протести, след като тя го заплашеше с предупреждение за напускане. Това оскъдно подаяние ѝ даваше възможност да добави неизбежните, най-съществени неща към нашата диета, които тя наричаше „нейната допълнителна дажба“ и разделяше цялата без ни най-малко колебание с мен. В действителност, когато става въпрос за подялба, много често се получаваше така, че аз изяждах по-голямата част от порцията.

Но не трябва да мислите, че единствено заради стомаха ми се промениха и моите първи впечатления за Ани. Когато пристигна новият ми костюм, неговият ужасен десен заплашваше да ме обрече на безкрайно страдание и срам. Една неделна нощ, след преживяната кошмарна седмица, през която непрекъснато се чувствах обект на присмех и изумени погледи в целия град Уинтън, госпожа Тобин взе омразните дрехи, боядиса ги в ненабиващо се на очи тъмнокафяво, изсуши ги, изглади ги и за сутринта на понеделника ме подготви да изглеждам поне порядъчно.

Несъмнено Ани бе най-любезната и весела личност, която някога бях срещал — рядко притесняваща се, непресъхващ извор на дружелюбност, винаги готова да се присмее на своите проблеми, както и на моите. За нея повечето неща, дори несравнимата с нищо стиснатост на чичо ми, бяха идеални за осмиване и въпреки че тя ми обясняваше държанието си с най-ужасни клишета като „животът е странно нещо, скъпи, но трябва да го приемаме с усмивка“ или „ако се смееш, целият свят ще се смее с теб, ако плачеш, ще си плачеш сам“, това бе мъдростта на един необразован ум. Нищо не можеше да снижи стойността на тази личност, от която струеше благосклонност и почтено държание и в която нямаше и най-малка жилка на злоба. Когато предсказваше съдбата — много обичаше да гледа на чаена чаша — тя винаги предричаше само приятни неща и никога лоши развития. През цялото ни съвместно съжителство не я чух нито веднъж да изрече някоя грозна или несъстрадателна реплика. Дори Лио, който сигурно заслужаваше най-лошите ѝ упреци, тя отправяше със състрадателен

смях. „Не можеш да не съжалиш този беден човечец. Бог е свидетел, че той се отнася много по-сурово към самия себе си, отколкото към нас.“

Госпожа Тобин бе вдовица с четири деца, всичките синове. Трима от тях бяха в Британската армия, която тя никога не наричаше „армията“, неизменно изговаряйки цялото название, сякаш момчетата ѝ бяха на служба в чуждестранни войски — двама в Индия и един в Сингапур, а четвъртият бе емигрирал, но без успех, в Канада. Макар че рядко получаваше вест от тях и обикновено посланието бе съвсем кратко, понякога госпожа Тобин ми разказваше за синовете си, спомняйки си със замислена усмивка разни случки от миналото. Върху камината в кухнята, редом до стъклената купа, в която тя гледаше с много любов една престаряла златна рибка, бе подставена пощенска картичка с лунен изглед на Тадж Махал^[1], на чийто гръб бе написано: „Скъпа мамо, надявам се тази картичка да те намери в добро настроение, с каквото тя тръгва от мен. Твой любящ син: Даниел“. Когато погледът ѝ спираше на картичката, тя се усмихваше и започваше да говори:

— Дани беше винаги добро момче, макар понякога да бе много луд. Никога няма да забравя деня, когато падна от кея в Данън...

Но по време на нашите дълги вечерни разговори тя говореше най-често за съпруга си. Наричаше го „Да“. Трябва да призная, че почти не проявявах интерес към тези семейни спомени, но след като се бях привързал силно към госпожа Тобин, се принуждавах да слушам, докарвайки си най-достоверно изражение на съчувствие и интерес. Обикновено те протичаха така:

— Да беше добър мъж, скъпи. И интелигентен също. Но никога нямаше късмет с работата. Хващаше се с нещо за седмица-две и после го зарязваше. Беше по свой начин прекалено голям джентълмен, за да работи както трябва. Купи кон и каруца, но конят ни умря. Да, скъпи, умря му в ръцете. И все пак, ако бе получил това, което бе заработил, щяхме да се оправим достатъчно добре. Но изкарването на пари не му се удаваше. Не беше за него. А иначе бе толкова известен. Когато умря, цялата улица дойде да се прости. Чудесно погребение.

Самата Ани бе също заслужено популярна сред групата от ирландски емигранти в района, които се събираха обикновено във вторник вечерта в една кръчма, държана от техен сънародник и именувана в националистичен дух „Детелината“^[2].

Много често тези случаи бяха весели преживявания за мен. Когато на Ани ѝ бе останала някоя излишна пара или пък когато бе спечелила от залагания на коне, макар че не можеше да изкара повече от три пенса или рядко цял шилинг, тя си слагаше едно мъжко кепе, което внимателно закачаше за косата си с фиби, и ме отвеждаше първоначално до заведението на Бонели за пържена риба и картопки, след което, макар че все още бях под законната възраст, ме вкарваше заедно със себе си в уютната „Детелина“. Нейното появяване неминуемо бе посрещано с радостни викове и след като поръчваше за себе си бира „Гинес“ — никога не пиеше повече от една — и джинджифилов сок за мен, от околните маси започваха да се разнасят подвиквания: „Изпей ни някоя песен, Ани“. След размяната на една-две закачки, без ни най-малка стеснителност, тя започваше с „Момчето музикант“ или „Представленията на Тара“ и после за бис следваше любимата песен, която, мисля, се казваше „Трайността на зеленото“:

*О, Пади, скъпи, чу ли ти
мълвата, дето се разнася,
законът забранил с указ
да расне наш'та детелина
върху ирландската земя.*

Следваше хор, в който се включваха всички с огромен патос:

*Малката, скъпа детелина,
малката, мила детелина,
малката скъпа, малката мила детелина на
Ирландия.*

Въпреки тези удоволствия или може би точно заради тях, аз не можех да затворя очи пред факта, че обстоятелствата на живота ме бяха довели до най-ниското ниво на човешкото съществуване. Поради всякакви практични цели сега аз живеях и работех сред копторите на Уинтън. Промяната бе силно обезпокоителна, а мястото —

непоносимо. Отвсякъде ни заобикаляха порутени постройките, осеяни от тесни улички и мрачни алеи, в които се виждаха всички белези и симптоми на бедността и мизерията — загърнати с шалове жени, безработни мъже, и най-злокобното от всичко — окъсаните, рахитични, уродливи деца. Вечно шумна, мръсна и задъхваща се от движение, улица „Аргайл“ ми изглеждаше като кървяща язва. Съботните вечери по нейния претъпкан от народ паваж се превръщаха във вакханалии: наоколо се въргаляха пияни, проснати в канавките или влачени за ръцете към полицейското управление; заминаващи моряци от пристанището, търсещи неприятности; групички от привърженици на противникови футболни отбори, биещи се с юмруци и ножове след мача; а същевременно блъскайки с чинели, биейки барабани и свирейки проглушаващо с тръби, които можеха да разбудят демоните от произподнята, Армията на спасението маршируваше нагоре-надолу, като спираше от време на време, за да изпее някой химн, да насади у слушателите ужаса от вечните мъки на прегрешилите и да мине за милостиня с дайрето.

Във всички мои ежедневни контакти, човешки или нечовешки, нямаше нищо, което да развие или стимулира ума ми. Когато се промъквах в заведението на Бонели, подтикнат от следобедната празнота на стомаха си, за чиния пържени картопки от едно пени, бивах посрещан иззад тезгяха от потоци развалена английска реч: „Пържени картопки не готови. Зелен грах готов. Ти иска зелен грах?“. Чувствах с горчивина, че моята звезда бе залязла, след като бяха отминали онези дни на щастие и надежда, когато госпожица Гревил, говорейки за *Orchis maculata* в обкръжението на атмосферата на Итън, спираше за момент беседата си, за да се обърне към мен през безупречно подредената маса: „Още един котлет, Керъл?“.

Сега вече знаех, че майка ми не бе имала и най-далечна представа за това, което ми бе отредила съдбата. Онези сериозни разговори с Лио, докато тя изучаваше с безпокойство тъжното му, бледо, внушаващо доверие лице, сигурно бяха създали у нея напълно измамно впечатление за перспективите, които той можеше да ми предложи. Въпреки това не можех да се накарам да ѝ пиша и да разкрия истината. Това нямаше да промени нищо в сегашното ми положение, а от честите ѝ писма знаех, че тя си имаше достатъчно проблеми с изпълнението на преподавателските си задължения в

училището. След занятия майка ми хващаше влака за Кардиф, за да ходи на важните до едно нощни занятия, които, според откровенията в писмата ѝ, се бяха оказали доста по-сериозни, отколкото тя бе предвиждала, изобилстващи с много специални и трудни за разбиране термини.

Въпреки това, усещайки, че потъвам в нещо като тресавище, задушаван от заобикалящите ме пушеци и мръсотия, аз се опитах да се стегна, като реших да възвърна отново стремежа си към онези древногръцки идеали, които бях преследвал в миналото; един стремеж към физическа адекватност, който сега изглеждаше съвсем недостъпен за моята измършавяла фигура. Единствената баня в сградата на Лио за момента служеше като хранилище на непотребни домашни боклуци — дръжки от стари врати, изкривени пирони, счупени рамки за картини, смачкани картонени кутии и разни такива, които чичо ми не разреши да бъдат изхвърлени. И все пак с помощта на Ани изчистих всички вехтории. Въпреки че емайльт бе начупен и ръждясал, древната вана можеше да се използва и от този момент нататък всяка сутрин след ставане аз правех петнайсет минути общофизически упражнения, след което се потапах в студената вода. През вечерите, които бяха започнали да се удължават, с радост се завърнах към моята стара любов. Само срещу половин пени жълтият трамвай ме отвеждаше от улица „Аргайл“ до парка Келвингроув в западните покрайнини на града. Но тъй като често не разполагах и с толкова пари, аз нямах нищо против да извървя пеш цялото това разстояние по улица „Сандимаунт“ и по западното шосе, след като бях обут в старите си гуменки, накарали ме да се чувствам лек и отскоклив като пружина. Стигайки до парка, осеян с многобройни, трасирани от дървета алеи и лъкатушещи пътечки, отиващи към университета, аз спирах за малко, за да се настроя, след което започвах да тичам сред спускащия се здрач по трасето, предварително определено от мен. С изключение на някоя отдадена на себе си случайна двойка, по това време имаше много малко хора. Чувството за свобода и необяснима наслада, което изживявах в тези бързи преходи сред прохладния въздух — все още сияещ под лъчите на залязващото слънце, ми позволяваше да избягам от всички мои страхове, които, сякаш издухани от вятъра на стремителното движение на тялото ми, трепваха във въздуха и падаха зад мен.

След като се изтощавах, аз сядах да си почина, гледайки към университета. Старата достолепна сграда бе изрязала тъмния си, величествен силует на фона на западното небе. Шансовете ми някога да уча там сега бяха угнетяващо далечни и недосегаеми и все пак, след като дишането ми се възстановяваше, подтикван от един неизкореним копнеж, аз се изкатервах на хълма и бродех из околностите му. Минавах покрай безлюдните сгради и четях табелките над вратите, докато неизменно не стигах накрая до Факултета по биология. Там, въртейки се пред заключената врата, аз долавях ароматните миризми на въгленова тъмnochервена боя и балсамово дърво. След това се обръщах, за да тръгна обратно към града, и ме изпълваше усещането, че водех някакво кошмарно съществуване и че животът ми се бе превърнал и едно тъпо, монотонно и безсмислено ежедневие.

[1] Тадж Махал — известен мавзолей в Агра, Индия, построен през 1630 — 1648 от шах Джахан за неговата любима жена. — Б.пр. ↑

[2] *Trifolium minus* — на емблемата на Ирландия е изобразена този вид детелина. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Един следобед, както се разхождах с бавна крачка нагоре по улица „Юниън“, завръщайки се от поредната поръчка на Лио, видях как някакъв млад мъж — гологлав и невероятно елегантен — излезе от хотел „Крайтириън“, придружен от една стилно облечена, но прекалено натруфена жена, малко по-стара от него. Познах го моментално и когато погледите ни се срещнаха във взаимно разпознаване, извиках инстинктивно:

— Терънс.

Не показва с нищо, че ме чу. Избягвайки погледа ми и продължавайки да говори със спътницата си най-оживено, той ме подмина, сякаш въобще не съществувах, докато аз, отрязан и унижен, останах заяпан след него като глупак. Няколко крачки по-нагоре по улицата, срещу входа на хотелския ресторант, стоеше един открит червен автомобил „Аргайл“, тапициран с червена кожа, с чакащ зад волана шофьор. Точно към тази луксозна машина Терънс придружи своята приятелка, внимателно понаблюдава, докато тя се настани удобно и след едно жизнерадостно и нежно сбогуване изпрати с поглед отдалечаващата се кола.

Когато той се обърна, аз се размърдах и забързано тръгнах по пътя си. Ненадейно ме застигна един подобен спомен отпреди осем години, когато в компанията на Тери аз се бях отрекъл от Маги. Сега тя бе отмъстена. В този момент обаче се чу пронизително изсвирване, каквото можеше да се използва само за повикване на такси, накарало ме да се обърна на място. Терънс се приближаваше към мен с небрежна походка, по-красив и чаровен от всякога, изтупан до последно и изглеждащ безупречно в раираните си панталони и черно, право сако. Докато той ме гледаше от горе надолу, леко потръпнах. Пред лицето на това изискано шивашко съвършенство бе невъзможно да не се изчервя заради собствения си непристоен вид.

— Виж ти. Как само си се издължил — каза бавно Терънс. — Какво правиш тук, човече?

Пълната липса на контакт между майка ми и Лохбридж го бе оставила неинформиран за нашето сегашно положение. Когато му обясних състоянието на нещата, той нададе поредното изсвирване, само че този път тихо и замислено.

— Значи сега работиш за оная скръндза. Не съм го подминавал по улицата, но много ми се иска да му се изплюя в лицето. Защо не дойдохте при мен бе, човече? Винаги съм се отнасял със симпатии към майка ти. Толкова приятна малка женица. Щях да ви оправя и двамата за нула време.

— Как... ти къде си сега, Тери?

— В хотелския бизнес. Уча го директно отвътре. Работя на рецепцията в „Край“.

Дълбоко впечатлен погледнах от Лорънс към мраморния портал с колони и през широките стъклени врати към просторното фоайе, застлано цялото с килими и мебелирано с красиви, позлатени столове. „Крайтириън“ бе нов хотел с изтънчена континентална атмосфера, неголям по размери, но иначе изключителен. В Уинтън той се докосваше до висините на светския разкош.

— Надявам се Лио да те храни добре — каза внезапно Терънс, наблюдавайки ме с леко изкривена глава и присмехулни очи. — Ще можеш ли да се справиш с една малка закуска? — Преди да успея да му отговоря, той продължи: — Добре тогава. Ще минеш от задната страна на сградата и аз ще те пусна през другия вход.

Служебният вход се виждаше отдалеч и Терънс, чакащ ме вече на вратата, ме вкара в дълъг коридор, който водеше към хотелската кухня — грамадно, високо помещение, ослепяващо погледа с блестящите метални готварски подобия и светещите от чистота бели плочки. Млад мъж с бяла престилка и огромна, бухнала готварска шапка четеше вестник.

— Тони — обади се Терънс, — току-що се натъкнах на един мой отдавна пропаднал, изгладнял роднина. Ще можеш ли да приготвиш нещичко за него?

Тони смъкна вестника. Не изглеждаше особено доволен.

— Три часът следобед. И аз стоя тук, единственият дежурен.

— Това ни е работата.

Когато Терънс се усмихваше, никой не бе в състояние да му се противопостави за дълго. Тони остави вестника си и стана.

— Какво иска?

— Нещо с говеждо вътре. И да е повечко.

Почувствах облекчение, когато видях, че служебната трапезария, в която ме отведе Терънс, бе съвсем празна. Тук, след изненадващо кратко време, Тони донесе една голяма чиния с нещо, дето изглеждаше като яхния.

— Това ще ти стигне ли?

— О, да, благодаря.

Започнах да ям. Терънс седна на стола срещу мен и запали цигара.

— За бога, момче — обади се братовчед ми след няколко минути, — ама ти гълташ като невидял. Трябва да си умрял от глад.

— Не е точно така, Тери. Просто това е най-вкусното месо, което някога съм опитвал.

— Би трябвало да е. Това е „Бьоф ала Борделез“. Дори, за твоя информация, моята приятелка, госпожица Джоси Гилхули, днес за обяд хапна от него в ресторанта.

Изричайки тази предварително подготвена реплика, почувствах, че от мен се очакваше да реагирам по някакъв начин. Не можех да кажа, че тя е красива, тъй като дори от краткия поглед, който успях да й хвърля, бях останал поразен от силно стърчащия ѝ нос. Затова рекох:

— Много е елегантна.

Той кимна самодоволно със сериозен, собственически жест.

— Това нейната кола ли беше?

— На баща ѝ. Гилхули предприемача. Пълни са с пари. И за твоя собствена информация, приятелче, но строго поверително, Джоси и аз сме почти сгодени. Засега поне, още не е официално, но практически тя е моя годеница.

— Винаги съм си мислил, че харесваш Поли Грант — казах аз, без въобще да се замисля.

Нещо много приличащо на червенина премина през лицето на Терънс, потвърждавайки онези отдавнашни клюки за честите му посещения в Ардънкейпъл.

— Това беше просто между другото. А сегашната работа е сериозна — добави той след кратка пауза. — Да не би ти самият да не излизаш с момичета?

Идеята бе толкова нелепа и абсурдна, че аз само поклатих глава.

— Какво! — възкликна Терънс. — Още не си имал момиче?

Почувствах как се изчервявам. Нямах желание да осветлявам Терънс за своите копнежи в тази насока, провалени поради бедствената ми свенливост — едно състояние на вътрешен конфликт, поддържано в равновесие единствено от силната дисциплина, която налагах върху себе си.

— Момичетата не ме интересуват — излъгах храбро аз.

— И какво правиш тогава със себе си?

— По цял ден съм зает — отвърнах отбранително. — А вечер ходя в парка да тичам.

— Наистина ли? — За първи път Терънс изглеждаше заинтригуван. — Някоя вечер може да дойда и да ти засека времето. Все още съм запален по бягането, макар вече да съм много зает, за да тренирам.

— Спомням си как преди време ни разказа за победата си на сто ярда в „Рокклиф“.

Братовчед ми ме погледна доволно.

— О, да. Оставих ги зад себе си, все едно че въобще не се движеха. Аз бях шампионът там, човече, почти непрекъснато. Жалко, че не успя да отидеш в „Рокклиф“.

Съгласих се мълчаливо, добавяйки едва чуто:

— Все още съм готов на всичко, за да отида там.

— Е, кой знае? — отвърна окуражаващо той. — Още не е твърде късно. Има разни начини и способности. Както съм казвал и преди, аз имам добри връзки. Гилхули е голям човек. Истински католик и ирландец до мозъка на костите си. Не се предавай толкова лесно. Ами да, говорейки за това, сега се сетих, че касиер на колежа сега е един човек на име Фелън... или Фийни, който ми беше добър приятел. Тази длъжност я заема той. Бих могъл да му пиша. Сигурен съм, че ще направи всичко за мен. Или пък направо на ректора на колежа — все още ме помнят там. Можеш да ми вярваш.

Сърдечното отношение на Терънс силно ме развълнува. Очите ми светеха с радостни отблясъци, докато притеснено му изказвах благодарностите си.

— Засега не казвай нищо за това. — Той издърпа стола си и се изправи на крака. — Сега трябва да се върна обратно на рецепцията. Очакваме следобед важни гости. Но ти дръж връзка с мен. Искам да ти

засека времето на една миля. Ако е добро, може да ти помогне по някакъв начин. Не забравяй това.

— Няма, Тери. Ще изляза през служебната врата.

— Така ще е по-добре и за теб — одобри идеята братовчед ми. — Между другото не знаеш ли, че Нора е в града?

— Не, Тери.

— Ами тя е тук. И се оправя много добре.

— С какво се занимава?

— Тя е младши помощник на госпожица Донахю — закупчицата в „Ърл“. Донахю са добри приятели с нашите. Старият Донахю и баща ми бяха много близки едно време, чака че всичко бе предварително уговорено — Нора да отиде да се учи при нея. Знаеш какво е закупчик, нали?

Знаех, макар и не съвсем точно. И тъй като „Ърл“ беше водещата институция за женска мода в Уинтън, предполагах също, че положението на госпожица Донахю там би трябвало да е много солидно.

— Нора непрекъснато пита за теб — продължи Терънс. — Защо не й се обадиш? Тя живее с госпожицата. Ще ти дам адреса. Намира се в Парк Кресънт^[1].

Братовчед ми извади един позлатен молив от джоба на жилетката си и започна да пише.

Не можех да намеря думи да му се отблагодаря. След като ме изпрати до задната врата, аз излязох навън, радвайки се на щастливата случайност, която ме бе свързала отново с моите роднини. Толкова дълго време живеех без подходяща човешка компания, че перспективата да общувам отново с Терънс и Нора ме изпълни с вълнение. Нещо повече от това: повдигна се въпросът за „Рокклиф“. Какво ли можеше да направи Тери или приятелите му за мен? Името на Гилхули, добавено към онази великолепа кола, без да говорим за скандално елегантната дъщеря, за която Терънс бе сгоден и вероятно скоро щеше да се ожени, предполагаше възможности, които — макар и твърде неопределени за мен — ми изглеждаха почти неограничени.

[1] Това е названието на жилищен квартал, а не парк. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Няколко дни очаквах изпълнен с надежда, че Нора ще се свърже с мен. Изпитвах неохота да поемам инициативата, а Терънс сигурно ѝ бе разказал за нашата среща. Но от нея не пристигна никаква вест и следващата събота, след като се освободих от задълженията си, аз се отправих с небрежна крачка към Парк Кресънт. Спомням си ясно, че следобедът бе мек, спокоен и слънчев, изпълнен с предстоящи обещания за идващата пролет.

Парк Кресънт се намираше в привилегирован жилищен район в западната част на града. С формата си на полумесец^[1], той се извисяваше с високите си къщи в джорджийски стил — сега трансформирани в апартаменти — които гледаха към парка Келвингроув. Доста обезкуражен от изисканата атмосфера на квартала, очебийно контрастираща с грубостите на улица „Аргайл“ и „Залата на Тамплиерите“, аз просто спрях пред номер девет и не успях да преодолеея стеснителността си, докато не се отдалечих на петдесетина ярда надолу по улицата. Тук, с поведението на незаинтересован наблюдател, се облегнах на парапета и се загледах към парка под мен. Трябваше ли или не да отида дръзко дотам и да позвъня на вратата? Дългите филизи по кестеновите дървета бяха започнали да разцъфват. Жълтата форзиция вече бе разтворила цветчетата си. По широката алея, където правех вечерните си кросове, се виждаха първите детски колички. Беше възможно Нора да не иска да ме вижда. Въпреки това тя ми бе харесала, когато се видяхме последния път, и сега ми се искаше да общувам с нея като с приятел.

Извърнах се леко и видях, че улицата бе абсолютно пуста. Поне никой нямаше да ме види, ако ме приемеха студено и ме изхвърлеха. Мобилизирайки се вътрешно, аз се обърнах и тръгнах напред. Изкачих стъпалата пред портала на номер девет и влязох в дългия коридор. От многобройните врати, виждащи се сред мъглявата светлина, избрах една, на която бе закачена визитна картичка с името „Госпожица Фиделма Донахю“. Поизправих връзката си и припомняйки си, че съм

доста представителен в боядисания тъмнокафяв костюм, натиснах звънеца.

Вратата бе внимателно отворена от една ниска, набита, суетяща се малка женица, облечена като за улицата — със стилна шапка и палто, която ме изгледа с отметната назад глава, прецени ме с твърдо, бляскаво, компетентно око и попита:

— Е, млади човече?

— Тук ли е госпожица Нора Керъл? — измърморих една чуто. — Аз съм неин братовчед, Лорънс Керъл.

Жената моментално се отпусна, изражението ѝ се промени и ми се усмихна дружелюбно. В естествения си вид тя имаше пълна, много смешна уста, ефектно разкрасена от комплект лъскави изкуствени зъби.

— Влизай. Защо не сме те виждали досега? И защо не ни предупреди, че ще идваш?

Докато влизах, тя продължаваше да държи ръката си върху рамото ми и да ме оглежда от горе надолу.

— Да, ти си истински Керъл. Познавах добре баща ти, горкият човек. Значи сега си търсиш късмета при чичо ти Лио? — Без да ми даде възможност да отрека това предположение, тя продължи, побутвайки ме към полуотворената врата. — Нора е тук. Влез вътре да я поздравяш бързо, че за лош късмет, ние трябва да излезем. Но не забравяй да наминеш пак.

Разбрах, че като някой глупак бях дошъл в неподходящ момент и бях готов да се извиня и да си тръгна. Но под натиска на нейните непрекъснати побутвания влязох в стаята, към която тя ме водеше — една мъничка женска спалня с басмени завеси на цветя и покривала за столовете от същата материя.

Братовчедка ми седеше пред огледалото на своята тоалетна масичка. Тя се обърна и ние се вторачихме един в друг. Макар да знаех, че ми е братовчедка, аз едва разпознах в това обезпокоително красиво момиче мършавото дете, което ме бе зальгвало по време на погребението на баща ми. Нямаше никакво съмнение — Нора бе красива. Дори не просто красива, а недосегаемо прелестна — облечена в бродирана копринена блузка, тъмнозелена плисирана пола, на врата с гердан от петнисти зелени мъниста — точно като момичетата, заради които бързо слизах от тротоара с приведен поглед, да не би моето

оскверняващо присъствие да ги обиди. Въпреки това тя ми се усмихваше, а тъмните ѝ очи с гъстите си, дълги, завити мигли, които изглеждаха по-тъмни на фона на нежната ѝ свежа кожа, искряха от удоволствие и палавост.

— Я, Лорънс, колко хубаво високо момче си станал! О, скъпи мой, веднага се сетих как те баламосвах в курника. Помниш ли яйцето?

— Разбира се, Нора.

— Както и да е, но като гледам, то е направило чудеса с косата ти. Толкова е гъста и с такъв приятен кестеняв оттенък. А само как те блъсках в стената.

Тя се приближи, прегърна ме и ме дари с дълга целувка.

— Ето! — каза тя. — Това е компенсацията за онзи път. В края на краищата нали сме братовчеди?

При това нежно топло притискане почувствах силен шок, сякаш нещо в мен се скъса.

— О, Нора — промълвих тихо, — много се радвам да те видя отново. Толкова отдавна го искам.

— Тогава защо не го направи досега, глупаво човече? Не, не, грешката наистина си е моя. Ние сме едно ужасно семейство, както не поддържаме контакт помежду си. Разбира се, Саймън е в Испания, а Лио е непоносим, но ние двамата не трябва да губим връзката помежду си. Трябва да си наваксаме изпуснатото. Сигурно цялото това време в компанията на Лио не е било никак весело.

— Не, не особено, Нора. Пък и работата ми не е кой знае колко весела.

— Ще ми разкажеш всичко, което ти се е случило. — Тя бе взела в ръка шапката си от тоалетната масичка. Беше малка сламена шапчица с роза на периферията. — Само че не сега, скъпи Лорънс. Много е неудобно, но госпожица Донахю и аз имаме един ангажимент, който просто не може да бъде отложен.

— Веднага се измитам — отвърнах бързо.

— О, скъпи, нали не сме докачливи? — Тя приключи с поставянето на шапчицата си пред огледалото и се обърна. — Кажи ми сега отива ли ми? Но внимавай, това е модел от залата с мостри.

Ненадейно избухна в смях.

— О, Лори, толкова си смешен, но ако питат мен, много си приятен и мил. Сега слушай, ние всичките — госпожицата, Терънс и аз, и някои други ще ходим в събота вечерта на „Втората къща на Алхамбра“^[2] и ти можеш да дойдеш с нас, освен ако — тя ме погледна подигравателно — това не те накара да се чувстваш още по-нещастен!

— О, не, Нора, няма.

— Тогава ще ни чакаш на входа на театъра в девет часа. Билетите са в нас.

Напуснах къщата, летейки във въздуха от щастие. След като инстинктивно завих към парка, това усещане прерасна в необятен възторг. Колко сърдечно ме бе приела Нора, колко непринудено и откровено бях посрещнат — покани ме на следваща среща, накара ме да се почувствам желан. Никой досега не ме беше целувал така... никога, никога в кивота ми. Меката топлина на тези устни пулсираше в невинната ми кръв и разнасяйки се бавно и омайващо във вените ми, изпълни сърцето ми с копнежи към моята братовчедка. Внезапният спомен за моите абсурдни фантазии с Ада, с която не бях имал честта да разменя дори една-едничка дума, ме накара да се изчервя. Онова е било просто детска игра. А това беше истината. Сега вече бях зрял човек. Разбихах живота. Докато се движех забързано с крачки, накарали ме да се изпотя, започнах да рисувам в съзнанието си картини, в които Нора и аз бяхме неразделни завинаги. Вече не се чувствах сам и Уинтън не бе необятна пустош.

Изведнъж, както вървах по алеята покрай реката, рязко натрапил се върху блажените мечтания, един неподвижен предмет — особен и същевременно странно познат, привлече разсеяния ми, приведен надолу поглед. Със сигурност в далечното минало бях виждал този къс абаносов крайник, свършващ с желязна скоба, прикрепена за специална ортопедична обувка с дебела подметка. Инстинктивно спрях и повдигнах глава. Седнал самичък на пейката, един малък съсухрен човечец с черен костюм, целулоиден нагръдник и вързана на фльонга черна връзка ме гледаше добродушно и полуусмихнато.

— Лорънс Керъл — каза той.

Фактът, че той ме позна в сегашния ми вид, след интервал от седем години, ме порази толкова силно, че аз моментално се върнах към действителността и откликнах несъзнателно:

— Ранкин Карфицата! — казах и после бързо се извиних: — О, съжалявам, сър. Толкова бях изненадан, че ме познахте, че думите просто се изплъзнаха от устата ми.

— Бих те познал навсякъде, Лорънс — каза дружелюбно той, правейки ми знак да седна до него. — В действителност, въпреки че си се издължил, на практика не си се променил нито на йота.

Без да знам дали да погледна на това като на похвала или неодобрение, приех поканата му и седнах до него. Той продължи да ме изучава.

— За удоволствие ли се разхождаше, или по работа?

Изпитах безумното желание да се разкрия пред него, да му разкажа за Нора и за радостното събитие, което толкова славно бе променило живота ми. За щастие все още бях достатъчно разумен, за да обузда импулса си.

— Всъщност нито едно от двете, сър. Връщах се към улица „Аргайл“.

— И защо точно улица „Аргайл“ от толкова много места?

— Там работя.

— Работиш? Като какъв?

— Ами аз съм нещо като чирак в един склад за продажби на едро.

— Искаш да кажеш, че си напуснал училище?

След като кимнах с глава, той ме погледна насмешливо и измърмори:

— Значи сме в едно и също положение.

— Пенсионирахте ли се, сър? — попитах тактично.

— Образно казано — отвърна той. — В действителност бях пенсиониран. Но все още се чувствам дееспособен, да благодаря на Господа, в личен и особено интересен аспект. Събирам анализите на Ардънкейпълската енория, Лорънс. Имам достъп до всички архиви на университетската библиотека и сега живея в една тиха, приятна стая на улица „Хилсайд“, съвсем наблизо оттук, където разполагам с всички удобства, за да си върша, както някой би я нарекъл, „работата по сърце“.

Той си бе същият кротък, прозаичен дребен човечец, стареещ се по характерен за него начин да се възползва максимално добре от сегашното си положение, което не ми се стори особено очарователно.

Но с моите разсъждения в главата — прекалено ангажирали ме, за да ми дадат възможност да оценя срещата ни по достойнство, аз започнах да търся някакъв начин да се измъкна от компанията му.

— Разкажи ми сега за себе си — подхвана той разговора отново.

С известна неохота нахвърлих съвсем бегло описание на събитията след смъртта на баща ми, за които той бе чувал. Но Карфицата не бе човек, който би допуснал нещата да се сведат само до едно сбито изложение — той продължи да ме разпитва, като ме притискаше за повече информация, обсипвайки отговорите ми с едва съдържани възклицания, изразяващи интерес или съжаление, докато накрая не ме бе изстискал до краен предел и не бе научил цялата ми история.

Когато стигнах до края, разчувстван от собствената си участ, погледнах към него с надеждата да срещна израз на съчувствие като възнаграждение за усилията ми. Вместо това, наклонил глава под остър ъгъл, той започна да подръпва малката си, стърчаща сива брадичка и накрая рече с разсеяно изражение:

— А твоята бедна майка бе едно толкова приятно, щастливо малко създание.

След това, преди да успея да се съвзема от шока, предизвикан от забележката, която в устата на Карфицата изглеждаше почти непристойна, той отново ме изгледа за момент и погледът му пак се зарея нанякъде по такъв начин, накара ме да почувствам, че се кани да каже нещо неприятно.

— Аз съм силно разочарован от теб, Лорънс. Мислех си, че си умно момче. Никога не съм си представял, че ще работиш в някакъв градски склад.

— Но какво друго можех да направя? — запротестирах.

— Десетки неща. И най-вече да проявиш повече здрав разум, повече съобразителност. Искаш да отидеш там горе, нали? — Старецът кимна с малката си брадичка нагоре, без, разбира се, да предполага, че целта ми е райската обител, имайки предвид моята по-явна амбиция към университета, който, спрямо нашето местонахождение до реката, се извисяваше на хълма над нас.

— От много отдавна желая да следвам някаква наука и дори медицина — отвърнах кратко. — Само че досега е имало много неща, които съм желал, но никога не съм получил.

— Защо тогава не опиташ по-настойчиво? Има бройки университетски стипендии, особено за класическите дисциплини, които са отпуснати за умни, но несъстоятелни момчета. Ти си умен, нали?

— Не знам. Надявам се, че съм.

— Тогава нека да проверим веднага какво е положението — речето е ентусиазирано, и докато аз го зяпах учудено, той бръкна във вътрешния джоб на сакото си и измъкна оттам една тънка черна книжчица с протрита марокенова подвързия, много приличаща на моя молитвеник.

— Това, Лорънс, е моят Нов завет — каза ведро старецът. — Просто го отвори напосоки и започни да тълкуваш.

Аз го отворих напосоки и след кратка неловка пауза се опитах да пусна една постна шега:

— Ама това е като гръцки за мен, сър. Не знам нито дума от него.

— Какво, никакъв гръцки? О, скъпи, това е съкрушително! — Той замълча, чумерейки се насреща ми. — Тогава как си с латинския?

— Преглеждал съм избраните съчинения на Овидий^[3] плюс една цяла книга, казваща се „Pro Patria“, и малко от Вергилий^[4].

— Малко от Вергилий — повтори той, тракайки със зъбните си протези, което трябваше да изрази крайното му недоволство.

Отново настъпи тишина. След малко Карфицата каза:

— Дефинирай петата теорема от третата книга на Евклид.

Зачервен от притеснение, аз измънках:

— Съжалявам, но съм ги учил само до втората.

Дори тогава той не се отказа. Там, на пейката в парка, докато детските колички минаваха покрай нас, а парковият служител ни наблюдаваше с подозрение, като че ли заговорничехме да плякосаме цветните му лехи, Карфицата ме подложи на обстоен изпит и когато всичко приключи, издаде само глухо стенание.

— Кой те е учил? Или по-скоро съсипал? — Той подръпваше нервно рядката си брадичка, сякаш се опитваше да я изкорени. — Ти си напълно необразован.

— Не е вярно — отвърнах ядосано. — Знам много неща от ботаниката и зоологията, за които вие дори не сте чували, сър. Обзалагам се, че не знаете какви са различията между четирите

разновидности на „Ерика“ или как се получава делението на хромозомите в ядрото на клетката.

Карфицата ме изглежда с унила, състрадателна усмивка.

— Мое бедно момче, това са точно предметите, които ще учиш, и несъмнено ще владееш до съвършенство, но едва *след* като бъдеш допуснат до университетската научна програма. А за да те допуснат дотам, от теб се очакват умения от съвсем друго естество, елементарни учебни познания, които ти просто нямаш.

Не можех да кажа нищо на това. Изведнъж погледнах нагоре.

— А не може ли вие да... искам да кажа, след като и двамата сме в Уинтън... не може ли вие да ме подготвите, сър...?

Той веднага поклати глава с твърда, решителна увереност:

— Невъзможно, Лорънс. Ти си толкова изостанал, че са ти необходими най-малко две години постоянни, усиленни занимания. Аз няма да бъда тук повече от шест месеца. Така че и за мен, и за теб това предложение е безнадеждно.

Настъпи дълга, нерадостна пауза, сред която в главата ми кънтеше единствено мисълта за угасналата, вечно спохождала ме мечта, че някак си щях да се преборя с трудностите по пътя към една брилянтна, бляскава кариера.

— Много жалко, Лорънс. Беше толкова обещаващ ученик. Помниш ли онези кратки съчинения, които ми представи във връзка с моето задание за написване на есета? Бяха изключително добри. Ти притежаваше такова рядко, деликатно усещане за думите. Дори ги четях пред целия клас.

Изведнъж старецът замлъкна и замислено се загледа в мен с такова странно изражение, че видът му ми се стори особено чудат. Измърмори под носа си някаква дума, говорейки явно сам на себе си, достигнала до слуха ми съвсем неясно. Прозвуча като нещо подобно на *елисън*. Да не би това да беше последна благословия? След това, твърде нерешително, той каза:

— Предполагам, че няма да навреди на никой от нас, ако поддържаме връзка. Имаш ли молив? Запиши си адреса ми. Улица „Хилсайд“ 212. Можеш да наминеш да ме видиш някоя вечер през следващата седмица. А сега мисля, че не трябва да те задържам повече. Ще дойда с теб до трамвайната спирка.

— Аз не ползвам трамвая — отвърнах начумерено.

— Да, но аз нямам избор, Лорънс — каза кротко той.

Тръгнахме заедно към изхода на парка. Придвижването му, очевидно бавно и много по-непохватно отпреди, привличаше любопитни и често вулгарни, вторачени погледи. На склона той видимо едва си поемаше дъх. В своето лошо, неприветливо настроение нямах никакво желание да бъда публично обвързван с него и да изпълнявам ролята на помощник в това странно, куцукащо придвижване. Той не ми бе помогнал с нищо — само дето ме бе довел до дълбоко отчаяние. Когато накрая успя да се изкатери на стъпалото на трамвая, ми извика:

— И не забравяй. Ела в началото на следващата седмица.

Едва отговорих, преди да се обърна рязко и да си тръгна.

Поне не бе успял да ограби цялото ми бъдеще. Все още имах Нора. И отправяйки се към улица „Аргайл“, започнах отново да мисля за нея.

[1] На английски кресънт означава полумесец. — Б.пр. ↑

[2] Алхамбра — „червената къща“ — цитадела на мавърските крале, близо до Гранада, Испания, построена през XIII — XVI век. — Б.пр. ↑

[3] Публий Овидий Насо (43 г. пр.н.е — 17 от н.е.) — римски поет. — Б.пр. ↑

[4] Публий Вергилий Маро (70 — 19 г. пр.н.е.) — римски поет. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

„Втората къща на Алхамбра“ започваше в девет часа, но както можеше да се очаква, аз пристигнах пред входа на театъра доста преди уречения час. В действителност бях отишъл толкова рано, че излизащата тъпна от първото представление почти ме отнесе и щеше да ме събори. После пък излезлият студен вятър и падналата мъгла откъм реката направиха чакането ми доста тръпнещо от хлад. Гледайки към часовника на Централна гара, крачех насам-натам и се опитвах да се стопля, макар че много повече ме сгряваше мисълта, че ще видя Нора. Но времето минаваше. Стана девет без десет, без пет, без три... сега може би вдигаха завесата. Започнах да се безпокоя. Да не би да бях обърнал датата или да чаках пред грешна врата? Петнайсет минути по-късно, когато почти се бях наканил да си тръгвам, те се появиха.

Групата беше по-голяма, отколкото очаквах: Терънс с госпожица Джозефин Гилхули, Нора, госпожица Донахю и един сурово изглеждащ млад мъж със скъп костюм, който се оказа брат на госпожица Донахю. Всички те бяха в едно общо приповдигнато настроение, което навеждаше на мисълта, че вероятно са били заедно на вечеря. Подозрението, че съм бил изключен от това предшествашо събитие, бе потвърдено от обилното многословие във формата на компенсация, с което те ме посрещнаха.

— Надявам се да не си настинал, скъпи — възкликна госпожица Донахю, хващайки ме за ръката.

— И аз трябваше да се приближа и да се погрижа за кучето, вместо за човека — обясняваше нещо Терънс. — Джоси, това е Лорънс.

— Радвам се да се запознаем. Винаги казвам, че всеки приятел на моите приятели е и мой приятел. Само че трябваше да ми кажат за теб по-отрано.

И госпожица Гилхули, облечена със скъпо изглеждащо кожено палто и увита около врата и главата с бледоморав тюлен шал, се опита

също да смекчи неловката ситуация. Тя притисна ръката ми, оставяйки върху дланта ми аромата на парфюма си, който се разнасяше от мен до края на вечерта, и добави:

— Чух, че си голям бегач. Между другото имаш точно такъв вид. Винаги съм казвала, че външността говори много за собственика си.

— Мислим, че сме доста добри — каза шеговито Терънс. — Мартин и аз възнамеряваме да го изпробваме някой от близките дни.

Досега Нора не бе казала нито дума. Сега, макар да мълчеше, тя ми се усмихваше приятно и сърдечно и поне на мен ми се стори, че в усмивката ѝ се долавяше намек за душевна близост, който струваше много повече от дългото ми чакане на студа. Дори нещо повече — когато влязохме в театъра, тя прошепна бързо в ухото ми, обяснявайки всичко:

— Вечерята бе уредена от госпожица Гилхули, Лорънс. Така че нямаше как да те поканя в „Крайтириън“. Но бъди сигурен, че следващия път ще си там.

За нещастие в суматоката, създадена, докато си проправяхме път към нашите места в центъра на салона, аз изостанах назад, така че Терънс — минал най-отпред — седна с госпожица Гилхули, до тях се настаниха Мартин и Нора, а аз останах най-открая до госпожица Донахю. Това подреждане не ми хареса никак. В своето разочарование поглеждах непрекъснато надолу по реда с надеждата да уловя някой съчувствен поглед от страна на Нора, но с типичното за нея оживление тя си говореше нещо с Донахю. На сцената един жонгльор подхвърляше топки във въздуха.

— Началните номера никога не са особено добри, скъпи — прошепна госпожица Донахю в ухото ми. — Но само изчакай да видиш Хети Кинг.

Тя бе отворила голяма кутия шоколадови бонбони и след като ме почерпи, постави кутията, отворена върху скута си, и ми каза:

— Взимай си, когато ти се прииска, скъпи.

Тези многократни гальовни подканвания на госпожица Донахю, в които долавях нотки на съчувствие, ме караха да се чувствам като сираче, поканено на благотворителна вечеря. Някакъв мъж с малко бомбе и боядисан червен нос пееше песен и изглежда, всички ѝ се смееха, с изключение на мен.

— Направо е страхотен, нали, скъпи? — изкиска се госпожица Донахю.

Напрегнах вдървената си физиономия в утвърдителна усмивка, същевременно поглеждайки за сетен път надолу по реда. Госпожица Гилхули, излегнала се назад почти в истерия и показвайки всичките златни пломби по зъбите си, се бе хванала за Терънс да не падне. Приведох се леко напред и забелязах, че Мартин държеше Нора за ръката. Още от пръв поглед не бях харесал Донахю, който не изяви желание да говори с мен, а само ме удостои със студен, твърд поглед и това мое впечатление сега решително се затвърди. Той бе прекалено добре изглеждащ по един вулгарен, мрачен, опасен начин. Със стърчащите си скули и леко сплескан нос имаше вид на боксьор.

— Гледай, скъпи, „Братята близнаци“.

Почувствал се длъжен да отделя известно внимание и на пантомимата на тези еднакви, подобни на близнаци фигури с фланелени панталони, сака на райета и сламени шапки, аз въпреки всичко не можах да откъсна обезпокоения си поглед от онази, другата двойка. Неестествената поза, в която стоях, с едното око гледащо към сцената, и другото — надолу по реда, най-сетне привлече вниманието на госпожица Донахю, която попита с приглушен тон:

— Да не си си прещипал врата, скъпи, изглеждаш така, сякаш ти се е преметнала жила? Само не ми казвай, че имаш кривогледство!

С усилие на волята възвърнах очите си към нормалната фокусировка и бързо я успокоих, че не се нуждае от очила.

Падането на завесата за антракта ме спаси. Терънс и Донахю моментално станаха, за да отидат до бара, и след като госпожица Гилхули се протегна през празните места и започна да си говори с Нора, аз се обърнах към госпожица Донахю с твърда решителност:

— Преди малко няхах удоволствието да се запозная с вашия брат, госпожице Донахю — отбелязах дружелюбно, с измъчен опит за изтънченост. — Той в Уинтън ли живее?

— Да, част от времето, скъпи. Той много пътува из страната.

— По работа ли, госпожице Донахю?

— Естествено, скъпи. Той е комисионер.

— Да не би да имате предвид търговски пътник, госпожице Донахю?

Тя ме изгледа съчувствено.

— Още си зелен, момчето ми, нали? И все пак те харесвам, защото си много сладко момче. Не, скъпи. Мартин е букмейкър^[1]. Не прави книги за четене, нали разбираш. Взима облозите. Буки, ако си чувал тая дума. Той участва в повечето от състезанията и там успя да си създаде доста добри връзки. Хапни си бонбонче, скъпи. Вземи от тези — не ги обичам с карамеления пълнеж, само ми влизат в ченето.

— Стори ми се, госпожице Донахю, че той и Нора са много добри приятели.

— Дори нещо повече от това, скъпи — отвърна тя, поглеждайки ме косо. — Там е направена, както би могло да се нарече, уговорка.

— Уговорка ли, госпожице Донахю? — изкарах думите насила между зъбите си.

— Те не са точно сгодени — Нора все още е много млада, както знаеш, е само на седемнайсет, а на мен ми се иска да я пообуча още годинка-две в „Ърл“, за да си има свой собствен бизнес, когато се задоми. Но да знаеш от мен, скъпи, това вече си е сигурен факт.

Това, че все още не бе обявен годеж, можеше да ми послужи за известна утеха и макар да не разбирах много точно значението на тази дума, то терминът „факт“ имаше фатално звучене, влошено още повече от немаловажната подробност, че бе сигурен. Зяпнах към госпожица Донахю с тайно страдаща душа, докато тя продължаваше да обяснява:

— Нора е прекрасно момиче. Може би е малко палава, но това е от ирландската жилка в нея, избива я все на лудории. Но иначе е толкова мило момиче и аз съм много привързана към нея.

— Сигурен съм, че това важи за всички ни, госпожице Донахю — изломотих с дрезгав глас в напразни усилия да не се издам.

Останалата част от представлението премина като мъгла пред погледа ми. Дори Хети Кинг не успя да ме развълнува, въпреки впечатленото шептене на госпожица Донахю, че нейният хит „О, ти, красива кукло“ бил любимата песен на крал Едуард^[2].

След като последната завеса падна и оркестърът изсвири няколко начални такта от „Боже, Краля ни пази“, изпитах меланхолично чувство на облекчение. Сред обичайната суетня Терънс и Донахю тръгнаха забързано към бара за по едно последно бързо питие, докато двете дами се отправиха със сериозен вид към гардероба. Най-сетне бяхме сами с Нора, останали да чакаме в изпразващото се фойе. Тя се приближи до мен така, че очите ѝ гледаха директно в моите. Бяха

сериозни, макар устните ѝ — толкова живи и топли, когато се докоснаха до бузата ми — да бяха извити леко шеговито.

— На теб не ти беше хубаво — рече тя обвиняващо, но и с лека нотка на съчувствие, сякаш за да намекне, че ме разбира. И наистина, когато запротестирах отбранително, че ми е било хубаво, тя поклати глава и добави: — Не. Мислеше си, че беше прекалено недодялано и може би наистина си прав. Този вид забавления въобще не са по вкуса ти.

Почувствах с внезапно отчаяние, че ще трябва да се разкрия.

— Щеше да ми хареса, Нора, ако седях до теб.

— Тогава защо не седна? — Тя разтвори широко очи. Дъхът ѝ, както стоеше толкова близко до мен, бе топъл и сладък. — Щеше да е много мило.

— Помислих си, че искаш да седнеш до Мартин.

— Мартин! — възкликна тя. — Писнало ми е от него. Прекалено настойчив е. Искаше ми се ти да си до мен!

Сърцето ми подскочи радостно. Освободен от потискащото настроение, почувствах как кръвта нахлува в лицето ми.

— Но, Лорънс. — Тя ме гледаше провокативно. — Тери казва, че ти не се интересуваш особено много от момичета.

— Интересувам се от теб, Нора. Ако искаш да знаеш, никога не съм се интересувал от някой друг толкова, колкото от теб. Аз много те харесвам.

Тя се усмихна и аз си помислих, че ще продължи да ме дразни. Но след миг изражението ѝ се промени и в сините ѝ очи се появи мек поглед.

— Аз също те харесвам — отвърна тя. — Настина. И ми се ще да се виждаме по-често, да те разведа тук-там, да те освободя от самия тебе. Този свят е жесток, Лорънс, и извинявай, но според мен в него човек може да оцелее само с повече житейски опит. Трябва да се научиш да общуваш с хората и от време на време да се веселиш. Нали не те обиждам, като казвам това?

— Не, Нора.

Другите от компанията приближаваха към нас и тя продължи да говори бързо:

— Тогава виж какво ще ти кажа. Следващата неделя Март и Тери няма да са тук. Така че ела направо в Парк Кресънт и ще правим

каквото искаш.

— О, Нора — казах възбудено. — Колко прекрасно! Сутринта ли да дойда?

Помислих си, че тя ще се засмее. Устните ѝ трепнаха, а очите ѝ — под онези завити мигли — се свиха в черни, искрящи цепки.

— Ела, когато си готов — рече накрая. — Но не прекалено рано, защото ще ме намериш в леглото.

Почувствах отново, че съм жив и когато вече се бяха събрали и останалите, аз се усмихнах радушно, преструвайки се, че съм прекарал чудесно. След това сърдечно се сбогувах и поблагодарих на госпожица Гилхули, когато тя каза, че иска да присъствам на следващото ѝ събиране. Цялото това представление бе напълно чуждо на моята природа, макар и да го приех за нормално, защото вече знаех, че Нора се интересуваше от мен.

Когато накрая ги оставих, се прибрах пеша чак до „Залата на Тамплиерите“ и подрънкването на трамваите звучеше като музика в ушите ми.

[1] Игра на думи. На английски букмейкър буквално означава правач на книги. — Б.пр. ↑

[2] Крал Едуард VIII — известен с любовта си към американката мисис Симпсън, заради която се отказва от престола. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И СЕДМА ГЛАВА

С изключение на редовните седмични писма от майка ми, не очаквах да получа нищо друго по пощата. Така че пощенската картичка, която пристигна със сутрешната поща през следващата сряда и ми бе предадена на закуска от госпожа Тобин, бе едно изненадващо събитие.

Защо не дойде да ме видиш? Ще те чакам на всяка цена в сряда или четвъртък тази седмица.

Вече се бях отказал от Карфицата. Неговата оценка за способностите ми или по-скоро за тяхното отсъствие бе оставила болезнена рана в душата ми и повече нямах никакво желание да бъда разпитван и отхвърлен за сетен път. Щом според него моите перспективи бяха толкова лоши, очевидно той нямаше как да ми бъде от полза. Не исках да ходя при него. Всички действия, с които можеше да се подобри моето положение, трябваше да изчакат завръщането на майка ми.

Въпреки всичко през целия ден непрекъснато вадах картичката от джоба си и я гледах замислено. В края на краищата за мен това бе голяма рядкост и аз започнах да се питам дали от посланието не се долавяше някакъв зов за настойчивост. Пък и в крайна сметка, честно казано, дължах този жест на моя стар учител. Накрая, с типичната за мен непоследователност, същата вечер в седем часа аз стоях, чукайки на вратата на улица „Хилсайд“ номер 212.

Беше пансион от видимо скромна класа, за която можех да се досетя по миризмата на варено зеле в голия вестибюл, както и по напукания линолеум по стъпалата, водещи към квартирата на Карфицата — една използвана едновременно за спалня и всекидневна стая в дъното на втория етаж. Той беше вътре и четеше до прозореца, но очевидно ме очакваше и ме прие без укор. Моментално видях зад

рамото му, че се бе подготвил за мен, очевидно на собствени разноси. На кръгла маса до прозореца бяха поставени шише с лимонада и чиния с бисквити.

— Лорънс — започна той, след като ме покани да седна, — онзи ден през главата ми мина една мисъл, която може да се превърне в щастливо събитие или пък от нея да не излезе нищо според обстоятелствата. Оттогава я приех за моя лична работа и реших да я доведа до край.

— Да, сър — казах покорно.

— Нека първо да ти предложи нещо освежително.

Той наля лимонадата и гостоприемно побутна бисквитите към мен.

— А вие няма ли да пиете, сър?

Старецът се усмихна и поклати глава. След като ме гледа в продължение на няколко минути, каза с известна внушителност:

— Лорънс, искам да говоря с теб относно „Елисън“.

— Елисън? — повторих безсмислено.

Той кимна и събирайки върховете на пръстите си един в друг, така че образува с длани обърнато V, се приведе към мен.

— Както вероятно знаеш, съществуват всякакви видове фондации, тръстове, стипендии и разни други дарения на университета. Някои от тях са необикновени и макар да са напълно приемливи за академичния съвет, биха могли да се нарекат дори странни — доколкото отразяват характера на своя основател.

Карфицата замълча, гледайки ме така напрегнато с очи, че забравих да доям бисквитата си.

— Сега, Джон Елисън е бил особняк, Лорънс — форфърски мелничар със скромен поминък, неособено грамотен, но затова пък пламенен шотландски националист със страст към шотландската история. Склонен съм да вярвам, че всяка година е ходил до Банъкбърн^[1] за годишнината от битката. Във всеки случай, когато умрял на осемдесет и три годишна възраст, той завещал цялата си собственост за университетски стипендии — трийсет паунда годишно в продължение на пет години, за студенти, желаещи да влязат в университета чрез написването на най-добро възпоменателно есе за шотландски исторически образ, като темата трябва да бъде възложена без знанието на професора по богословие, а есето да бъде написано за

не повече от два часа в зала на университета през последния ден от първата седмица на август. Считано от сега, тази дата е след около три месеца.

Той пак замълча и после добави меко, но с известна внушителност:

— Лорънс, как ти се струва да прекараш тези три месеца, зубрейки шотландска история, след което в края на срока да се явиш на конкурса за стипендията на Елисън?

Аз стоях и го гледах глупаво. Реакцията ми след първоначалната изненада бе продиктувана главно от някакъв инстинктивен отказ. Идеята бе толкова неочаквана, изискванията за стипендията тъй нелепи, граничещи дори с абсурда, и моята компетентност по въпроса толкова съмнителна, че аз се дръпнах назад като някой заек, хукнал към дупката си. Знаех, че не мога да се справя, че всичко това бе непосилно за мен и затова моментално се захванах да съчиня отказа си логично и обосновано, за да не станеше така, че да обидя Карфицата.

— Много мило от ваша страна, че се грижите за мен, сър. Но след като говорите за време, не трябва да забравяте, че аз вече имам работа, която ме ангажира през по-голямата част от деня.

— Аз имах предвид свободното ти време, Лорънс. През вечерите, а вероятно също и нощем, ти би могъл с моя помощ да се потопиш в царството на историята.

— Но откъде ще мога да взимам книгите?

— Чрез моите настоящи привилегии в университетската библиотека аз бих могъл да ти набавям всички необходими за теб книги. Дори нещо повече, бих могъл да намеря някои редки, великолепни, интересни екземпляри. — Той добави целенасочено: — А ти самичък знаеш колко много обичаше да четеш.

Тази реплика ме парна — бяха минали месеци, откакто не бях подхранвал будния си ум с нищо друго, освен със седмичното издание на „Тит-битс“^[2] на госпожа Тобин.

— Във всеки случай — заявих — вие нямате никаква гаранция, че аз бих могъл да напиша есето въпреки онези едновременно съчинения, които са били само детски изяви. Плюс това, вече ме информирахте, че съм едва полуобразован.

— Въпреки това ти си умен, Лорънс — продължи сухо старецът. — А и се съмнявам, че литературните способности ще бъдат

основният критерий за избор. Комисията ще търси усещането за национален дух.

— Национален дух ли! — възмутих се. — Та аз съм половин ирландец!

— Това ти дава възможност да разгърнеш въображението си и да се превърнеш в по-пламенен шотландец от стопроцентовите.

Този деликатен и все пак лукав натиск започваше да ме пречупва.

— Не, наистина не се чувствам готов за това, сър. Прекалено млад съм за университета. Бих предпочел да изчакам, докато се върне майка ми. Нейният курс завършва през септември. Когато получи назначението си в Уинтън, тя възнамерява да наеме стая или малък апартамент и тогава ще мога да тръгна отново на училище.

— Ти не си чак толкова млад за университета. Ще си минал шестнайсет, ако влезеш наесен. А тази възраст вече е прекалено голяма, за да се мисли за училище или поне за тези, подходящи за теб.

Той продължи обвиняващо:

— Що се отнася до майка ти, не би ли било прекрасно, ако й кажеш, че си се опитал да кандидатстваш за стипендията „Елисън“ или може би дори — той замълча, — че си я спечелил? Само каква радост, какво облекчение ще бъде това за нея. Да започнеш да следваш и да си напълно осигурен до края. Трийсет паунда, гарантирани за цели пет години. Помисли за това, Лорънс. И недей да забравяш, че аз ще ти помагам.

Дали нарочно или просто случайно, Карфицата използваше всички възможни сантиментални фактори, пораждайки нежност към майка ми и презрение към мен и играейки си толкова непочтено с чувствата ми, че от яд по бузите ми изби червенина и аз не можех да измисля нищо, с което да му се противопоставя.

Той отмести погледа си настрани, подръпвайки брадичката си и преструвайки се, че не забелязва унижението ми. Но малко след това изрече със снижен глас последния си възмутителен, непростим аргумент:

— Предполагам, можеш да си представиш какво би означавало за един ненужен старец като мен да те подготви за стипендията „Елисън“ и ти да я спечелиш.

Дали не играеше някаква роля, използвайки всички тези морални провокации, за да ме завоюва за каузата си? Карфицата беше учен,

привърженик на класицизма, силно ерудиран човек и все пак във вените му течеше силен примес от сантименталността на зеленчуковите писатели^[3]. Сега съм сигурен, че той чувстваше и вярваше във всяка дума, която бе изрекъл. След този аргумент вече бях разбрал, че съм победен. Той го знаеше също. Обут в пантофите си и без протезата, старецът се изправи живо и подскочи към килера на стената.

— Не можеш да го пиеш вече това, съвсем се разгазира. Мислех си, че само една бутилка няма да ти стигне и затова бях взел две. — Той извади нова лимонада и я изсипа в друга чиста чаша. — Ето и още бисквити, ако желаеш.

Не исках нито бисквити, нито лимонада. Чувствах, че след като ме бе накарал да гледам на себе си като на зрял човек, сега ме третираше като дете. Въпреки това ги приех, за да спечеля време и да се овладеея. Започнах да ям сред настъпилата унила тишина. Не можех да не се чувствам потиснат от перспективата на нашето начинание. Изглежда че той усети това, защото се обърна към мен с друг, авторитетен тон:

— Сега слушай внимателно. Ще идваш тук, в тази стая, в седем часа, три вечери седмично и ще прекарваме най-малко по два часа заедно. Направил съм план на четенето ти. Ето ти първите две книги — първата, „Обща история на Шотландия“ на Хюм Браун, и втората „Войни за граници“ на Дънкан. — Той ми подаде едната от книгите и сам разлисти другата напосоки. — Още не можеш да разбереш колко чудно време ще прекараш... с какви удивителни хора ще се запознаеш. И като си помисли човек, че трябва насила да те карам. Вземи например онзи лорд Ангъс, наречен „Арчибалд — дръпни котката за опашката“. Бил е знаменита личност, можеш да ми вярваш. Придърпай стола си по-наблизо и ще изчетем заедно нещата за него.

Започнахме да изучаваме героичната ексцентричност на Ангъс — водач на Червените Дъгласовци, как обесил кралските музиканти и си спечелил прозвището „Дръпни котката за опашката“. Въпреки вътрешната ми нагласа, почувствах как това ме заинтригува. Какъвто и да е бил Карфицата в амвона, като учител се бе изявявал винаги като съчувствен, търпелив и завладяващ педагог. Когато в девет часа заниманията ни свършиха, съжалявах, че трябва да си тръгвам.

— Това е достатъчно за начало. Сега, отделно от четенето, което ще ти възлагам, бих искал да правиш и кратко писмено изложение, да кажем, от около петстотин думи, върху това, което току-що сме минали. Донеси го, когато дойдеш в петък.

Станах, опитвайки се да намеря подходящи думи, за да изразя обхваналото ме желание за учене. Как можеше да съм такъв инат, такъв страхопъзльо? Но той ме възпря.

— Познавам те, Лорънс. Моля те, без излишни възторзи. Само усилен труд.

С книгите под ръка, направих обичайния си крос през парка. Изпитвах такова нетърпение да започна да чета за пограничните разбойници, че продължих да тичам през цялото време чак до „Залата на Тамплиерите“, избирайки задния път край реката, стрелвайки се по безлюдни странични улички и лошо осветени алеи, чувайки как стъпките ми отекуват зад мен между тъмните навеси на пристана, докато накрая не бях в стаята си, подпрян на леглото, със запалена свещ и разтворена върху коленете ми книга.

[1] Банъкбърн — град в Централна Шотландия, превърнал се в сцена на битка (1314 г.), в която шотландците под предводителството на крал Робърт Брус разбиват много по-голямата английска армия, предвождана от Едуард II, като по този начин си осигуряват шотландска независимост. — Б.пр. ↑

[2] Много популярно списание за домакини. — Б.пр. ↑

[3] Зеленчуковите писатели — група шотландски битови писатели от края на XIX век. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ОСМА ГЛАВА

Най-сетне дойде и дългоочакваната с толкова трепетно вълнение неделя. Макар че в седем часа вече бях станал и се бях приготвил, както обикновено отидох заедно с госпожа Тобин в „Свети Малакай“ на литургията от десет. Това бе нашата съседна църква, обслужваща най-бедния район на града и останала завинаги в съзнанието ми с редиците от загърнати с шалове жени и непрекъснатата приглушена кашлица. Но мястото се харесваше на госпожа Тобин, защото там имаше приятелки сред богомолките, и аз винаги ходех с нея. Всъщност на тази изключителна дата бях решил да отида на църква от девет, за да мога да пристигна към десет в Парк Кресънт, но припомняйки си препоръката на Нора да не ходя *прекалено* рано, реших, че е по-добре да се появя около единайсет. Макар, погледнато от друга страна, този час да ми се струваше доста късен.

В действителност университетският часовник отброяваше единайсетте удара, когато аз натиснах звънеца на врата номер 9, пременен в най-хубавите дрехи, които имах, и разбира се, доста нервен, но иначе изпълнен с вълнуващо очакване. Моето посвещаване на „Елисън“ бе вече факт, но до това изпитание все още имаше много време, пък и нищо не беше в състояние да ме накара да пропусна шанса да прекарам цял един ден с моята прелестна братовчедка.

Може би звънецът не бе иззвънял. Натиснах го повторно и изчаках. Не стана нищо. Пръстът ми отново се пресегна към бутона, когато отвътре се чу шум и след малко вратата леко се откряна, достатъчно, за да се види в процепа Нора, облечена в пеньоар и нощница. Тя примига насреща ми с мътен поглед, очевидно все още ненапълно събудена. Накрая, без особено задоволство, сякаш нещо я стресна, каза:

— Това си ти, Лорънс. По-добре влез.

Пристягайки колана на пеньоара и тътрейки крака в пухкавите си пантофи, тя ме въведе в кухнята, седна на ръба на един стол и с усилие потисна напирещата прозявка.

— О, Нора — възкликнах печално, макар да гледах като омагьосан картината, която представляваше тя, — съжалявам, че те притесних.

Братовчедка ми ме погледна, триейки замислено рамото си под нощницата, и изведнъж започна да се смее.

— Не се притеснявай, човече. Просто снощи малко позакъснях. Бяхме излезли с групата. Изпращахме госпожица Донахю. Тя замина за Пърт заедно с Тери и Мартин. Но ако ти сложиш чайника и ми направиш чаша чай, аз ще отида да се приготвя за нула време.

След като Нора ми показва кухненския килер и се оттегли в стаята си, реших да ѝ направя закуска както подобава. Животът с майка ми ме бе научил да правя доста приятни импровизирани ястия. Докато тя се появи отново, чаят бе запарен и бях приготвил солидно количество печени филийки и бъркани яйца.

— Не може да бъде. — Тя стоеше и гледаше как подреждам приготовленията си върху карираната покривка на масата. — Но това е направо лукс. Бие по категория даже и „Крайтириън“. Ще трябва да ми помогнеш.

— Аз вече закусих, Нора.

— И какво яде?

— Е, основно обичайната си каша. Само че моята, Нора, е от грахово брашно.

— Значи ще можеш да се понапънеш още малко. Тоя Лио трябва да го застрелят. Направо е за убиване.

Тя извади още една чаша и ми сипа чай. Започнахме да ядем препечените филийки с яйцата. Никога досега не бях си представял, че закуската с някого може да се окаже толкова приятна. Моята братовчедка, вече свежа като маргаритка, беше по-хубава от всякога. Макар и все още боса, само по пантофи, тя си бе облякла мека бяла блузка и къса пола на шотландско каре с много жълто в него.

— Това е карето на Кери — обясни ми, пригладжайки полата върху коленете си. — Ако си ирландец, трябва да си горд с него. А сега, Лорънс, ми кажи направо какво ти се иска да правим днес.

Помислих си, че неотразимото ѝ обаяние се дължи на нежния ѝ тен, на тъмната коса и на очите, ясно очертани на фона на кремавата ѝ кожа. Толкова ми бе хубаво да гледам как широката ѝ мека уста отпиваше от чая, и как, отхапвайки от препечената филийка, се

виждаха малките ѝ равни зъби, толкова бели, като на баща ми; хубавите зъби на рода Керъл.

Поех дълбоко въздух.

— Най-много бих искал... ако, разбира се, и на теб ти се иска... да отидем някъде сред природата.

— Е, ти не си градско момче.

Тя погледна през прозореца. Слънцето грееше върху бялата стена на оградата.

— И все пак, идеята не е лоша. Уинтън е направо ужасен в неделно време. Предлагам да си направим една разходка до лодките-вили.

— До лодките-вили?

Моята изненада ѝ достави удоволствие. „Това — помислих си — е тайната на чара на Нора — способността ѝ да се наслаждава на удоволствията.“

— Много хора имат лодки-вили на Лох Ломънд. Мартин... и госпожица Донахю... — добави тя — също имат такава, недалеко от Лас. За през почивните дни и въобще. Голямо удоволствие е. Ще вземем велосипедите — ти можеш да ползваш този на госпожицата — и ще бъдем там преди един часа.

Тази перспектива — след всичките месеци, прекарани в покрайнините на града, около улица „Аргайл“, бе истинско вълнуващо предизвикателство. Изгарях от нетърпение да тръгнем. Изправих се и казах:

— Хайде тогава да действаме, Нора. Ако искаш, за да стане по-бързо, мога да измия съдовете и да направя сандвичи.

— Никакви сандвичи, човече. Направо са непоносими. Зарежи и съдовете също. Ако искаш да тръгваме веднага, просто ставаме и тръгваме, само трябва да си сложи чорапите. Подай ми ги. Ей ги там.

На една тел над кухненската печка висяха чифт дамски чорапи, изпрани и закачени да се сушат, приличащи в момента на две тънки влакънца. Подадох ѝ ги. Бяха ефирни като паяжина.

Седнала на стола, тя започна да ги опъва нагоре по крака си, гледайки ме с крайчеца на окото, от което бляскаха палави искри и още нещо, загатващо за измамни надежди, стаено някъде там под извитите ѝ мигли, докато аз зяпах омаяно, получил позволение да хвърля някой

друг мимолетен и все пак щедър поглед към бялото под карето на Кери.

— Готово! — заяви небрежно тя, изправи се на крака и отърси дрехите си надолу. — Слагам си обувките и тръгваме.

— Благодаря ти, Нора — смотолевих аз.

Тази идиотска забележка, изскочила може би от дълбините на подсъзнанието ми в знак на благодарност към нейното представление, прозвуча толкова безцелно, че се изчервих. За мое облекчение тя, изглежда, не забеляза.

Двата велосипеда бяха долу в мазето. Избутахме ги през двора и ги възседнахме.

Колелото на госпожица Донахю бе стар модел, с висока дръжка и фиксирана верига, без свободна задна предавка и се движеше твърде бавно, така че ме накара да се поизпотя здравата. Трябваше да въртя педалите два пъти по-бързо от Нора, за да се движа с нейната скорост. Когато се спускахме по някое нанадолнище, тя се стрелваше напред и обръщаше подигравателно глава към мен, докато аз, кацнал на високата седалка, с крака, опрени на предната рамка, и бясно въртящи се педали, се тътрузех след нея. Бях сигурен, че госпожица Донахю не бе ползвала колелото си от години. Но изживяването бе точно каквото исках — неделните пътища бяха почти пуси, а природата, вече разхубавена от пролетната зеленина, бе просто опияняваща. Глогът бе напращял от цвят и минавайки покрай храсталаците, вдишвах с пълни гърди омайния му аромат. По поляните агънца блееха за майките си. Игликата бе подала свенливо стебълца покрай живите плетове. Когато стигнахме до езерото, лъкатушейки покрай извиващия се прекрасен бряг, Нора започна да подскача на велосипеда и да прави разни лудории.

— Виж, Лорънс, карам без ръце.

После започна да пее. Не беше някоя от песните на Хети Кинг, но иначе много приличаше на тях и започваше с думите:

Ти ми викаше кукла преди година.

Каза ми, че съм много хубава за мнозина.

Смущаването на неделния покой ме караше да се чувствам необяснимо волен и освободен. Всичко ми харесваше страшно много, докато ненадейно не се сетих, че тази сутрин Нора не бе ходила на църква и че несъмнено аз бях главният виновник за този пропуск. Засилих колелото и се обърнах вцепенено към нея:

— Нора, ти не можеш да отидеш на литургия тази сутрин. Като знам как те изкарах от вас, грешката е изцяло моя.

Тя спря да пее.

— Така е, Лорънс — съгласи се мрачно. — Това е много тежък грях на съвестта ти. Не исках да ти загатвам за него, макар много да се безпокоя.

— Но защо не ме спря? Щях да отида заедно с теб в йезуитската църква на улица „Крейг“. Тя ми е любимата.

— Та ти не ми даде никаква възможност бе, човече. Качи ме на колелото и ме подкара извън града, преди още да съм разбрала какъв ден сме днес и къде съм.

— О, скъпа Нора — казах разстроено. — Страшно съжалявам.

— Недей да страдаш чак толкова, моето момче. Може би това не се счита за чак толкова голям смъртен грях, а ако случайно се счита, чувала съм и за много по-страшни неща от него.

Докато говореше, тя скочи от колелото. Бяхме стигнали до скалистозаливче, застланосъс ситни гладки камъчета, на чийто бряг стоеше малка лодка, привързана към един кол с ръждясала верига. На около петдесет ярда от брега се полюшваше на котвата си някаква странна, но все пак привлекателна, боядисана в бяло конструкция с прозорци и врата, която в моето съзнание се покриваше с представата ми за умалено копие на Ноевия ковчег. Беше лодката-вила.

Нора извади от чантичката на велосипеда си един ключ и отключи катинара на веригата на лодката. Изтласкахме я от брега и всеки с по едно весло в ръка, започнахме да гребем към лодката-вила. Отвътре обстановката бе точно като в малка къщичка. Имаше спалня, една по-голяма стая, които служеше за хол, и кухня, снабдена с метална печка. Навсякъде цареше пълно безредие — леглото бе неоправено, на масата стояха разхвърляни вестници и неизмити съдове, на пода лежеше празна бутилка.

— Малко не е подредено — рече Нора, оглеждайки се наоколо и бърчейки нос. — Нищо, това не е наш проблем. Искаш ли да се

изкъпем?

— Много добра идея — отвърнах с копнеж, защото се бях разгорещил и поизмърлял от прахта по пътя. — Само че нямам бански.

— Че кой ще те види? — отговори хладно тя. — Аз няма да гледам, а и да погледна, нали съм ти братовчедка? Хайде да скочим от горната палуба. Само да знаеш, че водата е студена.

Дървена стълба водеше до горната палуба, която беше равна и заградена с орнаментиран парапет. Заливчето бе обгърнато от горски шубрак, а от другата страна езерото блещукаше със слънчевите си зайчета до безкрая. В далечината планинският връх бе по-син от самото небе. Смъкнах дрехите и все още несигурен в себе си от пълната голота, се гмурнах бързо във водата.

Ледената студенина на подхранваните от планинските потоци води ме срязва и дъхът ми спря. Изскочих задъхано на повърхността и изведнъж усетих как кръвта ми потече стремително по вените. Бях плувал известно време, когато неочаквано плясване ме накара да се обърна назад. Моята непредсказуема братовчедка се бе присъединила към мен в езерото. Бе невъзможно да разбере дали имаше бански, или не. Само главата ѝ стърчеше над водата, докато с бързи загребвания се насочи в моя посока. През главата ми се стрелна мисълта, че подобно на мен, и тя можеше да е в натурално, природно състояние. Понесох се като уплашена пъстърва, инстинктивно насочвайки се към брега. Тя предугади намерението ми и отрязва пътя. Смених посоката. Тя ме последва отново. Беше като влудяващо настойчива русалка. Единствено благодарение на положените от мен максимални усилия, оставили ме без капчица сила, успях да достигна противоположната страна на лодката-вила и да се покатеря горе на безопасно място.

До дрехите ми стоеше една хавлия. Избърсах се набързо и нахлузих одеждите си като светкавица. Пет минути по-късно се появи и тя — капеца, тръскаща вода от косата си, но за мое голямо облекчение прилично скрита.

— Защо не остана и не ме остави да те подавя? Ама наистина, Лори, толкова си свенлив, че направо е мъчително. Не се дръж така сериозно бе, човече. Отпусни се. Ти си достатъчно красив, за да бъдеш такъв дървенияк. Знаеш ли какво? Преди малко успях да те зърна по родилен костюм и, за да го кажа по-скромно и без да ти вирвам носа, не видях нищо, от което да се срамуваш.

— Ама, Нора, аз просто си мислех...

— Прекалено много мислиш, но това си е твой проблем. Както и да е, твърде съм гладна, за да споря. Според мен и двамата се нуждаем от нещо за хапване.

— Ако имаш нещо за готвене... — смотолевих услужливо, — бих могъл да напаля печката.

— Като ме опознаеш по-добре, а се надявам това да стане, ще разбереш, че мразя да готвя... почти толкова, колкото мразя сандвичи. Във всеки случай на това корито няма нищо друго за ядене, освен консерви със сардина и плесенясали бисквити.

Понечих да кажа, че това е достатъчно, но тя вече бе тръгнала надолу и извика след себе си:

— Ще се оправя много бързо. Като се върна ще ти обясня какъв е планът.

Не се бави дълго. Качихме се на малката лодка и по нейни напътствия гребях около половин миля нагоре по езерото, докато не стигнахме до друг залив, където на крайбрежния път имаше странноприемница с табела: „Гостоприемните ръце. Джон Рени, собственик“. Слязохме на малък дървен кей. Аз спрях разколебано. Трябваше да се каже истината.

— Нора... аз нямам пари.

— Какво! — извика тя с преувеличена изненада. — Нямах дори половин пени за малко картопки? Тогава сме загазили.

Изчервих се, а тя избухна в смях.

— Не се притеснявай, скъпи Лорънс, аз черпя.

Очевидно Нора беше доста редовен клиент, защото кръчмарят я позна веднага и се ръкува с нея.

— Господин Донахю не е ли с вас днес, госпожице? — рече онзи и се вторачи доста дълго в мен, след което, пропъждайки мисълта си, махна с глава и продължи: — Има пиле, говеждо печено или варено овнешко, ябълкови кнедли с извара и сметана за десерт. Задната стая е на ваше разположение.

После се сети за още нещо и добави:

— Жената много ще съжалява, че не е могла да ви види. Отиде долу до селото, при дъщерите.

Задната стая не представляваше нещо кой знае какво. Масата бе покрита с мушама, по застлания с пясък под бяха наслагани

плювалници. Една тъжна препарирана щука зад стъклена витрина плаваше над камината. Но когато дойде храната, се оказа, че това са великолепни селски ястия. Получихме по една порция говеждо печено от дебели резени месо, розово по средата и леко препечено по краищата, с пържени картопки и зелена салата. Нора си поръча чаша бира с него. Аз взех лимонада. Последваха домашно приготвените ябълкови кнедли, дебело намазани със сметана, от които си взех допълнително. На края на масата бе поставена една кръгла, хубава жълта пита сирене „Дънлоп“. Облегнала се назад, привършвайки бирата си и гризейки тънко резенче сирене, братовчедка ми наблюдаваше как унищожавам един доста по-голям резен и леко се усмихваше.

— Ще го направим пак, нали?

— О, Нора, стига да можем... Всичко това е... толкова прекрасно.

— Има само още едно нещо, дето не сме направили, за да приключим с програмата. Помниш ли онази глътка портвайн, която ти дадох в нашето заведение едно време като деца? Сега всеки от нас ще си получи дозата.

Тя стана и излезе от стаята, за да донесе питиетата. След известно време, сторило ми се доста дълго, братовчедка ми се върна с по една чаша във всяка ръка.

— Рени се опита да ме заговори за коне — рече тя. — Обикновено Мартин му дава по някой добър съвет.

При споменаването на това име сладникавият портвайн придоби леко нагарчащ привкус. Но дори такъв, той ми вдъхна кураж.

— Нора... често ли идваш тук с Мартин?

— Ами понякога. Идвам също и с госпожицата.

— Предполагам... — усетих, че се опитвам да намеря начин да заобиколя болезнената тема, — че е напълно естествено, дето държиш толкова на Мартин.

— Понякога го харесвам много. Друг път го мразя. Сега ми е неприятен.

— Надявам се да продължи да ти е неприятен и за в бъдеще.

— Защо?

— Защото, ако това няма да те обиди — портвайнът ми помагаше, — самият аз много държа на теб.

— И защо това трябва да ме обижда?

— Ами — измърморих неодобряващо — аз не съм кой знае какво, Нора. Нали виждаш.

— За бога, човече! — Тя седна. — Кога ще престанеш да се самоунижаваш? Ти имаш много лошо мнение за себе си. Ако искаш да знаеш, страшно ми харесва да бъда с теб. Чувствам се по такъв начин, за който никога не съм предполагала. Чуваш ли ме? Наслаждавам се на всяка една секунда с теб, точно както и ти с мен. Ще видиш, че наистина го мисля. Хайде да се връщаме на лодката.

Когато се изправих, ме заля приятна еуфорична вълна, предизвикана от обяда, портвайна и това мило поведение в нейното отношение към мен. Много деликатно, под претекст, че ще дискутира нещо за коне, Нора вече бе платила сметката. На излизане минахме през градината на странноприемницата, където кадифените шибои, напечени от силното слънце, разнасяха слабото си сладникаво благоухание сред въздуха. Беше красив, спокоен следобед. Стигнахме до лодката-вила, привързахме малката лодчица за борда и влязохме вътре. Нора ме гледаше с онази леко загатваща усмивка, която бях забелязал, докато си слагаше чорапите. И все пак в нея имаше нещо променено. Тя вече не ми се подиграваше. Вместо палавостта, в очите ѝ се долавяше топлина и някаква странна, сладка, неясна съблазън. Тя леко се засмя.

— След това угощение ми се ще да подремнем малко. Какво ще кажеш? Можем да се опънем отсреща.

Проследявайки погледа ѝ, видях, че леглото бе оправено. Трябва да го бе опънала, когато слезе да се преоблече след плуването.

— Но денят е толкова прекрасен, Нора. Няма ли да е по-приятно да легнем на горната палуба?

— Опитвала съм — рече тя и ми отправи галъвна гримаса. — Ужасно твърдо е.

— Може да вземем възглавниците от канапетото.

— Е... щом така искаш — отказа се накрая. — Но там не е и наполовина удобно, колкото в леглото.

Събрах всички възглавници и ги качих горе. Бяха доста одърпани, излизаше им перушината, но изглеждаха достатъчно меки, когато ги разхвърлях на палубата и легнахме върху тях. Бе блажено

топло. Затворих очи. Дори през клепачите слънцето ме обсипваше с ярки цветни петна, напълно хармонизащи с настроението ми.

— Удобно ли ти е, Нора?

— Да — отвърна. — Никога не съм се сещала за възглавниците. Беше много умна идея, Лори. Но къде си?

Тя протегна ръка. Все още със затворени очи, намерих малката ѝ длан и я хванах в моята. Започна да ме гъделичка с върха на пръстите си.

— Толкова съм щастлив, Нора. Много ти благодаря за всичко. И особено за това, че си с мен.

— Много си далеч. Ела по-насам.

Обърнах се на една страна и ръката ѝ прегърна шията ми. Отворих очи. Лицето ѝ бе застинало в блаженство почти до моето. Можех да видя сините петънца в тъмните ѝ очи, бенката в ъгъла на скулата ѝ, разположена толкова точно, че само подсилваше красотата ѝ. Тънка струйка пот блестеше на горната ѝ устна. Кожата ѝ — обикновено бледокремава, бе обагрена от лека червенина. От нейната близост долових странна, благоуханна топлина. Това накара сърцето ми да трепне и да прескочи един удар.

— Да ти кажа ли нещо, Лори, скъпи? — Тя заговори бавно, с пауза между всяка дума, сякаш искаше да е сигурна, че значението им ще достигне до съзнанието ми. — Аз те харесвам страшно много.

— И аз теб, скъпа Нора. — Поех дълбоко въздух. — Дори бих казал, че те обичам с цялото си сърце.

— Тогава го докажи, мили мой Лори.

Тя ме придърпа към себе си и постави отворените си устни върху моите. Огромна вълна от сладост премина през тялото ми. През целия си живот не бих могъл да искам нищо по-хубаво от това. Почувствах, че политам, че се отделям от плътта си, понесен върху поток от най-чисти, неконтролируеми могъщи емоции — едно чувство така осезаемо отделено от тялото ми, че можеше да се оприличи само като възнасяне на душата.

Уви, аз, жалкият глупак, не успях да предположа, че братовчедка ми изпитва силна необходимост от моето съдействие. Компетентността ми не трябваше въобще да се подлага под съмнения — господ ми е свидетел колко перипетии бях изживял, налучквайки лъкатушешките, забулени в тайни пътеки към пубертета. Но за мен

Нора бе нещо загадъчно, изключително, почти ангелско. Не само че бих предпочел да умра, вместо да я засегна, но и екзалтираната ми душа ме възпираше пред тези чисто земни проявления, които за онова време ми изглеждаха прекалено низки и непристойни като поведение. Не бях ли абсолютно магаре, оглупял „светец“ може би или просто си бях един неопитен младеж идеалист? Заслужавам ли презрението на днешното поколение от преждевременно съзрели млади хора, които се отправяха на такива пътешествия с отегчена увереност и джоб, пълен с противозачатъчни средства? И щях ли действително да удържа до края на ангелските си, възвишени убеждения? Дали щях или не, сега поне съм пощаден от задължението да доразкажа моята история с най-баналния от всички завършеци — загубата на една юношеска девственост, защото, както се бяхме излегнали един до друг, блажено и бездиханно, прегърнати в обятията си, от брега се разнесе силен, стряскащ вик:

— Госпожице Нора, донесла съм ви малко цветя за вкъщи.

— О, боже — изстена Нора. — Това е госпожа Рени от странноприемницата, дяволите да я вземат.

— Един букет за вас и един за госпожица Донахю — разнесе се отново гласът от брега и обръщайки се, видях една набита, дребна женица да маха към нас с голяма китка жълти нарциси.

— Ще отида да ги взема — казах аз.

— Недей, стой тук. Не мърдай нито инч. Аз ще отида да се отърва от нея и веднага се връщам.

Тя се изправи, макар и с неохота, оправи косата си и след малко чух плясъка от веслата на лодката. Почти веднага над езерото се разнесе глъчката от дружелюбни поздравления и говорещи гласове. Госпожа Рени бе от приказливите и за Нора се оказа много по-трудно да се отърве от нея, отколкото се бе надявала. Колко просторно бе небето и колко успокояващо действаше тихият шепот на езерните вълнички. Започнах да усещам, че се понасям замаяно сред облаците, плавайки все по-навътре сред меката им, пухкава белота, докато накрая дългият велосипеден пробег, изумителният обяд, портвайнтът и горещото слънце не постигнаха своето. За мой вечен срам аз заспах.

Когато се разсъних, бе станало по-хладно, слънцето започваше да залязва, а Нора не беше до мен. Скочих веднага, за да открия, че бе слязла долу и бе направила чай. Тя ме поздрави не както някой би

могъл да очаква, с укор или презрение, а по-скоро нежно и определено с някакъв нов, озадачил ме клиничен интерес. Целуна ме мило по бузата и изрече едни похвални слова, видели ми се доста странни:

— Ти си невероятно момче, Лори. Прекарахме такъв великолепен ден, без да стане нищичко, за което после да се корим.

— И ти ли дремна?

— Не, приятелю. Направих си още едно къпане да се поохладя и после сложих чайника и се отдадох на размишления за себе си.

— За какво по-точно, Нора?

— О! — Тя се усмихна. — Ще ти кажа някой ден.

След като си изпихме чая, който ми подежда много освежително, заключихме лодката-вила, прехвърлихме се с гребане на брега и заключвайки малката лодка с катинара, се отправихме без бързане с велосипедите си към къщи. Нора караше много близо до мен, поставяйки често ръка върху рамото ми, така че можехме да си говорим. И действително през по-голямата част от пътуването ние си говорихме. Аз ѝ разказах за „Елисън“ и тя ме подтикна да работя сериозно по въпроса. Даде ми и друг съвет, предупреждавайки ме да не позволявам на Терънс да ме използва.

— Тери е добряк, в него няма никакви зли помисли, но без да го иска, той може да заблуди и птичката, че това не е храст. Докато Донахю, тоя човек е способен да одере и баба си.

Когато стигнахме до Парк Кресънт, бе станало късно. Моят фар бе изгаснал и последната част от хълма бутяхме колелата си пеш. В двора взех велосипеда на Нора и ѝ казах, че ще сваля сам и двата в мазето. Докато стоях в тъмното, тя бързо ме прегърна и ме целуна.

— Лека нощ, скъпи Лори. И Бог да те благослови, за това което си.

После изтича нагоре по стъпалата и изчезна.

ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА ГЛАВА

Бе четири часът на един горещ неделен следобед по средата на юли. Госпожа Тобин донесе чаша чай в стаята ми. Преди да излезе, тя поклати глава към мен — седнал зад купчина книги до плетената маса, която бях измъкнал от стаите на Лио с вехтошарските боклуци.

— Образованието е нещо прекрасно, но ако бях на твоє място, нямаше да проявявам чак такава настойчивост.

— Но аз нямам избор, Ани — извиних се. — Остава още съвсем малко време.

— Добре тогава. — Тя ме изгледа замислено. — Само гледай да не получиш мозъчно възпаление, както стана с момчето на госпожа Финигън, когато не успя да почне работа в пощенските служби.

Бях прекалено напрегнат, за да приема това като шега. В продължение на повече от два месеца под напътствията на Карфицата аз непрекъснато се тъпчех с информация и вече бях доста изнервен. След онези начални, сравнително елементарни четива на Хюм и Браун, „Обща история на Шотландия“ и „Войни за граници“, бях преминал към доста по-сериозни трудове — „Шотландски войни за независимост“ от Барън, „Келтска Шотландия“ от Скийн, „Кралската династия Стюард“ от Грегъри — и сега бях погълнат от „Магарешкият трън и розата“. Абстрахирайки се от моята действителна крайна цел, аз бях започнал да се увличам от материала заради самата му същност. Нощем, моето най-ползотворно време за четене, се вглъбявах до такава степен във вълнуващите загадъчни събития, като кръвната вражда между Ротен и Албъни, довела до мистериозната смърт на Ротси във Фолкланд, че само последните трепвания на мъждукащата изгоряла свещ — осветление, подсъзнателно връщащо ви назад към четиринайсети век — бе в състояние да ме накара да спра заниманието си.

Вече ходех при Карфицата четири вечери седмично, една истинска героична жертвоготовност, само че не толкова от моя страна, колкото от негова. Често мислите ми се връщаха назад към времето,

когато наивно претендирах, че имам частен учител. Сега действително разполагах с такъв — търпелив и възхитителен преподавател. Неговите основни притеснения падаха върху липсата на литературен стил у мен — недостатък, който той непрекъснато се опитваше да оправи чрез корекции и съвети, макар да имаше слаб успех.

— Ти, Лорънс, пишеш със сърцето си, не с главата си — вдигаше със съжаление рамене Карфицата. — Ще трябва да приемем нещата такива, каквито са.

Пресегнах се към учтивия дар на госпожа Тобин. Докато пиех чая, който бе започнал да изстива, погледът ми се спря за сетен път върху пощенската картичка. Бе пристигнала вчера и сега стоеше на видно място на масата, редом до моите бележки за царуванията на Мъри и Ленъкс. Взех я начумерено в ръка, сякаш се опитвах да разгада някакъв скрит смисъл в нея, отбягнал от вниманието ми досега, и прочетох отново текста от край до край.

Чакай ме под часовника на Централна гара в събота в пет часа. Ела на всяка цена. Със сигурност няма да съжаляваш.

Терънс

Естествено нямаше да отида. Бях го решил. Времето ми сега бе прекалено скъпо, за да го пиляя в безполезни срещи. А и най-вече не беше ли ме посъветвала съвсем недвусмислено Нора, моята скъпа Нора, да бъда много внимателен с изискания Тери? Все пак в онова последно изречение имаше нещо много съблазнително. *Със сигурност няма да съжаляваш* — прочетох думите беззвучно. А ако наистина това се окажеше действителна възможност — мислите ми се върнаха към разговора ми с Тери в кухнята на „Крайтириън“, когато той бе споменал за влиятелните си връзки в Блекрок — само колко зле щях да се чувствам тогава, знаейки, че съм я пропуснал. Докато отпивах от чая си, разсъждавах върху проблема първо от една страна, после от друга. Накрая скочих, грабнах шапката си и хукнах към Централна гара.

Когато пристигнах там, часът бе пет без десет. Мястото бе предпочитано за срещи, така че наоколо имаше и други, чакащи под

големия часовник. Присъединих се към тях. Пет минути след уречения час, проявявайки необичайна за себе си точност, се появи Терънс, носейки в ръце малък сак. Не беше сам. Донахю бе с него.

— Добре, човече, радвам се, че си тук. Изглеждаш страхотно — поздрави ме сърдечно Терънс. — Надявам се да не ни чакаш отдавна.

Донахю също се смееше — или поне въздържаното му мрачно лице бе застинало в изражение на необичайна вежливост, което бе още по-изненадващо, след като досега той практически ме игнорираше.

— Не може да говорим тук — рече Терънс. — Хайде да отидем до бюфета.

Отидохме в бюфета на първа класа.

— Какво искаш? — попита гостоприемно Донахю. — Аз черпя.

Решил да се възползвам от предложението, поисках сандвич с шунка и чаша мляко. Те двамата си поръчаха бира „Гинес“.

Терънс изчака да ни сервират, след което, питайки ме загрижено дали всичко е наред, отпи голяма глътка от бирата си и направи следното изявление:

— Значи, ти често си ме чувал да казвам, че искам да ти засека бягането на една миля. Е, днес ще направим точно това.

Нямах причини да се изненадвам, след като въпросът действително бе повдиган неведнъж с типичния за Тери полусериозен, полушеговит маниер. Но неочакваната внезапност на предложението определено ме стресна.

— Защо пък днес? — попитах предпазливо.

— Ще стигнем и до този въпрос, когато му дойде времето — отвърна той със заговорнически, разбиращ поглед.

— Но аз не съм тренирал сериозно напоследък. В твърде лоша форма съм.

— Ами-и, здраво, младо момче като теб няма как да не е във форма. Какво ще кажеш, Март?

— Не би трябвало — отвърна Донахю уклончиво. — От това, което виждам, по него няма никаква тлъстина. И все пак не съм напълно сигурен, че ще може да се представи.

— Не се безпокой. Ще се представи, и то как.

— Да, но има ли нужната скорост? — Донахю ме погледна съмнително. — Ще му трябва за бързо финиширане.

— Гарантирам за това — каза Тери, наблягайки на думите. — Не съм ли ти разказвал как като дете финишира почти на една линия с мен?

Донахю махна с ръка.

— Това е било преди години.

— Може би. Само че той има и две големи победи от тазгодишното и миналогодишното състезание на клуба за масов крос. Затова, приятел, недей обръща нещата на смях.

— Ъхъ — отвърна Донахю, сякаш бе почти убеден. — В такъв случай мисля, че бихме могли да му дадем шанс.

— И това наистина е шанс — обърна се Терънс към мен. — Всичко е уговорено, човече. Тук ти нося и дрехи. Собствения си екип от „Рокклиф“, ако искаш да знаеш. — Той побутна с крак сака. — Дори съм уредил да те пуснат да тичаш на „Харп“.

— Но защо, Тери?

Всички тези приготовления, проявеният към мен силен интерес и начинът, по който Донахю бе спечелен за каузата въпреки неохотата си, бяха много ласкаещи и все пак нещо не им вярвах.

— После, после бе, човек. Каква полза има да разправам, докато не видим какво можеш да направиш?

— Тогава няма — заявих решително. — Трябва да знам как ще ми се отрази всичко това.

— Не ти ли го написах в пощенската картичка? — експлодира Терънс. — Определено всичко тук се прави за твое добро. Но само при условие че ти си това, което мислим, че си, в което започвам да се съмнявам.

Тази нотка на скептицизъм наклони везните в тяхна полза. Съгласих се да отида. Вече действително желях да им покажа какво можех. И понеже не харесвах Донахю и изпитвах силно възмущение от връзката му с Нора, особено много исках да докажа способностите си точно на него. Напуснахме бюфета и се качихме на едно такси от редицата пред гарата. „Довери се на Тери — помислих си успокояващо, — за да правиш нещата както трябва.“ Моят братовчед бе успял да ме впечатли за пореден път със своя чар и самонадеяност.

Мястото, на което отивахме, се намираше доста далече, в източните покрайнини на града. След като пътувахме около двайсет минути, ми бе обяснено, че става дума за някакво футболно игрище,

принадлежащо на младежкия клуб „Харп“. В околността се извисяваха два огромни резервоара за светилен газ и съседните на тях заводи. Гледката бе мизерна и наоколо вонеше, не безпричинно, на газ. Никога не бях чувал за младежкия клуб „Харп“ и тяхното владение, заградено с ръждясала ограда от вълниста ламарина, готова всеки момент да падне и представляващо крайно неугледно футболно игрище с малка дървена съблекалня. Все пак около игрището наистина имаше писта за бягане, покрита със сгурия.

— Ето че пристигнахме — възкликна ентусиазирано Терънс и каза на шофьора да изчака отстрани. — Ти отиди на пистата, Март, а аз ще отведа Лорънс.

Влязохме в съблекалнята, която бе по-окаяна дори от самото игрище. Подът бе застлан с голи изпочупени дъски, по закачалките висяха няколко фланелки, навсякъде бе прашно и се разнасяше остра миризма на застояла пот, бира и пикня.

Когато бе отворен сакът, в него имаше шорти, потник и шпайкове за тичане. Подпомаган от Терънс, който се бе самоназначил за мой помощник, започнах да се преобличам. Всичко ми бе по мярка, с изключение на шпайковете — бяха ми прекалено дълги и стърчаха цял инч пред пръстите ми. Посочих с глава надолу.

— Няма нищо страшно в това — отвърна той от позицията на експерт. — Даже така ще имаш по-голяма отскокливост.

Излязохме навън. Донахю крачеше напред-назад с ръце в джобовете в очакване да се появим. Бе запалил една елегантна тънка пура.

— Ето го — извика ентусиазирано Терънс, избутвайки ме напред. — Кажи сега, не прилича ли на бегач, от главата до петите?

— За бога, като истински е. Има височината. И виж само тези крака.

Тонът на Донахю бе силно задоволителен, след като в него долових неохотно показаното уважение. Всъщност, облечен в този невероятно лек екип с цветовете на „Рокклиф“, чувствах, че не трябва да ги разочаровам. Направих няколко подскока за загрявка.

— Точно така, човече, разкърши се.

— Само недей да хабиш повече енергия от необходимото — добави Донахю и дръпна от пурата си.

— Сега слушай, Лори — рече Терънс с поглед, обуздал ентусиазма на приятеля му, като постави едната си ръка на рамото ми. В другата държеше часовника си. — Четири обиколки на тази писта правят точно една миля. Готов ли си?

— Да.

— Тогава пригответи се за старта.

Той отстъпи назад, приковал очи в часовника си.

— Тръгвай!

Направих добър старт и опитвайки се да поддържам бързо темпо, изтичах четири обиколки на пистата. Сандвичът, който току-що бях изял, ми създаде малко проблеми на последните две обиколки, а шпайковете на Тери, огъващи се свободно върху твърдата сгурия, имаха много по-малка отскокливост, отколкото той бе обещал. Когато финиширах, бледен и задъхващ се, бях недоволен от представянето си. Очевидно не бях подходящ. Приведен над часовника, Терънс нададе радостен вик.

— Добро бягане, човече. Знаех си, че ще се справиш. Точно си за нас.

Да не остане назад, Донахю ме потупа сърдечно по гърба. Все още поемайки дълбоко дъх, аз се изчервих от удоволствие.

— Какво ми беше времето?

Терънс вдигна пръст пред устните си.

— Нито дума за това. Ще разбереш защо. А сега бягай да се преоблечеш. Водата в съблекалнята, изглежда, е прекъсната, но се поизтрий с кърпата в сака.

Десет минути по-късно бяхме в таксито на път обратно към града. Както пътувахме, Терънс се обърна към мен с много поверителен тон:

— Сега ме слушай внимателно, приятел. — Той приказваше предпазливо, като че ли се страхуваше, че шофьорът може да подслушва. — Има един спортен празник в началото на август в Берик на река Туийд. Това е скромно провинциално мероприятие и в него участват разни незначителни селски бегачи. Но — тук той ме погледна втренчено — на това надбягване се правят много залагания, а Мартин, както знаеш, е точно в този бранш. Нашата идея е да те включим в бягането на една миля. Ние сме проучили местните възможности и от това, което ни показва днес, сме убедени, че можеш да се справиш.

— Да победа? — възкликнах аз.

— Да спечелиш купата. — Той приведе сериозно глава към мен и добави с още по-впечатляващ тон: — Плюс пакет от печалбата също. Ние ще се погрижим за всичко, отнасящо се до парите. Мартин ще взема залозите и при победа ще получиш цяла десетачка.

— Десет паунда! — Това бе повече от изкушение; сумата бе заслепяваща. — Само че, Тери, аз имам изпит през първата седмица на август. На седми.

— Състезанието е на пети. Цели два дни преди това. Пътят от Уинтън дотам не е повече от три часа. Ще те откараме и после ще те върнем още същия ден. Какво те притеснява?

Прехапах устни в мъчителна нерешителност. Искях да спечеля тази купа, а особено много исках десетте паунда. В едно скорошно писмо майка ми споменаваше за апартамента, който възнамерява да наеме при завръщането си, и пишеше още, че горчиво съжалявала за това, че бяхме продали мебелировката си при напускането на Ардфилън. С тези десет паунда можеше да се купят мебели, дори би могла да се обзаведе цяла стая. Но как щеше да се отнесе Карфицата към едно такова мероприятие, практически в навечерието на изпита?

— Че какво, за теб самия ще бъде чудесно да се разтовариш малко точно преди изпита си. — Донахю трябва да бе прочел мислите ми. — Е, разбира се, ако искаш да се откажеш с лека ръка от толкова пари, аз имам наум още един човек, който веднага ще се възползва от случая.

Мисълта да бъда заместен от някой ми дойде твърде много.

— Ще дойда.

— Много добре, човече. — Терънс раздруса ръката ми, поздравявайки ме за правилното решение. — Ще видиш, че няма да съжаляваш. Единственото, което трябва да правиш, е да не се притесняваш и от време на време да правиш вечер по някоя обиколка. Само да не претренираш. А ако можеш да се отбиваш понякога и до хотела, както миналия път, ще се постарая да получиш няколко сочни пържоли.

Колата прекоси познат ми район. Видях, че сме подминали Северната гара и се насочвахме по улица „Мортънхол“. Донахю смъкна прозореца и изхвърли угарката от пурата си. После погледна към мен.

— Къде искаш да те оставим?

Прецених, че сигурно вече минава шест и почти бе време да започвам заниманията си с Карфицата.

— Където и да е в близост до улица „Хилсайд“.

Терънс каза на шофьора да заобиколи покрай парка. Таксито спря в началото на „Гилмор Хил“, недалеч от университета, и аз слязох.

— Ще поддържам връзка с теб, човече — извика той, докато колата се отдалечаваше.

Тръгнах към квартирата на Карфицата, все още твърде развълнуван и с приятното усещане за важност. Чувствах се поласкан, че бях потърсен от Терънс, както и от факта, че бях потвърдил вътрешното си убеждение за моите изключително бързи крака. Това прозрение за собствените ми способности се появи за първи път в съзнанието ми, когато тичах да извикам доктора заради баща ми. Впоследствие то бе доразвито от личните ми стремежи да се поддържам в добра форма и бе засвидетелствано с конкретни постижения, откакто тренирах към клуба за масов крос в Ардънкейпъл и бях спечелил два пъти състезанието за младежи под четиринайсет години, провеждащо се винаги в края на сезона. Е, да, така е — без съмнение това си беше природна дарба, почти съизмерима със способността на някои от по-редките светии да се носят над земята, дарена им от небесните сили. И действително, когато тичах сред свистящия покрай ушите ми въздух, нерядко изпитвах усещането, че на моменти губех контакт с твърдата почва под краката си. Предвид на всичко казано, просто ми се струваше, че задължително трябва да се възползвам от преимуществата си. Съблазнителното предложение на Тери бе напълно законно, а ако и Донахю искаше да заложи на мен, което си бе изцяло негова работа, то аз няхах нищо против. Въпреки всичко по отношение на „Елисън“ съвестта ми не бе напълно чиста, и след като стигнах до улица „Хилсайд“ и започнах да се изкачвам по стъпалата към стаята на Карфицата, реших, че той трябва да каже последната дума. Старецът вече се бе настанил до масата, чакайки ме и прелиствайки с явен интерес куп листа.

— Лорънс — подхвана ме той направо от вратата, посочвайки ми другия стол. — Имах късмет да се сдобия с изпитните работи за

„Елисън“ от последните десет години. Получих много полезна информация от тях.

— Наистина ли, сър?

— На първо място, в шест от десет случая темата на есето е посветена изключително на шотландски исторически образ от шестнайсети век. Второ, забелязах, че са изминали точно десет години, откакто за последен път е даван образът на Мери, кралица на Шотландия.

— И какво означава това?

— Вероятно нищо. — Той се усмихна, подръпвайки брадичката си. — И все пак, просто като предположение, мисля, че няма да ни навреди, ако обърнем по-сериозно внимание на петнайсетото столетие, като особено наблегнем на онази зловеща млада жена и най-близкото ѝ обкръжение. В дадения случай може да ни помогне Андрю Ланг. Днес взех биографията му от библиотеката. А само как благосклонно описва горкото създание!

Той точно отваряше книгата, когато аз, силно желаещ да разтоваря съзнанието си от нерешения проблем, започнах да говоря:

— Искам само да ви кажа нещо, преди да започнем, сър.

Казах му, че моят братовчед ме е помолил да взема участие в спортно състезание в Берик, определено за дата два дни преди изпита ми, и макар условно да бях се съгласил, ако той мисли, че по някакъв начин това може да попречи на шансовете ми, то аз веднага ще се откажа.

Старецът се замисли, гледайки ме с мили очи. В този момент неговото лице излъчваше едно простовато достойнство, засенчващо абсурдния му недъг. В чертите му се долавяше прозаичната човешка сантименталност, ергенската му чувствителност и изведнъж усетих колко много ми харесваше той.

— Защо не, Лорънс. Мисля, че това ще ти се отрази идеално. Винаги съм съветвал да се почива преди изпит. А един ден сред природата определено влияе чудесно.

Това мотивирано одобрение бе голямо облекчение за мен. И с подновена разпаленост аз се присъединих към Карфицата в задълбоченото изследване на образа на братовчедката на кралица Елизабет.

ТРИДЕСЕТА ГЛАВА

Когато същата вечер приключих заниманията си с Карфицата и излязох от къщата на улицата, Нора я нямаше. Много често, ако времето бе хубаво, тя минаваше през парка, за да ме посрещне и аз я намирах да чака под лампата пред номер 212. След това, хванати ръка за ръка, ние тръгнахме бавно обратно към Парк Кресънт, където госпожица Донахю, имаща слабост към похапването, ни правеше препечени филии с разтопено сирене, с което пиехме и какао. Сгъстената програма и повишените изисквания на Карфицата към мен бяха възпрепятствали провеждането на други екскурзии сред природата, освен че и самата Нора не ми бе правила подобни предложения. Макар да го чувствах само смътно, не успял никога да схвана пълния смисъл на онези похотливи моменти от палубата на лодката-вила, отношението на Нора към мен бе претърпяло някои деликатни, но видими промени. Чувствах, че сега държи много повече на мен, отколкото преди, не точно по онзи небрежен, палав начин, а винаги окуражавайки ме, казвайки ми колко силно се надява да спечеля стипендията „Елисън“. Изглежда, внезапно тя бе станала по-зряла, по-въздържана и когато се целувахме нежно, нещо в нея, което не можех да определя, бе изчезнало и на негово място се бе появило чувство на загриженост.

След известно време започнах да си въобразявам, че нещо я безпокои. Макар да отричаше и да отхвърляше въпросите ми, погледът ѝ често се рееше пуст и отнесен, а понякога се появяваше напълно депресирана. След като бе изминала повече от седмица — необичайно дълъг период от време — откакто не бях я виждал, реших да намина през Парк Кресънт на връщане за вкъщи.

За съжаление няхах късмет. Никой не отговори на позвъняванията ми и макар че си направих труда да заобиколя до задния двор, в нито един от прозорците не се виждаше светлина.

Висях там около петнайсет минути, напразно надявайки се, че Нора или госпожица Донахю ще се появят отнякъде. После тръгнах

покрай Парк Кресънт към „Крейг Хил“. Това определено не бе най-краткият път към улица „Аргайл“, но „Крейг Хил“ оказваше странна притегателна сила върху мен с формите на йезуитската си църква, която за разлика от много други обикновени параклиси в града бе изключително привлекателна, поне за моя ум, със строгия си романски стил. Частично това се дължеше на липсата на средства; след като първоначалния проект за цялостното покриване на вътрешността с мрамор бил захвърлен, останали цели арки и колони с оголена зидария, придаваща средновековни оттенъци на интериора ѝ. Дори нещо повече. Късно вечер църквата бе необичайно празна, здрачна и много тиха, което страшно ми допадаше. Ще си призная, че имах навика след като си тръгнах от Парк Кресънт — във всеки случай това бе най-близката църква — да влизам в светинята, воден не от чисто религиозен плам, за което никога не бих и претендирал, а за да потърся с вярващото си сърце небесната помощ за успеха на начинанието ми „Елисън“, без която чувствах, че нямам никакъв шанс.

Като влязох тази вечер, аз се насочих към любимия си страничен олтар с копието на Мадоната от Симоне Мартини, което обикновено ме настройваше в подходящо молебствено настроение и дори ме склоняваше да се разделя с някое пени за свещи, ако въобще имах такова.

Тази нощ едва успях да видя изображението — всички нарочени светлини от канделабъра, с изключение на една, бяха изгорели и изгаснали. По всяка вероятност тази единствена свещ принадлежеше на една жена срещу мен, тъй като бе току-що запалена. Повечето предани богу жени, които палеха свещи, бяха неизменно намирани на колене и с броеница между пръстите си. А тази бе млада и просто стоеше, взирайки се право напред, сякаш бе хипнотизирана от мъничкото трептящо пламъче, сътворено от самата нея. По скоро от изненада, отколкото от любопитство аз се напрегнах и концентрирах погледа си през падащия здрач и ненадейно се сепнах от неочакваната гледка, предизвикала радост в душата ми. Защото видях, че това бе Нора.

Не можех да повярвам на очите си. Нора не бе набожна. Вече бях открил, че нея не я интересуваха такива неща като забраната да се яде месо в петък или Великденската служба. Дори имаше навика да си прави шеги със светената вода и благовонния дим, което вътрешно ме безпокоеше. Въпреки това бях много щастлив, че тя, знаейки за

вечерната ми привичка да идвам и паля свещ, бе предугадила намеренията ми и дори бе запалила сама оброчна свещ, за да помоли небесата да се сбъднат желанията ми. Сърцето ми преливаше от любов и благодарност. Все още скрит от нея, аз я съзерцавах прехласнато с чувства, които тук обикновено пазех за небесата. Самата тя застанала на фона на олтара, с бледен, непорочен профил, излъчващ благост, и все пак сериозен заради настроението ѝ — приличаше досущ на една малка мадона. Повече не можех да чакам. Приблжих се на пръсти, приведох се към нея и прошепнах:

— Благодаря ти, Нора. Благодаря ти за свещта... и за всичко останало.

— Лорънс — извика тя, обръщайки се рязко.

— Това е най-красивото нещо, което би могла да направиш някога. Ще го помня винаги.

Тя ме погледна.

— Наистина ли?

— Да, Нора. Дори и да не спечеля „Елисън“. Какво те накара да се сетиш за него?

Погледът ѝ се отмести.

— Направих го ей така. Просто бях в такова настроение. Странно, нали?

— Не, Нора. Вярвам, че то ще помогне.

— Надявам се да си прав — рече тя.

Настъпи тишина.

— Искаш ли да стоиш още? — попитах я.

Тя поклати глава.

Усмихнах ѝ се.

— Тогава хайде да тръгваме.

Слизайки по стълбите пред църквата, я хванах за ръката.

— Каква щастлива среща, Нора. Ходих до вас, но нямаше никой. А не съм те виждал от цяла вечност. Да те изпратя ли?

Тя спря в основата на стълбите.

— Още няма да се прибирам. Трябва да предам едно съобщение... на госпожица Донахю.

— Къде, Нора?

— Защо... надолу, покрай улица „Мортънхол“.

— Ще дойда с теб.

Изрекох тези слова нетърпеливо, готов да тръгна на момента. Но изглежда, тя се колебаеше и аз се зачудих дали моето неумишлено разкритие за запалената от нея оброчна свещ в моя чест не я бе подразнило.

След малко тя заговори:

— Не си ли уморен? Би трябвало да си. След всичкото това учене и какво ли не друго.

— Никога не бих се чувствал толкова изморен, че да не мога да се разхождам с теб, Нора.

— О, добре тогава — рече тя след кратка пауза. — Да вървим.

Тръгнахме. Нямаше ли в гласа ѝ далечна нотка на нетърпение? Невъзможно. И все пак, гледайки я отстрани, имах впечатлението, че като че ли не беше на себе си. Градът бе обгърнат от лятна гореща вълна и вечерта бе тиха и задушна. Под светлината на уличните лампи тя бе бледа, с отнесено изражение и тъмни сенки под очите. Бе също така необичайно мълчалива. Но аз умирах от желание да ѝ разкажа за паметния ден, преживян от мен.

— Не вярвам да знаеш, че днес тичах. И че ще участвам в състезанието в Берик.

— Да, чух наистина за състезанието. Очевидно според плана всички трябва да отидем с колата на Гилхули.

— И ти ли? — извиках аз.

— Зависи. Да ти кажа правичката, скъпи Лори — тя се обърна към мен, — напоследък нещо съм много бледа.

— Ужасно съжалявам. Какво ти е?

— О, просто някакво неразположение. Сигурна съм, че скоро ще се оправя.

— Тогава, моля те, Нора, ела. Пътуването ще ти се отрази добре.

— Е, ще видим.

Бяхме стигнали до края на „Крейг Хил“ и свихме по улица „Мортънхол“, както винаги пълна с народ и претоварена от автомобилно движение. Недалеко от кръстовището на пазара, близо до безистена, тя освободи ръката си.

— Аз съм дотук.

Стояхме на паважа срещу безистена, едно широко, покрито пространство, заето от странни, малки, интересни магазинчета: билкар, някакъв чудат аптекар, имаше дори гадател на съдбата и

зоомагазин с живи морски костенурки на витрината. От това място госпожа Тобин купуваше мравчени яйца за своята златна рибка.

— Преди да тръгнеш, Нора... — Бе трудно. Не исках да се повтарям още веднъж, но просто думите сами напиха отвътре. — Благодаря ти още веднъж за свещта.

Отново останах с впечатлението, че съм я обидил. Но не. Слизайки от паважа, тя ми отправи слаба, кисела усмивка.

— Е, Лори, както вероятно знаеш, аз не съм чак толкова вярваща, но когато човек желае нещо страшно силно, склонен е да опита какво ли не.

Не можех да отроня дума от преливащата в мен благодарност. Поведението ѝ, самите думи, които използваше, ми показваха колко силно ме подкрепяше тя в моите усилия. Изчаках я да пресече улицата и все още обладан от възвишени чувства, поех по краткия път към улица „Аргайл“ и „Залата на Тамплиерите“.

ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

В събота сутринта на пети август в осем и половина аз се отправих за хотел „Крайтириън“. Въпреки че небето бе все още сиво, ведрината на въздуха бе освежаваща след неотдавнашните горещини. Не казах нищо на чичо Лио за своите планове. Добрите новини от майка ми ме караха да се надявам, че ако всичко минеше добре, аз нямаше да остана при него още дълго. Назначението ѝ към Министерството на здравеопазването сега бе сигурно и тя очакваше да се върне в Уинтън в близките няколко седмици. Вероятно тогава щеше да прекрати моето временното пребиваване при чичо ми.

Въпреки че братовчед ми бе настоявал да тръгнем в по-ранен час, предполагах, че ще се наложи да чакам, но когато доближих хотела, видях, че червената кола вече бе дошла пред входа и в нея седяха Терънс зад волана и госпожица Гилхули до него.

Тръгнах забързано към тях и той ми махна отдалеко за поздрав.

— Радвам се да те видя, човече. Как се чувстваш?

— Благодаря, добре, Тери.

— Скачай отзад тогава. Другите идват след минута. Нора току-що отиде за кафе.

Както се качвах на задната седалка, госпожица Гилхули се извърна назад и оголи златните си зъби в приветлива усмивка. Беше облечена с ярко карирано палто и плоска като чиния шапка на главата, завързана с любимия ѝ розов тюлен шал. Вероятно тази жена беше най-добрата клиентка на госпожица Донахю и несъмнено разходите ѝ в „Ърл“ бяха разточителни, но въпреки това никога не бях срещал друг човек като нея, който да успява да изглежда така крещящо ослепително и да може да се облича така безвкусно — ефект, който тя подсилваше и с най-разнообразни вулгарни превземки. Тази жена непрекъснато се суетеше за нещо, контеше се, оправяше косата си, пудреше носа си, ровеше из чантата си, потупваше се на най-неочаквани места, проверяваше маникюра си, опъваше врат, жестикулирайки с изтънчени движения на китката или привличайки

без нужда вниманието на Терънс с разнежена, женствена чаровност. Госпожица Гилхули не беше нито красива, нито млада и нейните претенции към тези качества, заедно с навика ѝ да започва всяка втора забележка с думите „Аз винаги съм казвала...“, ме дразнеха до невероятност, въпреки че сега въпросната личност ме поздрави с благосклонна снизходителност.

— Добро утро, млади човече. Надявам се днес да ми донесеш доста парички.

— Да не би да имате нужда от пари, госпожице Гилхули?

Терънс се изсмя невъздържано.

— Направо те разби, Джоси. Всички знаем какво стои зад името Гилхули. Но какво става с Нора?

— Сигурно се е втурнала с все сили натам — отбеляза госпожица Гилхули. — Винаги съм казвала, че човек не трябва никога да се втурва по този начин. А изглеждаше така зле, милата. Бяла като вестник.

Миг по-късно Нора се появи през летящите врати на хотела, следвана от Донахю. Нетърпеливо подканени от Терънс, който слезе от колата и взе манивелата от кожения ѝ калъф, те се присъединиха към мен на задната седалка.

— Вземи рогозката, Нора. Ето я там... на дръжката. Може да е хладно. Загърни се добре. Винаги съм казвала, че това е задължително, преди да се тръгне — предложи съвета си госпожица Гилхули, докато Терънс запали двигателя с няколко завъртания, след което се качи на мястото си зад кормилото и подкара автомобила.

Седнала по средата между Донахю и мен, Нора разстла рогозката върху коленете ни. Докато правеше това, тя ми се усмихна, без да говори. Колата набираше скорост.

В действителност това бе моето първо возене в частен автомобил и докато ние се придвижвахме по главните улици на Уинтън към пътя за Единбург, аз се отдадох на приятното изживяване от возенето. Терънс бе отличен шофьор — изглежда че бе карал тази кола многократно — и сега можех да направя някои свои догадки защо госпожица Гилхули го привличаше толкова силно въпреки своите мизерни физически прелести. Те и двамата бяха в приповдигнато настроение и непрекъснато се смееха и говореха с непринудена

веселост, видимо контрастираща с царящото почти пълно мълчание отзад.

Сега вече бе невъзможно да не се забележи, че отношенията между Нора и Донахю се бяха влошили съвсем. Докато той, вероятно заради етикецията, отправяше по някоя случайна формална реплика към нея, тя едва отговаряше, продължавайки да гледа право напред с бледо, безизразно лице. Това въобще не допадна на Донахю и не след дълго, повдигайки рамене, той внезапно се отказа от преструвките си и привеждайки се напред с най-добри обноски, отдаде цялостното си внимание на госпожица Гилхули, като шепнеше в ухото ѝ и я караше да се смее, съревновавайки се с Терънс за нейното внимание.

Нора не реагира никак, изражението ѝ не се промени, само след известно време ръката ѝ се придвижи под прикритието на рогозката и потърси моята. Пръстите ѝ бяха толкова студени, че аз започнах да ги търкам.

— Добре ли си, Нора?

Тя погледна към мен и кимна.

— Напоследък съм малко неразположена, но свежият въздух ми действа много добре. Не трябваше да пия онова кафе.

Другите бяха толкова ангажирани, а смехотворните пристъпи на госпожица Гилхули бяха така остри, че нямаше никаква опасност да бъдем чути.

— Лошо ли ти е?

— Съвсем малко. Ще ми мине.

Загледах я със загрижен поглед. Тя въобще не приличаше на себе си. Нима предателското поведение на Донахю я бе разстроило до такава степен?

— Щом не се чувстваш добре, не трябваше да идваш.

— Не можех да понеса да вися цял ден сама. Госпожицата я няма, на покупки е в Манчестър. А и недей забравя, че искам да те видя как тичаш.

Наистина ли го мислеше това? В сегашното си състояние се съмнявах дали въобще се сеща за състезанието.

На това място вниманието ми бе отвлечено. Терънс бе объркал пътя и след като се консултира с картата си, изведнъж откри, че един грешен завой след Дънбар ни бе отклонил на петнайсет мили от верния път. Вместо да рискуваме да се изгубим по селските пущинаци,

бе решено да се върнем до крайбрежния път, което пък повдигна въпроса дали ще можем да пристигнем навреме за началото на спортното мероприятие в два часа. Разговорите притихнаха, след като Терънс засили колата до максималната ѝ скорост и ефектът бе такъв, че в един и двайсет ние се провряхме през някаква тясна каменна арка и навлязохме в Берик на Туийд.

Мястото представляваше едно старо сиво градче, разпростряло се от двете страни на реката Туийд, където тя се вливаше в морето. То бе набраздено от калдъръмени улици и малки лъкатушещи алейки, като всичко това бе оградено от средновековна стена с крепостен вал, надвиснал над пристана. Докато минавахме през стария сводест вход, веднага си помислих, че сигурно е прекрасно да бродиш тук и да се отдадеш на мечтания. Но днес мястото представляваше сцена на необичайно оживление. Главната улица бе пълна с хора, централният площад — претъпкан с коли, фургони и каруци. Целият град бе в такова възбудено състояние, че от коментарите на Терънс и Донахю стана ясно, че положението е силно задоволително.

— Трябва да вземем вестник — рече Тери и махна на едно вестникарче, като му подметна монета във въздуха.

Вестникът беше малък, от два листа. Видях най-отгоре заглавието му, „Берикски вести“, докато братовчед ми бързо го прелистваше.

— Има ли го? — попита Донахю, привеждайки се напред.

— Тук е — отвърна Терънс. — И звучи много добре.

Двамата зачетеха страницата с явно задоволство, а госпожица Гилхули, раздразнена, че за момент не е обект на тяхното внимание, възкликна:

— Слушайте вие двамата, кога ще ходим да обядваме? Онова отсреща прилича на някакъв хотел.

— Не, Джоси, скъпа — каза Терънс. — Тая храна тук ще те убие. Ще отидем направо на игрището и там ще пийнем и хапнем нещо в шатрата. А на връщане за къщи ще спрем в Единбург и ще си направим угощение във „Ф & Ф“.

Усетих вълнуваща тръпка. „Ф & Ф“, добре известното съкращение на „Фъргюсън и Форестър“, бе най-люксовият ресторант в Единбург. Терънс със сигурност щеше да ни нагости добре. Преди да

бяхме тръгнали отново, той се обърна към мен и с одобрителна усмивка ми подаде вестника, сочейки към центъра на страницата:

— Погледни тук, млади приятелю. Ще разбереш какво мислят за теб на това място.

Беше едно силно открояващо се каре в рубриката, посветена изцяло на спортния празник, където се даваха времената от предишните състезания, имената на участниците и вероятните съотношения в залаганията.

ЗАГАДЪЧЕН УЧАСТНИК В БЯГАНЕТО НА ЕДНА МИЛЯ

Всеобщото убеждение, че купата на състезанието на една миля ще се оспорва между миналогодишния претендент Питър Симс и настоящия носител на наградата — жилавия ветеран Хари Първис, може да бъде разбито на пух и прах малко след четири часа днес от един млад юноша от Запада в лицето на Лорънс Керъл. На този доскорошен ученик, който ще се състезава с цветовете на „Рокклиф“, неотдавна било засечено времето на въпросната дистанция на игрището на младежкия клуб „Харп“ и се носи мълвата — което първоначално не могъл да повярва и треньорът му — че младият Керъл постигнал ново рекордно време. Така че няма да стреляте в тъмното, ако заложите на него. Това направо са предварително спечелени пари.

Сияещ от гордост, смъкнах вестника надолу. Искях да го покажа на Нора, но точно в момента, подскачайки в колата по някакъв неравен път, се бяхме присъединили към потока от хора, насочил се към мястото на събитието, докато братовчедка ми стоеше приведена напред, хванала се за дръжката на гърба на предната седалка. Сгънах внимателно вестника и го прибрах в джоба си. Щях да ѝ го покажа покъсно. Във всеки случай, това бе нещо, което исках да запазя.

Скоро стигнахме до самото място — една просторна тревна поляна, стигаща чак до скалите в далечината, с прилежно оградено с

въжета и маркирано с вар трасе, разкрасена с цветни флагчета, разпънати шатри и най-разнообразни павилиончета, които придаваха на мястото атмосферата на селски панаир. От едната ѝ страна имаше малко игрище за голф, а от другата се виждаше открито море. Разположението ми допадна много, а свежият бриз, подухващ откъм морето, накара кръвта ми да се раздвижи. Знаех, че ще се представя добре.

Госпожица Гилхули и Нора се отправиха към шатрата, за да пийнат по нещо освежително, докато аз слязох от автомобила и започнах да помагам в развързването на багажа от решетката на багажника. Терънс не го беше паркирал на определеното, оградено за целта пространство, а точно зад редицата, където букмейкърите слагаха подиумите си.

Донахю бе започнал да сглобява стойките на таблото си в нещо като платформа, съставена от отделни секции, когато Терънс попита:

— Март, не искаш ли първо един сандвич?

— По-късно — отвърна Донахю. — Ти върви... вземи го и него.

Като основен участник в голямото събитие на деня, това уклончиво и леко пренебрежително обръщение към мен ми се видя доста неприемливо. Отдалечавайки се с Терънс, казах:

— Трябва да внимавам какво ще ям. Също така не трябва да е много.

— Това, което можеш да получиш тук, няма как да ти навреди.

Смисълът на неговите думи ми стана напълно ясен, когато се присъединихме към Нора и госпожица Гилхули покрай дългия, претъпкан бар. Госпожица Гилхули бе в отвратително настроение.

— Това прехвърля границата на всичко. Каква презряна сган. На всичкото отгоре, изглежда, че няма нищо друго, освен пирожки с месо.

— Просто се примири с действителността — каза предразполагащо Терънс. — Довечера ще имаш раци и шампанско.

— Довечера е след много време. А виж и Нора, толкова ѝ е лошо, че едва стои. Трябва да пие един коняк. Винаги съм казвала, че няма нищо по-добро от коняка за стомашни болки.

— Искаш ли бренди, Нора?

Тя поклати глава. Наистина изглеждаше зле и неизразимо отчаяна.

— Ако ще пия нещо, по-добре да е джин.

— Добре. — Той посочи към една маса в ъгъла на шатрата. — Отидете двете да седнете ей там.

Тери се оправяше невероятно добре в този вид работи и за нула време успя да вземе две чинии със смесена храна и няколко питиета. Отнесохме ги заедно до масата. Нора изпи джина, но не яде нищо. Госпожица Гилхули преглътна с усилие половин сандвич и с наранена изисканост остави другата половина в чинията. Аз глътнах две пирожки с месо и бях санкциониран от Терънс, който привърши с остатъка от сандвичите, като дори разсеяно изконсумира и останалата от госпожица Гилхули половинка. Тогава измъкна един кръгъл състезателен етикет и ми го подаде.

— С това ще можеш да влезеш в съблекалнята. Нещата ти са в колата. Хайде, не губи време. — Той се изправи. — Да тръгваме, Джоси, скъпа. Да излезем навън да подишаме малко свеж въздух.

Докато те излизаха, аз прикачих етикета за ревера на самото си. Бях доволен, че останах сам с Нора. Чувствах се силно обезпокоен и исках да разбера защо тя бе толкова разстроена. Но повдигнах глава и видях, че Донахю бе влязъл в шатрата и сега се приближаваше към нас. Той седна и гледайки към мен, сякаш искаше въобще да ме няма там, каза неловко:

— След малко започвам работа. Реших преди това да мина и да видя как си.

Помислих си, че Нора няма да му отговори, но след малко тя рече с вдървени устни:

— Не си ли малко позакъснял? Ако наистина държиш да знаеш, чувствам се отвратително.

— Да ти донеса ли нещо? Един джин?

— Писна ми да се наливам с джин. Изглежда, напоследък живея само на тая проклета течност. Освен това знаеш много добре, че го мразя.

— Слушай, Нора... опитай се да се овладееш. Нещата може да не са чак толкова лоши, колкото предполагаш.

— Радвам се, че мислиш така.

Искаше ми се да се махна от тази свада, но Донахю седеше от външната страна на моята пейка и ме бе заклешил. Трябваше да седя и да слушам, докато той се опитваше де сдържа нервите си.

— Не се дръж така гадно, Нора. За бога, направи малко усилие. Партито довечера ще те разведри.

— Няма да ходя на никакво парти — заяви Нора.

— Какво!

— Не чу ли! Ще стоя тук в шатрата и ако не се пооправя, няма да се връщам с колата. Ще хвана влака за вкъщи.

— Какъв влак?

— Експресът в шест без десет. Казвам ти го сериозно. Предположих, че може и да не издържа тук цял ден, затова погледнах разписанието, преди да тръгнем.

— Значи ти няма да се върнеш с мен?

— Не. И не ме гледай така.

— До неотдавна ти беше доста хубаво, когато те гледам.

— С това вече е свършено. Както и с теб също. Веднъж завинаги. Донахю седеше мълчаливо. След това отпрати към нея дълъг, студен поглед.

— Добре — рече той. — Щом така искаш, действай.

После се изправи и ме дръпна за ръката.

— Ти тръгвай. Време е да те представя на организационния секретариат. Не знам защо, по дяволите, всичко трябва да го върша аз. Ако не потвърдиш участието си, и тая работа ще се провали.

Оставихме Нора и тръгнахме към секретариата — една квадратна палатка близо до линията за финиширане. Донахю спря пред нея и се обърна към мен, предупреждавайки ме:

— Да не кажеш кой те е довел тук!

— Защо, ти няма ли да влезеш с мен?

— Аз трябва да отивам да се оправям със залаганията — рече той, след което се обърна да върви, но рязко спря. — И слушай, ако те питат на каква възраст си, да знаеш, че си над шестнайсет.

— Но аз ще навърша шестнайсет чак на втори следващия месец.

— Ти си ги навършил, тъпо недорасло копеле, защото в противен случай ще бъдеш дисквалифициран още преди състезанието. А ако това стане, ще ти прекърша гадния врат.

Зяпнах го с негодуващо изумление. Какво право имаше тоя да се отнася към мен така? И какви бяха всичките тези измишльотини за възрастта ми?

Все още кипящ от възмущение, влязох в палатката. Секретарят бе нисък мъж с червендалесто лице, облечен в спортен костюм с долнище за голф и клубна вратовръзка. Не ми зададе никакви неприятни въпроси и дори докато се подписвах срещу името си в книгата, ме изгледа с интерес и протегна напред ръка.

— Ще ни се тук да има повече като теб. — Той ми се усмихна, успокоявайки накърнената ми гордост. — И късмет!

Когато излязох, Донахю бе отишъл на мястото си. Терънс и госпожица Гилхули все още не се виждаха наоколо. Бе станало почти два часа и всички букмейкъри бяха започнали да обявяват курса на залаганията. Тръгнах бавно покрый редицата, забелязвайки, че залозите за главното събитие — бягането на една миля — вече бяха написани с тебешир на дъските. Самоуважението ми се възвърна, когато видях, че бях определен като един от фаворитите редом с Първис при залог едно към едно и Симс при две към едно. Дори имаше една дъска, където бях определен като по-добрия от Симс и Първис при залог две към едно за мен. Повече въобще не исках да се занимавам с Донахю, затова не отидох до платформата му, но от насъбралата се тълпа около него, изглежда, правеше страхотни обороти.

Гръм от пистолетен изстрел разцепи въздуха. Първата дисциплина бе започнала. Промушвайки се напред към огражденията, видях, че това бе първата серия на сто ярда. Почти веднага последва и втората. Искаше ми се да отида при Нора. Мисълта за нея непрекъснато се въртеше в главата ми, преплетена с още няколко други притеснения, които бяха започнали да ме безпокоят. И все пак чувствах, че тя искаше да остане сама и че всяка намеса от моя страна само би влошила нещата. Обхвана ме странна пасивност, смътно усещане, че съм впримчен в обстоятелства, на които не можех да повлияя по никакъв начин, освен да им се подчиня. Останах до огражденията и продължих да наблюдавам състезанието.

Докато времето минаваше и дисциплините следваха една след друга, нервите ми се изопваха все повече. Не можейки да стоя мирно, аз непрекъснато движех ходилата, сгъвах коленете, възстановявайки еластичността на краката си. Наближаваше часът на моята истина. Не трябваше да закъснявам. Измъквайки се от тълпата, аз отидох и взех сака с екипа си от колата, след което тръгнах бавно покрай редицата от

букмейкъри към съблекалнята, окуражен от факта, че навсякъде бях определен за фаворит в дисциплината. Сега около Донахю, протягайки напред ръце и крещейки да вземат техните залози, се бяха натрупали повече хора от когато и да било. Само от чисто любопитство хвърлих един поглед към таблото му и... не можах да повярвам на очите си. С болезнено изумление видях написаните с тебешир върху дъската обикновени цифри, показващи, че той даваше облози пет към едно в моя полза. Дори минавайки покрай него, видях как той изтри петицата и я направи на шестица. При тази промяна тълпата около него се увеличи още повече.

Влязох в палатката съблекалня в състояние на пълно объркване. Това бе абсолютно безсмислено. Да не би Донахю да бе откачил? Още от самото начало на това начинание всяка направена стъпка предполагаше пълната увереност, че аз трябва да спечеля и ако сега наистина го направех, то той трябваше да изплати шест пъти това, което бе взел.

Изведнъж, както стоях сред лабиринта от мистификации, сърдечно ръкостискане ме върна към действителността. Един слаб мъж в зряла възраст, плешив като водна кокошка, със скулесто и обветрено лице, облечен с фланелки на сини и червени райета и избелели, стегнати бански гащета, които прилепваха като втора кожа върху жилестите му крака, друсаше силно ръката ми.

— Аз съм Първис. — Той се ухили, кимвайки към пейката в дъното на палатката. — А това е Симс. Чух, че си щял да ни разпердушиниш нас, старите воини.

Симс, в процес на събличане и практически гол, се приближи към нас. Той беше много по-млад от Първис, на около двацет и шест-седем, със здраво телосложение, с къси мускулести крайници и масивни гърди, покрити с мъх от сплъстени черни косми. Не ми изглеждаше особено опасен, стори ми се прекалено тежък като цяло. Що се отнасяше до Първис — какво пък толкова, работата ми се видя направо смешна; той действително си беше на годинки.

— Е, желая ти успех, младок — рече добродушно Симс. — Нека най-добрият спечели и всекиму според способностите.

— По-добре се обличай, момче — каза Първис. — След малко ще бият камбаната.

Започнах да се преобличам. На пейките имаше още няколко участници. Някои обличаха потници, други затягаха шпайкове. Едно дългуресто момче, на което викаха Чък, по мое предположение на седемнайсет, бе единственото около моята възраст. Повечето от съперниците ми изглеждаха в приятелски отношения и от техните весели подмятания за предишни състезания се подразбираше, че са редовни участници във всички подобни мероприятия. Но аз едва забелязвах дори тях. От цялата бъркотия в главата ми на преден план бе изплувала една-единствена ясна и конкретна мисъл. Дали мошеничеството, извършвано от Донахю, можеше да бъде осуетено, ако аз спечелех състезанието. Поех дълбока глътка въздух. Бях дошъл, за да спечеля, бях обещал да спечеля и за бога, щях да спечеля!

Звънът на камбаната ни изкара от палатката. Докато излизахме, преброих участниците — бяхме всичко осем. Отвън от една шапка теглихме жребий за позиция. Изтеглих номер 4, което като стартово място беше умерено добро. После минахме през един тесен отвор в ограждението на площадката. Досега не бях осъзнал истинския размер на тълпата. Сега видях, леко уплашен, че тя е страхотна — огромен кръг от гледащи лица. Макар и да бе странно, но този кръг се оттегли назад, докато ние се подреждахме пред кривата бяла стартова линия. Приведен леко напред, с напрегнати тъпанчета, слухтящ за стартовия пистолет на рефера, аз виждах само блестящото слънце върху тревната писта, разпростряла се пред мен във формата на широк овал, мислейки единствено за факта, че три обиколки правят една миля.

Тряс! Изхвърчах едновременно с изстрела, като минах направо във вътрешната страна на пистата и както си правех сметката още отначало, заех водеща позиция от самия старт. Бързото трополене на стъпки зад мен не ме безпокоеше. Бях отпред и възнамерявах да остана там. Движейки се свободно сред свежия хладен въздух, чувствах, че мога да продължавам така до безкрайност. Колко бързо минахме първата обиколка! И изведнъж, сякаш от много далеко, предвкусвайки триумфа от победата, аз чух как тълпата крещи името ми отново и отново. Бях по средата на втората обиколка, когато някакъв бегач, нито Симс, нито Първис, а неизвестен и непокровителстван от зяпачите състезател, неочаквано профуча покрай мен и ме откъсна с цели три ярда. Бе невъзможно да понеса такава обида. Под акомпанимента на

продължаващите диви възбудени крясъци, аз се напрегнах и ускорявайки скоростта, го оставих отново зад себе си.

Само че изведнъж въздухът стана не чак така прохладен и движенията на крайниците ми далеч не чак толкова елегантни и пъргави. Въпреки това втората обиколка бе завършена и аз все още стоях начело. Оставаше още една, последната. С вдигната нагоре глава, с думкащо сърце, аз продължавах да тичам, съзнавайки, че губя сили, но молейки се да съумея да задържа водачеството си. Уви, молитвата не донесе никакъв отговор от небесните сили, към които бе адресирана. Бях на не повече от половин обиколка до целта, когато Първис профуча покрай мен с невероятен устрем, движейки жилестите си крака като бутала и загребвайки въздух с лакти. Проправили си път напред, зад мен се доближиха Симс и още двама други. Положих отчаяни усилия, но не можах да устоя на тази масирана атака. Собствените ми крака, ако те действително принадлежаха на мен, защото изобщо не ги чувствах, отказваха да се подчинят. Дробовете ми горяха, гърлото ми бе пресъхнало и едва поемах въздух. Разбрах, че с мен е свършено. Името ми вече не се викаше и заглъхна в ругатни, загубило се сред надигащия се рев на лозунга „Първис, татко Първис!“, който едва успях да чуя сред обгърналата ме червена мъгла, плуваща пред очите ми.

Все още движейки се, но вече напълно сляпо, долових смътно със сетивата си как още сенчести форми преминаха покрай мен. Когато стигнах със залитане до скъсаната финална лента, зад мен бе останал само един-единствен бегач — тромавият дългуч, дето му викаха Чък. Финиширах предпоследен.

За моя милост съблекалнята се оказа наблизко. Победен пред целия свят, унижен до краен предел и готов да се разплача всеки момент, аз се дотъртрих вътре и се скрих от погледите на всички. Както си седях на пейката с приведена глава и тежко дишащи гърди, татко Първис се опита да ме успокои.

— Едната миля не е твоята дистанция, момче. Щеше да си много добър, ако разстоянието беше наполовина. Но нищо, животът е пред теб.

Почувствах добрината в думите му, но не можех да откликна на тях. Само какъв глупак бях, и Терънс също, да си представям, че на моята възраст, нетрениран и в лоша спортна форма, мога да се

състезавам с мъже, опитни бегачи, които участваха във всички състезания на шотландската спортна верига и дори в определен смисъл бяха професионалисти. Накрая се изправих, облякох си дрехите, хвърлих подгизналия екип в сака и излязох навън.

Моментално налетях на Терънс. Явно ме бе чакал и преди да мога да изкажа и една дума на съжаление, той ме хвана за ревера на сакоето.

— Какво прави толкова дълго! — извика напрегнато братовчед ми и без да ми даде възможност да заговоря, продължи: — Слушай сега, Лорънс. Няма да се приближаваш до Донахю или до който и да било друг от нас. Не отивай при колата. В никакъв случай.

— Защо? — попитах уплашено. — Защото не спечелих ли?

— Не бе, идиот такъв! — Той се поколеба, огледа се наоколо и снижи глас: — Всъщност имаме малко неприятности със залозите и за теб ще е много по-безопасно да стоиш настрана. Цялата тая бъркотия я направи Донахю. Това, за което си мислех, че ще стане прекрасно, изведнъж се превърна в нещо отвратително. Така че сега ще направиш следното. Ще отидеш кротко в града и ще ни чакаш при арката. Помниш ли откъде влязохме в града?

— Да.

— Добре тогава. Ще те вземем оттам с колата след по-малко от час. Ето ти един паунд, ако искаш да хапнеш нещо или каквото и да е друго, докато чакаш.

— Съжалявам, че загубих, Тери. — Най-сетне успях да изрека тези слова, изпълнен със страдание.

Той се вторачи в мен по много странен начин и после, без да каже дума, се обърна и забързано се отдалечи.

За момент останах неподвижен, гледайки как фигурата му се загуби сред тълпата, след това, нарамил сака, се измъкнах с приведена глава от района, минавайки през изхода на игрището за голф, и закрачих с тежки стъпки през поляната по пътя към града.

ТРИДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

За мое облекчение пътят пред мен бе почти празен. След като спортният празник нямаше да свърши преди пет часа, а сега не беше повече от четири и половина, само тук-там си бяха тръгнали някои случайни зрители. Смъртно уморен, вървах бавно напред, толкова вгълбен в мрачните си мисли, че първоначално въобще не забелязах фигурата недалеч от мен, движеща се със същата унилоост. Внезапно видях кой беше това и тръгнах забързано напред, като извиках:

— Нора!

— Ти ли си? — обърна се изненадано тя. — Заряза ли ги другите?

Кимнах мрачно.

— Терънс ми каза да стоя настрана от тях. Трябва да ги изчакам при арката в началото на града.

— И защо искат да стоиш настрана от тях?

— Имат някакви проблеми със залаганията.

Тя ме изгледа с бледото си лице, стиснала здраво устни.

— Спечели ли състезанието?

— Не, Нора, не можах. На практика останах последен. Те всичките бяха мъже, много по-големи от мен. Нямах никакъв шанс, въпреки всичко онова, написано във вестника.

— Какъв вестник?

Вървахме по пътя един до друг. Измъкнах „Берикски вести“ от джоба си, разгънах го и ѝ показах карето.

Тя го изчете, погледна ме, после го изчете отново и се загледа напред. После измърмори нещо под носа си с такава горчивина, че се почувствах облекчен, че не успях да го чуя. След това замълча за момент и се опита да се съвземе.

— Бедни мой Лорънс. Няма да ходиш да ги чакаш при арката. Ще си ходиш с влака заедно с мен.

Това бе неочаквана, но приятна перспектива.

— А те няма ли... да стоят да ме чакат?

— Няма. Не се безпокой за тях. Не виждаш ли, че не ги е грижа за нас?

— Кога е влакът, Нора?

— В шест без десет.

— А няма ли да се прехвърляме в Единбург?

— Не. За щастие този е експресен. Даже преди да тръгнем, ще имаме време да хапнем по нещо.

— И ти ли, Нора?

Тя не ми отговори и аз добавих притеснено:

— Още ли ти е лошо?

— Не съм чак във върховна форма, Лори. Но правя всичко възможно да не мисля за това. — Тя облиза устните си и направи усилие да се усмихне. — Напоследък и двамата ни забъркаха в едни каши, но ако се държим един за друг, ще съумеем да се измъкнем без проблеми.

Тъй като Нора определено не искаше да бърза, нито пък аз поради същата причина, ние тръгнахме бавно напред и след известно време стигнахме до града. Бях останал с впечатлението, че целият Берик е отишъл на спортния празник, но и тук улиците бяха пълни с хора, много от които, изглежда, бяха дошли от съседните провинции. На едно широко пространство близо до централния площад имаше нещо като панаир с въртележка и разни други развлечения.

— Страшно е оживено — отбеляза Нора. — Трябва да има някакъв празник.

Оглеждайки се наоколо за някое място, където да можем да хапнем, тя се спря пред малък ресторант с табло на прозореца, върху което пишеше: „Сьомга от Туийд, варена или на скара, 2 пенса парчето“.

— Би си хапнал малко риба, нали?

— С удоволствие — отвърнах. — Особено ако е на скара.

Не бях вкусвал сьомга от времето на охолните обеди у госпожица Гревил, които сега ми изглеждаха толкова далечни.

Влязохме вътре. Беше най-обикновена гостилница с разнасящи се от кухнята миризми и така претърпкана с хора, че едва успяхме да си намерим място.

Нора поръча сьомга за мен и чаша чай за себе си.

— Хапни нещо, Нора — примолих ѝ се. — Хайде, моля те.

Тя само поклати глава.

Докато чакахме да ни сервират, аз казах:

— Все още не мога да разбера защо Терънс каза, че били имали неприятности.

— Лорънс, скъпи. Сега няма да обсъждаме това. Просто цялата работа беше един мръсен и дребен номер, за да се спечелят малко мръсни пари. Те са знаели през цялото време, че ти нямаш шанс да победиш. Но недей да виниш прекалено остро Терънс — той е мекушав и егоистичен, но иначе не е лош човек. За него това е било просто някакво развлечение. Донахю е този, който е виновен за всичко. Всичко това е измислено от него. — Гласът ѝ стана твърд. — Надявам се тълпата да го е пребила. Само че не е. Ще се измъкне безнаказано, както винаги.

Тя извади носната си кърпичка и попи избилата по челото ѝ пот. Дишаше тежко и учестено.

Най-сетне моята съомга пристигна. Сервирана с чиния необелени картофи и донесена от един мъж по къс ръкав, парчето очевидно беше от доста голяма риба, каквито по принцип се въдеха в реката Туийд. Изведнъж установих, че съм премаял от глад и за един кратък, но активен момент проблемите ми останаха забравени. Едва след като практически бях приключил с яденето, забелязах, че Нора бе избутала чая си настрани недокоснат.

— Тук е толкова горещо — опита се да се извини тя. — Ще отида да се измия.

Изгледах я загрижено. Държеше се толкова несвойствено, дори и когато ходеше, че аз реших да тръгваме за влака колкото се може по-скоро. Докато я нямаше, поисках сметката от мъжа. Беше четири пенса. Платих с банкнотата, която Терънс ми бе дал, като добавих и три пенита бакшиш от рестото.

Тръгнахме нагоре по главната улица към железопътната гара. За нещастие тя се намираше на върха на склона, на който бе построен градът. Макар да не каза нищо, забелязах, че Нора се изкачваше с усилие. Но не след дълго стигнахме и намерихме гишетото за билети отворено. Помислих си, че ще се оправи, като се качим във влака.

Нора извади портмонето си и поиска два третокласни билета до Уинтън.

— Трийсет и два и девет пенса, моля.

Чиновникът извади два картонени билета от рафта, придърпа към себе си малката черна машинка за печати и тъкмо се канеше да мушне билетите в процепа, когато ненадейно спря и погледна към нас.

— Искате ги с дата за понеделник, нали? Ранният влак тръгва в седем и петнайсет сутринта.

— За понеделник ли! — възкликна Нора. — Ще пътуваме тази вечер с влака в шест без десет.

— Тая вечер няма влак в шест без десет.

— Ама, моля ви се, има — запротестира Нора. — Погледнах специално в разписанието на Мъррей.

Той измъкна мълчаливо разписанието, приведе се напред и смъквайки молива иззад ухото си, посочи към страницата.

— Виждате ли тази малка звездичка, госпожице. С изключение на неделите и местните празници. А днес, панаирната събота, е най-големият празник в района.

Погледнах с безпокойство Нора и видях, че новината ѝ подейства шокиращо. Тя почти се смали пред погледа ми.

— Сигурно има и някакъв друг влак?

— Никакъв, госпожице. И утре също няма.

Мъжът ни изостави напълно и започна да събира някакви числа на листовете пред себе си.

Нора се подпря на перваза пред гишето. Помислих си, че ще припадне. По кожата ми премина ледена тръпка.

— Нора, трябва да отидем бързо при арката. Терънс може още да ни чака.

— Не — отвърна безнадеждно тя. — Със сигурност са заминали.

— Все пак трябва да опитаме. Трябва.

Арката не бе много далеч от гарата. Отидохме там сравнително бързо и останахме да чакаме почти цял час, напругайки очи да зърнем някоя червена кола, без въобще да си говорим, непрекъснато бутани от минаващата тълпа, докато празничното движение по главната улица се изнизваше покрай нас. Вече почти се бе стъмнило.

— Няма смисъл — рече най-сетне Нора с унил глас. — Сигурно им се е наложило да бягат и те са направили точно това.

— Тогава какво ще правим сега — попитах отчаяно. — Не можем ли да наемем кола до Единбург и оттам да вземем влак?

— Дори и да можем, аз няма да издържа пътуването.

Изведнъж, съвсем неочаквано, тя се срина вътрешно и започна да плаче.

— Лорънс, цял ден стисках зъби, въпреки че се чувствах като труп, но повече не мога... не мога да направя и крачка. Имам такъв бодеж отстрани, че ако не легна, скоро ще падна. Трябва да намерим някое място и да останем за през нощта.

Онемях от вцепенение. През главата ми преминаха какви ли не непредвидени варианти. Щеше ли този касиер да ни разреши да останем в чакалнята на гарата или може би беше по-добре да потърсим някакъв подслон в местния парк? Погледнах я и видях измъчения поглед върху бледото ѝ лице, докато стоеше с една ръка притисната към тялото ѝ. Разбрах, че трябва да ѝ намеря някаква стая в хотел.

Хотелът на главния площад зад панаира ми се бе сторил напълно порядъчен, въпреки пренебрежителните забележки на Тери. Хванах Нора за ръката — сега тя изглеждаше неспособна да се движи сама — и я поведох надолу по улицата към площада. Над хотела имаше табела: „Берикската мида“. Потоци от развеселени местни хора се движеха навътре и навън през вратата, но все пак някак си успях да я вкарам сред блъсканицата в застлания с червен килим салон. След улицата мястото ми се стори като благословено убежище. Но мъжът в малкия стъклен офис едва ни обърна внимание. Хотелът бил препълнен, каза той, чак до външната врата. Цял ден връщали хора.

Излязохме. Оттатък площада имаше една много по-малка странноприемница, „Масонски ръце“.

Оставих Нора отвън с инструкцията да не мърда и си проправих път в препълненото с хора задимено помещение. Навсякъде се виждаха групички мъже, застанали с чаши в ръце, смеейки се и говорейки гръмогласно. Никой не ми обърна ни най-малко внимание. Говорих с няколко души, питайки кой е шефът, докато накрая един от тях не посочи с лулата си към закръглена русокоса жена с черна рокля, която приказваше толкова разпалено в една компания, че аз я бях приел за част от пируващата група. Пробих си път към нея и с известна трудност успях да привлека вниманието ѝ. Тя имаше червено, дружелюбно лице, което ме окуражи. Но сърцето ми подскочи, когато жената поклати глава и каза:

— Тая нощ няма да намериш стая в Берик, момче. Никаква.

— Няма ли някакво местенце, за което да се сетите — замолих се аз. — Където и да е.

— Можеш да опиташ в „Спитъл“, отвъд реката — отвърна тя със съмнение в гласа. — Там има кръчма, точно след моста, нарича се „Почивката на джелепина“. Те може и да ти дадат легло.

— А как да стигна дотам?

— На втората пряка завий вдясно. После надолу по улица „Купър“. Намира се точно зад стария мост.

Излязох навън и отново подхванах Нора за ръката. Тя стоеше мълчалива, несъпротивяваща се, почти угаснала, притискайки все още ръка към тялото си. Целият град кипеше от глъч, площадът бе пълен с народ, панаирът бе в разгара си — от въртележката се носеше музика, раздираща нощния въздух. Два пъти завих на погрешни места и трябваше да се връщам на главната улица, но накрая намерих улица „Купър“. Там, в основата на хълма се намираше и реката, тъмна и равна, устремила се към морето заедно с прилива. Преминахме през едно тясно изгърбено мостче и се оказахме в селцето Спитъл. Над него бе надвиснало приятното усещане за спокойствие. Сред въздуха се носеше блажена прохлада и миризма на морски водорасли. Мачтите на рибарските лодки се открояваха на светлините на Берик, докато водех Нора надолу по калдъръмения кей. Не след дълго стигнахме до „Почивката на джелепина“. Беше една стара тухлена постройка, мизерно осветена и с няколко табели, известяващи, че се дават стаи за спане. Без да виждам в нея нещо по-различно от обикновена селска къща, тя не ми вдъхна особено голям кураж.

Влязохме по един тесен, каменен коридор, който водеше към кръчмата. Чуха се откъслечни звуци от спорещи гласове. Не исках да въвеждам Нора вътре. Вдясно имаше врата с табела „Вход забранен“. Почуках. След малко се появи един старец. Беше по чехли и с дълга плетена синя жилетка, а в ръката си държеше орфан брой на вестник „Домашен журнал“. Толкова бяха напрегнати сетивата ми, че докато забележа тези незначителни подробности, междувременно вече бях започнал да говоря с отчаян тон:

— Бяхме на спортния празник и изтървахме влака за вкъщи. Моля ви, дайте една стая за братовчедка ми. Тя не се чувства добре. Аз ще спя където кажете.

С разтуптяно сърце протегнах напред сака си, за да стане очевидно от него, че сме напълно порядъчни, докато той ни проучваше над очилата си. Погледът му непрекъснато се местеше от единия на другия и аз почувствах интуитивно, че се кани да ни откаже. Прочетох го по лицето му.

Точно в този момент от кръчмата се появи една жена. Беше на около трийсет, простовато облечена с блузка и пола, и носеше празна табла под мишницата. Имаше приличен и компетентен вид.

— Какво има, татко? — попита жената.

— Тая двойка иска стая.

— Какво! — възкликна изумено тя. — Заедно?

— Не, мадам — не издържах аз. — Само за братовчедка ми. Аз мога да изляза навън, ако желаете.

Настъпи тишина.

— Казваш, че сте били на спортния празник — рече старецът.

— Да, сър. — За да докажа истинността на твърдението, се самонаказах. — Хари Първис спечели на една миля.

Жената гледаше досега към Нора и накрая погледна и към мен.

— Наред са, татко — заяви внезапно тя. — Момичето може да отиде в номер три, а момчето ще се смести в сервизното помещение. Но без номера, да сме наясно, защото иначе лично ще ви изхвърля.

Поех си дъх и изпуснах въздуха с облекчение. Преди да успее да й благодаря, тя бе изчезнала обратно в кръчмата. Старецът влезе в стаята и след малко се върна с ключ в ръка. Последвахме го нагоре по стълбите, където той отключи вратата на малка стая с едно легло. Стаята беше мизерна, почти празна, с избелели тапети и очукана кана, но дъските на пода бяха изстъргани, а чаршафите на леглото чисти и свежи. Огледът ми напълно ме успокои и аз въздъхнах с облекчение и гордост, че в тази абсурдна ситуация бях направил максималното за Нора.

— Тук ще спиш добре — рекох, опитвайки се да говоря с безличен глас. — А на сутринта ще си кукуряк.

— О, да, Лори. Благодаря ти. — На лицето ѝ се появи слаба, бледа усмивка. — Нужно ми е само да полегна и да си почина.

— Не искаш ли да оставиш това при нея? — Старецът гледаше към сака, който продължавах да стискам конвулсивно.

— Да, разбира се — съгласих се бързо, макар от него да нямаше никаква полза за който и да било от двамата.

Искаше ми се да кажа още работи на Нора и повече от всичко, с цялата нежност на любящото си сърце копнеех да целуна нежно тези меки, избледнели устни. Но старецът продължаваше да ме гледа, макар и вече с не такова голямо подозрение. Казах просто лека нощ и излязох от стаята заедно с него. Докато вървахме надолу по коридора, чух как вратата се затвори.

ТРИДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Моите безплодни усилия в това обречено състезание, както и безконечното препускане в търсене на квартира ме бяха съсипали от умора. Дюшекът, на който лежах на пода в сервизното помещение, не бе неудобен. И все пак не можех да заспя. Отново и отново в главата ми се въртяха неразрешимо заплетените събития от този най-необичаен ден в живота ми. Какъв глупак се бях оказал само, колко *доверчив* и *лековерен* наивник. Бях се оставил толкова лесно да бъда поласкан и излъган, че съм велик спортист, който трябва да извоюва победа в днешното състезание. И само какво иронично забавление си бяха позволили Терънс и Донахю благодарение на моето идиотско лековерие, след като още от онова първо нелепо и абсурдно изпитание на футболното игрище на „Харп“ те ме бяха водили със сериозни лица за носа, подготвяйки ме за голямото клане. Защо у мен не се намери капка здрав разум, за да ми отвори очите и да ме накара да прозря истината, че макар и да можех да тичам достатъчно добре за възрастта си, то едно състезание срещу тренирани професионалисти, които вземаха редовно участие във всички подобни турнири, бе направо лудост. Отначало бе просто шега, а завърши като измама. Донахю бе подготвил рекламата в местния вестник и предлагайки абсурдни залози за мен, се бе напечелил здравата от моето поражение. Ако само бях спечелил и го бях накарал да плаща петкратно отгоре, като по този начин го разоря, какъв триумф щеше да бъде това не само за мен, но и за Нора, след като от думите ѝ бях разбрал, че и тя го мрази. Но това, подобно на много други неща, които бях искал в живота си, бе недостижимо за мен и изпълнението му се осъществяваше само в моите мечти, без никога да можеше да се превърне в действителност.

Измъчван от своята собствена неадекватност, аз се въртях на дюшека, без да мога да си намеря място. Бе очевидно, че съм роден, за да губя и да бъда използван. Като от някакъв далечен свят, добавяйки се към останалите ми притеснения, в съзнанието ми се появи внезапният спомен за „Елисън“, не толкова заради трудностите във

връзка с отиването ми до университета — сутрешният влак щеше да пристигне в Уинтън най-рано по обяд — колкото заради загнездилото се у мен убеждение, че както се бях провалил в състезанието, същото щеше да стане сега и тук. Въпреки че за разлика от Донахю, Карфицата ме бе напътствал в живота единствено от най-благородни мотиви просто за да мога да се развия като индивид.

На това място се унесох в неспокоен сън, но не за дълго. Изведнъж мозъкът ми се върна към реалността, стреснат от смътното, неспокойно усещане, че някой викаше името ми. Повдигнах се на лакът и се заслушах в непрогледния здрач.

Шумът от кръчмата отдолу и далечната приглушена глъчка на панаира бяха замрели. Тихото скърцане на мишка някъде из стаята подсилваше чувството за гробовна тишина. Тъкмо се канех да си легна пак, убеден, че ми се е счуло, когато отново ми се стори, че някой вика.

Скочих рязко, ударих силно пиццалите си в някакъв невидим предмет и започнах пипнешком да се придвижвам към вратата. Застанах нерешително на място и се заслушах с прилепено до стената ухо, но не успях да чуя нищо. Ако все пак ме бе извикал някой, това можеше да бъде само Нора.

Открехнах внимателно вратата. Коридорът тънеше в мрак, но на няколко метра пред мен се виждаше тънка ивица светлина изпод вратата на стаята ѝ.

Не се бях събличал. Просто бях свалил сако и обувките си. Запристъпях тихо по чорапи напред към ивицата светлина и когато я доближих, почуках лекичко с нокът по вратата. Не ми отговори никой.

— Нора — прошепнах една чуто. — Там ли си?

Гласът ѝ достигна до мен далечен и неясен и все пак в него безпогрешно се долови зов за помощ. Натиснах дръжката и влязох вътре.

Тя лежеше напърно на леглото само по дълга женска риза, която се бе набрала над коленете ѝ. Очите ѝ бяха затворени, а ръцете ѝ конвулсивно стиснати в юмруци. Чаршафите и одеялата стояха на купчина, безразборно нахвърляни на пода. Но най-страшното от всичко беше мъчителната сивота на изпитото ѝ лице. Изглеждаше състарена, отвратителна, направо неузнаваема.

— Нора — обадох се неуверено. — Викаше ли ме?

Тя едва отвори очи.

— Не можех да издържам повече сама. Имам такива болки.

— Къде, Нора?

Тя посочи към стомаха си, но малко под него. Очевидно имаше неописуеми болки. Страхът, спотайвал се в подсъзнанието ми през целия ден, сега ме обсеби със страшна сила. Може да съм глупак и неудачник, но благодаря на Бога, имах достатъчно ум в главата си, за да знам за апандисита. Приблжих се към леглото.

— Още ли ти е лошо?

— Да, чувствам се ужасно.

— Нора. — Опитах се да не я притеснявам много. — Ще трябва да потърсим помощ.

Продължавайки да притиска с ръка болното място, тя не ми отговори. Взех свободната ѝ ръка. Беше гореща, дланта ѝ лепнеше от пот.

— Ще трябва да разберем какво е. Опасно е да чакаме повече. Нужен ти е доктор.

— Още не. — Тя изстена в пореден спазъм. — Нека да изчакаме малко.

— Трябва да го направим — замолих се аз.

— Посред нощ сме. Никой няма да иска да дойде. По-добре да разчитам на себе си. Просто остани при мен.

— Ама, Нора... — не издържах най-сетне, изумен, че тя не ми разрешаваше да извикам помощ.

— Моля те, остани. Ако само ми помогнеш да повървя малко из стаята, и болката може да отmine.

Тя се приповдигна на лакът и сложи другата си ръка върху рамото ми. Докато я изправях, долових някаква гадна, нездравословна миризма из стаята. Тогава забелязах, че сакът ми бе отворен и изпразнен. Белият ми потник и шортите, подгизнали и ужасно оплескани в мръснокафеникав цвят, лежаха захвърлени в тъгъла.

Помислих си, че е повръщала върху тях и това вече ме накара да действам. Положих я обратно върху възглавницата на леглото. После, без да кажа нито дума, излязох и по стълбите отидох до стаята с надпис „Вход забранен“. Потропах силно по вратата и след като не ми отговори никой, натиснах дръжката и влязох. Намерих пипнешком ключа и запалих осветлението. Бях се озовал в малка, комфортно мебелирана всекидневна. Един часовник, тиктакащ над камината,

привлече вниманието ми. Беше два и половина сутринта. Някаква друга врата, почти скрита зад завеси, ме отведе в кухнята, където, изскачайки от кошницата си до червените въглени на угаснало огнище, срещу мен започна да лае и да ръмжи малко кученце. Внезапно се чу остър глас.

— Кой е?

Отговорих кой съм, обяснявайки, че спешно се нуждая от помощ. Изчаках известно време, без да става нищо, и после, за мое огромно облекчение, в кухнята влезе жената, която беше дъщеря на стареца. Все още завързвайки шнура на пенъоара си, тя успокои кученцето и се вторачи ядосано в мен с подпухнали от сън очи и със сплетена в дебела плитка коса, висяща на гърба ѝ.

— Братовчедка ми е много зле и има страхотни болки — казах бързо, преди да ме бе сгълчала. — Сигурен съм, че е апандисит.

Това очевидно я накара да замълчи. Все още беше ядосана, но не можеше да се накара да ме наругае.

— О, боже — изстена тя. — Защо ми трябваше въобще да ви пускам!

— Много съжалявам, че ви безпокоя, но моля ви, елате да я видите. Или направо телефонирайте на доктор.

Последва ново мълчание, след което жената каза:

— Ще трябва да я погледна. Хайде върви, шут такъв. Няма да ме държиш да стоя тук цяла нощ.

Поведох я нагоре по стълбите и отворих вратата на стаята на Нора. Жената влезе вътре, направи крачка напред и спря. Погледът ѝ обхвана Нора, изпомачканото легло, нахвърляните одеяла, омърляния потник в ъгъла, дори полупълното нощно гърне и няколкото обезпокоителни петна по чаршафите, които не бях забелязал преди това. Тогава, с напълно променено поведение и с глас, който ненадейно ме вцепени, тя каза:

— Отивай си в стаята, веднага! И не си подавай носа навън, преди да съм те извикала.

С тези думи затръшна вратата пред лицето ми.

Не можех да не ѝ се подчиня и макар че се върнах в сервизното помещение, седнах съвсем до вратата и се заслушах в тъмното, напрегнал до краен предел всичките си сетива, безумно уплашен за Нора. Спомних си тебеширенобялото ѝ лице, така изпито и безкръвно,

и потреперих ужасено. Започнах да се моля бързо да дойде доктор. Операцията от апандисит сама по себе си беше сериозна, а също така знаех, че ако възпаленият апандисит не се махнеше бързо, то той се спукваше и тогава последствията бяха фатални.

Жената продължаваше да стои в стаята на Нора. Може би в продължение на десет минути тя не излезе оттам. Изведнъж я чух да слиза надолу по стълбите. Сервизното помещение се намираше точно над долния коридор, а старият му дървен под беше гол. Легнал на дъските, напрягайки слух, я чух да влиза по мое предположение във всекидневната. Почти веднага тя започна да говори и макар да не можех да различа нито дума, въздъхнах с облекчение. Звънеше по телефона на доктора. Нещата продължиха така известно време, докато най-сетне я чух да се изкачва отново по стълбите.

Минутите течаха нетърпимо бавно, докато пристигне докторът. Той не се задържа дълго в стаята на Нора. Почти веднага слезе долу при телефона. Леко потръпнах, разбирайки какво означаваше това. После го чух да се качва отново по стълбите.

Първите бледи утринни лъчи изпълзяха в стаичката и пред погледа ми се появиха купчина прашни кутии, парцали за под, кофи, отделни парчета от счупени мебели и разни други дървения. Отидох до единствения прозорец и се загледах в очакване на линейката. Но когато тя сви по безлюдната сива уличка, повече не можах да изтърпя. Отдалечих се от прозореца и се заслушах в звуците от пренасянето на Нора. Не можех да се накарам да погледна.

Най-накрая отново настана тишина. Сложих си обувките и сакото и откряхнах вратата на стаичката. Не успях да чуя нищо. Предположих, че от мен повече не се очакваше да стоя притеснен и забравен в неведение. Тръгнах внимателно надолу по коридора. Жената стоеше в стаята на Нора с навити нагоре ръкави и с ръце на хълбоците, гледайки картината на ужасяващото безредие.

В главата ми кънтеше една-единствена мисъл и аз попитах:

— Ще се оправи ли?

Тя се обърна. Лицето ѝ беше моравочервено и изкривено от ярост.

— Не знам и не ме е грижа. А ти, малък мерзавец, как посмя да ми доведеш тук тая мръсница, дето оплеска всичките ми чаршафи и така вмириса стаята, че сега ще трябва наново да се стърже пода. На

всичкото отгоре ме държа будна половин нощ само заради някаква си двулична, малка уличница, за която твърдиш, че ти е братовчедка. Би трябвало да те предам на полицията, само това заслужаваш. И точно така ще направя сега. И без това ще им се наложи да я питат доста неща.

Може би бях уплашен, но въпреки това се застъпих за братовчедка си.

— Тя няма какво да казва.

— Няма ли! Обзалагам се, че сама си е виновна за всичко.

Какво, за бога, искаше да каже тя? Трябва да бе обезумяла от ярост.

— Виновна за какво?

— Ти, малко лицемерче, само не се преструвай, че не разбираш как онази, твоята, дойде тук, за да си изхвърли гадостите.

Наистина не разбирах нищо.

— Какво?

— Направи отвратителен, гаден аборт, предизвикан от хапчета, разбра ли какво? — изкрещя тя и ми зашлеви зашеметяваща плесница, която почти ме събори на пода.

Бруталната грубост на думите ѝ ме зашемети много повече от удара. Онемял от изумление, аз стоях и я гледах тъпо. Бях толкова шокиран от чутото, че загубих всяка представа за времето и мястото или за това, което ме бе накарало да се разтреперя неудържимо. Почувствах как нещо в мен се скъса. Приведох глава към ръцете си и се подпрях на стената на коридора.

ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Влакът набра скорост след спирката си на Глейзенд, устремявайки се към последната фаза от пътуването си до Уинтън. Сам в ъгъла на най-крайното третокласно купе, аз седях със завидна кротост, с ръце на коленете, лишен от всякакви душевни чувства с изключение на обхваналата ме дълбока апатия. Бях седял така в продължение на три часа, гледайки в една точка през прозореца към бързо променящите се картини отвън, служещи ми единствено за да притъпят или ако не друго, да се слоят с мудния поток от мисли в главата ми. Надявах се това състояние на празнота да не ме напусне никога. Когато външните пейзажи не помагаха, аз го подхранвах със свои сили, като се вторачвах в рекламите на отсрещната страна на купето, докато с течение на времето те не се размазваха пред погледа ми и не се превръщаха в хипнотизиращо петно. „Сега не гледам наникъде“ — мислех си, като че ли това усещане за визуална и душевна пустота представляваше върховно постижение.

Въпреки всичко този унес — защитна реакция срещу състоянието на дълбок стрес, в което се намирах — невинаги ме спасяваше. От време на време повърхността на мозъка ми бе заливана от моментни пристъпи на страх и ужас, подобно на мръсни, отпадъчни води. Тогава преживяната от мен история, в която бях така нелепо въвлечен, ме застигаше за сетен път. И най-трудно поносимото в нея не бе цялата онази плетеница от измами, в която се бях забъркал. Много по-лоша, по-ужасяваща дори от разпита и задържането ми в полицията, когато всичко вече бе излязло наяве, дори и мошенничеството със състезанието, бе мисълта за Нора. Веднага се разтреперих отново, чувайки в главата си крещящия глас на жената: „... не ставаща за нищо малка мръсница... ще извикам полиция... правила кой знае какво... мръсен аборт...“. Животът бе нещо подло, мръсно и омразно. Бих ли могъл отново да вярвам на някого или в нещо?

Покрай прозореца започнаха да профучават предградията на Уинтън, влакът намали скоростта, вратата се плъзна и в моето купе отново се появи кондукторът. Сепнах се, но после подадох билета си, който тази сутрин ми бе даден от полицейския сержант и вече бе перфориран три пъти.

— Следваща спирка Уинтън.

Човекът бе настроен за разговори, след като очевидно не знаеше, че съм прекарал неделята в Берикския затвор.

— Доста път си минал, момче. И си тръгнал толкова рано.

Трябваше да помисля известно време, преди да съчиня някакъв отговор.

— И вие също, офицер — рекох най-накрая.

Той се засмя.

— Само дето носим униформи като тях, но работата ни е по-друга. На почивка ли отиваш?

— Не — отвърнах моментално, сякаш някой бе натиснал бутон, освободил готовия отговор в главата ми. — Не, тръгнал съм за университета. Имам изпит в два часа.

— Сега, веднага? — впечатлено попита той.

— Да. Учил съм за него три месеца.

— Точно си мислех, че изглеждаш малко уморен. Е, тогава успех, момче.

Благодарих му. Той ми кимна дружелюбно и излезе.

Казаното бе истина и сега изпитах странно облекчение, че бях заявил открито намеренията си. Може би в сегашното ми състояние това не бе нищо друго, освен някакъв натрапчив импулс, дължащ се на всичките онези месеци постоянна подготовка. Все пак знаех, че съм дал дума пред Карфицата, която трябваше да се опитам да спазя въпреки коварните удари на съдбата от изминалия срамен уикенд. И макар да разбирах какво трябваше да правя, след като всички мои действия бяха почти несъзнателно насочени към крайната цел, от време на време се затруднявах да идентифицирам себе си с индивида, който беше решил да изпълни ангажимента си. Тази склонност на личността ми да се пренася в някаква далечна пустош бе доста стряскаща, тъй като, изглежда, се загубвах напълно сред необятните дебри на някакво странно царство на сенките, в което бродех сам, без каквото и да било чувство за самоличност. Но, слава богу, тази моя

склонност не проявяваше непрекъсната настойчивост и когато отминаваше, както в дадения случай, аз отново ставах Лорънс Керъл, обладаван от мисълта за явяването в университетската зала на хълма Гилмор номер едно, днес следобед, точно в два часа.

Локомотивът изхвърли със свистене последни струи пара и спря рязко на Северната гара на Уинтън. Почувствах смътно облекчение, че не бяхме отишли до Централната гара. Излязох от купето си и тръгнах по перона към изхода на улица „Куин“, като преди това се уверих, че влакът бе пристигнал в 12:40, само с пет минути закъснение. Нямаше смисъл да бързам. Всичко щеше да бъде извършено със спокойни и добре пресметнати действия. Въпреки че ми бяха удържали парите за билета, все още имах няколко монети в джоба си. Стори ми се разумно да се подкрепя, преди да отида на изпит, и реших, че задължително трябва да обядвам някъде. Малко по-надолу, от другата страна на улицата, видях рекламата на „Ромбак“, верига от скромни ресторанти в Уинтън. Пресякох оттатък и влязох в заведението.

Напечатаното на светлосиня хартия меню предлагаше овнешко печено, варен волски език, пържола и бъбреци. Избрах без колебание овнешкото печено и когато то ми бе сервирано с гарнитура от грах и картофено пюре, го изядох съвсем механично, без да изпитам какъвто и да било апетит или чувство за вкуса му. Макар и да не го осъзнавах, в момента всички мои действия бяха управлявани от някакъв автоматизъм, несъмнено загатващ за предстоящото нервно разстройство, което, дори и да бях се опитал, не можех да възпра. Един часовник на стената над входа ме държеше информиран за хода на времето. В един и двайсет аз поисках сметката си, платих я на касата и излязох.

Зелена трамвайна мотриса щеше да ме откара до подножието на хълма. По тази линия трамваите вървяха начесто и скоро един пристигна. Въпреки че бе препълнен с работници, прибиращи се вкъщи за обяд, аз се качих. Но по време на пътуването трябваше да стоя прав и когато пристигнах до Гилмор, вече не се чувствах така организиран и уверен в себе си, особено в управлението на краката си. Заизкачвах се бавно нагоре по хълма, по скоро по необходимост, отколкото от собствено желание. Видимо бе станало по-топло, а също така започнах да чувствам странна напрегнатост по темето си. Дори

след като достигнах прохладните сводове на огромната сграда, това усещане не ме напусна.

Часовникът на кулата удари два часа точно когато влизах в залата.

— Изчислил си времето до секунда, нали? — рече мъжът зад бюрото, докато отбелязваше името ми в списъка. После ми подаде материалите за изпита, изгледа ме по особен начин и посочи към един празен чин.

Седнах и се огледах наоколо, забелязвайки, че другите участници, около двайсет на брой, изкривени в най-разнообразни пози на съсредоточаване, вече пишеха усилено. Отказах да действам припряно. Със спокоен жест отворих тетрадката на чина и погледнах към листа с темата, за да видя въпроса за развиване.

ЕСЕТО НА ЕЛИСЪН

Напишете апология с обем, не по-малък от две хиляди думи, охарактеризирайки колкото можете по-убедително поведението на Мери, кралица на Шотландия, в отношенията ѝ към лорд Дарнли, особено в нощта на девети февруари 1567.

Можех да се изсмея — изкушението бе почти непреодолимо, но не защото нещо или по-скоро някой ми бе подсказал, че ще бъде избрана тази или някаква подобна тема, а единствено заради абсурдността на идеята, че в моето сегашно състояние аз трябваше да се накарам да защитавам онази кралска авантюристка — действие, което само по себе си ми се струваше направо абсурдно, дори да знаех, че това може да ми донесе стократния размер на стипендията „Елисън“.

Напълно съзнавайки, че унищожавам всички свои шансове за успех, аз потопих спокойно перото в мастилницата и започнах да пиша. Не спирах нито за момент — изреченията се нижеха едно след друго изпод писеца ми, като всяка написана дума изскачаше направо от нараненото ми сърце. Историята на Шотландия от периода XV — XVI

век бе изучена най-старателно от мен и знаех с подробности целия живот на нещастната кралица. Подтикван от мощни подсъзнателни импулси и обладан от някаква чужда за мен злост, аз я разнищвах по най-безмилостен начин, но с такова коварство, на каквото не вярвах, че съм способен. Под претекст, че я защитавам, първоначално излагах всички благоприятни за нея аргументи, след което безпощадно ги унищожавах. Така представяните като смекчаващи вината обстоятелства бяха смазвани от суровите факти на историята.

В подобен стил дадох да се разбере, че погрешно сключеният от нея брак с младия, глупав Дарнли, осъществен уж по любов, е бил скалъпен не поради някаква друга причина, а от изгарящи я амбиция и омраза към нейната братовчедка кралица Елизабет — само след година обявеният извън закона пер на Ботуел става неин извънбрачен любовник. Отчуждена от своя съпруг, който, копнеейки за помирение, лежи болен и обезобразен в град Глазгоу, тя постановява след тайна среща с Ботуел, че съпругът ѝ би могъл да възстанови здравето си много по-добре в самотното, полуразрушено имение „Кърк Фийлдс“, принадлежащо на любовника ѝ. Всичко това кралицата направила от дълбока съпругеска загриженост!? След като веднъж Дарнли бил настанен — вероятно не особено удобно, тъй като самата сграда била в твърде окаян вид за един болен — нищо не можело да се сравни така удачно с човешката добродетел и целомъдрие, както усърдните грижи и внимание на младата и красива кралица, която през целия ден стояла предано със своя крал сред червените му кадифени възглавнички, а нощем спяла в стаята на долния етаж.

За нещастие през една специална нощ — съботната нощ на девети февруари — тя не можела да остане в къщата. Била дала обещание да присъства на маскараден бал, организиран след извършването на сватбена церемония. Кралската дума не можела да бъде нарушена. Тя целунала съпруга си за лека нощ, проверила дали фитилът на свещта му е подрязан, дарила го с едно последно докосване — благочестив, набожен жест, преди да излезе — и му подала своята книга с псалми. Странно, че Парис, слугата на Ботуел, изцапан с барут, я подминал при външната врата на излизане. Странно, че вратите били заключени и че няколко слуги били освободени за през нощта. Странна била също и онази страхотна експлозия, почти кралски салют, докато тя танцувала някъде далеч в нощта.

В продължение на повече от час не бях повдигнал глава нито веднъж, докато писалката ми се движеше с механична последователност напред-назад по белите страници. Лишено от съзнателно мислене, всичко написано от мен бе чисто автоматично, но дори и ръката на някой спиритичен викач на духове не би могла да пресъздаде по-безпристрастно миналото. Обаче тъкмо когато наближавах към финалното описание на Мери — как тя се събужда на сутринта след убийството сред копринените драперии на огромното си легло и вече предвиждайки сватбата си с Ботуел сяда в постелята си, за да се наслади на любимата си закуска от рохки яйца — изглежда че горчивината в мен вече бе отслабнала и бе заместена от някаква необикновена отпадналост, което ме обсеби с такава сила, че прикова цялото ми внимание.

Редовете започнаха да се люлеят върху страницата, пред очите ми затанцуваха тъмни петна, а когато, опитвайки се да концентрирам зрението си, вдигнах нагоре глава и се огледах наоколо, напрегнатостта, която усещах по темето си, ненадейно се превърна в световъртеж. Същевременно забелязах със зашеметеното си съзнание, че по-голямата част от другите кандидати бяха предали работите си и че определеното време почти наближаваше края си. С последно усилие завърших финалната фраза, притиснах попивателната хартия към страницата и затворих тетрадката.

Какво следваше да направя? Предположих, че трябва да я предам. Това ми се стори напълно безсмислено, а освен това бях обхванат от странно нежелание да стоя прав. Сега, след като бях изкарал цялата жлъч от себе си и се бях освободил от това ужасно чувство за посегателство срещу благоприличието, като че ли от тялото ми бе изгонен зъл дух и аз се чувствах слаб, обезсилен и напълно изразходван. Провеждащият изпита, ако това бе подходящият израз за него, бе станал от бюрото си и идваше бавно към мен. Докато се приближаваше, успях да го видя по-добре и за моя изненада установих, че той бе духовник — дълъг, слаб и навъсен, допълващ целостта на образа си със свещеническата яка около своя врат. Бях ли забелязал това, когато влязох? Определено не.

— Ти си последният — каза ми той с кротък, замислен глас. — Приключи ли?

— Така мисля.

— Мога ли тогава да взема тетрадката ти? Вече минава четири. Подадох му я. Гледаше ме с крайчеца на свещеническото си око.

— Много си написал — рече твърде иронично той, прелиствайки страниците. — Надявам се да си бил благосклонен към бедната жена.

— Не бях. Ако питате мен, тя е просто *една двулична кучка*.

— Сериозно! — Той повдигна веждата си, но не каза нищо повече.

Изправих се, държейки се за чина. Нямах никакво желание да го напускам, но преструвайки се, че ми няма нищо, криво-ляво успях да изляза от залата. Някакъв човек чакаше отвън в коридора. Приличаше на Карфицата. Ако наистина виждах него, то той бе в невероятно възбудено състояние.

— Лорънс! Търсих те навсякъде. Къде беше?

Сложих ръка върху главата си, за да проверя дали все още е там.

— Не мога да си спомня точно.

— Не можеш да си спомниш ли? — Образът му се люлееше с размазани очертания, сякаш го гледах под водата. — Добре ли написа есето?

— Не, стана страшно лошо. Отговорях на всичко наопаки. Същото казах и на провеждащия изпита.

— На провеждащия изпита! О, боже, та това беше самият професор по богословие.

— Не ми пука. Казах му истината.

— Лорънс, да не ти е зле?

— Не точно. Само дето ме боли главата. Имам чувството, че това не съм аз.

— О, скъпи! Какво си направил със себе си? Къде спа снощи?

— Сега си спомних. В затвора.

— Мили боже, момче, какви ги приказваш!

— Пуснаха ме на сутринта. Казаха, че нямат нищо срещу мен. Дори сержантът ми даде закуска. Цялата тая работа обаче беше много гадна. Онези мислеха, че аз съм причината за всичко станало... за Нора. Че аз съм... аз съм... аз съм...

Той започна да се клатушка още повече, ставайки все по-голям, като някакво странно морско чудовище, докато накрая изчезна напълно сред вълната от непрогледен мрак, която връхлетя върху мен и ме погълна в черната си, бездънна паст.

ТРИДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Минаваше четвъртият час на един следобед шест седмици по-късно. Допреди малко се излежавах, но сега бях станал и се разхождах из все още непознатия апартамент, който майка ми бе наела. Бях започнал най-сетне да се чувствам по-добре, да възприемам смътно същността си, да осъзнавам, че се завръщам от едно дълго пътешествие, напускайки онази мрачна и призрачна страна, в която бях затворен за толкова дълго от сполетялото ме разстройство. Не беше лесно да забравя страха и ужаса от онзи мрак, обхванал съзнанието ми и ограничил възприятията ми до крайност, проявявайки се под формата на мъчителна апатия. Пътят на завръщането ми бе криволичещ и труден, но в крайна сметка тази сутрин докторът ми бе казал: „Сега вече си излязъл от гората, момчето ми, а скоро ще оставиш зад гърба си и храсталаците“. Най-радостният симптом на моето възстановяване бе възвърналата се способност отново да гледам към външния свят — освобождавайки се от затвора на собственото ми съзнание, в който се бях лутал безкрайно — и да възприемам нещата с очи, в които започнаха да блещукат искрици на интерес.

Така че в момента изследвах за пореден път апартамента. Беше малък и много празен, състоящ се само от кухня и стая, със скромна баня по средата, но ми харесваше. Заеманата от мен стая бе обзаведена с желязно легло без пружина, един стол и разнебитено сгъваемо бюро. За сметка на това тапетите й бяха нови, с преобладаващи топли червени цветове, и когато вечерното слънце влезеше вътре, както сега, стаята светваше в розово сияние, което заливаше и изпълваше нейната празнота. Кухнята, в която току-що влязох, имаше обичайното обзавеждане — мивка, вграден шкаф и кухненски бюфет, а зад завесата на една ниша се намираше и единственото по рода си шотландско помещение, обиращо точно едно легло.

Но основното преимущество на апартамента бе неговото високо положение. Разположен на последния етаж на един работнически блок, построен неотдавна от уинтънската корпорация „Кларкхил“, от него се

откриваше невероятна панорамна гледка, от която се виждаха върховете на покривите, а в ясни дни дори и далечните хълмове Оксил на запад от нас. Впоследствие разбрах, че за да се сдобие майка ми с него, огромна роля изиграло новото ѝ назначение на държавна работа в града.

Никелираният настолен часовник на камината ми подсказа, че скоро приближава часът на нейното завръщане и от позицията на новото си подобро състояние се зачудих дали да не се опитам да приготвя нашата вечеря. Макар предписаните ми упражнения по бродиране да бяха подобрили чувството ми за координация, тя все още не бе напълно възстановена. Страхувах се, че може да изпусна нещо, а кухненските ни съдове не бяха кой знае колко. Въпреки всичко успях да събера кураж и започнах. Бавно и внимателно напълних чайника с вода и учуден от тежината му, го поставих на печката. След това застлах покривката на масата и започнах да слагам отгоре чашите за чай. Намерих хляба в шкафа и ножа в чекмеджето. Не можех да заобиколя факта, колкото и болезнено да бе това, че този голям, назъбен нож ме стряскаше. Никой, който не е изпадал в нервно разстройство, не може да получи и най-бегла представа за мъчителните фобии, които могат да бъдат предизвикани от него. В по-ранната фаза на моето заболяване изпитвах смъртен страх... и от какво? От малкото дървено бюро в стаята ми. Ужасяваше ме с всяко свое злокобно качество, и то до такава степен, че не можех да се накарам да погледна към него. Може би това кратко разяснение е достатъчно показателно за ужаса, който бях изживял, както и за бедственото състояние, в което се намирах. Но сега срамът и желанието да докажа, че отново съм добре ме бяха подтикнали да сграбча ножа и да отрежа няколко филии хляб. Само че докато слагах филийките да се изпекат на газовия котлон, сърцето ми продължаваше да бие до пръсване. Единственото, останало за вършене, бе да запека наденицата, едно рядко спохождащо ни угощение, подготвено специално за тази вечер и предоставено ни от моя предана посетителка. Ани Тобин не ми бе донесла цветя — тя имаше практичен ум и знаеше моята слабост към наденицата „Анакер“. Донесе също така и вести, които, макар и да бяха изненадващи, не ме развълнуваха въобще. Нора и Донахю, притиснати може би от църковните сили, щяха да се женят. Това вече не означаваше абсолютно нищо за мен.

Обхвана ме чувство на задоволство, когато приключих с печенето на надениците. Знаех, че майка ми ще се почувства окуражена от очевидния напредък на моето възстановяване. Не че ми се искаше кой знае колко да ѝ доставя удоволствие, макар че в нашето по-раншно съвместно съществуване това щеше определено да бъде основният ми мотив. Сегашните ни отношения не бяха същите. Вече не изпитвах към нея онази дискретна, всеотдайна и всепоглъщаща ревностна любов. „Пъпната“ връв бе скъсана. Аз я уважавах, вярвах ѝ, държах на нея, но каквито и страдания да бях преживял, те бяха унищожили страстните чувства от моето детство.

Може би и промененото държане на майка ми — все още любяща и грижовна, но по-сдържана отпреди — бе допринесло за окончателното трансформиране на нашите отношения. Въпреки че съвсем неусетно тези промени бяха започнали да настъпват още след смъртта на баща ми, нейното временно пребиваване в манастира видимо я бе променило. Тя бе станала по-сериозна като поведение и характер и по един учудващ начин — невероятно религиозна. Когато едно време бяхме в Ардънкейпъл, тя отиваше на църква в неделя с безгрижие и волност в душата, все едно че го правеше от благовъзпитана вежливост, и то единствено за да достави удоволствие на баща ми. А сега ставаше всяка сутрин в шест часа и преди да тръгне за работа, с всички видими белези за най-искрена преданост отиваше на литургията от седем, като ежедневно си правеше причастие. Нямаше съмнение, че строгата дисциплина в манастира бе сложила своя отпечатък върху нея. Но по своята същност промяната в нейната природа бе по-дълбока и фундаментална. Отчуждена от своето собствено семейство и след сегашния случай вече окончателно и безвъзвратно прекъснала връзките с рода Керъл, тя сигурно се е чувствала една напълно изолирана и самотна фигура, принудена от нещастното стечение на обстоятелствата да се изправи сама срещу целия свят. Все пак тъжните настроения, които я обземаха преди и понякога се трансформираха в безкрайно траеща меланхолия, още не бяха напомнили за себе си. Тя знаеше какъв късмет бе за нея получаването на новата ѝ работа, а освен това се чувстваше много добре като работеща тази професия, занимаваща се главно с инспектирането и рехабилитацията на рахитично болни деца от бедняшките квартали. В Уинтън количеството на недохранените,

опаразитени, деформирани деца, страдащи от тази болест се бе превърнало в национален скандал.

И въпреки че не го показваше по никакъв очевиден начин, не можех да не забележа, че главното притеснение на майка ми бях аз. Какво, за бога, щеше да стане с мен? Благодарение на моите безумни действия по време на изпита за „Елисън“, бях провалил единствената си, макар и слаба надежда да започна да уча в университета. На шестнайсетгодишна възраст връщането ми в основно училище изглеждаше направо немислимо, а дори и да станеше, как можех да очаквам от майка ми да ме издържа още две години без никакви сигурни перспективи за след това? Каква каша бях направил от живота си! Бъдещето ми наистина изглеждаше неясно и непредсказуемо.

Чуха се стъпки откъм външното стълбище и превъртане на ключ в бравата. Майка ми влезе в кухнята, облечена в тъмносиньото палто и пола, на главата със спретнатата синя сламена шапка със значката на уинтънската корпорация, което представляваше новата ѝ униформа. Тя ми се усмихна и възкликна:

— О, Лорънс, направил си вечерята!

— Наденицата изглежда добре. А филийките леко съм ги препекъл.

Изглежда, моят отговор ѝ допадна.

— Точно така ги обичам.

Тя влезе в банята и аз я чух как тръска дрехите си в празната вана — една съществена, ежедневна процедура, правена с цел да се прочисти облеклото ѝ от бълхите, с които тя неминуемо се напълваше по време на дневните си пътувания сред нейните нещастни дечица.

Докато тя се оправяше в банята, аз отидох в стаята да си оправя леглото. Както подгъвах кувертюрата откъм леглото, видях, че Карфицата се приближаваше с накуцване към входа на блока. Идваше нерядко в този час на деня, за да ме утешава. Той бе завършил своите „Анали на Ардънкейпъл“, но уви, изглежда че нямаше издател, който да иска да публикува книгата, затова скоро щеше да се връща в селото, където да завърши дните си със своята мизерна пенсийка. Бях приключил с оправянето на леглото, а острият звук от потропването на протезата му продължаваше да стига до слуха ми. Той крачеше напред-назад с явна нерешителност и притеснение. Това ме озадачи. Тогава изведнъж разбрах каква е причината за неговото нежелание да се качи

горе. Това въобще не ме изненада, нито ме наскърби. Частично възстановяването ми се потвърждаваше и от факта, че можех да изпитвам съжаление към Карфицата заради неговото разочарование от мен.

Влязох в кухнята.

— Господин Ранкин е отвън. Да го извикам ли да се качи?

— Разбира се, Лорънс... само че първо сложи да се изпече още хляб.

Отидох при печката и сложих отгоре ѝ още две филии. Когато се върнах до прозореца, Карфицата бе изчезнал. Очевидно бе решил да си отиде. Мярнах го само за секунда, докато завиваше покрай ъгъла. Въпреки това около десетина минути по-късно, след като вече бяхме започнали де вечеряме, звънецът на външната врата загадъчно иззвъня и когато отворих, видях Карфицата.

— Лорънс — каза веднага той, — чаках майка ти отвън. Ходих и на трамвайната спирка, но тя, изглежда, много се забави.

— Тя е тук — отвърнах. — Дойде си по-рано.

Тази информация леко го смути. И действително, когато влезе в по-добре осветената кухня, видях, че е обезпокоен. Счете за необходимо да намери някакво извинение за състоянието си и отбеляза:

— Вече не ме бива толкова по стълбищата, както преди.

— Седнете тогава — каза майка ми. — Ще хапнете с нас.

— Не, благодаря ви, не.

— Тогава да ви дам чаша чай.

— Не, не... всъщност, след като сте толкова любезна...

Той седна и прие чашата, която майка ми му подаде. Ръката му бе леко нестабилна и в чинийката се разля малко от чая, но започваше да възвръща увереността си. В следващия момент отпрати косо към мен загрижен поглед.

— Как си днес, Лорънс?

— Много по-добре, сър — отвърнах, като бях почти готов да добавя, „и напълно готов за лошите ви вести“.

— Добре... добре — рече старецът.

Навикът му да повтаря думите изведнъж ме раздразни. Знаех съвсем точно какво искаше да каже и ми се искаше да го направи колкото се може по-скоро, затова рекох:

— Ако имате нещо за казване, аз съм напълно готов да чуя.

Той изпусна въздишка на облекчение.

— В такъв случай ще карам направо. Мислех първо да приказвам с майка ти, за да знам дали това няма да ти повлияе зле. Но сега мога директно да си призная, че току-що идвам от университета и както предположи, резултатите за „Елисън“ са излезли.

Той отпи бавно от чая и продължи с безизразно лице, без да поглежда към мен:

— Вероятно си спомняш естеството на темата — да се напише апология за кралица Мери, и мога да те уверя, че повечето от кандидатите са се престарали в писанията си. Те не са видели уловката във въпроса, и по-точно в думите — да се охарактеризира колкото може по-убедително — а да си призная честно, и аз самият не я видях. По този начин сами са попаднали в капана и на практика обожествявайки я — като се има предвид, че комисията на журиращите е била съставена от двама пастори презвитерианци и професор по богословие, казващ се Нокс^[1] — те са легнали под ножа още с първото си написано изречение.

Гласът му се бе извисил и бе така пресипнал, че той спря, за да отпие от чая.

— Все пак, поради някаква случайност или благодарение на непредсказуемата намеса на съдбата, имало един кандидат, който не успял да намери никакви оправдаващи я доказателства и бил принуден да я изобличи с най-безпощадни изрази. Разбрах, че неговото есе е било посрещнато с голямо задоволство от комисията, споделяща изцяло убежденията му, и съответно било оценено с най-високи хвалебствия. Именно на него те са присъдили и стипендията „Елисън“, при това единодушно.

Усетих как ме полазиха тръпки. Върху лицето на майка ми се появи странно, напрегнато изражение, докато Карфицата продължи да говори:

— Лорънс, разправят, че имало някаква висша, небесна сила, която пазела глупците, особено пък ако те се окажат млади и способни.

Старецът не можеше повече да се сдържи. Изведнъж той скочи и събаряйки чашата си, хвана ме с ръце за врата и заподскача заедно с мен някакъв танц за еднокраки. Полузадушен, едва чух неговия победоносен вик и сега знаех, че благодарение на някаква невероятна,

щастлива случайност, някаква прищявка на съдбата, над която нямах власт, в крайна сметка щях да уча в университета.

В този ликуващ момент всичко изглеждаше вече уредено. Най-сетне бъдещето ни бе осигурено. Мисълта за дългата уморителна битка, която ме очакваше по дългия път пред мен, не се бе появявала нито за секунда в главата ми. Но през следващите пет години ние трябваше да се борим с най-невероятни затруднения, които ни изтощиха до неузнаваемост. Макар положението на майка ми в корпорацията да бе сигурно, седмичната ѝ заплата бе толкова мизерна, че едва стигаше, за да си набавим с нея най-съществените неща за живеене. Въпреки това, чрез някакви невероятни икономии и самолишения, тя се справяше, и то без никаква чужда помощ, с изключение на тази от Саймън, който също имаше толкова малко, но все пак успяваше да ни изпрати от време на време някаква помощ от Испания. От другите ни роднини не бе искано нищо, нито пък ни бе дадено. Бърнард продължаваше да я кара „някак си“ сред охолство и комфорт в отчуждените Ломъндови изби, заобикаляйки непрекъснато по някакъв начин всички заповеди за събарянето на постройката, докато Лио, мълчаливо и неумолимо, продължи да трупа несметни богатства. В това похвално начинание неговата подлост и стиснатост станаха толкова абсурдни, че накрая Ани го напусна и отплава от Гринък за Канада при сина си. Бе един тъжен миг за мен, докато стоях на пристана и я изпращах за Монреал. В редките случаи, когато подминавах Лио по улицата, той се преструваше, че не ме забелязва. Всеки път, когато го виждах, оставах силно поразен от невероятната му мършавост. Когато той умря след години, останал напълно сам в една мизерна стая в Горбилоу, а „Залата на Тамплиерите“ бе продадена за някаква фантастична цена, се разнесоха приказки — и то съвсем не голословни предположения, че една от причините за смъртта му била постоянното гладуване. В неговото саморъчно написано завещание, където главните благодетелствани страни бяха производителите на здравословни храни, имаше клауза, изрично лишаваща от каквото и да било наследство неговите племенници и племенница.

Единственият пострадал от тази проява на семейни чувства бе Нора. По това време моята собствена медицинска практика

процъфтяваше, а Терънс изостави госпожица Гилхули заради собственицата на един стар авторитетен хотел в Дъблин, където той се чувстваше изключително добре. Но сватбата на Нора бе просто бедствена. Извършена под формата на своеобразна компенсация, тя си остана една вечна, безплодна борба между двете страни за изясняване на отношенията. Непрекъснато отсъстващ от къщи, Донахю не можеше да бъде нищо друго освен Донахю и когато най-накрая той изчезна, изостави Нора в Ливърпул с три малки деца и без никакви средства.

Всичко това, разбира се, лежеше в далечното бъдеще. Междувременно майка ми и аз се борехме с живота, преживявайки с шилинги и пенсове. Жалко е колко малко мислех тогава за героичната ѝ саможертва и колко често отношенията ни бяха изострени до крайност и трудно поносими. Като студент по медицина сега аз вече въобще не проявявах никаква склонност към набожност, докато нейният религиозен плам бе станал прекомерен. Имахме различия и по други житейски въпроси, водещи до тежки конфликти и дълги периоди на отчуждаване, когато нейното самовглъбение и демонстративно мълчание можеха да бъдат оприличени с мъченичество.

Сигурен съм, че имах вина. И все пак дружелюбието и доброто настроение не те спохождат лесно, когато си гладен, лошо облечен — в продължение на години носех маскировъчния екип на Шапиро — отхвърлен от другите заради очевидната бедност и безпокоящ се до смърт от вечната заплаха пред провала. Въпреки че документите от първите два семестъра показваха, че имах отлични оценки по ботаника и зоология, всяко следващо подобно изпитание ме изправяше пред сковаващия ужас от знанието, че ако не изкарах изпита си, бях загубен. Тогава все още нямаше, както през следващите години, тлъсти държавни субсидии за лишени от средства студенти, а моята стипендия — едва задоволяваща нуждите ми — не би могла никога да ми позволи втора такава възможност. Все още се виждам с лакти върху масата, подпрял глава на ръцете си, четейки задълбочено „Анатомията на Куейн“, докато майка ми излизаше малко преди да затворят магазините в събота вечер, за да се пазари на най-евтиния пазар за някоя мършава мръвка месо или как на връщане бе принудена да търпи обидите на някой грубиян, вдигнал скандал заради просрочения наем.

Но в края на краищата, подобно на разтърсван от бурята кораб, носещ се бавно и уморено към брега, ние успяхме да съзрем Обетованата земя. Издържах последния си изпит, дойде денят на завършването и Карфицата пристигна от Ардънкейпъл, за да се присъедини към майка ми на официалната церемония по връчването на дипломите.

Проправяйки си път между хората, бях тръгнал да излизам от залата в Бют, за да ги срещна при сградата на профсъюзите, където им бях казал да ме чакат с цел да избегнем блъсканицата. Поех дълбока, победоносна глътка въздух, осъзнавайки новата си индивидуалност: силен, благонадежден, преуспяващ, готов за всякакви непредвидени обстоятелства. Сега вече знаех, че простодушната невинна мекушавост от младежките ми години е едно далечно минало. Никога повече нямаше да разреши да бъда използван. Никога нямаше да оставя сърцето ми да надделее над разума ми. Най-после бе постигнат древногръцкият идеал на моето юношество.

В този момент, почти достигнал до изхода, при вратата, почувствах как някой ме докосна по ръката. Познах я веднага въпреки сивата коса, която видимо я състаряваше. Госпожица О'Риърдън. Видяла името ми сред списъка на успешно завършилите студенти и й се приискало да дойде да ме види и поздрави. Не пожела да дойде с мен до профсъюзите. След като поприказвахме няколко минути, тя сложи един малък, религиозно изглеждащ кожен калъф върху дланта ми. Взах го с неохота. Направо бе невъзможно да се сетя какво има вътре.

— Сигурна съм, че си скъсал онази, дето ти я дадох преди време. Или може би си я загубил. Затова ето ти друга. За да не забравяш.

След като тя си тръгна, погледнах към калъфа със смесени чувства. Спомних си за душевното представление в къщата на чичо ми отпреди толкова много години, но същевременно знаех прекалено добре, че веднага щом се върнех вкъщи, щях да захвърля броеницата в някое чекмедже без никога повече да се сетя за нея. Стиснал с пръсти меката кожа на калъфа, изведнъж усетих слабо шумолене. Отворих го. Да, огърлицата наистина беше вътре. Но госпожица О'Риърдън бе мушнала до нея и една прилежно сгъната банкнота от пет шотландски паунда.

Без да чувствам потока от хора около мен аз продължавах да стоя на мястото си напълно неподвижно. Бях така трогнат от навременния жест на благородство, че гърлото ми се стегна и въпреки всички мои усилия, бавно и неумолимо очите ми се замъглиха от напирещите горещи сълзи на благодарност. Тези пари щяха да ми дадат възможност да си набавя няколкото инструмента, без които не можех да започна асистентска практика.

Не, нямаше никакъв смисъл. Аз не се бях променил и никога нямаше да мога. Имаше някаква мекота в природата ми, някаква жилка на слабост, някаква чувствителност, която никога не можеше да бъде втвърдена. Всичко онова, за което копнеех и което се бях стремил да бъда — хладнокръвен и стоически издръжлив, сдържан и независим, истински спартанец — бе нещо недостижимо за мен. Белязан неизличимо от моето самотно детство, от възпитание, в което бяха взели участие прекалено много жени, аз бях и винаги щях да си остана жертвата на всяко чувствително настроение, вечно противопоставящият се роб на своите собствени емоции.

[1] Вероятно се прави аналогия с името на Джон Нокс (1514 — 1572) — шотландски протестантски пастор и религиозен реформатор. — Б.пр. ↑

Издание:

Арчибалд Кронин. Песен за петаче

ИК „Инфоспектър“, Стара Загора, 1996

Коректор: Жанета Желязкова

Издател: Владимир Владимиров

ISBN: 954-8205-08-03

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.